AUGUST

STRINDBERG

bir delinin savunması

çeviren: m. mukadder yakupoğlu

roman

MOR
YAYINLARI

August Strindberg

BİR DELİNİN SAVUNMASI

çeviren
Mehmet Mukadder Yakupoğlu

MOR
YAYINLARI

MOR YAYINLARI
Mor Yayınları
Özgün adı: *Le plaidoyer d'un fou*
•
Birinci Basım: Ankara, 1998
•
Kapak Tasarımı
Ümit Öğmel
•
Dizgi
Mesut Seven
•
Baskı: Özkan Matbaacılık
•
ISBN 975-6931-02- 7

MOR YAYINLARI
Mesa Koru Sitesi. Nergis Bl. D. 9
Eskişehir Yolu – Ankara
Tel: 240 29 80–240 58 16

Çevirenin Önsözü

AUGUST STRINDBERG
(22 Ocak 1849 - 12 Mayıs 1912)

İsveç'li ünlü romancı ve oyun yazarı Strindberg'in yapıtları uzun bir otobiyografi olarak da kabul edilebilir. Her yapıtı yaşamındaki bir olayla bağlantılıdır. Ama bir olay, Strindberg'in yaşamını tam anlamıyla yönetmiş ve onu çılgınlığın sınırına getirmiştir: 1875 yılında Siri von Essen adlı bir kadınla tanışması ve ona tutulması.

Fransızca olarak kaleme aldığı "Bir Delinin Savunması" adlı yapıtı, Strindberg'in Siri von Essen'le olan ilişkisini ve evliliğini anlatmaktadır. Bu kitapta, Strindberg, kendisini çılgına çeviren karısına karşı saldırgan bir savunma yapmaktadır.

Strindberg Siri'yle tanıştığı zaman, Siri baron Wrangel'le evliydi. Bu evliliğin boşanmayla sonuçlanmasından sonra, Strindberg'le Siri 1877 yılında evlenirler. Bu evliliğin bütün anları fırtınalı geçer ve her an kopma noktasına gelen bu birliktelik herşeye rağmen 1892 yılına kadar sürer. Strindberg, kendisine hiçbir zaman sadık kalmadığını düşündüğü karısıyla onbeş yıl süren bir cehennem hayatı yaşar. "Bir Delinin Savunması", bu inanılmaz olayın nasıl gerçekleştiğini gösteren şaşırtıcı bir romandır.

Romanda, Siri von Essen acımasızca eleştirilir, yerden yere vurulur ve ahlaksızlığı o kadar çok yinelenir ki, okuyucu Strindberg'i rahatlıkla salak bir aşık konumuna oturtabilir.

Strindberg evlilik süresince karısını, suçlarını itiraf etmeye zorlar. Sürekli lezbiyen ilişkilere giren Siri'nin başka erkeklerle ve özellikle arkadaşlarıyla ilişkisi olup olmadığını öğrenmek ister. Bu durum da, Strindberg'i herkesten kuşkulanan bir insan konumuna iter. Strindberg bir taraftan bu kuşkular içinde yaşarken, diğer taraftan lezbiyen kadınlardan oluşan çevresi, onun kategorik bir şekilde kadın düşmanı olmasına neden olur. Kitap hep Siri'yi anlatır. Strindberg için kadın demek Siri'dir. O halde "Kadın kafa bakımından erkekle eşit değildir. Kadın uygarlığın inşasında gereksizdir, çünkü erkek görevini ondan daha iyi anlar; ve evrim kuramına göre, cinsiyetler arasındaki fark ne kadar büyük olursa, çocuklar da o kadar güçlü olur." Evliler (Giftas) adlı öykü derlemesinin önsözünde bunları yazıyordu. Bu kitap yayınlanır yayınlanmaz bütün kadın kuruluşlarının tepkisini çeker. İsveç'de hakkında dava açılır. İki yıl süren dava sonunda aklanmasına rağmen, Strindberg Siri de dahil olmak üzere herkesin kendine düşman olduğunu zannetmeye başlar.

Strindberg'i kadınlardan nefret eden biri haline getiren şey, onun kendini kadına bağımlı, tutsak konumdan kurtaramamasıdır. "Bir Delinin Savunması"nda, Strindberg'in bağımsızlığını ilan etmek için ne kadar büyük çaba gösterdiğini ama bunu hiçbir zaman yapamayıp dünyanın en ahlaksız ve en iğrenç varlığı olarak değerlendirdiği Siri'ye geri döndüğünü görüyoruz. Strindberg kadından değil, kadına bağımlı olan varlığından nefret etmektedir. Strindberg'i çıkmaza sokup onu çılgınlık noktasına getiren şey, bu kendine olan nefretidir.

1892 yılında Siri'den boşanan Strindberg kendini bu kadın bağımlılığından kurtaramaz. Evlilikten ve kadından nefret ettiğini söylemesine rağmen, 1893 yılında Avusturya'lı genç gazeteci Frieda Uhl'la evlenir. Ama 1895 yılında boşa-

nır. Bu evlilik Strindberg'in bu çelişkili evlilik arzusunu sona erdirmez. 1901 yılında Norveç'li oyuncu Harriet Bosse'yle evlenir ama bu evlilik de 1904 yılında biter. "Kışın gelen bahar" diye adlandırdığı bu son evliliğinin bitişi üzerine "Cehennem dansı" adlı oyunu yazar ve evlilik kurumuna karşı hissettiği nefreti bir kez daha dile getirir ve böylece bu işe son verir.

Strindberg, hiçbir çevreye uyum sağlayamayan yalnız bir adamdı. Onu çılgına çeviren bu yalnızlığını ve topluma olan nefretini yapıtlarına çok iyi bir yöntemle aktararak aynı toplumun ilgisini çekmiş ve böylece belki de akranı Nietzsche benzeri çılgın bir sondan kurtulmuştur. Strindberg ve Nietzsche 1888 yılının kasım ve aralık aylarında mektuplaşmışlardı. Bu mektuplar, Nietzsche'nin delirmeden önceki, son çabalarından biriydi. Nietzsche bu tarihten sonra tam olarak delirip sessizliğe gömülürken, Strindberg deliliğin sınırında kalarak, özellikle tiyatro alanında büyük eserler vermeye devam etti.

Mehmet Mukadder Yakupoğlu

İlk Önsöz

Bu, acımasız bir kitap. Bunu itirazsız kabul ediyorum, çünkü bu kitabı yazmış olmaktan dolayı pişmanlık duyuyorum.

Bu kitabı doğuran şey nedir?

Sonsuza kadar tabutun içine kapanmadan önce cesetimi yıkama gerekliliği.

Bundan dört yıl önce, boşboğazlıkların açık düşmanı olan edebiyatçı dostlarımdan biri, diğer insanların yanında konuşma konusunun evliliğime geldiği sırada şu sözleri söylediğini anımsıyorum:

– İşte kalemimden çıkmaya hazır bir roman konusu!

O andan itibaren romanımı kendim yazmaya karar verdim, çünkü dostum tarafından onaylanacağımdan neredeyse emin olmuştum.

Sevgilim, o halde ilk işgalci olarak burada iyelik hakkımı kullanmamı ahlaka aykırı görme!

Bu kez bundan onaltı yıl önce, barones olan gelecekteki karımın rahmetli annesi, genç insanların arasında kırıtan kızına bakışlarımı sabitlediğimi görünce şöyle söylediğini anımsıyorum:

– Sizin için burada güzel bir roman konusu yok mu?

– Hangi başlıkta, Madam?

– Ateşli kadın, diye yanıtladı.

Zamanlı ölen şanslı anne, işte dileklerin gerçekleşti. Roman yazıldı. Şimdi ben de ölebilirim.

YAZAR

1887

İkinci Önsöz

Geçen gün bu romanın kahramanı ile karşılaştım. İlk evliliğinin öyküsünü yayınlamam konusunda beni teşvik ettiği için ona çok şiddetli eleştiriler yönelttim. Şimdi ikinci evliliğini yapmış ve küçük güzel bir kızın babası olarak, bundan on yıl önce görünmediği şekilde on yıl daha genç biri havasına sahip olmuştu.

– Azizim, diye ona yönelttiğim sitemleri yanıtladı, yayınlandığı zaman bu kitabın kadın kahramanının kazandığı sempati kendi kendimi bağışlatıyor. Buradan aşkımın ne kadar inanılmaz bir güce sahip olduğunu kabul edin, çünkü bu kadar kıyıcılıktan sonra bile yaşayabildi, çünkü bu aşk okuyuculara bile geçti. Bu durum, Fransız bir akademisyeni, sevgimin zayıflık derecesinde değişmezliğini, çocuklarım da dahil olmak üzere ailem karşısındaki sadakatimin direşmesini, kadının sertliği, oynaklığı, onursuzluğu karşısında bir küçülme olarak eleştirmekten hiçbir şekilde alıkoymamıştır.

"Zaten, yazmak istediğiniz bu kitapta, aşk, zenginliği yalnızca memleketlilerim ve edebi kariyerimi izlemiş olan kişiler tarafından bilinen, bir kumaştan koparılmış bir parçadan başka bir şey değildir, buna karşın kariyerim onlardan hiçbir zaman

rahatsız olmadan aşk serüvenlerimin sıkıntılarıyla paralel olarak gelişmiştir. Savaş alanını bırakıp kaçabilirdim. Vardiyada sağlam olarak kaldım. Evde, yatakta düşmana karşı savaştım. Soruyorum: Bu, cesaret değil midir?

"O, "zavallı savunmasız kadın", üstün zekası özgür düşünürlerin bu son batıl inancı olan kadın hayranlığına karşı çıktığı için akıl hastanesine kapatılmak istenen, yoksulluğun içine yüzüstü bırakılmış bir hastayla savaşmak için, dostlarından başka hiçkimsenin yaşamadığı Kuzey'in dört ulusunu harekete geçirmişti!

"Sıradan intikam duygularını tumturaklı "Tanrısal Adalet" nitelemesi altına gizleyen iyi yürekli insanlar, ilk evlilikteki kocayı aldatmış olduğumu ileri sürerek, *Savunmamı, Tanrıça Nemesis*'leri adına mahkum ettiler.

"O halde, yüzüstü bırakılan karısı için hissettiğim masum aşkı kocasına itiraf etmeme karşın, onu, elleri temiz olan benim kollarıma atarak ondan kurtulan kocayı gösterdiğiniz sahneyi okusunlar! Baronun konumunu ve çocuğunun geleceğini korumak için hatanın bütün ağırlığını genç omuzlarımda taşıdığım sayfaları okusunlar ve bir adama eyleminin cezalandırılmasının bir intikamın mantığı içinde olup olmadığını söylesinler.

"Benim yaptığım kadar hafiflikle davranmak için genç ve aptal olmanın gerekli olduğunu kabul ediyorum. Ama, bu durum bir daha olmayacak, size söz veriyorum... Sonuçta... bunları bırakalım ve sonra... hayır... elveda!"

Hızlı hızlı uzaklaştı. Arkasında mutlak iyi niyetin bir izi kalmıştı.

Artık, dünyadan ve edebiyattan silinmiş olan bu tür bir idealistin romanını yazmış olmaktan pişmanlık duymuyorum ve sonuçta *Bir kadın delinin savunması*'nı yazma tasarımdan vazgeçiyorum, çünkü bir kadın katilin kurbanına karşı tanıklık etmesi, şimdi bana sağduyuya çok aykırı olurmuş gibi geliyor.

YAZAR

Paris-Passy, Ekim 1894

Giriş

Elimde kalem masama oturduğum sırada, bir ateş nöbetiyle yere serildim. Onbeş yıldan beri hiçbir ciddi hastalığım olmadığından, bu kadar sırasız gelen bu aksaklık beni kaygılandırdı: ölümden korktuğumdan değil, çünkü bu korkunun beni daha önceden ele geçirmiş olması gerekirdi, ama gürültülü bir kariyerin sonunda, son sözümü söylemeden, gençlik isteklerimin hepsini tamamlamadan, gelecek için planlar sunmadan otuzbeş yaşıma geldiğim için, bu hızlı çözülüş hiçbir şekilde hoşuma gitmezdi. Bavyera'nın bir köyünde, karım ve çocuklarımla neredeyse istenmiş olan bir sürgünde, gizlenmiş, tükenmiş, daha dün mahkemeye çağrılmış, alıkonulmuş, kovulmuş, yerin dibine batırılmış olarak, dört yıl yaşadıktan sonra, tek bir duygu, öç alma duygusu, yatağımın üzerine yığıldığım bu saatte beni ele geçirmişti. Bundan sonra, yardım için haykıramayacak kadar güçsüz olan bende bir savaşım başladı. Kuş tüyünden bir yatak yapar gibi beni karıştıran, beni boğmak için boğazıma yapışan, dizimden göğsüme kadar beni ezen, gözlerimi yuvalarımdan fırlatacak kadar kulaklarımı yakan ateşten tükenmiş bir şekilde, kuşkusuz sinsice odama giren ve üzerime saldıran Ölüm'le çatı katımda tek başına karşı karşıya kalmıştım!

Ama ölmek istemiyordum! Gösterdiğim direncin sonunda, kavga zorlu bir hal aldı. Sinirlerim geriliyordu, kan damarlarımın içinden oluk oluk akıyordu. Beynim sirkenin içinde hızlanan bir polip gibi oynuyordu. Birdenbire bu ölümcül dans içinde tükeneceğimi farkettiğimden, kendimi koyverdim ve canavarın korkunç sıkıştırmalarına kendimi bırakarak sırtüstü yattım.

Birdenbire anlatılamaz bir dinginlik varlığımı içine aldı; zevkli bir uyuşukluk ellerime, ayaklarıma yayıldı, ideal bir rahatlık, zahmetli geçen iki yıldan sonra ruhumla bedenimi iyileştirici bir gevşemeyle sardı.

Ne kadar büyük bir istekle bunun ölüm olmasını dilemiştim! Yavaş yavaş içimdeki yaşama istenci yokoluyordu. Artık üzülmüyor, hissetmiyor ve düşünmüyordum. Bilincimi kaybediyordum ve yalnızca uygun bir hiçlik duygusu, adsız acıların, rahatsız edici düşüncelerin ve itiraf edilemeyen transların kayboluşundan doğan boşluğu dolduruyordu.

Uyandığımda, karım, gözlerimi telaşlı bir bakışla izler bir durumda, yatağımın kenarında oturuyordu.

– Zavallı dostum, sana ne oldu, diye konuştu.

– Hiçbir şey, hastayım ve hasta olmak iyidir, diye yanıtladım.

– Ne diyorsun?... Ciddi bir durum yok mu?...

– Bu, benim sonum... En azından öyle umuyorum.

– Allah göstermesin, bizi mahvedeceksin, diye bağırdı. Bu yabancı ülkede, parasız, dostsuz ne olacağız?

– Yaşam sigortamı bırakıyorum, diye avutmaya çalıştım. Kuşkusuz az bir şey ama ülkeye dönmek için yeter.

Bu yaşam sigortasını hiç düşünmemişti. Biraz sakin bir havayla, devam etti:

– Fakat, zavallı dostum, böyle kalabilirsin, doktoru çağıracağım.

– Hayır, doktoru görmek istemiyorum.

– Çünkü...

– Çünkü... görmek istemiyorum.

Değiş tokuş ettiğimiz bakışlarımız içinden, ima edilen sözcüklerin bütün bir korteji geçti.

– Ölmek istiyorum, diyerek konuşmayı sonuçlandırmak istedim. Yaşam midemi bulandırıyor; geçmiş, çözme gücümün olmadığı karmakarışık bir çile gibi beliriyor. Gözlerim gölgelerle dolsun ve perde kapatılsın.

Soylu ve yürekli bir biçimde içimi açarken, o, duygusuzdu.

– Her zaman eski kuşkuların, dedi.

– Evet, her zaman! Hayaleti yoket! Yalnızca sen, bunu yapabilirsin!

Alışkın olduğu bir hareketle, yumuşak elini alnıma koydu ve eskiden olduğu gibi küçük anne taklidi yaparak:

– Tam bu şekilde mi? diye sordu.

– Evet tam böyle!...

Bu doğruydu, bütün ağırlığıyla yazgımın üzerine çöken bu hafif elin basit teması, karanlık ruhları savma, gizli tedirginlikleri itme gücüne sahipti.

Az sonra ateş daha şiddetli olarak geri döndü. Aynı anda karım mürver suyu hazırlamak için ayağa kalktı.

Yalnız kalınca, yatağımın karşısına gelen pencereden bakmak için kıçımın üzerine kalktım. Bu, manzaranın bir kısmının görülmesine izin veren yeşil renkli asma dallarının dışında üç kanatlı bir tablo şeklinde çerçevelenmiş geniş bir açıklıktı: ilk planda, bir ayva ağacı koyu yeşil yapraklar arasında parlak kırmızı meyvalarını sallıyordu; daha ileride, çimler arasına ekilmiş elma ağaçları, bir kilisenin çanı, mavi bir leke –Constance gölü–, dipte Alpler görünüyordu.

Yazın tam ortasındaydık, ve öğleden sonrası güneşinin eğik ışınları altında, bütün bunlar hoş bir görünüm oluşturuyorlardı.

Aşağıdan, asmalardaki sırıklar üzerine tünemiş sığırcıkların cıvıldamaları, avludaki kümes hayvanlarının cıvıltıları, cırcırböceklerinin cızırdamaları, ineklerin çanlarının çıkardığı sesler ve doğanın bu neşeli konserine karışan, çocuklarımın kahkahâları, bahçıvanın kanısıyla beni paramparça eden hastalık-

tan sözeden, komut veren kanımın sesi geliyordu.

O sırada yaşamın tatlılığına yeniden kavuştum ve ölüm korkusunu hissettim. Kesinlikle hayır, artık ölmek istemiyordum. Yerine getirmem gereken çok fazla ödevim ve ödemem gereken çok fazla borcum vardı. Vicdan azabıyla ezilmiş olarak, yaşamımı itiraf etmenin, yaptığım herşeyden dolayı herkesten özür dilemenin ve biri karşısında alçalmanın ivedi bir gereksinimini hissettim.

Bilinmeyen suçların azap verici bilinciyle kendimi suçlu hissettim: hayali suçluluğumun tam bir itirafı ile rahatlamayı şiddetle arzuluyordum.

Doğuştan gelen bir ödleklikten kaynaklanan bu güçsüzlük bunalımı sırasında, karım bir tas bitkisuyu ile içeri girdi ve eskiden hafifçe yakalandığım paranoyama atıfta bulunarak, tası vermeden önce ilacın tadına baktı.

– İçebilirsin, dedi gülümseyerek, içinde zehir yok.

Utanmıştım. Ne yanıt vereceğimi bilemedim. Onu tatmin etmek için bir dikişte tası bitirdim.

Kokusunun, gizemli bir ağacın popüler bir inancın nesnesi olduğu ülkemdeki anılarımı canlandırdığı, mürverin bu yatıştırıcı suyu, bir vicdan azabı akıntısına dönüşen bir duygu krizine neden oldu.

– Beni iyi dinle, sevgilim, çünkü yakında öleceğim. Her zaman tam bir bencil olarak yaşadığımı itiraf ediyorum. Edebi ünüm için senin tiyatro kariyerini sona erdirdim... Şimdi herşeyi itiraf etmek istiyorum: beni affet...

Ve avuntu nedenlerini hayal etmeye hazırlandığını görünce onu durdurarak devam ettim:

– Arzuladığın gibi drahoma sistemiyle evlenmiştik. Bununla birlikte, drahomanı aptalca yaptığım işlerle boşa harcadım: ve beni en çok rahatsız eden şey, ölüm durumunda, yayınlanmış yapıtlarının haklarına sahip olmamandır. O halde, var veya yok mallarını sana devretmem için çabuk bir noter bul... Sonuçta, benim için bıraktığın sanatına geri döneceğine söz ver.

Karım, konuyu alaya alarak, biraz dinlenmemi öğütleyerek, herşeyin düzeleceğini ve ölümün hiçbir şekilde bu kadar yakın olmadığını söyleyerek, hiçbir şeyi dinlememeye çalışıyordu.

Gücümün tükendiği noktada ellerini tuttum. Yanıma oturmasını istedim, buna karşın uyumak üzereydim: ve elini elimin içinde sıktığım sırada, neden olduğum bütün kötü durumlar içinde onun beni affetmesini isterken, nefis bir uyuşukluk gözkapaklarımın kapanmasına neden oldu. O anda sonsuz bir sevecenlik yansıtan büyük gözlerinin ışını altında buz gibi eridiğimi hissettim. Öpücüğü yanan alnımın üzerinde soğuk bir mühür gibi iz bıraktı ve anlatılamaz mutlulukların derinliklerine pik yaptım.

Bu baygın uykudan uyandığım zaman, hava aydınlanmıştı. Güneş, cennet manzarasıyla reşimlenmiş storu yakıyordu. Aşağıdan gelen sabah gürültülerinden saatin beş civarında olduğunu tahmin ettim. Bütün gece düş görmeden ve uyanmadan uyumuşum.

Masanın üzerinde hâlâ mürver suyunun tası vardı ve karımın sandalyesi aynı yerdeydi. Ancak, okşayıcı ve yumuşak tüylerinin çenemi gıdıkladığı tilki tüyünden yapılmış mantosuyla örtülmüşüm.

Aşırı yorulan kafam o denli kendini dinlenmiş ve diri hissetti ki bana sanki bu son on yıldan beri böyle uyumamışım gibi geldi. Eskiden darmadağınık bir şekilde kaçışan fikirlerim, şimdi, yozlaşmış olanların bir yapı zayıflığının belirtileri olan bu ölümcül vicdan azabı nöbetlerine karşı dirence hazır, düzenli ve güçlü birlikler halindeydiler.

Ve hemen sonra, yakamı bırakmayan, sevgili karımın karşısında, üstün itiraf bahanesi altında, yaşamımın keşfedilen iki karanlık noktası, bu kadar yıldan beri ve bu son zamanlara kadar beni delik deşik eden bu iki karanlık nokta geliyordu.

Böylece, bütün bunların belki de bu şekilde kesin bir doğrulukla sunulmadığının belli belirsiz bir önsezisine kapılmış olarak, bugüne kadar tartışmasız kabul edilen sözkonusu iki iti-

rafı kafamın içinde gecikmeden incelemek istiyordum.

"Öncelikle kendimi, tutkulu amaçları için karısının sanatsal kariyerini feda eden alçak bir bencil gibi görmem için nerede günah işlediğime biraz bakalım, dedim kendi kendime. Olayların gerçekten nasıl olduğuna bir bakalım."

Evlenme döneminde yalnızca ikinci derecedeki rollere çıkıyordu. Aktrislik düzeyi, ikinci başlangıcının yetenek, güven ve özgünlük eksikliği nedeniyle çok kötü olması karşısında çok düşüktü. Sahnede gerekli olan herşeyden yoksundu. Evliliğimizden bir gün önce bile ona bir rol verilmişti; bu, herhangibir piyeste bir kadının herhangibir arkadaşı rolüydü. Yalnızca iki sözcük söylüyordu.

Buna rağmen, bir süre önce saf bir sanat aşkı sonucunda boşanan bir barones olarak çok çekici olan aktristin bütün prestijini geri alan bu evlilik ne kadar da çok gözyaşına ve düş kırıklığına neden olmuştu!

Kuşkusuz, git gide daha çok kısalan bu roller için dökülen iki yıllık gözyaşından sonra, ileride ani bir anlaşma reddine varmak için başlayan bu yıkımda benim de hatam vardı.

Tam da anlaşmanın uzatılacağı zamanda, ben, romancı olarak tartışılmaz bir başarıya ulaşmıştım. Daha önce tiyatroya önemsiz küçük oyunlarla girmiştim. Bu durumda ilk amacım, oynanabilir bir oyun hazırlamaktı. Bununla, sevgili için arzu edilen yeni bir anlaşmayı elde etmek amacıyla hazırlanmış, uygun mekanizmalardan birini hazırlamaktan sözediyorum. İstemeye istemeye işe koyuldum. Uzun zamandan beri, dramatik sanatta uygun yenilikler düşlüyordum. Buna rağmen, geçici olarak her tür edebi inancı feda ederek dramımı yazdım. Bundan sonra, sevgili karımı dikkafalı halka kabul ettirmem, onu bilinen bütün yapaylıklarla halkın içine atmam ve onu zorla onların sempatisinin içine sokmam gerekiyordu. Hiçbiri gerçekleşmedi.

Oyun tutulmadı. Aktris, boşanan ve daha sonra yeniden evlenen bir kadına karşı çıkan bir seyirci topluluğu önünde başarısızlığa uğradı ve yönetmen onun için yararı olmayan bir

sözleşme yapmak için acele davrandı.

– Bu durumda hata benim mi? diye, bu ilk sınavdan sonra kendimden çok tatmin olmuş bir şekilde yatağımın üzerine uzanırken, kendi kendime sordum. Oh! Barış içinde bir bilince sahip olmak ne kadar iyi!...

Ve kalbim yatışmış olarak yoluma devam ettim.

Arzu edilen bir kızın doğumunun getirdiği sevinçlere rağmen, hüzünlü, iç karartıcı bir yıl gözyaşlarıyla akıp gitti.

Birdenbire karımdaki tiyatro arzusu her zamankinden daha şiddetli bir şekilde belirdi. Tiyatro ajanslarını dolaşıyor, yönetmenlerin kapalı kapılarını zorluyor, hiçbir yerde başarılı olmayan abartılı bir reklam yapıyorduk. Her taraftan kovulduk ve herkes tarafından dışlandık.

Sonunda, bütün bunlar gücümü aştı. Bir Finlandiya tiyatrosunun yönetimiyle olan ilişkilerimden yararlanarak, bir seri temsil için karımla sözleşme yapılmasını sağladım.

Bu, kendi kendimi kırbaçlamak için kamçı bulmak demekti. Bir ay süresince, dul, bekâr, aile reisi ve evcimen olmanın mütevazi karşılığı, eve dönüşte getirilen iki koli koku ve baş çelengi oldu.

Ama o kadar mutlu, genç ve hoş görünüyordu ki, hemen yeni bir anlaşma isteğini göndermem gerekti.

Bu konu hakkında iyi düşünülsün! Ülkemi, dostlarımı, konumumu, yayıncımı terkediyordum... Niçin? Bir kadın kaprisi yüzünden... Ama bu iş böyle. Bir kişi sevilir veya sevilmez.

Neyse ki, bu namuslu yönetmen repertuvarsız bir oyuncuyu topluluğuna kabul edemiyordu.

Gerçekten hata bende miydi? Bu düşünceyle rahat bir şekilde yatağıma uzandım. Ah! Bazen İngilizlerin yaptığı gibi bir anket yapmak ne kadar iyi bir iş. Bu, kalbi tamamen yatıştırıyor ve işte gençleşiliyor.

Ama bu işin devamına bakalım. Kısa aralıklarla çocuklar geliyorlar: Bir, iki, üç. Bol bol tohum ekiliyor!

Ve her zaman, her zaman tiyatro arzusu ortaya çıkıyor. Amaçlarına ulaşması gerekiyor! Tam da yeni bir tiyatro açıldı!

Gerçekte bundan daha basit ne olabilir? Onlara güzel bir kadın rolüyle birlikte bir oyun, kadın sorunları moda olduğuna göre bu sorun üzerine heyecan verici bir oyun sunamaz mıyım?

Söylendiği an yapıldı! - Çünkü, şu sözü daha önce söylemiştim: "Bir kişi sevilir veya sevilmez!"

Bir dram çıktı: güzel kadın rolü, tabii ki istendiği için parlak kostümler, beşik, ayışığı, kötü rol için bir haydut, karısına tutkun, boyun eğmiş, korkak bir koca (bu kişi benim); sahnede hamile bir kadın (bu yeni bir şey), bir manastırın içi.. ve gerisi, aman Tanrım.

Buradan, oyuncu için kocaman bir başarı ve yazar için bir başarısızlık, karanlık bir başarısızlık... Ne yazık ki, bu doğru!

O kurtulmuştu. Ben, kaybolmuş, aşağılara düşmüştüm. Ve her şeye rağmen, yönetim tarafından kişi başına yüz frank ödenerek verilen yemeğe rağmen, yönetimin kapısı önünde gecenin uygunsuz saatinde yaşasın diye bağırıldığı için polise ödenen elli franklık cezaya rağmen, hiç kimse sözleşme önerisiyle gelmedi.

Bütün bunlarda benim hatam yoktu! Ama buna rağmen, şehit, kurban bendim! Doğal olarak, bütün onurlu kadınların gözünde, ben bir canavarım, çünkü karımın kariyerini feda ettim! Yıllardan beri, bunun vicdan azabını öyle bir noktaya kadar çektim ki, günlerimi huzur içinde bitiremiyorum.

Diğer taraftan, bir salonun ortasında birçok kez açıkça acı bir şekilde kınanmadım mı? Ve suçlu olan her zaman benim!... Olay başka türlü olmuş, ne önemi var!...Bir kariyer yokoldu, bu doğru, bunu kabul ediyorum!... Ama hangisi ve kimin tarafından?

Dayanılmaz bir kuşku doğuyor ve olayları yerli yerine koyacak bir avukat bulamadan, bu yokolan kariyerin sorumlusu olarak öbür tarafa gideceğimi düşündüğüm zaman alaycılık yokoluyor.

Geriye drahomanın har vurup harman savrulması kalıyor.

Şu başlık altında bir makalenin konusu olduğumu anımsıyorum: "Bir drahoma gaspçısı". Aynı şekilde yüzüme karşı ko-

ca olarak karımın desteğiyle ayakta durduğumun söylendiği bir durumu çok net olarak anımsıyorum. Tabancama altı mermi sürmeme neden olan güzel söz. O halde bunu inceleyelim, çünkü incelenmesi arzu edildi; yargılayalım, çünkü aynı şekilde yargılanması uygun görüldü.

Karımın desteği, benim adıma rehinle kredi veren bir bankada nominal değerlerinin yüzde ellisini temsil eden bir miktar için bağlanan ne olduğu belirsiz hisse senetleri tarafından temsil edilen onbin franga ulaşmaktadır. Daha sonra bütün dünyayı sarsan ekonomik kriz oldu. Daha önceden de bildiğimiz gibi hisse senetlerinin değeri kalmadı çünkü uygun zamanda onları satamamıştık. Bu durumda borcun tamamını ödemek zorunda kaldım: yüzde elli. Daha sonra, hisse senetlerini elinde tutan banka, bankanın iflasından geriye kalan aktiften düşen pay olarak, karıma alacağının yüzde yirmibeşini ödedi.

İşte matematikçilere sorulan bir problem: "Samimi olarak, ne kadar para gaspetmiş olabilirim?"

Benim alçakgönüllü görüşüme göre hiçbir şey! Ciro edilebilir mallar onları elde tutana gerçek değerini getirirler, buna karşın ben, onlara kişisel güvence vermekle, onlara yüzde yirmibeş bir artı-değer vermiş oldum.

O halde gerçekten, diğerinde olduğu gibi bu suç konusunda da masumum!

Ve pişmanlıklar, umutsuzluklar, sık sık tasarlanan intihar girişimleri! Ve kuşkular, eski güvensizlik, durup dinlenmeden yeniden doğan şüpheler! Ah! bu şekilde bir sefil gibi ölmem gerektiğini düşündüğüm zaman çılgına dönüyorum! Kuşkuların, çalışmaların altında ezildiğim için, bu binlerce gürültüye, imaya ve sinsi ince alaya dikkat etmek için hiçbir zaman vaktim olmadı. Ve günlük uğraşlarımın çokluğu nedeniyle çevreden habersiz yaşarken, kıskanç insanların sözlerine, kahve gevezeliklerine dayanan aldatıcı bir efsane yavaş yavaş biçimleniyor ve ortaya çıkıyordu! Ve saf aptal olan ben, kendimden başka herkese inanıyordum! Ah!...

Gerçekten hiçbir zaman deli, hasta veya çığrından çıkmış olmamam mümkün değil miydi?

İçinde hayalet olarak yıllarca hareket ettiğim bu sisli ortamlarda bir suçun gizlice işlenmiş olması mümkün değil miydi? Evlilik adını alan bu savaşımda, dişinin erkeğe üstün olma konusundaki gizli bir eğilimi tarafından, gücün çok belirsiz istekleri tarafından tahrik edilmiş bilinçdışı çok küçük bir suç.

Kuşkusuz, kurban bendim! Evli bir kadın tarafından kandırılmış, hamileliğini meşrulaştırmak ve bu şekilde oyuncu kariyerini kurtarmak için kendisiyle evlenmeye zorlanmış, malayrılığı rejimi altında herkesin masraflara yarı yarıya katılacağı koşuluyla evlenmiş biri olarak, on yıl sonunda, evliliğin bütün ekonomik yükünü tek başıma taşıdığım için mahvoldum ve soyuldum.

Karımın, ortaklığın gereksinimlerini karşılayamadığım için beni bir haydut gibi reddettiği ve hayali servetinin tüketicisi olarak betimlediği bu saatte, evlilik günündeki sözlü sözleşmemiz gereği bana kırkbin frank borçludur!

Asıl borçlu olan odur!

Sonunda herşeyi öğrenmeye karar vererek ayağa kalktım, düşünde sahip olduğunu zannettiği koltuk değneklerini uzağa atan kötürüm gibi yataktan fırladım ve çabucak giyinerek karımı görmeye gittim.

Kapı biraz aralanınca, hoş bir tablo büyülenmiş gözlerimin önüne serildi.

Dağınık yatağına uzanmış, kılıflarının üzerinde buğday başakları gibi sarı saçlarının dalgalandığı, beyaz yastıkların arasına gömülen minyon kafası; içindeki körpe göğüslerin dantellerin arasından göründüğü gömleğin dışına çıkan kollar; beyaz ve kırmızı çizgili yumuşak örtünün altına kıvrılan hoş ve ince beden; dışarıda kalan ayak, pembe parmaklarının hatasız şeffaf tırnaklarla süslendiği, arkaya doğru bükülmüş küçük mükemmel bir ayak; antik mermer gibi, insan etinden yaratılmış gerçek bir sanat şaheseri. Karım bana böyle göründü. Namuslu bir anne havası içinde kaygısız ve güleryüzlü bir ifadeyle, yeni bi-

çilmiş bir çiçek yığınının ortasındaymış gibi üç küçük tombulunun kuştüyü yastıkları arasından tırmanmalarına ve atlamalarına bakıyordu.

Bu güzel manzara karşısında savunmasız kalmıştım ve içimden şöyle düşünüyordum: "Kendimize dikkat edelim, panter yavrularıyla oynuyor!"

Majesteleri karşısında büyülenmiş olduğumdan bir okullu gibi çekingen ve güvensiz bir giriş yaptım.

– Aa! Bizim küçük adam ayağa kalkmış, dedi. Yüzünde bir şaşkınlık ifadesi vardı ama umduğum kadar güzel bir ifade değildi. Sırtıma çıkan çocuklardan dolayı soluğum kesilmiş olarak karmakarışık bir açıklama yaparken onu kucaklamak için eğildim.

– Ne? İnce güzelliğin silahlarıyla, yalanın hiçbir zaman solduramadığı bu ağzın içten gülümseyişleriyle yenik düşmüş olarak uzaklaşırken kendi kendime bu kadının bir cani olup olmadığını soruyordum.

Zıttına ikna olmuş bir şekilde oradan sıvıştım.

Ne yazık ki, yırtıcı tedirginlikler beni bunaltıyordu.

Umulmadık iyileşmem onun soğukkanlılığını neden etkilemedi? Ateşimin yükselmesinden nasıl endişe duymadı? Dün gece hakkında sorular sorması gerekmez miydi? Bu bozum olmuş surat, beni iyileşmiş görmekten neredeyse canı sıkılmış bu görünüm nasıl açıklanabilir?.. Ve bu üstünlük ve küçümseme ifade eden alaycı gülüş!.. Onun için yaşamı sürekli katlanılamaz hale getiren bir deliden kurtulmak için, bir sabah beni ölü bulma umudunu mu besliyor? Herhangi bir yeni amaca doğru yeni bir yol açabilecek yaşam sigortamdan alabileceği birkaç bin franga sahip olmayı umut ediyor olmasın! Ah! Bin kez hayır!...

Ve içimde her zaman kuşkular var: herşeyden, eşin erdeminden, çocukların benden olup olmadığından, zihinsel yetilerimin bütünlüğünden duyduğum kuşkular, hiç durmadan acımasızca beni hırpalayan kuşkular.

Her durumda, bu işi bitirmenin zamanı geldi, çürümüş fikirlerin bu akımını durdurmak gerekiyor! Gerçeklere sahip olmak ya da ölmek gerekiyor! Karanlıkta bir suç işlendi ya da

ben deliyim! O halde gerçeği bulmak için kal!

Boynuzlu bir koca olmak! Bunu biliyorsam, böyle bir durumun bana ne zararı dokunur? Önemli olan bu duruma gülen ilk kişinin benim olmamdır. Dünyada bir kadının ilk tercihi olduğunu kesinlikle söyleyebilecek bir erkek var mıdır?...

Bugün evlenmiş olan gençlik arkadaşlarımı gözden geçirdiğim zaman, biraz aldatılmamış olan bir kişi bile bulamıyorum! Ve mutlu olanları bundan kuşkulanmıyorlar! Tabii ki aşırı titiz olmamalıyız. İki olmanın, tek olmanın önemi yok! Ama bilmemek, gülünç olmaktır! Ve işte önemli nokta, bilmenin gerekli olması!

İsterse bir koca yüz yıl yaşasın, karısının gerçek varlığı hakkında yine de hiçbir şey bilemeyecektir! Dünyayı, evreni tanıyacak, yaşamı kendisininkine perçinlenen bu kadın hakkında hiçbir zaman kesin bir fikre sahip olamayacaktır. İşte bu nedenle zavallı Bay Bovary, bütün mutlu kocaların anıları içine bu kadar hoş bir şekilde yerleşmiştir.

Bana gelince, gerçeği istiyorum! Bilmek istiyorum!... İntikam almak için mi? Ne delilik! Kim üzerine?.. Tercih edilenler üzerine mi? Ama onlar yalnızca erkeklik haklarından yararlandılar! - Karım üzerine mi? Bunu söylemiştim, çok titiz olmamak gerekiyor! Ve meleklerimin annesinin saçının bir teline dokunabileceğimi düşünebiliyor musunuz?

Bana gereken şey, kesin olarak bilmektir. Ve bunun için yaşamım üzerinde derin, ölçülü ve bilimsel bir araştırma yapacağım. Yeni psikoloji biliminin bütün kaynaklarını kullanarak, zorla girme, hırsızlık, mektupların aşınlması, sahtelik ve imza taklidi gibi, eski oyunun çok iyi bilinen yöntemlerini de hiçbir şekilde gözardı etmeden, telkini, düşünce okumayı, zihinsel işkenceyi kullanarak, herşeyi araştıracağım. Bu, tek bir konuya saplantı mı, bir manyağın öfkeli patlayışı mı? Bunu değerlendirmek, hiçbir şekilde benim işim değil.

Son noktada, iyiniyetli bu kitabı dikkatlice okuyan aydınlanmış okuyucu kararı versin. Belki de burada, aşk fizyolojisinin bazı unsurlarını, suçun felsefesinin bir parçasıyla birlikte patolojik psikolojinin bazı işaretlerini keşfedecektir.

BİRİNCİ BÖLÜM

1

Stockholm, tarih 13 Mayıs 1875'di.

Kendimi hâlâ Kral sarayının bir kolunu tamamen işgal eden kraliyet kütüphanesinin içinde görüyorum. Zamanla koyulaşmış lambrilere sahip olan geniş bir salonun içindeyim. Rokoko tarzı işlemelerle, çiçekli kordonlarla, kesme taşlarla ve armalarla süslenmiş, bir kat yüksekliğinde Toscana tipi küçük sütunlara sahip bir galeriyle çevrilmiş kocaman salon, içerdiği yüzbin kitapla, kaybolmuş kuşakların fikirlerinin ayrı ayrı gözlere yerleştirildiği dev bir beyin karşısında şaşkına dönmüş olarak,ayaklarımın dibinde bir uçurum gibi açılıyor.

Duvarları boyunca üç metre yüksekliğindeki raflarla donanmış olan bu salonun iki büyük bölümü ortadan geçen bir yolla birbirlerinden ayrılıyor. Burada tanrıbilimciler büyünün havarileriyle, filozoflar doğalcılarla yanyana oluyorlar; şairler tarihçilerle iyi geçiniyorlar. İçinde bir pudingde olduğu gibi, insanın aptallığının veya dehasının yenilenen evrelerini işaret eden ardışık katmanların üstüste yığıldığı dipsiz jeolojik depo.

Kendimi hâlâ görüyorum. Yuvarlak galerinin üzerine çıkmış olarak, ünlü ve sakınımlı bir sahafın yeni bir bağışı olan eski kitaplar kolleksiyonunu diziyordum. Bu sahaf ciltlerin arka

kapağına şu ibareyi taşıyan bir damgayı vurarak onun ölümsüzlüğünden emin olmak istiyordu: *"Speravit infestis"*.

Bir tanrıtanımaz gibi boş inançlara kapılmış biri olarak, bir haftadan beri, bir kitabın kapağını açtığım her defasında, gözlerimin önünde beliren bu tümceden etkilenmemeye çalışıyordum. Bu dürüst adamın yenilgilerine kadar herşeyde bir umudu vardı; ve bu onun için bir mutluluktu... Ben ise, bütün umudumu yitirmiştim. Beş perdelik ve altı tabloluk trajedimi temsil ettirememiştim. Bir kütüphaneci olarak ilerlememe gelince, bir yer edinmek için sağlık durumları çok iyi olan yedi fazla görevliyi gömmem gerekiyordu. Aylık yirmi frank ücret ve bir çatı katındaki bir çekmecenin dibindeki beş perdelik bir trajediyle, yirmisekiz yaşında, yalnızca çağdaş kötümserliğin, kuşkuculuğun bu yeni biçiminin içine yuvarlanılır. Bu yeni kuşkuculuk, bu fikirde yetişilememiş bütün yemeklere bir ödünleme bulan ve kış bitmeden rehine verilen bir pardösünün yerine ilgisiz uslamlamaları koyan bütün dikiş tutturamamışlar için çok uygundur.

Bilimsel bir bohem takımının üyesi, daha eski sanatçı bir bohem takımının taklidi, az ücret ödeyen ciddi gazetelerin ve gösterişli dergilerin çalışanı, Edouard Hartmann'ın *Bilinçaltının Felsefesi*'ni çevirmek için oluşturulmuş bir anonim şirketin hissedarı, özgür ve para getiren gizli bir aşk derneğinin mensubu ve Kraliyet Tiyatrosu'nda temsil edilen iki oyunun yazarı olarak, bu sefil varoluşu sürdürmem için gerekli asgari parayı ancak kazanıyorum. O kadar ki, bunun için yaşamayı bile reddetmeye gerek olmadan yaşamdan hoşlanmıyorum, –bunu yapmak gerekiyordu– çünkü yaşamı uzunlamasına sürüklemek ve neslimi ve kendimi devam ettirmek için mümkün olan herşeyi yapıyordum. Bununla birlikte, halk tarafından olduğu gibi ele alınan ve hipokondri ile karıştırılan kötümserliğin kendi içinde dünyayı tasarlamanın oldukça neşeli ve çok tatmin edici bir tarzını oluşturduğunu itiraf etmeliyiz. Herşey göreceli bir Hiçbir Şey olduğuna göre, ve gerçeğin de o durumun gerçeği olmasına göre, aslında bu kadar gürültü yapmaya değer mi? Biraz ön-

ce önceki günün gerçeğinin ertesi gün aptallık haline dönüştüğünü görmedik mi? O halde yeni bazı aptallıklar bulmak için gücümüzü ve gençliğimizi neden yıpratıyoruz? Kesin olan tek nokta, ölümün bize kaldığıdır. O halde yaşayalım! - Kimin için? Ne için?... Ah!...

Yerinden oynatılan kitaplardan çıkan tozlar soluğumu kestiğinden, biraz taze hava solumak ve bir manzara görmek için Aslanlar Avlusu'na bakan pencereyi açtım.

Güzel kokulu bir esinti, zambakların kıpırdayan yığınlarının kokusuyla ve kavakların fışkıran özsuyuyla yüklenmiş olarak bana ulaşıyordu. Kafeslerin üzerini, hanımelinin ve üzüm asmalarının yeşillikleri örtüyordu; hiçbir şekilde mayıs ayının tehlikeli kaprislerini unutmayan akasyalar ve çınarlar gecikmişlerdi. Çalıların ve ağaçların iskeletinin yeni yapraklanmanın altından her zaman görünmesine rağmen, bu mevsim ilkbahardı. Ve ötede, üstünde Delft'in fayans vazolarının bulunduğu parmaklıklı tırabzan, XII. Charles'ın mavi markasıyla belirginleşen limana bağlı buharlı gemilerin direkleri Mayıs Şenliği'nin onuruna bayraklarla donatılmışlardı. Koyda nemlenmiş bütün gemiler, az veya çok çeşitli ulusları simgeleyen ulusal renklerini gösterdiler: kanlı sığırın kırmızısıyla birlikte İngiltere; balkonlarının jaluzileri gibi çizgili, sarı ve kırmızı İspanya; A.B.D., çizgili çadır bezi: bayrak direğinin yakınında trefl asıyla yas tutan Almanyanın iç karartıcı bayrağının yanında üç renkli neşeli bayrak; Danimarka'nın kadın gömleği, Rusya'nın gizlenmiş üç rengi. Hepsi orada, yan yana, kuzeyin gökyüzünün deniz mavisi örtüsünün üzerine açılmışlar. Ve arabaların, ıslıkların, çanların ve vinçlerin gürültü patırtısı, makinaların yağının, derinin, tuzlanmış ringa balığının, sömürge besinlerinin kokusuyla birlikte bu tabloya ekleniyordu. Bu koku, geçerken Baltık denizinde yüzen buzullara çarpan, bir doğu rüzgârının serinlettiği havanın içindeki leylakların kokusuna karışıyordu.

Kafam pencerenin dışına sarkmış bir durumda, kitaplarıma sırtımı çevirdiğim için onları unutmuştum ve beş duyuma banyo yaptırıyordum. Müzik, bayraklar, mavi gökyüzü, çiçekler,

hepsi beni o kadar sarhoş etmişti ki, kuryeyi getiren büro görevlisini görmedim. Omuzuma dokundu, bana bir mektup verdi ve birdenbire yokoldu.

Hım!... Bir kadın mektubu.

İyi bir haberi sezinleyerek telaşla zarfı yırttım... Gerçekten:

"Bugün, Régence caddesinde No. 65'in önünde tam saat beşte olun. Beni göreceksiniz. Tanıma işareti: bir müzik rulosu."

Bundan bir süre önce anasının gözü bir kadının oyunlarıyla aldatıldığım için, bu konularda deneyim kazanmıştım. Bununla birlikte, bir şey, bendeki erkek saygınlığı duygusunu inciten bu buyurucu, kararlı ton beni şaşırtmıştı. Bu tanımadığım kişi nasıl oluyor da, ansızın bu şekilde beni enselemeyi aklından geçirebiliyor? Bu kadınlar erdemimiz üzerine ifade ettikleri uygunsuz görüşlerle hangi şeytani şeyleri tasarlayabilirler? İzin istenmiyor, bir emir tebliğ ediliyor.

Ne yazık ki, öğleden sonra bir kır partisi yapmak için arkadaşlara daha önce söz vermiştim. Sonuçta, şehrin merkezi caddelerinin birinde güpegündüz bir kadına kur yapmaya gitmek için kendimi hiçbir şekilde hazır hissetmiyordum. Saat ikide, arkadaşlarım tarafından belirlenen randevu yeri olan bir kimyacı arkadaşımızın laboratuvarına gittim.

Şenlik programını öğrenmek için sabırsızlanan doktorlarla, filozof veya hekim adaylarıyla dolu olan girişte çoktan hareket başlamıştı. Bununla birlikte düşündüm. Partiye katılamayacağım için özür diledim. Akşam eğlencelerine katılmama nedenlerini sunmam emredildi. Cebimden çıkardığım mektup üzerine, aşk konusunda büyük uzman olarak tanınan zoolog arkadaşımız başını sallayarak, kesik kesik konuştu:

– İyi değil!... Evlenilir!.. Aile, dostum!.. Kesin yol... İstediğin gibi yap! Ve her zaman git, eğer kalbin bunu söyler ve kabarma yıldız falına uygun olmazsa, bizi tekrar bulmak için dönersin.

Böylece, söylenilen saatte, numarası bildirilen evin önündeki kaldırımda bilinmeyen güzeli bekleyerek nöbet tuttum.

Bu müzik rulosu, gazetelerin dördüncü sayfasındaki bir ilan gibi, evliliğe bir davetti ve kendimi bir kadının karşısında bulduğum sırada bu durum bende bekleme konusunda kararsızlıklara neden olmuştu.

İlk izlenimim –ki buna çok önem veririm–, çok belirsizdi. Yaşını tahmin etmek zordu, yirmidokuz ile kırkiki yaş arasında bir yerde olmalıydı; giyim pek gözüpekti. Artist mi yoksa yazarlık taslayan bir kadın mı? Aile kızı mı yoksa özgür bir kadın mı? Yüzü gözü açılmış mı yoksa fingirdek mi?

Kendisini, onu benim korumam altına almamı isteyen bir opera şarkıcısı olan eski bir dostumun nişanlısı olarak takdim etti. Bunun daha sonra yalan olduğunu keşfettim.

Ara vermeden cıvıldayan küçük bir kuşa benziyordu. Yarım saat içinde onun hakkında herşeyi, ne hissettiğini, neyi hayal ettiğini, beni ilgilendirmeyen herşeyi öğrendim; öyle ki sonunda ona ne konuda faydalı olabileceğimi sordum. Yanıtı üzerine:

– Ben, genç bir kıza hamilik mi yapacağım, diye haykırdım. Ama o halde benim şeytanın canlı bir örneği olduğumu bilmiyorsunuz!

– A! buna inanıyor musunuz, ama ben sizi iyi tanıyorum, diye karşılık verdi. Siz mutsuzsunuz, işte hepsi bu ve sizi karanlık düşüncelerden kurtarmak gerekiyor.

– A! beni tanıyorsunuz... Bak, bak... Hem de çok iyi mi?.. Buna inanıyor musunuz? Aslında yalnızca, sözlünüzün benim kişiliğim hakkında olabilecek zamanı geçmiş görüşünü biliyorsunuz.

Ama "güzel dostum" için söylenecek bir şey yoktu. Uzaktan bile olsa bir erkeğin kalbini okumayı bildiği için herşeyden haberi vardı. Bu kadın, ruhların gizli kıvrımlarına nüfuz ederek, onlara hükmetmeye meraklı, yapışkan insanlardan biriydi. Mektuplarla dikkat çekici insanların canına okuyarak, öğütler dağıtarak, genç insanlara bol bol uyarılarda bulunarak, insanların yazgılarını yönetmeye çalışarak, olağanüstü bir iletişim kuruyordu. Güçle kafasını bozmuş, ruhların kurtarılması şirketinin

yöneticisi, herkesin koruyucusu olarak, kendinde beni kurtaracak bir yetenek keşfetmişti...

Özet olarak, çok az kafası olan eşsiz bir entrikacı ve kocaman bir kadın küstahlığı.

Herşeyle, dünyayla, insanlarla dalga geçme yoluyla onu alaya almakla işe başladım. Konuşmalarımı "bozguncu" olarak niteledi.

– Ama bunların üzerinde düşünmüyorsunuz, matmazel! Fikirlerim bozguncu mu? Aksine bunlar çok yeni fikirler! Ya sizinkiler, geçmiş bir dönemin kalıntıları, gençliğimin beylik sözleri size yeni görünüyorlar! Samimi olarak, turfanda sebze ve meyve olarak sunmak istediğiniz şeyler, kötü lehimlenmiş kutulardaki konservelerden başka bir şey değiller. "Bunları atın, çünkü kokuyorlar." Özdeyişi bilirsiniz.

Öfkelenmiş ve keyfi kaçmış olarak bana hoşçakal demeden gitti.

Bu işi bitirdiğime göre, beyaz geceyi birlikte geçirmeyi düşündüğümüz Park'ta dostlarımı bulmak için hızla yürümeye başladım.

Ertesi sabah, içinde beni sitemlerle ezdiği ve merhametin, hoşgörürlülüğün taştığı, tamamen dişisel kendini beğenmişlikle şişmiş bir mektup aldım; tinsel sağlığım için tavsiyeler veriyor ve mektubu bir randevuya davetle bitiriyordu. Sözlüsünün yaşlı annesine birlikte bir ziyaret yapmamızın gerekliliğinden sözediyordu.

İyi yetişmiş bir insan olarak, bu ikinci söz sağnağına boyun eğdim; ve bundan en iyi şekilde kurtulmak için de, Tanrı, dünya ve geri kalan şeyler için mutlak bir kayıtsızlık maskesine büründüm.

Ey mucize! Kürk bir şerit geçirilmiş yün giysisiyle ve Rembrandt şapkasıyla, düzgün vücutlu matmazel iyi görünüyordu: bir ablanın sevecen dikkatiyle tehlikeli alanlardan uzak durarak, sevimli olmuştu, öyle ki, karşılıklı birbirimizin hoşuna gitme arzusu sayesinde, kafalarımız, içinden sempatinin çıktığı sevimli bir sohbete karışıyordu.

Ziyaret bittikten sonra, bu güzel ilkbahar akşamında yıldızlar altında birlikte yürüdük.

Şeytanın kaprisi miydi?.. İster buyurgan bir rövanş alma gereksinimi hissettiğim için olsun, ister bir sırdaş arkadaş rolü oynamaktan dolayı öfkelendiğim için olsun, bir kızla nişanlı gibi olduğumu itiraf ettim. Aslında, o tarihte bir kıza yalnızca kur yaptığım için bu söz yarı yarıya yalandı.

Bunun üzerine, büyük anne havalarıyla, karakteri, giyimi, konumu üzerine sorular sorarak, genç kıza acımaya başladı. Onun kıskançlığını uyandıracak bir portre çizdim. Bu da sıcak ilişkimizde hafif bir gevşemeye neden oldu. - Bana gösterilen ilgi, koruyucu meleğimin ruhumun kurtarılması için bir yarış olduğunu sezdiği ölçüde azalıyordu. Gizliden gizliye oluşan bir soğukluktan kurtulamadan ayrıldık.

Ertesi günün randevusunda, yalnızca aşk ve nişanlım üzerine konuşuldu.

Tiyatrolarda, konserlerde, gezintilerde geçen sekiz günlük bu birliktelikten sonra, amaçlarına ulaştı. Varlığımın içine giren günlük arkadaşlığı şimdi düzenimin bir parçası haline geldi, öyle ki, bunu reddetmek benim için olanaksızlaştı. Basit olmayan bir kadınla ince sohbet sanattır. Bu, ruhların birbirine dokunmasının, kafaların kucaklaşmasının, zihinsel yaltaklanmaların yarı yarıya şehvetli olan bir cazibesidir.

Bir sabah, belleği önceki gün gelen bir mektubun pasajlarıyla dolu olarak, altüst olmuş bir şekilde geldi. Sözlüsü kıskançlıktan çılgına dönmüştü! Hafiflikle suçlanıyordu; sözlüsü bu işin kötüye gideceği önsezisiyle, bana karşı çok dikkatli davranmasını istemişti.

– Bu korkunç kıskançlıktan hiçbir şey anlamıyorum, dedi incinmiş bir ifadeyle.

– Bunun nedeni aşk hakkında hiçbir şey bilmemeniz matmazel, diye yanıtladım.

– Bu aşk hakkında mı?

– Bu aşk, matmazel, sahip olmanın en yüksek duygusudur. Kıskançlık, sahip olunan şeyi kaybetme korkusundan baş-

ka bir şey değildir.

– Bir mal, tüh be!

– Ortak bir mal, çünkü iki kişi birbirlerine sahipler.

Ama aşkı hiçbir şekilde böyle anlamak istemiyordu. Onun için aşk, yarar gözetmeyen, yüce, temiz, açıklanmaz bir şeydi.

Zaten, kendisine çılgınca tutkun olan sözlüsünü hiç sevmiyordu. Bunu ona gösterdim.

Öfkelendi ve açıkça onu hiçbir zaman sevmediğini bana itiraf etti.

– Ve buna rağmen onunla evleneceksiniz!

– Kuşkusuz, bunu yapmazsam tükenmiş bir insan haline gelir.

– O halde her zaman ruhların kurtarılması sözkonusu!

Daha fazla kızdı, hiçbir zaman öyle olmadığını ve hiçbir zaman da onun nişanlısı olmadığını ileri sürdü.

Birbirimizi yalan söylerken suçüstü yakalamıştık! Ne şans!

Artık geriye, nişanlanmamı yalanlayarak ona kalbimi açmam kalıyordu. Sonra özgürlüğümüzden sınırsızca yararlanabilirdik!

Oysa, artık onun cephesinde kıskançlık sözkonusu olmadığı için, oyun en güzel şekliyle yeniden başlayabilirdi! Yazılı olarak ona aşkımı ilan ettim. O da bunu sevgilisine gönderdi ve sevgilisi de posta yoluyla bana hakaretler yağdırmakta gecikmedi.

Güzelden açıklama yapmasını ve ikimizden birini seçmesini rica ettim.

Ona hayran olmanın büyük saygınlığını harekete geçirerek hepimizi ayaklarına kapanırken görmek için, onu, beni, ikimizi ve bizim dışımızda bir üçüncüyü, bir dördüncüyü seçmeyi tercih ederek bunu yapmaktan kaçındı.

Bu kadın bir yosmaydı, bir erkek yiyicisiydi, ince bir poligamdı.

Bununla birlikte, daha iyisi olmadığından ona tutulmuştum, çünkü günlük aşklardan ve yalnızlıktan tiksinmiştim.

Günün sonunda, onu büyülemek, kendini beğenmiş kü-

çük kuş beyni için ezici olan yüce bir ortamda ona görünmek için, onu kütüphaneye davet etmiştim.

Bibliyografik bilgimin ağzı kalabalık bir sergilemesini yaparak onu galeriden galeriye sürükledim. Onu ortaçağın minyatürlerini ve ünlü kişilerin kendi el yazılarını beğenmeye zorladım; manüskrilerin, ilk basımların içine hapsolmuş büyük tarihi anıları anımsattım, bu öyle bir noktaya geldi ki benim karşımda küçülmekten rahatsız oldu. Sonunda:

– Ama siz bir bilim adamısınız bayım, diye haykırdı.

– Kuşkusuz, matmazel.

– Benim değersiz oyuncum!.. Bunu söylerken aktör dostum olan sözlüsünü düşünüyordu.

Başka biri bu sözlünün sonsuza kadar kovulduğunu zannedebilirdi... - Bu, hiçbir şekilde doğru değil.

Her zamanki gibi posta yoluyla bu değersiz oyuncu beni tabancasıyla tehdit etti, beni suçluyordu; bana güvenmişti, ben de onun geleceğini çalmıştım. Hiçbir şeye sahip olmadığı için hiçbir şeyi deposunda tutamayacağı nedenine dayanarak ondan hiçbir şeyi çalmadığımı ona anlatmaya çalıştım. Mektuplaşma bu yanıtım üzerine durdu ve yerini korkutucu bir sessizliğe bıraktı.

Kadının gidiş tarihi yaklaşıyordu. Bu tarihten bir gün önce, güzelimden, içinde bana iyi bir haber verdiği mutlu bir mektup aldım. Tiyatro yönetimlerine çok yakın olan yüksek sosyeteye ait kişiler önünde trajedimi okutmuştu. Oyun sözü edilen kişileri o kadar etkilemişti ki, yazarıyla tanışmak istiyorlardı. Öğleden sonraki randevumuzda ayrıntılar verilecekti.

Belirlenen saatte, Matmazel X..., dramımın etkilerini anlatırken, son alış verişleri için beni butiklerin tezgâhları arasında gezdirdi ve her tür koruyuculuk için beslediğim derin nefret üzerine dramımı tasarlayıp yarattığım için, beni yola getirmek için çeşitli yollara başvuruyordu. Ve ben, durmadan söylenip duruyordum:

– Ama güzel çocuğum, zili çalmaktan, tanımadığım insanların önüne çıkmaktan, önemli noktayı belirtmeden gevezelik

etmekten, şunu veya bunu yalvararak istemek için bir dilenci gibi yabancıların yanına gitmekten tiksinti duyuyorum...

İyi giyimli, zarif, genç bir kadının önünde durduğu zaman, elimden geldiğince meşgul oluyordum.

Bana Y... Baronesi'ni takdim etti. Barones bana, kaldırımdaki kalabalığın gürültüsü arasında zorlukla duyulan birkaç kibar cümle söyledi. Kendimi ince bir kurnazlığın tuzağına götürülmüş ve düşürülmüş olarak hissetmenin keyifsizliğiyle, devamı gelmeyen birkaç sözcük kekeledim. Çünkü bu, kesinlikle bir komployduu.

Bir dakika geçti ve barones, daha önce Matmazel X... tarafından bana iletilmiş olan daveti yeniden dile getirmeden sıvıştı.

Baronesin görüntüsünde beni etkileyen şey, onun genç kız havası ve yirmibeş yaşının çocuksu yüzü oldu. Bir öğrenci kafasına, arpa başakları gibi sarı saçlarla çevrilmiş minyon bir yüze, prenses omuzlarına, ince bir dala benzeyen bir boya, alnını içtenlikle, saygıyla ve üstünlükle eğmenin bir biçimine sahipti. Ve bu eşsiz körpe annenin trajedimin okunuşundan sağ salim çıktığını söylemek! Başarıyla! - Muhafız birliğinden bir yüzbaşıyla evli ve üç yaşında bir kız çocuğunun annesi olarak, kocasının işgal ettiği yüksek konum ve kendisine saray mabeynciliği görevi söz verilen kayınpederinin konumu karşısında, içine girmeşansı olmamasına rağmen, tiyatroya vurulmuştu.

Mayıs düşüm yokolduğu sırada, olaylar bu noktadaydı. Buharlı bir gemi güzelimi sözlüsünün yanına götürüyordu. Bu kişi de artık, güzelimle baş başa okuduğumuz mektuplarının önfikrine uygulanan benzer merakların hakedilen rövanşı olarak, sözlüsüne gönderdiğim mektupları incelemekle eğlenirken haklarına kavuşmuştu.

Geminin merdiveni üzerinde, sevecen vedalaşmalar sırasında, kraliçem bana en kısa zamanda baronesi ziyarete gideceğine söz verdi. Bu, konuştuğumuz son tümce oldu.

Bilimsel bohemin kaba ahlaksızlıklarından çok farklı olan masum düşler, içimde doldurulması gereken bir boşluk bıraktılar. Bir akran gibi kabul edilen bir kadınla yürütülen dostluk

alış verişi, farklı cinsiyetteki kişiler arasındaki bu ilişki, aile anlaşmazlıkları sonucu içine düştüğüm yalnızlıkta uzun zamandır körelmiş olan ince zevkleri uyandırdı. Kafe yaşamı alışkanlığıyla yokolan yuva kavramı, çok sıradan ama sözcüğün yalın anlamıyla nazik olan bu kadınla olan ilişkilerimle yeniden canlanmıştı. Kısaca, bir akşam üzeri, saat altı sularında, kendimi Kuzey caddesinin bir evinin kapısı önünde buldum.

Kader! Burası, annemin ölümü ve yerini bir üvey annenin işgal etmesi nedeniyle, gençliğimin en acımasız yıllarını geçirdiğim ve ergenliğin içsel rahatsızlıklarını duyduğum eski baba eviydi. Ani bir keyifsizlik sonucu, delikanlılık çağımın bütün üzüntülerinin gözlerimin önünde yeniden belirmesini görme korkusuyla geri dönme ve hızla kaçma duygusuna kapıldım. Avlu, eskisi gibi, her ilkbaharda yapraklanmalarını sabırsızlıkla beklediğim dev dişbudaklarıyla birlikte, kaçınılmaz yıkıntısı kiraların düşmesine neden olan bir kum ocağına sırtını dayayan iç karartıcı bir evin önüne açılıyordu.

Çok sayıda sinsi anılardan gelen baskıya rağmen, cesaretimi topladım; içeri girdim, merdivenleri çıktım ve zili çaldım. Zil çalarken, babamın gelip kapıyı açacağı düşüncesinden kendimi alıkoyamadım. Bir hizmetçi göründü ve sonra benim geldiğimi bildirmek için kayboldu. Kısa bir süre sonra, baron karşıma çıktı ve beni içtenlikle içeri buyur etti. Baron, otuz yaşlarında, iriyarı, uzun boylu, zamanını tamamlamış bir dünyadan gelen bir insanın tavırlarıyla soylu görünümlü bir kişiydi. Biraz şişkin olan güçlü yüzü çok hüzünlü görünen mavi gözlerle aydınlanıyordu. Dudaklarındaki gülümseyiş, düş kırıklıklarıyla, yerine getirilememiş tasarılarla yoğunlaşmış tuhaf bir acı ifadenin içinde dağılıyordu.

Eskiden bizim yemek odamız olan salon, belirli bir sanatsal zevke bağlı olmadan döşenmişti. Bu ülkenin Turenne'i veya Condé'si gibi, tarihte ünlü bir generalin adını taşıyan baron, burada Otuz Yıl Savaşları'ndan gelen aile portrelerinin ve Düsseldorf okulunun manzara resimleri arasına sızan XIV. Louis tarzı peruklar taşıyan beyaz zırhlı kahramanların bir kolleksiyonunu

toplamıştı. Yer yer yenilenmiş ve yeniden yaldızlanmış eski möbleler yakın zamanın sandalyelerinin ve puflarının arasına karışmışlardı. Geniş salonun her köşesinden sıcak barış havası ve yuva sevgisi fışkırıyordu.

Barones geldi; sevimli, içten, yalın ve alımlı. Bununla birlikte, davranışlarında nedenini keşfedinceye kadar beni buzlaştıran belirli bir sertlik ve bir sıkıntı vardı. Yan bir odadan gelen sesler başka insanların da bulunduğunu gösteriyordu. Bu saatte ziyarette bulunmakla neden olabileceğim rahatsızlıktan dolayı özür diledim. Aslında yeni evlilerin akrabaları "whist" oynamak için toplanmışlardı ve ben de ailenin dört ferdiyle karşı karşıya geldim: mabeyn, emekli bir kaptan, baronesin annesi ve teyzesi. Yaşlılar hemen oyuna oturdular ve biz gençler sohbete başladık. Baron resim için olan özel zevkini itiraf etti. Müteveffa kral XV. Charles tarafından verilen bir burstan yararlanarak Düsserdolf'da bazı incelemeler yapmış. Bu aramızda bir bağlantı sağladı, çünkü ben de aynı kral tarafından dram yazarı olarak bir bursla ödüllendirilmiştim. Ve sohbet resim, tiyatro, koruyucumuzun kişiliği konularında sürdü. Bununla birlikte, sevgi gösterilerimiz yavaş yavaş gevşedi ve zaman zaman yaşlıların konuşmalara karışmaları ve duyarlı noktalara veya iyi kapanmamış yaralara dokunulması nedeniyle soğudu. Öyle ki bu uyumsuz topluluğun içinde kendimi rahatsız ve tedirgin hissettim.

İzin istemek için ayağa kalktım. Baron ve barones kapıya kadar bana eşlik ederlerken, yaşlı insanların bakışlarından uzaklaştıkları için maskelerini çıkardılar. Gelecek cumartesi beni yemeğe davet ettiler. Ve kapıdaki kısa sohbetten sonra birbirimize dost olmuş olarak ayrıldık.

2

Cumartesi günü, saat üçte, Kuzey caddesindeki evin yolunu tuttum.

Güvenilir bir eski arkadaş gibi kabul edildim ve evliliğin özel konularına girmemde hiçbir sakınca görülmedi. Yemek karşılıklı verilen sırlarla renklendi. Durumundan nefret eden baron, yeni rejimden hoşnut olmayanlar grubuna aitti. Bu hoşnutsuzluk kral Oscar'ın gelişiyle olmuştu. Müteveffa kardeşinin parlak ününden kıskançlık duyan yeni prens selefinin beğenebileceği bütün projeleri fırlatıp atmaya çalışıyordu. Öyle ki eski rejimin dostları, gerçek neşesiyle, hoşgörü ruhuyla, ilerici özlemleriyle bir kenarda birikmişler ve siyasi partiler arasındaki bayağı kavgalara karışmadan, akıllı bir muhalefet oluşturmuşlar.

Eski anılarımız canlanınca kalplerimiz birbirlerine yaklaştılar. 1865 yılındaki parlemanto reformundan beri bir köşede savaşan yüksek soyluluğa karşı olan bütün eski küçük burjuva önyargılarım, yıkılan büyükler için şu an duymaya başladığım sempatik bir merhametle yer değiştirerek yokoldular. Finlandiya kökenli olarak yeni iltica eden barones bu ilk sevgi gösterilerimize katılamadı. Yemek biter bitmez, piyanonun başına

geçti ve bize şarkılar söyledi: daha sonra, baron ve ben, Wennerberg düolarının yorumu için bilinmeyen bir yetenek keşfettik. Böylece saatler akıp gitti. Sonunda, rolleri herkesin yeteneğine göre dağıtarak, Kraliyet Tiyatrosu'nda yeni oynanan manzum bir oyunun okumasını yaptık.

Bu çeşitli eğlencelerden sonra, kaçınılmaz bir duraklama oldu, çünkü insanları kazanmaya kararlı olarak, kendine değer verilmesi için sürekli çabalar gösterildiği zaman çok çabuk tükeniliyor. Bu arada, geçmişin saplantısına yeniden yakalandım. Sessizleştim.

– Bayım, neyiniz var? diye sordu barones.

– Burada hortlaklar var, diye sessizliğimi açıklamak istedim. Yüz yıl önce burada oturmuştum, ... ne yazık ki evet! yüz yıl geçti, çünkü ben çok yaşlıyım.

– Ve bu hayaletleri kovamayacak mıyız? dedi barones. Üzerinde anne sevecenliğinin büyüleyici bir havası vardı.

– Hayır, sevgilim, çünkü bu, tek bir insanın ayrıcalığıdır, dedi baron. Yalnızca o karanlık fikirleri dağıtabilir. Haydi, itiraf edin!... Matmazel X...'in nişanlısı değil misiniz?

– A!... Hayır... sayın baron, yanılıyorsunuz; ... kaybedilen aşkın sıkıntısı!...

– O halde... başkasıyla mı nişanlanacak? diye sordu barones, beni dikkatlice inceleyerek.

– Güzel soru!

– A!.. yazık... Bu genç kız bir inci. Herşeye rağmen, bu kızın size biraz duygusal açıdan baktığına eminim.

Ve ben de bu zavallı oyuncu için dırlanıp durdum. Bu andan itibaren, bir genç kızı istememesine rağmen onu sevmeye zorlayan bu mutsuz şarkıcıya el birliğiyle kızıp köpürüyorduk, ve sonunda barones, çok yakın bir dönemde yapmak zorunda olduğu Finlandiya gezisi gerçekleşir gerçekleşmez herşeyin yoluna gireceği konusunda bana güvence verdi.

– Bu iş olmayacak, dedi barones. Duyguları başka bir yöne çevrilmiş seçkin bir kıza dayatılan bir evlilik fikrine öfkelenmişti.

Saat yedi civarında, gitmek için ayağa kalktım. Kalmam için o kadar ısrar edildi ki, en fazla üç yıllık olan ve Tanrı'nın küçük bir melekle kutsadığı bu evlilikten sıkıldıkları sonucuna vardım. Akşam için baronesin bir kuzenini bekliyorlardı ve benim genç kızın kişiliği hakkındaki fikrimi almak için bizi karşılaştırmayı arzuluyorlardı.

Bu konuşma sırasında hizmetçi kadın barona bir mektup getirdi. Zarfı yırttı, mektubu hemen okudu ve düzensiz sözcükler mırıldanarak onu karısına uzattı. Barones mektubu okuduktan sonra:

– Buna inanamam, diye haykırdı.

Kocasının bir baş işaretiyle onayını aldıktan sonra barones beni bir dost olarak bilgilendirdi.

– Mektup Alman kuzenimden geliyor. Düşünebiliyor musunuz bayım, kocam hakkında orada dedikodu yapıldığı bahanesiyle amcam ve karısı, kızlarının bizim eve gelmesini yasaklıyorlar.

– Bu kadarı da fazla değil mi? diye ekledi baron. Bizimle birlikte olmaktan zevk alan kibar, masum, mutsuz bir çocuk... Ve bu, dedikoduya yolaçıyor.

Belki de kuşkucu bir gülümseyiş beni ele verebilir. Bununla birlikte konuşmanın hızı yavaşlıyor, sonra kesiliyor ve yerini bir balıçe gezintisi daveti altına kötü gizlenen bir rahatsızlık alıyor.

Evlilerin görünüşteki mutluluğuna ve aleni öpüşmelerine rağmen, bu ilişkide siyah bir noktanın olduğu kesindi. Kuşkulu tavırlar, kaygılı yüz ifadeleri, imalar gizli bir üzüntüyü belirtiyorlar ve keşfinden endişe duyduğum gizleri hayal etmeme yolaçıyorlardı.

Kendi kendime, bu münzevi yaşam, bir kenar mahalledeki bu sürgün cezası nedir, diye sordum. Evlerine gelen ilk yabancıya kendilerini adayarak, onu bulmaktan dolayı sevinmiş, keyiflenmiş görünmelerine rağmen, yaşam kazasına uğramış iki insan gibiydiler.

Özellikle barones kafamı karıştırıyordu. Görünümünü ka-

famda canlandırmaya çalıştığım zaman, onda gördüğüm ve seçim yapmamı gerektiren farklı karakterlerin karmaşıklığı ile rahatsız oluyordum. İyi, kibar, sert, heyecanlı, açık yürekli, sakınımlı, soğuk, öfkeli olarak bana kara kara düşüncelere kapılıyormuş ve tutkulu düşler kuruyormuş gibi geliyordu. Kafası olmadan da kendini kabul ettiriyordu. Bu karı kocadan hangisinin bu evlilikte baskın çıktığına karar veremiyordum. Asker, emir vermeye alışmış ama zayıflamış bir karakterde olan baronun, istenç eksikliğinden çok doğuştan gelen gevşekliği nedeniyle boyun eğmiş bir havası vardı. Kuşkusuz birbirlerine dostça ama ilk aşkların coşkusu olmadan davranıyorlardı ve içlerine girişim, onlara bir üçüncü kişi karşısında geçmiş anıların canlanmasıyla gençleşmenin yumuşaklığını getirmişti. İyi incelendiğinde kalıntılarla yaşandığı ve ikili olarak sıkılındığı anlaşılıyordu. Bunun kanıtı, ilk görüşmenin ertesinde bana yapılan davetlerin sıklığıydı.

Finlandiya gezisine çıkmadan önce baronese bir veda ziyareti yaptım. Güzel bir haziran akşamıydı. Avluya girerken, onu bahçe duvarının dibinde ayakta dururken gördüm ve bu görünümün pek sıradan olmayan güzelliği beni çarptı. Üzerinde gipürlerle tutturulmuş beyaz bir giysi vardı; kolyesi, broşları ve bilezikleri onu bir flüor küresinin içindeki bir lambadan çıkıyormuş gibi görünen bir ışıkla kaplıyordu.

Bu dakikada, sanki olağanüstü bir görüntünün önündeymişim gibi iliklerime kadar sarsıldım. İçimde taşıdığım hayranlık duygusu, tapınma arzularıyla birlikte ortaya çıktı. Kovulan dinselliğin bıraktığı boşluk doldu: tapınma gereksinimi yeni bir biçim altında tekrar ortaya çıktı. Tanrı uzaklaştırıldı, Kadın onun yerini alıyor ama bu kez hem bakire ve hem de anne olan bir kadın; çünkü yanındaki küçük kıza baktığım zaman bu doğumun mümkün olabileceğini düşünemiyorum. İki eş arasındaki özel ilişkileri düşüncesi, yakınlaşmaları bana bedensiz göründüğü için, bende hiçbir zaman cinsel bir ilişkiyi çağrıştırmıyor. Bu andan itibaren, bu kadın benim için, Kutsal Kitap'ın müteveffa ruhlara vermekten hoşlandığı bu görkemli bedene

sahip, saf, ulaşılamaz bir Ruh'un cisimleşmesi gibi sunuldu. Sonuç olarak, onu istemeden ona tapıyordum. Olduğu şekliyle ona tapıyordum; anne ve eş olarak; bu kocanın karısı ve bu çocuğun annesi olarak. Çünkü, tapınma gereksinimimin tatmini için, kocanın varlığı bir zorunluluktu. Kocasız, diyordum, dul olacaktı ve dul olarak ona yine de tapacağıma emin olabilir miyim? Belki de bana ait olsaydı, benim karım...? Hayır! Öncelikle bu kadar saygısız bir fikir yaratamazdım. Ve üstelik, evlenince, artık bu kocanın eşi, bu çocuğun annesi ve bu evin sahibesi olmayacaktı. Ben onu başka şekilde değil, yalnızca bu şekliyle istiyorum!

İster, baronesin oturduğu bu eski konuta bağlı anıların acısı nedeniyle olsun; ister bunlar, baronesin artık o kadar yüksekte olmadığı gün yokolacak bir duygu olan, yüksek sınıfın, saf kanın hayranı olarak, aşağı sınıftan gelen bir insanın içgüdüleri olsun, bu kadına tapınma benim için her bakımdan yeni kurtulduğum bu dine benziyordu. Saygının, fedakârlığın ve acının zevkinden başka hiçbir şeyi kazanma umudu olmaksızın, saygı duymak, feda etmek, acı çekmek istiyordum.

Kendi kendimi onun koruyucu meleği olarak görevlendirdim. Aşkımın gücünün onu çekip götürmemesi için onu izlemek istiyordum. Aramızdaki sırların kocası hakkındaki önyargıya kaymaması amacıyla, onunla yalnız kalmaktan özenle kaçınıyordum.

Bununla birlikte, yola çıkışının bir önceki günü onu ağaçlıkta gördüğüm zaman yalnızdı. Birbirimize anlamsız şeyler söyledik. Ama, aniden, heyecanım çok güçlü hale geldi ve ona da geçti. Alevlenen bakışlarla ona bakarken, onda birine güvenme gereksiniminin doğduğunu gördüm. Bana, kısa süre de olsa kocasından ve kızından ayrılışından sonraki pişmanlıklarının önsezisinden sözetti. Finlandiyalı kızla ilgili çıkarlarımı koruduğu sırada, kocasına ve kızına zamanımı ayırmamı ve onu hiç unutmamamı rica etti. Benden gözlerini hiç ayırmadan:

– Kalbinizin derinliklerinde onu seviyorsunuz, değil mi? diye sordu.

– Bunu sormanız bile gerekmez, diye yanıtladım ama bu acı verici yalanın ağırlığı altında ezildim.

Ve o andan itibaren, bu ilkbahar aşkının bir fanteziden, bir kapristen, bir eğlenceden ibaret olduğuna inandım.

Sözde aşkımla temasın onu kirletmesi kaygısıyla, isteğim dışında onu duygularımın ağına kapatma korkusuyla, onu bana karşı korumak için, baron hakkında sorular sorarak birden bu tehlikeli konuşmayı sona erdirdim. Biraz tuhaf kaçan merakımı tamamen doğru anlamıyla yorumlayarak, suratını astı. Belki de –şimdi bundan kuşkulanıyorum– kendisinin ezici güzelliği karşısındaki tedirginliğimle eğleniyordu.

– Benim yanımda sıkılıyorsunuz, dedi. Haydi, yardım isteyeceğim.

Ve odasında olan kocasını yüksek sesle çağırdı.

Pencere açıldı ve baron bizi içten bir gülümseyişle selamlayarak dost yüzünü gösterdi. Aynı anda bahçeye indi. Ayakta, güzel kraliyet muhafız alayı üniforması içinde, ışıl ışıl bir havası vardı. Koyu mavi gömleği gümüş ve sarı ipek işlemelerle süslenmişti; güçlü bir erkek görünümündeydi. Gerçekten, birinin üstünlüklerinin diğerinin üstünlüklerine değer kazandırdığı ender görülen bir çiftti. Aslında, onları görmek, gerçek bir sanat zevki ve görülmesi hoş olan bir manzaraydı.

Yemekten sonra, baron, ertesi gün akşam onu götürecek buharlı gemiye kadar baronese eşlik etmemi rica etti. Son istasyon olan gümrükte inecektik. Kabul etmeye can attığım bu plan, güzel bir yaz gecesinde geminin güvertesinden Stockholm takımadalarını görmeyi ahdeden baronesin hoşuna gitmiş gibi göründü...

Ertesi gün, akşam saat onda, üçümüz de iskelede harekete hazır geminin içindeydik. Gece aydınlık, gökyüzü portakal renginde ve deniz mavi ve dingindi. İzleyicinin güneşin doğuşu mu yoksa batışı mı şeklindeki iki belirsiz duyum arasında tereddüt etmesine yolaçan, bu yarı-gün ve yarı-gece tarafından aydınlatılan ağaçlandırılmış kıyılar geçip gidiyorlardı.

Geceyarısından sonra, içinden eski anıların çıktığı yeni ba-

kışlarla sürekli canlanan esrimemizde bir gevşeme oldu. Üzerimize çöken uykuya karşı canla başla savaşıyorduk: yüzlerimiz soluklaşmıştı ve sabah meltemi altındaki titremeler hepimiz sarsıyordu. Ani bir duygusallık bizi içine aldı. Birbirimize ebedi dostluk yemini ettik. Bizi birleştiren yazgıydı ve bizi zincirlemesi gereken ölümcül bağlantı çoktan ortaya çıkmıştı. Zayıf bir bünye ve bunun sonucu gelen sürekli bir ateşle kötü görünüyordum ve hasta bir çocuk gibi üzerime titreniliyordu. Barones mantosuyla üzerimi örttü, bana uygun bir yer aradı ve buldu, bana bir bardak şarap verdi ve çocuklarını şımartan bir annenin sevimliliğiyle beni azarladı. Ben ise kendimi ona bırakmıştım. Uykusuzluk beni eziyordu; kapalı olduğunu zannettiğim kalbim açılıyordu ve bu kadın sevecenliğine alışkın olmadığım için, saygılı tapınmalarla içimi döküyordum ve uykusuzluğun uyardığı beynimden şiirsel düşler çıkıyordu.

Kaybedilen bu gecenin boşa çıkan bütün düşleri cisimleşiyorlar, bu cisimler, karanlık, gizemli ve uçucular; uyuşmuş bir yeteneğin bütün yayılımı hafif görünümler halinde kayboluyor. Hiçbir zaman beni terketmeyen bir çift gözün içinde esinimi tüketirken, saatlerce ara vermeden konuşuyorum. Kırılgan bedenimin düşünce makinasının sürekli ateşinde yandığını hissediyorum ve bedensel varlığımın duyumu yavaş yavaş kayboluyor.

Birdenbire, güneş doğuyor ve koyda binlercesi yüzen adacıklar yanıyorlardı. Köknarların dalları kükürt rengi sivri kayalarla kontrast yapan bir cıva tonuyla parlıyorlardı; kıyıdaki kulübelerin camları güneşin altın sarısı ateşiyle alev alevdiler; şöminelerden çıkan dumanlar kahvenin hazırlanışını haber veriyorlardı; balıkçılar, golfün suları içine ağlarını yerleştirmeye gitmek için teknelerini hareket ettiriyorlardı.

Geminin üzerinde mutlak bir sessizlik hüküm sürüyordu. Yolcular güvertede uyuyorlardı ve yalnızca biz, kaptan köprüsündeki kaptan tarafından, bu kadar uzun süre ne konuşulabileceğini kendi kendine soran kaptan tarafından izlenerek, arka tarafta uyanık kalmıştık.

Kılavuz gemi bizi ayırmak üzere aniden bir burnun arkasından ortaya çıktığında saat sabahın üçüydü.

Körfez açık denizden yalnızca birkaç geniş adacıkla ayrılmıştı, öyle ki çoktan dalgalı denizin hareketleri hissedilebiliyor ve son sarp kayalıklar üzerinde sıçrayan uğultulu dalgalar duyulabiliyordu.

Vedalaşma saati gelmişti. Karı-koca acı verici bir heyecanla kucaklaştılar. Barones, yaşlı gözlerle, kocasına iyi bakmamı isterken ve bu onbeş günlük dulluk süresince ona avutucu şeyler getirmemi rica ederken, elimi elleri arasında tutkuyla sıktı.

Ben, eğildim; onun elini öperken, ne olabilecek sakıncaları, ne de belki de istemeden ona göstereceğim en gizli duygularımı düşünmedim. Makina durdu, geminin hareketi yavaşladı ve kılavuz gemi yerini aldı. Aşağı iniyorum ve kılavuzların sandalında kendimi baronun yanında buluyorum.

Gemi, kafalarımızın üzerinde yükseliyor. Aşağı doğru eğilen, gözyaşlarıyla dolu çocuk gözleriyle minyon kafa hüzün dolu dudaklarındaki bir gülümseyişle bizi selamlıyor. Pervane hareketleniyor, canavar dalga üzerinde Rus bayrağını dalgalandırarak ilerliyor ve henüz kurulanan gözyaşlarıyla tamamen nemlenmiş mendillerimizi sallarken dalgalar üzerinde sallanıyoruz. İnce yüz daha da küçülüyor, zarif çizgiler kayboluyorlar ve iki bakış halinde bölünen iki büyük göz bizi izliyor ve daha sonra kayboluyor.

Baron ve ben, yaz için bir sayfiye yeri olan gümrüğe ve kılavuzların istasyonuna ayak bastık. Köy uyuyordu.

Geminin kaybolduğu an, bir hıçkırık krizine yakalanan baron boynuma sarıldı ve bir süre birbirimizin kolları arasında bir şey söylemeden öylece kaldık.

Bu gözyaşlarına neden olan uykusuzluk ve beyaz bir gecenin kızgınlığı mıydı? Sinsi önseziler mi yoksa yalnızca üzüntü mü? Bu saatte, hiçbir şeye karar veremiyordum.

Bir bardak kahve içmek için, sessiz ve iç karartıcı köye geldik. Ama restoran henüz açılmamıştı. Küçük evlerinin kapalı ve perdelerinin indirilmiş olduğu sokakları dolaştık. Köyün dışına

çıktığımızda, bir dar boğazın açıldığı sessiz bir yere ulaştık. Su berraktı, bu da bizi biraz yüzümüzü ıslatmaya teşvik etti. Kendime çeki düzen verdim, temiz bir mendil, bir diş fırçası, bir sabun ve bir kolonya şişesi çıkardım. Baron sanki benim titizliğimle alay etmek istiyormuş gibi bir ifade takındı. Ama bu, üstünkörü de olsa, süslenmek için benden gereken malzemeyi istemesine engel olmadı. Köye dönerken, kıyıya ekilmiş kızılağaçların yaprakları arasından süzülen yanan bir kömür kokusu aldım. Bir işaretle, barona bunun, buharlı geminin deniz rüzgârıyla gelen en son vedası olduğunu anlatmaya çalıştım. Ama mimiğimin anlamını kavramak için en küçük bir çaba bile göstermedi.

Kafede, dostumun görünümü üzüntü vericiydi. Uykudan bunalan büyük kafası aşağı düşüyordu ve şişen yüz hatları ona avutulamaz bir görünüm veriyordu. İlişkilerimizin içine belirli bir huzursuzluk girmişti ve hırçın bir yapısı olan baron inatçı bir sessizliğe büründü. Bir an, dalgınlığı için özür dileyerek elimi tuttu ve hemen sonra uygunsuz düşlerin içine düştü. Onu canlandırmak için elimden geleni yaptım ama uyum tablosu eksikti ve artık birleştirici köprü burada değildi. Biraz önce hâlâ sevimli olan yüzü, yavaş yavaş beklenmeyen basitlik ve sertlik belirtileri göstermeye başladı. Tapınılan kadının canlı güzelliği, incelik yansımaları kayboluyordu. Yontulmamış insan yeniden ortaya çıkıyordu.

Ne düşündüğünü bilmiyordum. Hissettiklerimi biliyor muydu? Davranışlarının yön değiştirmesinden yola çıkarak iç dünyası ele alınırsa, çok farklı duyguların pençesine yakalanmış olmalıydı; kimi kez, beni ilk ve tek dostu olarak gördüğünü söyleyerek elimi sıkıyordu; kimi kez de bana sırtını dönüyordu.

Bu sırada, ben, yalnızca barones için ve onun aracılığıyla yaşadığımızı şaşkınlıkla farkediyordum. Güneşin batışından beri, bireysel renklerimizi kaybetmiştik.

Şehre dönüşte, onunla vedalaştım. Ama karşı çıkmama rağmen ona eve kadar eşlik etmem için bana yalvardı ve ben de onu izlemek zorunda kaldım.

Boş kalan daireye girerken, sanki bir ölünün olduğu bir odaya girer gibiydik. Yeniden hıçkırıklara boğulduk. Keyfim kaçmıştı, çünkü bu işten nasıl sıyrılacağımı bilemiyordum. Gülmeyi tercih ettim.

– Bu o kadar güldürücü mü, –bunun hakkında ne düşünüyorsunuz , baron?– bir muhafız yüzbaşısı ve bir Kral sekreteri ağlıyorlar.

– Bu iyi gelir, dedi.

Bunun üzerine, içimizdeki ıstırap verici üzüntüyü yeniden alevlendirecek olan küçük kızını getirtti.

Saat sabahın dokuzuydu. Çok yorgun olduğumuz için, beni kanape üzerinde uyumaya davet etti, buna karşın kendisi yatak odasına gidecekti. Başımın altına yastık koydu ve üzerimi askeri paltosuyla örttü. Onu yalnız bırakmadığım için bana teşekkür etmeyi unutmadan iyi uykular diledi. Kardeşçe olan sevgisi içinde karısının sevecenliğinin yansımaları vardı; karısı onun bütün düşüncelerini dolduruyordu. Uykuya dalmak üzereyken, sessiz adımlarla yaklaşarak bir kez daha iyi olup olmadığımı sorduğunu farkettim. Ama o sırada derin bir uykuya dalmışım.

Öğle vakti uyandım. O daha önceden uyanmıştı. Yalnızlık onu korkutuyordu! Birlikte dışarıda yemek yememizi önerdi. Bunun üzerine birlikte yemek yedik. Gün değişik konularda gevezelik etmekle ve özellikle varlığı varlığımın dayanağı olan o varlıktan söz etmekle geçti.

3

Eskiden heykel müzesinin salonları olan yeraltı yollarının ruh halime uygun bir sığınak sunduğu kütüphanemin içinde yalnızlığı ararken, iki gün boyunca herkesten uzak durdum. Aslanlar avlusuna açılan, rokoko stilindeki geniş salon manüskrileri saklıyordu. Yakın zamandaki olayları unutmak için, bana eski görünen bir manüskriyi rastgele alarak uzun süre onunla meşgul oldum. Ama, okudukça, güncellik geçmişle uyum içine giriyordu ve Kraliçe Christine'in sararmış mektupları, baronesin itiraflarını fısıldıyorlardı. Arkadaşlarımın konuşmalarından kurtulmak için, günlük restoranıma gitmemeye başladım. Aykırı düşünceli insanlara, onların bilmemesi gereken yeni inancımı itiraf ederek dilimi hiçbir şekilde kirletmek istemiyordum. Artık yalnızca baronese adanan benliğimi kıskanıyordum. Sokaklar boyu yürüdüğüm zaman, şıngırtılı çanlarının, kalbimin kitabının içine hapsolmuş azizlerin azizinin gelişini haber verdiği, koro çocuklarının arkasında yürüdüğümü düşlüyordum: kaldırımlar boyunca bir kraliçenin yasını tuttuğumu düşlüyordum ve herkesi, hiçbir zaman yeniden diriltme umudum olmayan ölü doğmuş aşkımı görmeleri için davet etmek üzereydim.

Üçüncü gün, muhafız alayının trampetlerinin gümbürtü-

leriyle ve Chopin'in cenaze marşının ani titreşimleriyle uyuşukluğumun içinden çıkarıldım. Pencereye koştum. Alayın başında, muhafız birliğine komuta eden baronu gördüm. Baş sallamasını şeytani bir gülümseyişle belirginleştirerek beni selamladı. Baronesin beğendiği parçayı müzisyenleriyle birlikte icra etme fikrine sahip olan oydu: ve bu icracılar, olaydan habersiz bu topluluk önünde, baronesin onuruna, ikimiz için çaldıklarını hayal bile edemezlerdi.

Yarım saat sonra baron benimle görüşmek için kütüphaneye geldi. Onu yeraltında, gömme dolaplarla, raflarla dolu karanlık koridorlardan geçirerek, manüskrilerin bulunduğu salona getirdim. Çok neşeli bir havası vardı ve bana karısından gelen bir mektupta yazılanlardan sözetmekte gecikmedi. Herşey iyi gidiyordu ve benim için, elimden geldiğince heyecanımı gizleyerek bir anda okuduğum küçük bir pusula vardı. Kibar ve samimi bir tonla kocasına gösterdiğim yakınlığa teşekkür ediyor ve geziye çıkışı sırasındaki üzüntümden hoşlanmış görünüyordu. Şu sıralar, onu sıcak duygularla karşılayan ruh kurtarıcımla birlikteymiş. Karakterini övmekle bitiremiyor ve umutlarımı sürdürmeye teşvik ederek mektubu bitiriyordu. Hepsi bu kadardı.

O halde ruh kurtarıcım, anısı şu an midemi bulandıran bu canavar beni seviyordu ve bu durum karşısında, belki de, bitmeyecek bu iğrenç komediye mahkum olmuş olarak, aşık rolünü oynamak zorunda kalacaktım. Kesinlikle, zarar görmeden, aşkla dalga geçilemiyordu. Tuzağa düşmüş olmaktan dolayı öfkeli olarak, beni sevmeye zorlamış olan Moğol gözlü, soluk yüzlü, kırmızı kollu kirli hayvanı kafamda bütün çıplaklığıyla ortaya koymaya çalıştım. Şeytani bir tatminle, aldatıcı tavırlarını ve arkadaşlarının "Dış mahallelerdeki yeşilliklere götürdüğün bu komik kız da kim?" tarzındaki çirkin sorularına neden olan kuşkulu davranışlarını anımsadım.

Kötü niyetli bir sevinçle, hilelerini, sık sık gidişlerini, beni ele geçirmek için yaptığı cilveleri, iç çamaşırının ufak bir parçasının görünmesi için korsesini düzelttiği zamanki yapmacıklık-

larını anımsadım. Ve parkta gezinti yaptığımız o pazar günü! Bana korulukların içine girmemizi önerdiği sırada caddede yürüyorduk. Koruluktaki bu gezintilerin amacının belli olması karşısında, böyle bir öneriyi dinlediğimde saçlarım diken diken olmuştu. Ama itirazlarıma şu yanıtı vermişti:

– A! Edep kurallarının canı cehenneme!

Fındık ağaçlarının altında, dağ lalesi toplamak istiyordu. Yoldan ayrılıp korulukların içine koşarak daldı. Oldukça rahatsız olarak onu izledim. Korunaklı bir yer seçti ve eteklerini kaldırarak ve soğuktan üzerinde şişkinlikler oluşmuş küçük ayaklarını açıkta bırakarak oturdu. Ürkütücü bir zaman geçti. Bu zaman süresince, aklıma, günlük tecavüzü beklemekten çılgına dönmüş Corinthe kızları geldi. Bana aptalca bakıyordu ve yemin ederim ki, o gün, aşırı çirkinliği ve kolay başarılardan duyduğum tiksinti sayesinde namusunu yitirdi.

Şimdiye kadar iğrenç olarak itilen bütün bu ayrıntılar, onu kollarımın arasına düşerken görme olanağının ortaya çıktığı şu anda beni boğdu ve aşk ilişkilerinde sözlüsünün mutluluğu için dua ettim. Bununla birlikte, boyun eğmem ve maskeyi yeniden takmam gerekiyordu.

Karısının pusulasını okuduğum sırada, baron kitaplarla ve manüskrilerle dolu geniş masanın önüne oturmuştu. Benim karşımda sanki edebiyat konusundaki yetersizliğinin bilincindeymiş gibi, fildişinden yapılmış komutan sopasıyla oynuyordu. Onun ilgisini bilimsel çalışmalarıma çekmek için yaptığım uğraşlar karşısında, düğmelerini çözerken, hiçbir kanıya sahip olmadan konuştu:

– Evet, aslında bu ilginç olmalı!

Ben ise, şık giyimi içinde görünen sınıfının belirtileri karşısında kendimi alçalmış hissederek, onu rahatsız etmekten başka bir şeye ulaşmaksızın, bilgimle gösteriş yaparak dengeyi sağlamaya çalışıyordum.

Kılıç ve kalem! Soylunun aşağısında, alt sınıfın yukarısında! Bilinçsiz ama ileri görüşlü kadın, daha sonra gelecekteki çocukların babası olarak zekanın soyluluğunu seçmekle, belki de

geleceği tahmin etmiştir!

Beni bir eşiti olarak kabul etmek için gösterdiği bütün çabalara rağmen, baron benimle ilişkilerinde itiraf edemediği bir rahatsızlık duyuyordu. Bazen, bilim konusundaki yetersizliğinin örtük bir itirafı olarak, bilmime saygı gösteriyordu: ve bazen bir sorunun üzerine atlamayı kafasından geçirdiği zaman, baronesin bir sözcüğü onu durdurmaya yetiyordu. Karısının gözünde, miras olarak elde edilen armaların pek bir değeri yoktu ve yüzbaşının tören giysisinin önceliği bilim adamının tozlu ve lekeli redingotuna vermesi gerekiyordu. Bunu, atölyede öğrencilerin sonuncusu olarak sınıflandırılırken, sanatçı ressamın iş gömleğini giydiği gün kendisi de kabul etmemiş miydi? Kuşkusuz, ama her zaman ince eğitimin bir özü ve geleneklere bir alışkanlık kalıyordu ve öğrenciler ile subaylar arasında doğan nefret kana geçmişti.

Şu an için, üzüntülerinin emanetçisi olarak ona gerekliydim ve bu nedenle onun tarafından yemeğe bile davet edildim.

Kahveden sonra, baronese mektup yazmamı önerdi. Bana kalem ve kâğıt getirdi. Yazmak zorunda kaldığım için, kalbimin düşündüklerini gizlemeye yönelik önemsiz şeyleri bulmaya çalıştım.

Mektubu bitirince, barona, göndermesini rica ederek mektubu açık olarak verdim.

– Hiçbir zaman başkalarının mektuplarını okumam, diye sahte bir kibir taşıyan tonla bana yanıt verdi.

– Ve ben, dedim, kocanın bilgisi olmadan başkalarının kanlarına hiçbir zaman mektup yazmam.

Göz ucuyla pusulanın içeriğinden emin oldu ve onu açıklanamayan bir gülümseyişle kendisininkinin içine yerleştirerek zarfı kapattı.

Bütün hafta süresince baronu görmedim. Bir akşam üzeri bir köşe başında onunla karşılaştım. Beni gördüğüne çok memnun olmuş gibi göründü ve hemen bana gerekli sırlarını açıklaması için bir kafe aramaya başladık.

Karısının ünlü kuzeninin yanında birkaç gün kalmıştı. Bu

çekici kişiyi hiç görmemiş olmama rağmen, onu hemen baronda gördüğüm yansımalarından keşfettim. Baron kasılmasını ve olağan hüznünü orada bırakmıştı. Yüzü, bir far gibi, neşeli bir şehvet havasına bürünmüştü. Konuşması, basit terimlerle süslenmiş ve sesinin tonlamaları dikkat çekici bir biçimde bozulmuştu.

Kendi kendime, bütün etkilere açık, zayıf bir ruh dedim; en hafif kadın elinin keyfine göre ya aptallıklarını, ya da tohum halindeki dehasının çizgilerini kaydedebileceği düz yüzey.

Onda, İnsan, espri yapan, açık saçık fıkralar anlatan ve dalga geçen bir tür operet kahramanı haline gelmiş. Aslında sivil olarak bütün saygınlığını yitiriyordu ve yemekten sonra fahişeleri görmeye gitmemizi önerdiği zaman, onu itici buldum. Kesin olarak, onda süslü giysiden, nişan kurdelasından ve boynundaki pirinç levhadan başka hiçbir şey yoktu.

Sarhoşluğunun tepe noktasına ulaştığında, bana yatak odası sırlarını açıklamaya başladı. Karısının dulluğu süresince eğlenme konusunda onu tamamen özgür bıraktığını söylemesine rağmen, konuyu değiştirerek onun konuşmasını kestim. Bu davranış önce bana çok insani göründü ve sonra baronesin soğukkanlı olduğu yolundaki düşüncelerimi doğruladı. Erkenden ayrıldım ve dinlediğim uygunsuz açıklamalardan altüst olmuş bir durumda eve döndüm.

Böylece, kocasına tutkun olan bu kadın, üç yıllık evlilikten sonra, ona, kendisine aynı hakların verilmesini istemeden, bedensel özgürlüğü bırakıyordu! Aslında kıskançlığın olmadığı bir aşk olarak bu durum tuhaftı. Bu mümkün değildi! Ama başka bir şey daha var. Baronun bana söylediğine göre, baronesin iffetli bir karakteri vardı. Yeni bir anormallik! O halde barones, onda daha önce keşfettiğim bakire-anne kişiliğini temsil ediyordu. Ve iffetlilik, üstün ırkın bir niteliği, bir özelliği değil miydi? Bu, yüksek sınıfta, geleneklerin kusursuzluğuyla birlikte gitmesi gereken ruh saflığı değil miydi? Bütün bunlar, gençliğimde, yüksek sosyeteden bir genç kızın cinsel güdülerimi uyandırmadan bende yalnızca büyük hayranlık uyandırdığı o dö-

nemde hayal ettiğim biçime tıpa tıp uyuyordu. Çocuksu düşler, kadın hakkındaki bilgisizlik, bir bekârın düşündüğünden daha karmaşık bir sorun!

Sonunda barones, sağlıkla dolu, çocukluk arkadaşlarının canlandırdığı çok sayıdaki anıyla gençleşmiş olarak döndü. Sözde sözlüm olan kişiden getirdiği mektubu bana uzatırken:

– İşte, azıcık zeytin getiren güvercin, dedi.

Herhangi biri ile yapılacak bir evlilik yoluyla özgürlüğünü kazanmaya arzulu yazar bozuntusunun, ruhsuz stildeki, kendini beğenmiş ve renksiz gevezeliğini okudum.

Samimiyetsiz, sahte bir sevgi gösterisiyle başlayan bir okumadan sonra, bu saçma öykünün gerçek tarafını öğrenmek istedim.

– Bu kişinin, bu şarkıcıyla nişanlanıp nişanlanmadığını söyleyebilir misiniz, diye sordum.

– Evet ve hayır.

– Ona evlenme sözü verdi mi?

– Hayır!

– Evliliğin olmasını arzuluyor mu?

– Hayır!

– Annesi ve babası bu evliliği istiyorlar mı?

– Sizin şarkıcınızdan nefret ediyorlar.

– O halde, neden bu kişiye kendini adama konusunda inat ediyor?

– Çünkü... Aslında, bilmiyorum.

– Beni seviyor mu?

– Belki.

– O halde, bu kişi bir "evlenme delisi". Tek bir düşüncesi var, en çok arttıranla evlenmek. Bu kadın aşktan anlamıyor.

– Ama ya siz, siz aşktan neyi anlıyorsunuz?

– Bana göre aşk, diğer bütün duygulara baskın çıkan bir duygudur, hiçbir şeyin karşı koyamadığı doğal bir güçtür, bir yıldırım, yükselen bir dalga, çağlayan, sel gibi bir şeydir...

İçinde arkadaşı için hazırladığı bütün savları bastırarak gözlerimin içine baktı.

- Ve onu bu şiddetle seviyor musunuz? diye sordu.

O anda, her şeyi itiraf etme arzusuna kapıldım. Ama sonra?.. Bağlantı kopacaktı ve bu nedenle yalan, bu suçlu aşka karşı olan kalkanım bana gerekli hale gelmişti.

Kesin bir yanıttan kaçınmak için, baronesten bu konudan artık söz etmemesini rica ettim. Bundan sonra en güzel aptal benim için ölmüş olacaktı ve onu unutmayı kendime bir görev edinecektim. Hepsi bu kadardı.

Barones, şarkıcının, kadının yanında olma üstünlüğü olduğu için tehlikeli bir rakip olduğunu benden gizleme gereksinimi duymadan beni avutmak için elinden geleni yaptı.

Gevezeliğimizden yorulan baron, bize, bu konudan zarar göreceğimizi söyleyerek konuşmaya karıştı: "Çünkü, dedi, başkasının duyguları ile ilgili konulara hiçbir zaman karışmamak gerekir."

Bunlar o kadar sert bir tonda söylendi ki baronesin yanakları kızgınlıkla kızardı ve ben de kendimi, konuşmanın konusunu değiştirerek, bir fırtınayı önleme zorunluluğunda hissettim.

4

Çark dönüyordu.

Başta bir fantezi olan yalan gerçek oluyordu; utanç ve kaygı beni o kadar gizlenmeye zorluyordu ki bu aşk serüveni, benim de inanmaya başladığım şiirsel bir masal haline gelmişti. Bu masalda, duygularımın dışında sonuçta gerçek olan durum gözönüne alındığında oynanması çok zor olmayan zavallı bir aşık rolünü oynuyordum.

Oysa, kendi kazdığım kuyuya düşmek için herşeyi yapmıştım. Bir gün, odama çıkarken kızın gümrük idaresinde evrak memuru olan babası M.X.'den gelen bir kartı posta kutumda buldum. Arkasından, onu ziyaret ettim. Bir karikatürün karikatürü olarak, kızına korkunç bir şekilde benzeyen yaşlı bir adamla karşılaştım. Beni kesinlikle gelecekteki damadı olarak gördüğünden, bana ailem, ekonomik durumum ve ilerleme şanslarım üzerine sorular sordu; kısaca bu, gerçek bir sınavdı. O halde olaylar ciddi bir görünüm almaya başlamıştı... Ne yapabilirdim? Onu babalık duygularının dışına çıkarmak için, elimden geldiğince kendimi onun gözünde küçülttüm. Babanın Stockholm'a gelişinin amacı benim için çok açıktı. İki şeyden biriydi: ya baba kendisini tiksindiren şarkıcıdan kurtulmayı

düşünüyordu, ya da güzelim, değer biçme konusunda bütün yetkilere sahip olan bir eksper gönderdikten sonra, tercihiyle beni onurlandırmaya karar vermişti. Her vesilede sıvışarak, baronesdeki bir akşam yemeğini atlatarak, kütüphanedeki zorunlu işlerin çokluğu bahanesiyle bu zavallı kayınpederi sürekli kaçışlarımla yorarak bile bile kendimi sevimsiz gösterdim. Bu da, arzuladığım bir şey olan, kızgın evrak memurunun belirlediğinden daha önce gitmesini sağladı.

Bu iş düzene girdikten sonra, karşılıklı yazgılarımız üzerinde sonuçsuz olmayan bir olay meydana geldi. Barones aniden küçük kızını da yanına alarak şehir dışına gitti. Ağustos ayının ilk günleriydi. Sağlık nedenleriyle, tam da küçük kuzeninin ailesiyle birlikte oturduğu, Moelar gölünün bir ucunda, sapa bir kasaba olan Sainte-Marie-de-la-Paix kaplıcalarını seçmişti.

Uzun bir gezinin ertesinde gerçekleştirilen bu acele gidiş bana oldukça tuhaf görünmüştü; sonuçta bu konu beni ilgilendirmediği için sessiz kalmayı tercih ettim. Aradan üç gün geçti ve baron beni çağırdı. Tedirgin, sinirli ve tuhaftı. Bana baronesin çok kısa zamanda döneceğini söyledi:

– A! dedim, göstermek istediğimden daha fazla bir şaşkınlıkla.

– Evet... Çok keyifsiz: İklim ona uygun değilmiş. Beni çok huzursuzlandıran anlaşılmaz bir mektup yazmış. Hiçbir şey anlamadım: anlamsız fikirlere saplanmış. Ona kızdığınızı düşünüyor olmasın!

Göstermek zorunda kaldığım dayanma gücümün ne kadar büyük olduğunu bir düşünün.

–. Bu saçma değil mi? Her koşulda, geri döndüğü zaman her şeyi unutmuş gibi görünmenizi bütün kalbimle rica ediyorum, çünkü değişkenliğinden utanç duyuyor. Olağanüstü bir gururu vardır ve eğer kaprislerinden dolayı onu kınadığınızdan kuşkulanırsa düşüncesizce hareket etmeye başlar.

– İyi, dedim kendi kendime, bu iş bayağı kötüye gidiyor. Ve o andan sonra, kuşkusuz çözümünün beklenemeyeceği, tutkulu bir romanın kahramanı olacağımdan hiç kuşku duyma-

dığım için hemen tüymeyi düşündüm.

Yanlış yorumlanan kısır yaratıcılıktaki bahaneler ileri sürerek, bana yapılan daveti reddettim. Bunun sonucu, baron benden bir görüşme talep etti. Bu görüşmede pek nazik olmayan davranışımın açıklanması istendi. Doğal olarak ne yanıt vereceğimi bilemedim ve bu sıkıntımdan yararlanarak, dışarıda yapacakları bir gezintide onlara eşlik etmem konusunda söz vermemi sağladı.

Baronesi yeniden gördüğüm zaman, onu keyifsiz buldum: yüzü solmuştu. Kendimi tamamiyle geri çekerek, soğuk bir ses tonuyla konuştum. Buharlı bir gemiyle yaptığımız yolculuktan sonra, baronun amcasına randevu verdiği, bilinen bir kır kahvesine girdik. Açık havadaki yemek, kararmış gövdeli asırlık ıhlamur ağaçları altında, simsiyah dağlarla çevrili bu simsiyah gölün ağır görünümü önünde oldukça hüzünlüydü.

Kuru ve cansız olan konuşma boş konular üzerineydi ve bu konuşmada karı-koca arasında kötü bir şekilde bastırılmış bir kavganın izlerini gördüğümü zannediyordum ve her an kopacak bu kavgadan kendimi kurtarmayı arzuluyordum. Ne yazık ki amca ve yeğen, kişisel konularını görüşmek üzere masadan kalktılar. Mayın patlamak üzereydi.

Yalnız kalınca barones bana doğru eğildi ve birdenbire:

– Ani dönüşümden dolayı Gustave'ın keyfinin kaçtığını biliyor musunuz?

– Bunu bilmiyordum.

– Bunun nedeni baştan çıkarıcı kuzenimle birlikte olacağı özgür pazarlarından yoksun kaldığını bilmemeniz.

– Rica ederim bayan, dedim, sözünü keserek, eğer suçlamalarınız varsa bunu en azından suçlanan kişinin yanında yapınız.

... Aman Tanrım, ne yaptım ben! Erkek arkadaşımın yararına, sinsi kadının yüzüne karşı olan bu çok çiğ ve çok anlaşılır azarlama bir kabalıktı.

– Ah! Bu çok fazla, diye şaşkınlıktan kızararak ve daha sonra sararak bağırdı.

– Evet bayan, bu çok fazla aslında!

Aramızda her şey söylenmişti. Sonsuza dek.

Kocası gelince, sanki bir düşmana karşı yardım istermiş gibi, onun kolunu tutarak yanıma sokuldu. Baron, bu hareketten bir şey anlamamasına rağmen bazı şeylerin farkına vardı.

İskelede, yakındaki bir villaya yapacağım bir ziyareti ileri sürerek onları terkettim. Şehre girişim, nasıl olduğunu açıklayamadan gerçekleşti. Bacaklarım ölü bir bedeni taşıyorlardı; yaşamsal düğüm parçalanmıştı. Bu, cenaze alayında benimle birlikte giden bir cesetti.

Yalnızdım! Bir kez daha, dostsuz, ailesiz olarak yüzüstü bırakılmıştım. Ve tapacak hiçbir şey yoktu! Tanrı, onu yeniden yaratmama izin vermiyordu. Madonna'nın heykeli devrilmişti: kadın, pençeleriyle birlikte, sinsi, aldatan güzelin arkasından ortaya çıkmıştı! Beni sırdaşı olmaya davet ederek, kocasını aldatma konusunda ilk adımı atmıştı ve cinsiyetinin o anki nefreti bende yerinden oynamıştı. İnsan ve erkek olarak beni tahrik etmişti ve kadın topluluğuna karşı kocasıyla işbirliği yapmıştık. Bunun için erdemli olmaktan dolayı hiçbir şekilde övünmüyordum. Aşk konusunda bir erkek, hiçbir zaman hırsız değildir çünkü o yalnızca kendisine verileni alır. Yalnızca kadın hırsızlık yapar ve kendini satar! Ve kadının çıkar gütmeden kendini verdiği tek durum, aldattığı durumdur. Genç kız kendini satar, evli kadın kendini satar, yalnızca aldatan kadın kocasını kazıklayarak kendini aşığına verir!

Zaten baronesi hiçbir zaman sevgili olarak arzulamamıştım; bende her zaman yalnızca kadın bir dost izlenimi bırakmıştı. Benim gözümde çocuğu tarafından korunmuş olarak, benim için her zaman annelik simgelerine bürünmüştü. Ve kocasının tarafında olduğu zaman, onunla, yalnızca tam bir mülkiyetle yüceltilen, kendi içinde kirli olan zevkleri paylaşmaya hiçbir zaman kendimi kaptırmadım.

Yokolmuş, parçalanmış olarak, odamda tek başına kaldım! çünkü baronesle ilişkilerimin başından beri Bilimsel Bohem'deki arkadaşlarımla olan ilişkilerimi bitirmiştim.

5

İki eğri penceresinin yeni limana, koya ve Güney mahallesinin yüksek kayalıklarına açıldığı oldukça geniş bir odayı işgal ediyordum. Mazgalların içinde biraz balıçıvanlık yapmaktan hoşlanmıştım. Bengal gülleri, açelyalar ve sardunyalar her zaman, sırasıyla, Bakire'me adadığım gizli tapınmam için çiçekler sunuyorlardı. Akşama doğru perdelerimi kapatmak ve çiçeklerimi apsid biçiminde dizdikten sonra onların altına baronesin lambayla aydınlanan portresini yerleştirmek benim için her günün alışkanlığı haline gelmişti. Bu imgenin üzerinde genç bir anne gibi görünüyordu; biraz sert olan çizgileri, sarı saçlarıyla çevrelenmiş küçük kafasının altında mükemmel bir saflığa sahipti; açık renk bir giysi, yüzünü kıvrımlı bir yakalıkla çevreleyecek şekilde çenesine kadar çıkıyordu: yanında, bir masanın üzerinde, derin gözlerinin acılı bakışıyla onu gözlemleyen kişiyi dikkatle inceleyen, tamamiyle beyazlara bürünmüş küçük kızı oturuyordu. Bu görüntünün karşısında, ertesi sabah baronun adresine giden ve "Dostlarıma" diye başladığım ne kadar çok mektup yazdım. O dönemde bu iş, içinde yazarlık yeteneklerimi kullandığım tek uğraştı. Bu mektuplara gerçekten ruhumun en büyük gücünü kullandım. Eksik kalan bu sanatçı ruhunun akımı-

nı yönlendirmek amacıyla, baronesi, şiirsel fantezilerine edebi biçimi kullanarak bir açılım bulması için zorladım. Edebiyat dünyasının başyapıtlarını getirdim ve üstelik ona, öğütlerle, pratik görüşlerle ve kompozisyonun ilk gerekli kavramlarıyla birlikte genel bakışlar, açıklamalar, analizler sundum. Yazma sanatı için yetenekleri konusunda hissettiği endişeleri ortaya koyarak, bunların hepsine çok az ilgi gösterdi. Her yanıtına karşı, ona, bir eğitim gören her insanın yazma, en azından bir mektup yazma yetisine sahip olduğunu ve içinde az veya çok gelişmiş bir yazarlık potansiyeli taşıdığını gösterdim. Tiyatro tutkusu inatçı kafasına daha derin olarak kazınmış olduğundan, bütün bunların hiçbir yararı olmadı. Doğuştan konuşma sanatına sahip olduğunu ileri sürüyordu; ve vazgeçmek istemediği bir şey olmasına rağmen, konumu sahneye çıkmasına olanak vermediği için, evlilikteki mutluluğunun zararına, kurbana özgü davranışlar gösteriyordu. Yuvalarını üzücü bir yıkımdan kurtarmanın gizli arzusuyla giriştiğim bu iyilik etkinliği içinde koca benim suç ortağımdı. Baronesin karşı çıkışlarına rağmen, fikrimde ısrar ettim ve her mektupta, bu içteki apseyi çıkarmaya çalışmasını ve kendini romanla, dramla veya şiirle göstermesini öğütledim.

– Eğer, diye yazdım, heyecan verici olaylarla dolu bir yaşamınız olduysa, yaşamınızın özünü gösteriniz: bir kağıt kalem alın ve özellikle içten olun, ve bir yazar olacaksınız.

– Acı verici bir varoluşu sürdürmek çok zor, diye yanıtladı. Hayır, sanat yoluyla, kendiminkinden çok farklı karakterlere bürünerek kendimi unutmak istiyorum.

Neyi unutmak zorunda olabileceğini hiçbir zaman kendime sormadım; aslında geçmişini bilmiyordum. Gizeminin çözümünü vermekten ve karakterinin anahtarını vermekten mi korkuyordu? Dramatik sanattan maskelerin arkasına saklanmayı mı anlıyordu veya boyundan büyük rollerin içinde büyümek mi istiyordu?

Uslamlamaların sonunda, işe çevirmen olarak başlamasını salık verdim; bu onun stilini geliştirebilir ve yayınevlerine başvurmasında bir araç işlevini görebilirdi.

– En azından çevirmenlere iyi ücret veriliyor mu? diye sordu.

– Oldukça iyi ama mesleğini iyi bilmek gerekiyor, diye yanıtladım.

– Belki de benim açgözlü bir kadın olduğumu düşünüyorsunuz, diye sürdürdü konuşmasını, ama hiçbir şekilde elle tutulur sonuçlar vermeyen bir çalışma beni çekmiyor.

Bugünün kadınlarının ekmeklerini kendileri kazanma konusundaki saplantısına o da yakalanmıştı! Baron, karısının eve üç kuruş getirmesi yerine ev işlerinin yapılmasını tercih edeceğini göstermek ister gibi kuşkulu bir biçimde surat asıyordu.

O günden sonra, barones istekleriyle beni bunaltmıştı:

"O halde bana çevrilecek iyi bir kitap ve bir yayıncı bulun", diyordu.

Kendimi bu işten en iyi şekilde sıyırmak için, para ödemeyen resimli bir gazeteye verilmek üzere iki küçük iş getirdim. Tam bir hafta geçmişti ve iki saatlik basit bir iş olan çeviri yapılmamıştı. Ona bazen takılmaya cesaret edebilen baron, onu bütün sabah uyuyan bir aylak gibi gösterdi. Aynı anda, yaraya parmak basıldığını kanıtlayan azarlamalardan birine maruz kaldı. Bundan sonra, iki eş arasında anlaşmazlık konusu olmaya pek hevesli olmadığım için, ısrar etmekten vazgeçtim.

İkimiz arasında kopma olduğu sırada durum böyleydi.

... Çatı katında baronesin mektuplarını birbiri ardına okurken kalbim sıkışıyordu. Bu durumda barones, tıpkı benim gibi, umutsuz bir ruh, kullanılmamış bir güç ve değerlendirilmemiş bir yetenekti. Buradan aramızdaki sempatinin nedeni ortaya çıkıyordu. Kendi başına acıların zevkini hissedemeyen, körelmiş ruhuma bitişik bir organdan kaynaklanıyormuş gibi, onun için acı çekiyordum.

Ve sonuç olarak, merhametimden yoksun kalmak için ne yapmıştı? Bir kıskançlık krizi içinde, evliliğinde düş kırıklığına uğradığından yakınmıştı. Ve ben, onu itmiş ve terslemiştim. Aslında onu akıllı olmaya teşvik edebilirdim. Diğer taraftan, kocasının söylediklerine bakılırsa, barones ona, evlilik görevlerini

yerine getirme konusunda tam bir özgürlük vermişti.

Fiziksel ve ruhsal yapısının gelişimi içinde, korkunç gizleri ve anormallikleri gizlemek zorunda kalan bu kadın için, çok büyük bir merhamet hissetmeye başladım. Aynı zamanda da, eğer onun akıntıya kapılıp gitmesine izin verirsem, kötü bir hareket yapmış olacağımı düşünüyordum. Üzüntümün en üst noktasına vardığım sırada, hissettiğim kötü duyguları bir yanlış anlamayla açıklayarak, olup biteni unutmasını rica etmek ve ondan özür dilemek için ona yazmaya karar verdim. Ama, aklıma hiçbir sözcük gelmiyordu ve kalemim hareketsiz duruyordu. Yorgunluktan bitkin düşmüş olarak kendimi yatağa attım.

Ertesi gün uyandığımda, ağustos ayının karanlık ve nemli sabahlarından biriyle karşılaştım. Bitkin, somurtkan bir durumda saat sekizde kendimi kütüphaneye attım. Anahtarım olduğu için açılış saatinden önce, yalnız başıma üç saat geçirme olanağına kavuştum. Bu muhteşem yalnızlığın içine gömülerek, kitap raflarının arasında gezinip durdum. Bütün zamanların seçkin kafalarıyla düşüncem arasında içten bir yakınlık kuruluyordu.

Bir gün önce cereyan eden acı verici olayların izini silmek amacıyla, raflardan çekip aldığım kitaplar yoluyla, ilgimi belirli bir konu üzerinde sabitlemek için büyük çabalar harcadım. Ama yıkılan Madonna'nın kirli imgesini kafamdan atamıyordum. Okuduğum metinden tek bir sözcük anımsamadan gözlerimi kitap sayfalarından ayırdığım zaman, onu, sanki bir sanrının içinde, sonsuz perspektifte, uzakta alçak galerinin dibinde kıvrılan merdivenden inerken görüyor gibiydim. Mavi giysisinin uzun pilelerini kaldırarak, ince ayaklarını ve hoş bileklerini göstererek, gözbebeklerinin eğik bakışının ihanetine beni ortak olmaya davet ederek ve ancak önceki gün keşfettiğim aldatıcı ve şehvetli gülümseyişiyle kendini sunarak merdivenlerden aşağıya iniyordu. Ve bu hayalet, saf havasının beni namuslu hale getirmesi nedeniyle bende üç aydan beri gömülü kalan şehvet arzumu uyandırmıştı. Bu durum, ateşli arzularının tek bir nesne çevresinde bireyleştiğini ve yoğunlaştığını gösteriyor-

du. Ah! Kuşkusuz, onu arzuluyordum. Birdenbire, giysilerinin ezbere bildiğim yumuşak çizgilerini beyaz bedene dönüştürerek, onu çıplak olarak hayal ettim. Ve düşüncelerim bir amaca yönelince, ünlü heykellerin röprodüksiyonlarını içeren, İtalyan müzelerinin bir kitabını aramaya başladım. Bilimsel bir araştırma yoluyla, bu kadının formülünü bulmaya çalışıyordum. İçinden çıktığı türü ve cinsi bilmek istiyordum.

Bu kadın, güzelliğin çarpıcı başarısından emin olarak, erkeğini bekleyen, diri göğüslü, çıkık kalçalı bir Venüs müydü? - Hayır!...

Doğurgan bir anne, muhteşem bedeninin müstehcen olarak ilan edilen bölümlerini göstererek, yatağına uzanmış yaratıcı bir kadın mı? - Hayır!...

Düz göğsünü bir erkek zırhı altına gizleyen, yaşlı kız, yazar bozuntusu bir kadın, bir Minerva mı? Hiçbir şekilde...

O halde Diana! Soluk Tanrıça, günün korkutucu aydınlığından korkan Gece Tanrıçası, çok fazla oğlan, çok az kız olarak hastalıklı bir yapının sonucu, istemediği namusluluğuyla acımasız olan bir Tanrıça mı? Diana mı? Cins olarak belki ama tür olarak hayır!

En üst yargıyı geleceğe bırakalım! Bununla birlikte, bu narin beden, bu ince organlar, bu minyon yüz, bu gururlu gülümseyiş, bu boğuk ses, ahlakdışı arzuları uyandırabilir ve kanın fışkırdığını görme arzusuna kadar öfkelenebilirdi. Oh! Diana! Evet, kesin olarak bu kadın Diana'ydı!

Araştırmalarımı ilerlettim; yayınlanmış ve Devlet'in zengin arşivinde saklanan bütün sanat kolleksiyonlarını taradım; namuslu Tanrıça hayalini kafamdan uzaklaştırmak istiyordum. Karşılaştırmalar yapıyor, büyük binanın bir ucundan diğer ucuna giderek, kitapları karıştırıyor ve bir bilim adamı gibi görüşlerimi kanıtlamaya çalışıyordum. İş arkadaşlarımın gelişi bana günlük görevlerimi anımsattı.

6

Akşam, arkadaşlarımı görmek için klübe gitmeye karar verdim. İçeri girer girmez, beni biraz kendime getiren, gürültülü alkışlarla selamlandım. Odanın ortasında, sunak işlevi gören bir masa, içine potasyum siyanür konmuş büyük bir kavanozun önüne yerleştirilen bir ölü kafasıyla süslenmişti. Bu kafatasının yanına, punç damlalarıyla kirlenmiş bir İncil konmuştu. Masanın üzerinde yanan mumlar İncil'in sayfalarını aydınlatıyordu.

Çevrede, bir imbikten punç doldurulmuş bardaklar vardı: arkadaşlar sarhoş oluyorlardı. Bana yarım litrelik bir bardak içki sunuluyor ve ben bardağı bir dikişte bitiriyorum ve bütün üyeler, birlikte, klübün yüz karası sözcüğünü haykırıyorlar: "Lanet olsun" ve ben buna "Kötü insanlar" şarkısını söyleyerek yanıt veriyorum:

Sarhoş olmak,
Çiftleşmek,
İşte yaşamın gerçek amacı!

Şarkımı bitirdiğimde, toplu bir çığlık, korkunç bir yuh sesi yükseldi ve alkışlar arasında, çok iyi bilinen küfürlerimi söylemeye başladım. Tumturaklı dizelerle, anatomik terimlerle, kadın, erkeklerin yalnız başlarına eğlenme yetersizliklerinin kişileştirilmesi olarak yüceltildi.

Doyurulmamış arzularımın hastalıklı sonucu olarak, Madonna'ya karşı sarfettiğim kaba sözlerle, saygısız sözlerle kendimden geçiyordum. Kalleş sevgiliye karşı olan nefretim o kadar şiddetli boşalıyordu ki bundan acı veren bir avuntu hissediyordum. Aşkı yalnızca genelevde tanımış olan zavallı arkadaşlarım, yaklaşamadıkları kibar hanımların kirletilmesini duymaktan mutlu oluyorlardı.

Sarhoşluk artıyordu. Duygulu miyavlamalarla, sahte namusluluk, ikiyüzlü masumiyet gösterileriyle geçen aylardan sonra, erkek seslerini duymaktan dolayı mutlu olmuştum. Bu sanki, Tartuffe'ün şehvete düşkünlüğünü örttüğü örtüleri fırlatıp atmışım ve maskenin düşmesine izin vermişim gibi bir olaydı. Düşüncede, tapınılan kadının, sıkıcı varlığından kaynaklanan sıkıntıyı yoketmek için evlilikteki aşkın bütün fantezilerine kendini bırakmış olarak görüyordum. Ona sahip olamamaktan dolayı öfkelenmiş olarak, boş kızgınlığımın içinde kustuğum küfürlerimi, hakaretlerimi, tükürüklerimi burada olmayan o kadına yöneltiyordum, çünkü içimdeki bir güç beni cinayetin sınırında tutuyordu.

Aşırı uyarılmış duyularımın etkisiyle klüp benim gözümde, çok çeşitli zevkler veren büyük bir orjinin tapınağı gibi görünüyordu. Hava sigara dumanıyla ve zengin ülkelerin belli belirsiz algılanmasına yolaçan limonlu rakı punçunun buharlarıyla dolmuştu; bilinçli olarak akordsuz bırakılıp daha sonra bilinmeyen bir tonda akord edilen piyano, artık ritminin tanınmayacak hale geldiği Beethoven'ın marşını gıcırdatıyordu. İçkicilerin solmuş yüzleri, pipolardan çıkan mavileşmiş dumanın içinde sallanıyordu. Teğmenin sarı kurdelası, felsefe doktorunun siyah sakalı, tıp doktorunun gömleğinin göğüslüğü, gözyuvaları boşalmış kafatası, haykırışlar, gürültü patırtı, berbat sesler, çağrıştırılan açık saçık imgeler, bütün bunlar, kanayan beynimin içinde karışıyorlardı. Birdenbire, düzensiz seslerden çıkan tek bir çığlık duyuldu:

– Erkekler, kadınları lanetleyin!

Ve çıkışta koro şarkıyı yeniden söyledi:

Sarhoş olmak,
Çiftleşmek,
İşte yaşamın gerçek amacı!

Pardesüler ve şapkalar giyiliyorlar. Daha sonra yola çıkılıyor.

Yarım saat sonra, takım genelevde duruyor ve dostlarım bu çılgın geceyi canlı tablolarla süslüyor.

7

Ertesi sabah uyandığımda, kendimi çok iyi hissettim. Sağlıksız duyarlılığın bütün kararsızlıkları yokolmuştu ve gecenin kollarında Madonna tapınışını unutmuştum. Bu durumda, hayali aşkımı bir kafa veya beden güçsüzlüğü olarak görüyordum: o andaki düşüncem böyleydi.

Soğuk bir banyo ve iyi bir kahvaltıdan sonra, bütün bunlardan kurtulmuş olduğumu düşünmekten dolayı hoşnut olarak günlük işlerime yöneldim. Yavaş yavaş işimi bitirdim ve saatler hızlı bir şekilde geçtiler.

Bürodaki çocuk bana baronun geldiğini haber verdiği sırada saat yarımdı. Kendi kendime:

– Bakalım, ben de olayın bittiğini zannediyordum, dedim.

Ve başıma gelebilecek herhangibir olaya hazırlandım.

Neşe dolu, zinde baron çok samimi bir şekilde elimi sıktı. Beni, tiyatro topluluğunun bir amatör temsil vereceği Foedertelje kaplıcalarına buharlı gemiyle yeni bir geziye katılmaya davet ediyordu.

İvedi işlerimin olduğunu ileri sürerek, katılamayacağımı söyledim ve ona teşekkür ettim.

– Kanm, dedi, eğer gelirseniz size minnettar olacak. Diğer

taraftan, Bebek de geziye katılıyor...

Bebek, ünlü kuzendi. Üzüntülü bakışlarını yumuşak bir biçimde üzerimde gezdirerek, o kadar dayanılmaz ve dokunaklı bir tarzda üsteledi ki karşı koyamayacağımı hissettim. Ama, samimi bir kabulle yanıt vermek yerine:

– Barones iyiler mi? diye sordum.

– Dün kötüydü, ama bu sabah daha iyi. Dostum, söyler misiniz, diye sordu, geçen akşam Nacka'da aranızda ne oldu? Karım, konuşmanızda bir yanlış anlaşılma olduğunu ve nedensiz sinirlendiğinizi ileri sürüyor.

– Vallahi, diye yanıtladım, bundan hiçbir şey anlamadım. Belki de içkiyi biraz kaçırmıştım. Bir saçmalık yapmış olabilirim.

– İsterseniz bunların üzerine bir sünger çekelim, eskisi gibi dost olalım. Kadınların bazen tuhaf alınganlıkları vardır, zaten bunu siz de bilirsiniz. Sonunda, anlaştık, evet diyorsunuz, değil mi? O halde, bu akşam, saat dörtte. Sizi bekliyoruz.

"Evet" demiştim.

... Anahtarı olmayan bir bilmece!

Yanlış anlaşılma mı?.. Buna rağmen acı çekmişti! Korkudan mı, gücenmeden mi acı çekmişti... neden?

Şimdi öykü küçük bilinmezin sahneye girişi ile birlikte yeni bir ilginçlik kazanıyordu ve kararlaştırıldığı gibi saat dörtte gemiye binerken kalbim çarpıyordu.

Dostlarımla karşılaştığım andan itibaren, benimle kızkardeş havalarına giren baronesin selamı dikkatimi çekti.

– Gerçekten, benim sert sözlerime kızmadınız mı? diye sordu, çok çabuk kızıyorum.

– Bunları bir tarafa bırakalım, diye yanıt verdim.

– Bay Axel..., Matmazel... Bebek!

Baron bizi tanıştırıyordu. Önümde onsekiz yaşlarında, tahmin ettiğim gibi hafif meşrep bir genç duruyordu. Kısa boyuyla ve basit çizgileriyle, yalnızca özentili bir incelikle giyinmişti.

Ama ya barones! Avurtları çökmüş ve her zamankinden daha zayıf haliyle pek soluktu! Bilezikleri bileklerinde şıkırtı ya-

pıyordu: boynu yakanın içinden çıkıyordu ve böylece önemsenmemiş saç tuvaleti ile daha da belirginleşen kulaklarına kadar kıvrılan mavi şahdaman görülebiliyordu. Uyumsuz renkleriyle bağıran giysisi onun kötü giyimini tamamlıyordu. Tek kelimeyle iğrençti. Ona bakarken bende derin bir acıma duygusu uyandı ve geçmişte kendisine karşı tavrımdan dolayı içimden kendimi lanetliyordum. Bu kadın hafif meşrep olabilir miydi? - Bir kurban, evet! Hakedilmemiş acıların altında ezilmiş bir azizeydi!

Gemi hareket etti. Moelar gölü üzerindeki duru ağustos akşamı, bizi dingin düşlere götürüyordu.

İsteyerek veya değil, rastlantı, konuştuklarımızın duyulmaması için bizden oldukça uzak bir yerde kuzen ve baronun yan yana oturmasını sağlamıştı. Genç kıza doğru eğilen baron yeni bir nişanlının genç ve sevimli havasıyla sürekli konuşuyor, gülüyor ve şakalaşıyordu.

Arada sırada bize şeytani bir bakış fırlatıyordu ve birbirimize gülümseyerek işaret veriyorduk.

– Ufaklık, hoppa bir kadın değil mi, bayım? diye sordu barones.

– Aslında böyle bir havası var, baronesim, diye yanıtladım. Bunu söylerken hangi ifadeyi takınmak gerektiğini bilmiyordum.

– Kocamı melankolilerinin içine sokmayı mükemmel bir biçimde biliyor. Benim böyle bir yeteneğim yok, diye ekledi. Bu sırada karşıdaki gruba içten gelen bir şekilde gülümsüyordu.

Ve o anda yüzünün çizgilerinde, gizli üzüntülerin, bastırılmış gözyaşlarının, insanüstü bir boyun eğişin izleri görülüyordu ve yüzünde, hamile kadınlarda veya genç annelerde görülen iyiliğin, özverinin, kendini unutuşun kavranılamaz yansımaları bulutlar gibi geçiyorlardı.

Haksız düşüncelerimden utanmış ve vicdan azabına saplanmış olarak, gözlerimi dolduran gözyaşlarını tutmakta zorluk çekiyordum ve bu nedenle konuşmayı başka tarafa çekmeye çalıştım.

– Peki, kıskanmıyor musunuz?

– Hiçbir şekilde bayım, diye yanıtladı, fedakar bir havayla. Bu size tuhaf görünebilir ve buna rağmen gerçeği söylüyorum. Cesur bir yürek olan kocamı seviyorum; zarif bir yaratık olan küçüğe tapıyorum. Ve sonra bütün bunlar tam masumiyet içinde gerçekleşiyor. Herşeyi kirleten kıskançlığın canı cehenneme; üstelik benim yaşımda insanın dikkatli olması gerekiyor.

Aslında, çirkinliği acı bir biçimde ortaya çıkıyordu ve düşünceşiz bir esinin etkisi altında, babacan bir tavırla, onu üşütebilecek esintiyi bahane ederek, atkısını üzerine sarmasını emrettim. Püsküllü yün atkıyı omuzlarına örterken, yüzünü keyfime göre çerçeveledim ve böylece ortaya sevimli bir güzellik çıkardım.

Bana bir gülümseyişle teşekkür ettiği zaman ne kadar da güzeldi! Okşanmak isteyen bir çocuk gibi minnettar ve mutlu bir havası vardı.

– Zavallı kocam, onu biraz neşeli görmek beni o kadar sevindiriyor ki. Ne yazık ki çok sıkıntıları var!... Eğer bunları bir bilseniz, sevgili bayım.

– Tanrı aşkına, barones, dedim, beni patavatsız bulmazsanız, size acı veren şeyi söyleyiniz, çünkü yaşamınızda çok büyük bir sorun olduğunu hissediyorum. Ben yalnızca öğüt verebiliyorum ama bu durumda size yararlı olabilirsem, benim dostluğumdan faydalanabilirsiniz.

Oysa, bu zavallı dostlar üzüntülerle hırpalanmışlardı. Yıkımın hayaleti, iğrenç hayalet onları tehdit ediyordu. Baronun yetersiz olan aylığı bugüne kadar baronesin drahomasıyla desteklenmişti. Son olarak, bu drahomanın, değersiz hisselere yatırılmış olduğu için, hayali olduğunu farketmişlerdi Ve istifasını vermek üzere olan baron bir bankada veznedarlık işi bulmaya çalışıyordu.

– İşte bu nedenle, diye barones konuşmasını tamamladı, sahip olduğum yeteneği kullanmaktan sözettim; böylece bize gereken gelire katkıda bulunacaktım. Çünkü hata benim. Onu bu sıkıntıya sokan benim, onun kariyerini mahveden benim...

Gücümü aşan böyle ciddi bir durum karşısında ne söylenebilir ve ne yapılabilirdi? Olayları süsleme ve kendime yalan söyleme işini üzerime aldım.

Bütün bu hikâye düzene girecekti; ve onu rahatlatmak için, kaygısız, sevinç verici vaadlerle dolu bir gelecek tablosu çizdim. Ona daha iyi zamanların, fonların yükseklik eğilimine girdiği zamanların yaklaştığını kanıtlamak için, ekonomik istatistiğe başvurdum ve devasa kaynaklar yarattım. Beklenmeyen ilerlemelerin eşlik ettiği ordunun yeni bir organizasyonunu hemen oracıkta yapıverdim.

Bütün bunlar saf şiirdi ama fantezim sayesinde cesareti, umudu ve iyimserliği geri gelmişti.

Gemiden indikten sonra, tiyatro salonunun açılmasını beklerken parkta ikişerlik gruplar halinde gezinti yaptık. Henüz kuzenle tek bir sözcük konuşmamıştık. Zaten baron onu bırakmıyordu. Onu gözleriyle yiyor ve nefesiyle onu ısıtırken sözcüklerle yıkıyordu. Buna karşın kuzen ifadesiz gözlerle ve sert yüz ifadesiyle duygusuz ve soğuktu. Zaman zaman, baronun şiddetli gülüşüne neden olan birkaç sözcük söylüyormuş gibi görünüyordu. Baron gülerken, yüzünün hiçbir kası oynamıyordu. Her zaman kendi kendine konuşuyormuş ve imalarda bulunuyormuş gibiydi. Sonunda, salona girişimize izin verildi ve ayrılmamış olan yerlerimizi işgal etmek üzere içeri girdik.

Perde açılıyor. Barones için tiyatro sahnesini görmek, boyanın, perdenin, ağacın, farın ve terin kokusunu solumak, bin sevinç kaynağıydı.

"Bir Kapris" adlı oyun oynanıyordu. Başarısız varlığımın hüzün verici anıları nedeniyle ani bir keyifsizlik beni boğdu. Önceki gün yaşadığım sefilliklerin de gösterdiği gibi, benim için sahne kesin olarak bitmişti. Perde iner inmez, yerimi terkediyorum ve gizlice belediye restoranına giriyorum ve oyunun sonuna kadar içtiğim bir duble apsentle çıkıyorum.

Dostlarımla önceden kararlaştırılan yemekte buluştuk. Yorgun görünüyorlardı ve kaçışıma gücendiklerini zor gizliyorlardı. Genel bir sessizlik içinde servis yapıldı. Dörtlü sohbete baş-

lamakta zorluk çekiyoruz. Kuzen sessiz, kibirli ve sakınımlıydı.

Sonunda mönü konusunda konuşma başladı. Barones benim fikrimi sorduktan sonra, baronun sert bir tonla, gerilmiş sinirlerim için çok sert olan bir tonla reddettiği ordövrü ısmarladı. Kara kara düşüncelere saplanmış olarak, hiçbirini duymamış gibi yaptım ve barones ve benim için yeniden iki ordövr ısmarladım, çünkü barones ordövr isteğini yinelemişti.

Baron öfkeden morarmıştı. Havada fırtına vardı ama tek bir sözcük telaffuz edilmemişti.

İçimden, bir küstahlığa, daha uygar başka bir ülkede ciddi bir açıklama gerektirecek bir hakaretle karşılık vermekten dolayı yürekliliğimi övmekle birlikte, barones, haklarının kahramanca savunmamdan cesaretlenerek, güldürmek için bana takıldı. Ama faydasızdı. Hiçbir konuşmayı sürdüremiyorduk: birbirimize söyleyecek hiçbir şey bulamıyorduk ve baronla ben birbirimize kötü bir biçimde bakıyorduk. Sonunda rakibim, bana küçümseyici bakışlar fırlatarak, ona baş sallamalarıyla ve dudakları hareket ettirmeden telaffuz edilen tek hecelerle yanıt veren kuzenin kulaklarına bir şeyler fısıldamaya başladı.

Bu durum kulaklarımı kızartmaya başlamıştı ve yıldırım aramıza düşmek üzeriydi. İşte o anda bir olay paratoner işlevini gördü.

Yandaki bölümde neşeli bir grup vardı. Yarım saatten beri, bu insanlar korkunç bir şekilde masaya vurarak gürültü yapıyorlardı; bu da yetmedi ve avazları çıktığı kadar edepsiz bir şarkı söylemeye başladılar. Baron garsona dönerek:

– Kapıyı kapatın, dedi.

Kapı birazcık kapanmıştı ki yeniden açıldı ve şarkıcılar, tahrik edici sözler katılan şarkılarını sürdürdüler.

Durum patlamak için bana uygun bir vesile yaratmıştı.

Yerimden kalktım; iki adımda kapıya geldim ve uluyan topluluğun üzerine kapattım. Baruta konan ateş, düşmanların karşısına kararlı çıkışıma benzer bir etki yapardı. Sıkıca kapının kolunu tuttuğum sırada kısa bir savaşım oldu. Ama sonunda kapı çekildi ve ben üzerime çullanan zırzopların ortasına düş-

tüm. Aynı anda, omuzuma konan bir elin varlığını hissettim ve arkamda, hep birlikte tek bir kişinin üzerine çullanan bu baylara onur kurallarını anımsatan kızgın bir ses duydum...

Bu ses baronese aitti. Kibar tavırları ve kuralları unutmuş ve heyecanın etkisiyle, belki de göstermek istediğinden daha sıcak duygular sergiliyordu.

Kavga bitmişti. Barones merakla bana bakıyordu.

– Ah! siz küçük bir kahramansınız, dedi. Herşeye rağmen sizin için çok endişelendim.

Baron hesabı istedi ve şef garsonu çağırarak ondan belediye başkanını bulmasını istedi.

Bu kavgadan sonra, aramızda mükemmel bir uyum oluştu. Kıskançlığın ve kendini beğenmişliğin bütün öfkesi bu kaba adamların üzerine aktarılmıştı ve odalardan birinde içilen punçun çevresinde, dostluk öyle bir noktaya kadar alevlenmişti ki, gelmeyen belediye başkanı kimsenin aklına gelmemişti.

Ertesi sabah kafede karşılaştık. Sonuçları önceden kolaylıkla saptanamayacak sevimsiz bir işten kurtulmuş olmaktan dolayı mutluyduk.

Kahvaltıdan sonra, kanalın kıyısında, yine ikili olarak ama bu kez uygun bir mesafede bir gezinti yaptık. Kanalın belirgin bir eğri yaptığı tesviye havuzuna gelince, baron durdu ve neredeyse aşk dolu sevecen bir gülümseyişle karısına doğru dönerek:

– Maria, bu yeri anımsıyor musun? diye sordu.

– Evet, evet, sevgili Gustave, anımsıyorum, diye yanıtladı barones. Sesi tutku ve hüzün doluydu.

Ve bana bu kısa konuşmayı açıkladı:

– İşte burada bana evlenme teklif etti, dedi. Bir akşam, aynı bu kayın ağacının altında, o sırada gökyüzünde bir yıldız kaymıştı...

– Bundan üç yıl önceydi, dedim, tümcesini tamamlamak için. Ve şimdi eski anılarınızı kafanızdan geçirip duruyorsunuz. Geçmişte yaşıyorsunuz çünkü artık şimdinin sizi tatmin edecek hiçbir şeyi yok.

– Yeter, yanılıyorsunuz... Geçmişten nefret ediyorum ve sevgi dolu despotizminin beni yokettiği kendini beğenmiş bir anneden beni kurtardığı için yürekli kocama karşı minnettarım. Hayır, sevgili Gustave'ıma tapıyorum ve o benim için sadık bir dost haline geldi...

– Nasıl isterseniz, barones, hoşunuza gitmesi için ben her zaman sizinle aynı fikirdeyim.

Şehre dönüş için gemiye biniş önceden kararlaştırılan saatte gerçekleşti ve binlerce yeşil adacığa sahip mavi göldeki bir yolculuktan sonra, nihtıma vardık ve orada birbirimizden ayrıldık.

Bir kadının biçimini alan bu uru kalbimin içinden çıkartma konusundaki ciddi eğilimlerle birlikte, kendi kendime çalışmaya döneceğime sözverdim, ama hemen beni aşan güçleri hesaba katmadan karar verdiğimi farkettim. Dönüşümüzün ertesi günü, evlilik yıldönümünü nedeniyle baronesin vereceği yemeğe bir davet aldım. Artık sahte nedenler ileri süremiyordum; dostluğumuzun yıprandığını görme kaygısına rağmen, davete gittim. İçeri girdiğim zaman temizlik nedeniyle alt üst olmuş evle, hırçın baronla ve yemekteki gecikme nedeniyle baronesin özürleriyle karşılaşınca, düş kırıklığımın ne kadar büyük olduğu kolaylıkla tahmin edilebilir. Hırçın, aç ve sabırsızlığını gizleyemeyen baronla bahçede yaptığım gezinti, son konuşma kaynaklarımı da tüketti, öyle ki yarım saat sonra, yemek salonuna geçmemiz istendiğinde her türlü sohbet olanaksız hale gelmişti.

Masa kurulmuştu, ordövr servisi yapılmıştı ama ev sahibesi hâlâ ortalıkta görünmüyordu.

– Bir parça yersek, dedi baron, beklememiz kolaylaşır, değil mi?

Baronesin alınganlıklarını idare etmek istediğim için, elimden geldiği kadar barondan hiçbir şey yapmamamızı rica ettim. Hiçbir şey yapılmadı. İki ateş arasında kalınca, ona uymak zorunda kaldım.

Sonunda barones içeri girdi: Pırıl pırıl, genç, güzel, iyi giyinmiş, üzerinde tercih ettiği renkler olan sarı ve mor renkli

ipekten bir giysi vardı. Tuvaleti ince genç kız bedenini sarıyor, omuzlarının yuvarlaklığını gösteriyor ve hoş bir kabarıklıkla kollarını dalga dalga örtüyordu. Aceleyle evlilik yıldönümlerini kutlarken ona gül buketimi sundum ve sabırsızlığımızın hatasını hemen baronun üzerine yıktım.

Örtünün bozulduğunu görünce suratını astı ve alaycı olmaktan çok sert olan bir tonla, bu hakedilmemiş azarı uzun süre kaldıramayan barona iğneli bir bakış fırlattı. Hemen, baronla önceki gün yaşanan olayları anımsatarak konuşmayı başka yöne çevirdim.

– Evet, benim güzel kuzenimi nasıl buldunuz? diye sordu barones.

– Tapılası! diye atıldım.

Baron baba ciddiyetinin, adanmış içtenliğin, hayali zorbaların kurbanı olarak cinlenmiş bu çocuk için duyulan merhametin güzel aksanıyla haykırdı:

– Sevgili dostum bu çocuk gerçek bir inci değil mi?

Ama barones, bile bile bu "çocuk" sözcüğünden yararlanan kocasının kurnazlığına rağmen, bağışlayıcı değildi.

– O halde, bayım, bu sevgili Bebek'in kocamın saç biçimini nasıl değiştirdiğine bir bakınız!...

Gerçekten, baronun başında her zaman varolan ayırma çizgisi yokolmuştu. Saçları kıvırcık olmuş ve bıyıkları onu farklı biri haline getirecek şekilde düzeltilmişti. Ama, fikirlerin mantıksal zincirinden yola çıktığımda, baronesin de kuzeninin saç biçiminin bazı ayrıntılarını taklit ettiğini farkettim. Kimyacıların seçmeci benzerlik diye adlandırdıkları şeyin tam olarak canlı varlıklar arasında da olduğu söylenebilir.

Bununla birlikte akşam yemeği, dördüncü tekerleği koptuğu için üç tekerlek üzerinde giden bir araba gibi yavaş ve ağır gidiyordu. Ama üçlü iken uyumsuz olan dörtlünün artık gerekli olmaya başlayan dördüncü ayağı kahve saatinde bekleniyordu. Tatlı servisi sırasında, evlilerin onuruna kadeh kaldırdım.

Evliler, geçmişin anılarıyla keyiflenerek birbirlerine sarıldılar ve sevgi hareketlerini taklit ettikleri zaman, gerçek gözyaşla-

rının içtenliğini taklit ederken gerçekten üzüntüye boğulan komedyen gibi sevecen ve aşık insanlar haline geldiler. Veya küllerin altında alev alabilecek, usta bir el tarafından canlandırılabilecek bir ateş hâlâ var mı? Kesin olarak ne olduğunu söylemek oldukça güç.

Bahçeye indik, penceresinin sokağa açıldığı bir köşke yerleştik. Konuşma genel uyuşukluk içinde gevşedi ve dalgınlaşan baron, kuzenin gelip gelmediğini pencereden izlerken, sipere yatmıştı. Birdenbire, görünüşte beklenen kişiyi karşılamak için ok gibi fırladı.

Baronesle baş başa kalınca, kendimi rahatsız hissettim, bunun nedeni çekingen oluşum değildi, ama beni gözleriyle yeme, giysimin ayrıntılarını methetme konusunda tuhaf bir tarzı vardı. Neredeyse rahatsız edici bir şekilde çok uzayan bir sessizlikten sonra, kahkahâlârla gülmeye başladı ve baron gidiş yönünü eliyle işaret ederek:

– Sevgili Gustave da ne kadar tutkun! dedi.

– Öyle görünüyor, diye yanıtladım. Ve siz, kıskançlığın öfkelerini hissetmiyorsunuz.

– Hiçbir şekilde! diye onayladı. Çünkü ben de küçük güzel kediye tutkunum. Ve bizim bu güzel kuzenimize karşı sizin kalbinizin durumu ne alemde?

– Çok iyi, barones. Samimi olacağım. Sizi kırmak istemem, akrabanız hiçbir zaman benim sempatimi kazanma onuruna sahip olmayacaktır.

Ve bu doğruydu. Daha ilk görüşmede, benim gibi soylu olmayan bir kökenden gelen bu genç insan gıcığıma gitti. Ben, can sıkıcı bir tanık veya daha doğrusu, sosyeteye giriş yapmak için kullandığı toprakları dağıtan tehlikeli bir rakiptim. Keskin, küçük inci grisi gözleriyle, beni hiçbir işe yaramayan bir tanıdık olarak değerlendirmişti; burjuva içgüdüleriyle, büyük servet avcılarının içine sokmuştu. Bir noktaya kadar haklıydı, çünkü baronun evine zavallı trajedim için destek verecek insanlar bulma amacıyla girmiştim ama Finlandiya'lı matmazel tarafından yaratılan dostlarımın tiyatro ilişkileri sıfırdı; bana yapılan

basit övgülerin dışında, oyunum hiçbir zaman sözkonusu olmamıştı.

Aynı zamanda, duygularında çok değişken olan baronun, kuzenle olduğu zaman davranışının değiştiğini ve bana onun gözleriyle baktığını farketmekte gecikmedim.

Bununla birlikte, bekleme uzun sürmedi: ikisi birlikte gülerken ve konuşurken kapıda göründüler.

Bu akşam, küçük, şen şakrak bir havadaydı. Biraz açık saçık bir tarzda, özenli bir zevke aykırı olarak, kullandığı sözcüklerin çift anlamlı olduğunu bilmiyor görünerek, tam bir masumiyetle gerçekleştirilen bir sanatın kaypak sözcüklerini telaffuz ediyordu. Sigara ve içki içiyor ama bununla birlikte bir dakika bile kadın ve özellikle genç kadın niteliğini unutmuyordu. Erkeksi hiçbir hava vermiyordu, yüzü gözü açılmış tavırları da yoktu, namusluluk taslama kaygısı da yoktu. Doğruyu söylemek gerekirse, eğlendiriyordu ve saatler tatlı bir şekilde uçup gidiyorlardı.

Bununla birlikte bana ilginç gelen ve gelecek için yazgısal bir görünümde olan şey, kuzenin ağzından iki anlama çekilebilen bir sözcüğün çıktığı her durumda baronesin ortaya koyduğu aşırı neşeydi. Böylece, sert bir gülüş, utanmaz bir şehvet ifadesi, onun sefahatin gizemlerinin derin bir bilgisine sahip olduğunu gösteren bir şekilde yüzünü ateşlendiriyordu.

Biz eğlenirken, baronun amcası geldi. Emekli kaptan, uzun süreden beri dul, eski rejimin bir kalıntısı olarak sevimli tavırlarıyla kadınlara karşı çok kibar olan amca, yakın akrabalık bahanesi ile, iyiniyetlerini kazanmayı bildiği bu kadınların açık dostudur.

Tam bir özgürlük içinde, onlara dokunma, ellerini öpme ve yanaklarını okşama hakkını kendinde görüyordu. Öyle ki, o görünür görünmez iki kadın da küçük sevinç çığlıkları atarak kollarına atlıyorlardı.

- Küçüklerim, dikkatli olun. Aynı anda ikiniz. Yaşlı bir çocuk için bu çok fazla. Dikkat, ateşte yanarız! Hemen eller yanınıza, yoksa sizinle artık konuşmam.

Ve barones parmaklarının arasında tuttuğu sigarayı amcaya doğru uzatarak:

– O halde, amcacığım biraz ateş lütfen!

– Ateş! Ateş! Ama, ne yazık ki artık ateş veremem çocuğum. Beş yıldır benim ateşim yanmıyor, diye yanıtladı kurnaz bir ifadeyle.

– Gerçekten mi?

Barones parmaklarının ucuyla amcaya dostça bir fiske vurdu. Yaşlı adam kolunu tuttu ve onu elleri arasında omuzuna kadar ovuşturdu. Kumaşın üstünden yumuşak eti elleyerek:

– Göründüğün kadar da zayıf değilmişsin, diye sürdürdü konuşmasını.

Barones, amcanın hareketlerine izin veriyordu. Övgüden zevk almış gibi görünüyordu. Yırtıcı şehvetli gülüşüyle, süt beyazında hoş bir şişkinliğe sahip olan zarif kolunu gösterecek şekilde sıyırdı. Ama birden benim varlığımı anımsayarak, kolunu kapatmaya çalıştı. Ama bununla birlikte, gözlerindeki, aşk sarhoşluğu anında vurgun kadın ifadesi olan, korkunç alevin kıvılcımını görmememe için hareketini çok hızlı yapmadı. Aynı anda, sigaramı yakarken, dalgınlıkla yanık bir kibritin yeleğim ile ceketim arasına düşmesine neden oldum. Barones, bir felaketi haber veren çığlığıyla üstüme atladı ve koru elleriyle söndürmeye çalışırken kıpkırmızı olmuş bir şekilde: "Yanıyor! Yanıyor!" diye haykırdı.

Tehlikeli ateşi söndürmek için ellerini göğsüme bastırdığım sırada, birdenbire alt üst olmuş bir halde geri çekildim: daha sonra, utanç içinde kollarından kurtulurken, hâlâ uyanılmanın etkisi altında, en sıcak şükranlarımı sunarak gerçek bir tehlikeden kurtarılmış gibi yaptım.

Yemeğe kadar karşılıklı iltifatlarda bulunuldu. Güneş batmıştı ve ay gözlemevinin kubbesinin arkasından, bahçedeki elma ağaçlarını aydınlatarak çıktı. Ayın elektriksel aydınlığında çalılıkların altına yarı yarıya gizlenmiş dallardan sarkan meyvelerin adlarını bulmaya çalışarak eğleniyorduk. Genelde kırmızı olan elma yalnızca sarı bir leke oluşturmuştu, Astrakhan elması

gri yeşildi, kokulu elma koyu renkti; geriye kalan oldukları gibiydi. Ağaçların arasındaki çiçekler de aynı durumdaydı. Yıldızçiçekleri adı konamayan renklere bürünmüşlerdi, şebboyların renkleri başka bir gezegene aitti; papatyaların tonu tanımlanamıyordu:

– O halde barones, dedim, herşeyin hayali olduğu anlaşılıyor. Kendi başına renk diye bir şey yok: herşey ışığın yapısından etkilenmektedir. Herşey yanılsama!

Barones, karanlık nedeniyle aşırı bir biçimde büyüyen gözleriyle yüzüme bakarken önümde durdu:

– Herşey! diye tekrar etti.

– Herşey sevgili bayan, diye yanıtladım. O anda, olağanüstü güzelliğiyle beni ürküten bu et ve kemiğin gerçek görüntüsü karşısında çılgına dönmüştüm.

Kabarık sarı saçlar, ayın ışınları tarafından aydınlanan yüzünün çevresinde taç biçimini alıyordu: çok mükemmel bir orantıya sahip olan bedeni dimdikti ve renkleri sürekli değişen ve şimdi siyah beyaz olan giysisinin altından fırlıyordu.

Şebboylar havaya afrodizyak kokular yayıyorlardı, cırcır böcekleri çiyle nemlenmiş çimende birbirlerini çağırıyorlardı, tatlı bir rüzgâr ağaçları titretiyordu, tan bizi yumuşak örtüsüyle örtüyordu, herşey aşka davet ediyordu; yalnızca dürüst korkaklık itirafların dudaklardan dökülmesine engel oluyordu.

Birdenbire, rüzgârla sallanan daldan bir elma düştü. Barones elmayı almak için eğildi ve anlamlı bir hareketle onu bana uzattı.

– Yasak elma, diye mırıldandım, hayır, binlerce kez teşekkür ederim, hanımefendi!

Ve, hemen ardından, istemeden ağzımdan kaçan potun etkisini yoketmek için, sahibin cimriliğine bir atıf yaparak, tümcenin tatmin edici bir yorumunu yapmaya çalıştım.

– Beni görürse mülk sahibi ne der?

– İflah olmaz bir şövalyesiniz... En azından, dedi. Sanki korkumdan dolayı beni ayıplamak istemiş gibi. Bununla birlikte, kuzen ve baronun meraklı bakışlardan kendilerini koruduk-

ları koruluğa doğru yandan bir bakış fırlattı.

Yemeğin hazır olduğu söylendi. Yemekten kalkınca, baron, "sevgili çocuğu" evine kadar bırakmak için birlikte gezintiye çıkmamızı önerdi.

Kapıda, baron kolunu kuzene sundu ve bana dönerek:

– Siz de sevgili dostum kolunuzu karıma uzatınız ve babacan bir tonla, ne kadar mükemmel bir kavalye olduğunuzu gösterin.

Kaygılanmıştım! Akşam sıcak olduğu için, barones kısa mantosunu eline almıştı ve ipek giysinin içindeki kolla temastan bende muhteşem bir duyarlılık uyandıran manyetik bir akım oluşuyordu, öyle ki gömleğinin kolunun bittiği yerde, omuz kasımın yüksekliğini duyumsadığımı zannediyordum. Aşırı uyarılmışlığım arttığı sürece, bu muhteşem kolun bütün anatomisini yeniden çizebilirdim. Kas kısmı, kucaklamalarda en önemli rolü oynayan bu büyük kaldıraç, yumuşak ritimlerle benimkine dayanıyordu. Yan yana yürürken, eteğin dokunuşunun altında kalçasının ve baldırının yuvarlaklığını ayırdediyordum.

– İkili çok güzel yürüyorsunuz, çok güzel dansediyor olmalısınız, dedi. Amacı, rahatsız edici bir sessizliği bozmam konusunda beni yüreklendirmekti.

Ve gerilen sinirlerimin titremesini hissetmiş olmalı ki birkaç dakika sonra:

– Nasıl?.. Titriyor musunuz? diye sordu. Sesinde, bilinçli kadın olmanın üstünlüğünün sağladığı bir alay havası vardı.

– Evet, hanımefendi... Üşüyorum.

– A! Tatlı çocuk... O halde pardesünüzü giymelisiniz.

Ve sesi, sevimlileşmişti.

Gerçek bir deli gömleği olan, paltomu giydim ve böylece bedenimi benim bedenime aktaran bu sıcaklığa karşı kendimi daha iyi korumuş oldum. Az sonra, benim yürüyüşüme göre kısa ve hızlı adımlar atan küçük ayaklarının ahengi ikimizin sinir sistemlerini birbirlerine o kadar mükemmel bir uyum içine soktu ki, dört ayaklı bir hayvan gibi dört ayağın üzerinde yürüyor-

muşum duygusuna kapıldım.

O günden sonra, kendime egemen olamadım. Bu kadın kanını damarlarıma akıtmıştı ve sinirsel sıvılarımızın akımları gerilim durumuna gelmişlerdi, dişilik tohumları, benim erkeklik tohumlarımdan gelmiş olması gereken hareketli gücü arzuluyordu, ruhu benim anlığımla birleşmek istiyor ve benim kafam da bu sulu vazonun içine yayılmak istiyordu. Bütün bunlar olup biterken gerçekten farkında mıydık?

Bu sorun, çözülmesi gereken önemli bir sorundur!

Odama çıkınca, kendi kendime geriye yapacağım neyin kaldığını sordum. Kaçmak, unutmak mı yoksa başka uzak bir ülkede başarmaya çaba göstermek mi? Ve derhal, uygarlığın merkezi olan Paris'e yapılacak bir gezinin planını yaptım. Bir kez oraya ulaştığımda, kütüphanelere gömülecektim veya müzelerde kaybolacaktım. Orada yapıtımı oluşturacaktım.

Planımı yapar yapmaz, onu gerçekleştirmenin yollarını aramaya başladım. Bir ay sonra, veda ziyaretlerine başlayabilirdim.

Tam zamanında olan bir olay kaçışımı gizlemek için sunmam gereken zor bahaneyi kendiliğinden sağladı. Matmazel Selma –uzun süreden beri belleğimden silinmiş olan Finlandiya'lı kadının adı böyleydi– dostum şarkıcıyla yapacağı evliliğin davetiyelerini bastırıyordu. O halde, unutmak ve uzakta zavallı kalbimin yaralarını biraz sarmak için güya kaçmak zorunda kalmışım. Bununla birlikte gidişimi birkaç hafta ertelemek zorunda kaldım, çünkü dostlarıma Havre'a giden bir gemiye binme kararımı bildirdiğim zaman, sonbaharın sürekli fırtınalarından ürken dostlarımın aşırı ısrarlarına teslim olmuştum.

Bunun üstüne, kızkardeşimin ekimin ilk günlerinde yapılması kararlaştırılan düğün töreni çıktı, öyle ki gezimin sonsuza kadar gerçekleşmemesi tehlikesi belirdi.

Bu zaman aralığında, bana çok sık ziyaretler yapıldı. Kuzen ailesinin yanına döndüğü için, akşamlarımızı çoğu zaman üç kişi olarak geçiriyorduk ve baron, karısının gizli isteğine uyarak, beni uygun davranışlarla karşılıyordu. Sonunda baron

gidişimden tamamen emin olunca, bana yeniden dostça davranmaya başladı.

Bir akşam baronesin annesindeydik. Kafasını annesinin dizlerine koyan barones kanapede uyuşuk uyuşuk yatıyordu. Birdenbire ünlü bir komedyen için hissettiği ateşli duyguları yüksek sesle itiraf etmeye başladı. Bunu beni tedirgin etmek ve böyle bir itirafın benim üzerimde yapacağı etkiden emin olmak için mi yapıyordu? Bilmiyorum. Kızının saçlarını yumuşakça okşayan yaşlı kadın bana şöyle dedi:

- Eğer bir roman yazma eğiliminiz varsa bayım, size bu ateşli kadın tipini salık veririm. Olağanüstüdür. Ona her zaman kocasının dışında bir aşk gereklidir.

– Annemin söyledikleri doğru, diye tamamladı barones. Ve şimdi tutkum...X!...Oh! Tapılası bir erkek!

– Bu kadın deli! diyen baron gülümseyerek dışarı çıktı. Yüzünde göstermek istemeyeceği kadar belirgin bir tik belirmişti.

Ateşli bir kadın! Sözcük kafama kazınmıştı, çünkü, şaka bir tarafa, anne olan bu yaşlı kadın tarafından telaffuz edilen bu sözcüğün doğruluk payı olduğu kesindi.

Bununla birlikte yola çıkma tarihim yakınlaşmıştı. Gezimden bir önceki gün, çatı katımda baron ve baronese bir bekâr yemeği verdim. Küçük odamı yoksulluğu gizlemek için süslemiştim ve basit çatı katımın kutsal bir tapınak havası vardı. Duvarın karşısında, biri çalışma masam ve çiçeklerim tarafından, diğeri basık kütüphanem tarafından işgal edilen iki pencere aralığı arasına, görünmez kenetlerle birleştirilmiş, kaplan derisi taklidi bir örtüyle örtülmüş yırtık pırtık hasırdan olan sofamı yerleştirmiştim.

Solda, alaca bulaca çadır bezinden kılıfla kaplı büyük yatak kanapem duruyordu ve yukarıda, duvarda, belirgin renklerle alacalı bir dünya haritası asılıydı. Sağda, aynalı konsolum, pirinçten süs eşyalarıyla güzelleşmişti: üzerinde alçıdan bir büst bulunan bir dolap, pencere aralığının perdelerinin arkasına gizlenen bir lavabo ve çerçeveli tablolarla süslenmiş duvarlar, gö-

ze, her zaman, bütününün modası geçmiş bir şeyler duygusu veren çeşitli bir görünüm sunmaktalar.

Tavandan sarkan, bir eskiciden alınmış çiçek desenli porselen bir avize, biçimi ile kilislerde görünen avizeleri anımsatıyordu. Çatlaklar, daha önce kızkardeşimde sakladığım yapay sarmaşık bir kordonla ustaca örtülmüşlerdi. Masa üç mumlu avizenin tam altındaydı. Masanın üzerinde, koyu renkli yapraklar arasında parlak kırmızı Bengal gülleriyle dolu bir sepet, sarmaşığın sülükdallarına karışarak bir çiçek şenliğinin işaretlerini veriyordu. Çiçekli gül fidanının çevresinde, kırmızı, yeşil, beyaz bardaklar sıralanmışlardı. Bunlar düşük fiyata ucuzluktan rastgele alınmışlardı. Bu nedenle hepsinin bir defosu vardı. Tabaklardan, tuzluktan, Çin veya Japon veya Marienberg veya başka bir yer fayansından yapılmış bir şekerlikten oluşan servis de ucuzluktan alınmıştı.

Yemek mönüsü davetlilere, yalnızca, daha çok dekorasyon açısından seçilmiş bir düzine soğuk meze tabağı sunuyordu, çünkü ana yemek istiridyeydi. Sonuçta bütün bunlar oldukça ince bir biçimde düzenlenmişti ve görüntü benden sessiz bir onay aldı: bu duygular karışımı bana aynı anda, içinde bir kadın aşkının tedirginliğini gizleyen, şair çalışmalarını, bilim adamının araştırmalarını, sanatçının zevklerini, oburluğu ve çiçek sevgisini anımsatıyorlardı. Üç kişilik servis olmasaydı, bütün bunların hoş bir gecenin başlangıcı olarak iki kişilik bir şenlik için hazırlandığı söylenebilirdi. Aslında bu yemek benim için günahları bağışlatıcı son yemek işlevini görüyordu. Çünkü odam, çizmelerinin kanapenin alışabına izlerini bıraktığı, Finlandiyalı'dan beri, hiçbir kadın ziyaretine tanık olmamıştı. O günden beri, hiçbir kadın göğsü dolabın aynasına yansımamıştı. Ve şimdi, namuslu bir kadın, iyi eğitimli, ince duygulu bir anne, birçok acının, sefaletin, sıkıntının tanığı olmuş bu barınağı iyileştirmek için geliyordu. Ve şiirsel olarak şöyle düşündüm: bu aynı zamanda kutsal bir yemek, çünkü, herşeyin ötesinde, buna yüreğimi, dinginliğimi ve belki de yaşamımı feda edecektim ve bütün bunları dostlarımın mutluluğunu korumak için ya-

pacaktım.

Dördüncü katın sahanlığında ayak seslerini işittiğim sırada herşey hazırdı. Telaşla mumları yaktım, çiçeklere parmak uçlarımla son şeklini verdim ve bir an sonra, dört kat çıkmış olmaktan dolayı nefes nefese kalan konuklarımın kapımın önüne geldiklerini farkettim.

Kapıyı açtım. Işıkların parıltısından büyülenen barones, sanki başarılı bir opera dekoru önündeymiş gibi alkışladı:

– Bravo, siz birinci sınıf bir rejisörsünüz, diye haykırdı.

– Evet, hanımefendi, bazen tiyatro yapıyorum.

Mantosunu alıp ona hoşgeldin dedikten sonra oturması için kanapeyi gösterdim. Ama barones yerinde duramıyordu. Baba evinden çıkınca doğrudan zifaf odasına giden ve bu nedenle hiç erkek evi görmemiş bir kadın merakıyla, gerçek bir araştırmaya girişti. Başlangıç olarak, mürekkep kalemlerimi yokladı, kurutma kâğıdını elledi ve sanki kafasında bir gizi keşfetme amacı varmış gibi her yeri karıştırdı. Kütüphanemi gezdi ve hızlı bir bakışla kitapların sırtlarını inceledi. Aynanın önünden geçerken, saçını düzeltmek ve gırtlağının çukurunun görünmesine neden olan bluzunun V biçimi yakasının içine dantel ucunu yerleştirmek için bir an durdu. Neden sonra, mobilyaları tek tek gözden geçirdi, çiçeklere dokundu. Bu sırada şen şakrak küçük çığlıklar atıyordu. Odamın çevresinde yaptığı bu geziden sonra, saf bir tonla, hiçbir art niyeti olmadan, hâlâ gözleriyle eksik kalmış olabilecek bir mobilya ararken, bana sordu:

– Ama bu durumda nerede yatıyorsunuz?

– Bu kanapenin üzerinde.

– Ah! Erkek olduğunuzdan dolayı mutlu olmalısınız!

Ve kafasının içinde genç kız düşleri uyandı.

– Bazen bu durum çok üzücü olabiliyor, evet, diye ona yanıt verdim.

– Kendinin efendisi olmak, kendine ait bir ruhu olmak, her türlü kontrolden bağışık olmak mı üzüntü verici! Oh! Özgürlük için deliriyorum! Bu evlilik durumu, iğrenç bir şey! Değil mi sevgilim, diyerek barona döndü. Baron gülümseyerek

yanıtladı:

– Haklısın, evlilik can sıkıcı!

Servis yapıldı ve yemek başladı.

İlk şarap bardağının içilmesiyle birlikte neşelenmeye başladık. Ama, aniden, bu samimi toplantının amacı hatırlanınca, zevkimize karışan bir üzüntü duygusu hepimizi sardı. Ve her birimiz, sırasıyla, geçmiş güzel günlerimizin anılarını canlandırdık. Belleklerimizi zorlayarak, geçmiş gezintilerimizi kafamızda yeniden yaşadık ve o sıralar birbirimize neler söylemiş olabileceğimizi araştırdık. Ve gözler alevleniyor, kalpler ısınıyor, eller sıkılıyor ve bardaklar tokuşturuluyordu. Saatler geçiyordu ve artan bir kaygıyla, her dakikanın bizi kendisine yaklaştırdığı veda dakikasının gelişi seziliyordu. Karısının bir işaretiyle baron cebinden değerli bir taşla süslenmiş bir yüzük çıkardı. Bu yüzüğü onuruma kadeh kaldırarak bana verdi:

– İşte, sevgili dostum, bize gösterdiğiniz dostluk için minnettarlığımızla kabul etmenizi rica ettiğim değersiz bir anı: yazgınızın bütün arzularınızı karşılamasını dilerim, bunlar benim içten dileklerim, çünkü sizi bir kardeş gibi seviyor ve gerçekten onurlu bir insan olarak takdir ediyorum! O halde iyi yolculuklar, elvedasız hoşçakal!

Böyle onurlu insan! Belki de gizimi keşfetmişti! Bilinçlerimize nüfuz etmişti! - Ama değil! Çünkü seçilmiş terimlerle, küçük söylevine yorum olarak, sözünü tutmayan, hiç sevgi beslemediği bir adama kendini satan, mutluluğunun benim aşırı onuruma borçlu bir cins olan "zavallı Selma'ya" ağız dolusu küfür yağdırdı.

Benim aşırı onuruma! Utanmıştım ama aceleci bir yargıya sahip bu yalın kalbin içtenliğine kapılarak, kendimi çok mutsuz ve avutulamaz biri olarak görmeye başladım; ve yalan, bütün dış gerçeklere bürünmüş olarak, içime yayılıyordu.

Usta manevralarla kandırılan, vazgeçmediğim soğukluk nedeniyle yolunu şaşıran baronesin bana inanmış havası vardı ve bir anne şefkatiyle beni cesaretlendiriyordu:

– Bırak, şeytan görsün yüzünü. Dünyada bu ruhsuz kü-

çük insandan daha iyi olan başka insanlar da var. Zavallı dostum, hiç üzülmeyin, o iyi bir insan değilmiş çünkü sizi beklemeyi bilemedi. Zaten, –şimdi bunu size itiraf edebilirim– onun hakkında ne kadar çok şey kulağımıza geldi...

Baronun onaylamadığını gösteren işareti üzerine düşüncesizlik yaptığını farketti ve öyle derin sevgiyle dolu bakışlarla özür diledi ki kendimi işkencenin en son noktasına maruz kalmış hissettim.

Hafifçe sarhoş olan baron, beni baba sevgisiyle ezen ve beni havalarda uçuşan bitmeyen övgülerle hırpalayan duygusal saçmalıklar ve samimi sevgi gösterileri halinde saçılıyordu.

Şişen yüzü iyi niyetle parlıyordu. Bakışının, sevgisinin sağlamlığı konusunda sahip olabileceğim bütün kuşkuları dağıttığı, sevecen ve melankolik gözlerini benim üzerimde gezdiriyordu. Gerçekte, baron, kendime öldürücü darbeyi vuracak noktaya kadar sadık kalmaya söz verdiğim, tartışılmaz bir ruh dürüstlüğüne sahip büyük ve iyi bir çocuktu. Ayrılmak için –belki de bütün yaşamımız için– masadan kalktık. Barones şiddetli bir hıçkırık krizine yakalandı ve yüzünü kocasının göğsüne yaslayarak sakladı.

– Gidişi beni bu kadar duygulandıran bu küçük adama bu şekilde bağlanmam çılgınlık değil mi, diye haykırdı.

Ve meleklere özgü görünen bir sevecenlikle, aynı anda hem saf ve hem de pis, hem duygusuz ve hem de tutkulu olan bir aşk atılımı içinde, boynuma sarıldı ve kocasının gözleri önünde beni kucakladı; daha sonra haç işaretiyle beni kutsayarak bana veda etti.

Kapının eşiğinde bekleyen eski hizmetçim gözlerini kuruluyordu ve hepimiz gözyaşlarına boğulduk. Bu görkemli ve unutulmaz bir andı. Kurban yenip bitirilmişti.

Gece saat birde yatağa girdim ama uyuyamadım. Gemiyi kaçırma korkusu beni uyanık tutuyordu. Sekiz günden beri hiç durmayan bu veda şenliklerinden yorulmuş, içtiğim içkilerin fazlalığı nedeniyle aşırı sinirli, aylaklık nedeniyle yolunu yitiren kafa, önceki günün bütün ruhsal sarsıntılarından dolayı büzül-

müş olarak , gün aydınlanıncaya kadar çarşafın içinde kıvranıp durdum. İstencimin şu anki güçsüzlüğünün tam bilincinde olarak, sarsıntılarının omiriliğe zararlı olduğu vagonların hareketine mutlak bir nefret besleyerek deniz yolunu tercih ettim. Bu tercihimin bir nedeni de her türlü kaçış girişimini baştan yoketmekti. Gemi sabah saat altıda kalkıyordu ve araba beni saat beşte alacaktı. Yalnız başıma yola çıktım.

Rüzgârlı, bulutlu ve çok soğuk bir ekim sabahıydı. Ağaç dalları kırağı ile örtülmüştü. Kuzey köprüsüne vardığım sırada, bir hayal görmüş gibi oldum. Baron arabamla aynı yöndü yürüyordu. Adetlerimizin aksine, erken saatte bana veda etmeye gelen gerçekten barondu. Bu kadar beklenmedik bir dostluktan kalbimin derinliklerine kadar etkilenmiş olarak, bu kadar ilgiye layık olmadığımı hissettim ve vicdan azabı onun hakkında sahip olduğum bütün kötü düşüncelerimin içinden çıktı. İskeleye vardık. Gemiye çıktı, kabinimi inceledi, kaptanla tanıştı ve bana öğütler verdi. Kısaca, gerçek bir ağabey, candan bir dost gibi davrandı ve çok heyecanlı bir şekilde birbirimize sarıldık.

– Kendinize iyi bakın dostum... dedi, sağlığınız çok iyi görünmüyor.

Aslında kendimi pek iyi hissetmiyordum. Bununla birlikte gemi hareket edinceye kadar kendimi tuttum. Akılcı bir amacı olmayan bu uzun yolculuktan ani bir tiksinti duyarak, çılgın bir öfkeye ve yüzerek kıyıya ulaşmak için kendimi suya atma isteğine kapıldım. Ama herhangibir arzuyu gerçekleştirecek gücüm yoktu ve kararsız bir durumda gemide kaldım. Dostumun, koyda kalan gemilerin arkasında kaybolan el sallayışına yanıt vermek için mendilimi salladım.

Gemi, çok yüklü bir buharlı araçtı ve iki güverte arasında yalnızca bir kabin vardı. Kamarama girdim. Döşeğin üzerine kendimi bıraktım ve her türlü kaçma umudumun kalmaması için, ilk yirmidört saati uyuyarak geçirme eğilimiyle örtülerin içine gömüldüm. Yarım saatlik tam bir sersemlikten sonra, içkinin ve uykusuzluğun doğal sonucu olarak, sanki yıldırım çarpmış gibi sıçrayarak kalktım.

Umut kırıcı gerçek bu dakikada gözlerimin önünde ortaya çıktı. Gezinmek için güverteye çıktım. Kıyılar, gözlerimin önünde, yaprakları dökülmüş ağaçlarla, gri sarımtırak renkteki çayırlarla ve kayaların girinti çıkıntılarındaki karlarla birlikte, çıplak, kahverengi bir görünümle geçit yapıyorlardı. Mürekkepbalığından çıkan boyalarla lekelenmiş grimtırak su, kurşuni ve karanlık gökyüzü, kirli güverte, saygısız tayfalar, bütün bunlar düş kırıklığıma eklenmek için birleşiyorlardı. Bununla beraber duygularımı birine iletmenin dayanılmaz gereksinimini hissediyordum ama bir tek yolcu bulamadım. Kaptanı bulmak için yukarı çıktım. Kendisine ulaşılması olanaksız olan, en kötü türünden olan bir ayıydı. On gün süresince, anlayışsız ve kalpsiz insanların ortasında tutsak kalmıştım. Bu gerçek bir işkenceydi.

Sanki bu hızımızı arttırabilirmiş gibi, güvertede bir aşağı bir yukarı yürümeye başladım. Ateşlenen beynim yüksek basınçta çalışıyordu: dakikada bir binlerce fikir doğuyordu: bastırılan anılar, itişip kakışarak, birbirini kovalayarak yukarı çıkıyorlardı ve bu düzensizlik içinde, sürekli bir ıstırap, yerini belirleyemediğim ve tanımlayamadığım diş ağrısına benzer bir şekilde beni hırpalıyordu. Gemi ilerledikçe içsel gerilim artıyordu. Bu sanki beni memlekete, anavatana, aileye, O'na bağlayan göbek bağının kopacak noktaya gelmesi gibiydi. Terkedilmiş olmak ve gökyüzü ile yer arasındaki çalkantılı dalgalar üzerinde sallanırken, ne yapacağımı bilemez hale geldiğim duygusuna kapıldım ve yalnızlık herşeyden ve bütün dünyadan belirsiz bir korku hissetmeme neden oldu. Kuşkusuz bu, doğuştan gelen bir güçsüzlüğün işaretiydi, çünkü oniki yaşımda yaptığım bir gezi sırasında, annemi düşünürken gözyaşlarına boğulduğumu anımsıyorum; ve buna karşılık yaşıma göre gelişmiş bir fiziksel yapıya sahiptim. Bana göre bunun nedeni, annemin erken doğum yapması veya belki de, –kalabalık ailelerde sık sık görülen bir kaza olan– başarısız sonuçlanan çocuk düşürme girişimleriydi. Bu bozukluk bende, yerimi değiştirdiğim her defa ortaya çıkan bir korkaklığa neden oluyordu ve çevremden ayrıldığım şu anda, gelecek, yabancı ülke ve gemi-

nin mürettebatı karşısında panik bir dehşete kapıldım. Ortaya çıkan sinirlerinin hâlâ kanayan deriyi beklediği, tüy değiştirme döneminde taşların arasında bir barınak arayan ve düşen her barometre derecesini algılayan istakoz gibi kabuklanmış her düşürülmek istenen çocuk gibi duyarlı olarak, benimkinden daha güçlü bir ruhla teması, sağlam bir elin sıkışını, bir insan bedeninin sıcaklığını, dost bir gözün güçlendirici ışınlarını bulmak için geminin çevresini dolaştım. Ön güvertede, kafesi içindeki bir sincap gibi geziniyordum ve bana ayrılan on günlük ıstırabı düşünüyordum. Gemide ancak bir saatin geçtiğini düşünüyordum! Istırap dolu bir gün kadar uzun süren bir saat... Ve bu lanetli yolculuğu bitirecek tek bir umut ışığı yok! Kaçınılmaz aklı içime almaya çalışıyordum. Ona sürekli karşı çıkıyordum.

"Seni gitmeye zorlayan kim? Geri dönmeyi aklından geçiriyorsan, buna engel olmaya kimin hakkı var? ... Kimsenin! Ve buna rağmen... Utanç, gülünçlük, onur! Hayır, hayır, her tür umuttan vazgeçmek gerekiyor! Ve zaten gemi artık Havre'dan önce hiçbir yerde durmuyor. O halde ileriye gitmek ve cesur olmak gerekiyor!" Ama cesaret fiziksel ve ruhsal güçlere dayanmaktadır ve bu saatte her ikisi de yok! Karanlık fikirlerimle dolu olarak, güvertenin arkasında dolaşmaya karar verdim, çünkü geminin ön tarafını o kadar iyi biliyordum ki, küpeşte, hâlâtlar, donanım bitmiş bir kitap gibi beni iğrendiriyorlardı. Camlı kapıyı açınca, kabinin arkasında rüzgârdan korunan bir kişiyle çarpıştım. Bu kişi, siyah giyimli, gri saçlı ve hüzünlü görünümlü yaşlı bir kadındı.

Bana sempatik gözlerle dikkatlice bakıyordu. Ben de onunla konuşmak istedim. Bana Fransızca yanıt verdi ve birbirimizle tanıştık.

Anlamsız bir ön konuşmadan sonra, yolculuklarımızın amacını öğrendik. Onunki neşeli değildi. Bir kereste tüccarının dul karısı olarak, Stockholm'daki akrabalarına yaptığı bir ziyaretten geliyordu ve Havre'da bir akıl hastanesinde olan oğlunun yanına dönüyordu. Bu kadının kısalığı içinde çok yalın ve üzücü

olan öyküsü, beni ölçüsüz bir tarzda etkiledi ve bu nedenle, bu öykünün, çoktan bozulmuş olan beynimin hücrelerine karışarak, daha sonra olanların çıkış noktası olması beni şaşırtmayacaktı.

Birdenbire, kadın benimle konuşmasını kesti ve şaşkınlıkla bana baktı ve şefkatli bir sesle:

– Ama, bayım, siz ıstırap içindesiniz, diye haykırdı.

– Ben mi?...

– Evet. Hasta görünüyorsunuz. Biraz dinlenmelisiniz.

– Doğrusunu söylemek gerekirse, dün gece uyuyamadım ve sinirlerimin bozuk olduğunu hissediyorum. Bu son zamanlarda hiç uyuyamıyorum ve hiçbir şey bana gerekli olan dinlenişi sağlayamıyor.

– O halde bana bir şans verin. Şimdi gidin, yatağınıza uzanın. Sizi uyutacak bir ilaç hazırlayacağım.

Ayağa kalktı ve yumuşak bir el hareketiyle beni iterek, yatağıma gitmeye zorladı. Bir an kayboldu ve elinde, kaşığın içine bir miktarını koyduğu bir uyku ilacı taşıyan bir şişeyle içeri girdi.

– Ve şimdi uyuyacağınıza eminim.

Teşekkürlerimi aldıktan sonra, örtüleri düzeltmeye koyuldu. Bu işi ne kadar da iyi beceriyordu! Ve ondan, küçük çocukların annelerinin memelerinde aradıkları sıcaklık yayılıyordu. Ellerinin hoş dokunuşu beni sakinleştirmişti ve iki dakika sonra içime bir uyuşukluk yayılmıştı. Yeniden bir süt çocuğu haline döndüğümü düşündüm. Yatağımın kenarında benim için kaygılanan, kendini adayan annemi yeniden görüyordum; annemin soluk çizgileri yavaş yavaş baronesin yüzünün nefis çizgileriyle birleştiler ve biraz önce beni yalnız bırakan merhametli kadının fizyonomisinin ifadesiyle ve bu kadınların görünümlerinin koruması altında, kendimi bir renk gibi donuklaşmış ve bir mum ışığı gibi sönmüş hissettim. Varlığımın bilincini kaybediyordum.

Uyandığımda, hiçbir düşü anımsamadım, ama sabit bir fikir, uyku sırasında telkin edilmiş gibi, beni rahatsız ediyordu:

baronesi yeniden görecektim veya delirecektim.

Uzun bir titreme ile sarsılmış olarak, her tarafa nüfuz eden tuzlu havadan nemlenmiş yatağımdan fırladım. Dışarıda, gökyüzü gri maviydi. Güvertede, kabaran dalgalar, krem rengindeki köpüklerini yüzüme serperken, hâlâtları yıkıyorlar, tahtaları suluyorlardı.

Saatime baktım ve uyku saatlerim sırasında katedilmiş olması gereken mesafeyi ölçtüm. Çok az bir süre önce Norrkoeping takımadalarını geçmiş olmalıydık. O halde hiçbir dönüş umudu kalmamıştı. Koylarda kayalıklı kıyılara kadar dağılan adacıklardan sonra, manzara bana tamamen bilinmez görünmeye başladı. Ve bu yabancı doğa karşısında memleket hasretinin önsezisini duyumsadım. Sessiz bir öfke beni boğuyordu. İstememiş olmama rağmen, buyurgan bir onur sorunu adına, zorlayıcı nedenle, bir balık gibi kapatılmış olmanın umutsuzluğu içindeydim.

Öfke krizim geçince, bitkin bir halde yığıldım. Küpeşteye dayanarak, dalgaların ateşli yüzümü kırbaçlamasına izin veriyordum, buna karşılık, açgözlü bir şekilde kıyıların ayrıntılarını, içinde bir umut ışığı bulmak için gözlerimle didik didik ediyordum ve düşünce olarak, kıyıya yüzerek çıkma tasarıma geri dönüyordum.

Uzun süre, kıyının kaçıcı çizgilerini gözlemledim. Ruhumda bir yatışma vardı, dingin sevinç parıltıları ruhumu aydınlatıyorlardı, kan akınına uğrayan beynim artık öfke içinde değildi; hiçbir şey bu ruh halimin kaprisinin güdüsünü açıklayamazken, güzel yaz günlerinin görünümleri, ilk gençliğimin anıları burada diriliyorlardı. Gemi bir burunu döndü: beyaz kornişli kırmızı evlerin çatıları köknarların üzerinde ortaya çıkıyorlardı, bir binanın bayrağı balıçelerin alacalı renkleri arasına girmişti, bir köprü, bir kilise, bir çan kulesi, bir mezarlık görünüyordu... Bu bir düş müydü? yoksa bir sanrı mıydı?

Hayır, buraları, yakınındaki bir adacıkta delikanlılığımın yazlarını geçirdiğim gösterişsiz deniz kenarlarıydı ve yukarıda, bu son ilkbaharda barones ve baronla birlikte, gemi yolculu-

ğuyla geçen bir günün ve ormandaki bir gezintinin ardından bir gecelik yerleştiğimiz ev görünüyordu... Tam orada, bu tepecik üzerinde, dişbudakların altında, şu balkonda, yukarıdan, geyik derisinden eldivenli eliyle bana yemeğin hazır olduğunu işaret ederken, sarı saçlarının ışınlanyla aydınlanmış küçük yüzünü seyretmiştim... Şimdi de, fularını sallarken onu görüyordum; çınlayan sesini duyuyordum... ve birdenbire... nasıl olur? ... gemi yavaşladı ve makinalar durdu... kılavuz bir sandal hızlıca gemiye yanaştı... Bir, iki, üç!... Hızlı gelişen bir fikir –yalnızca bir fikir– sanki bir elektrik gücünün etkisi altındaymışım gibi beni harekete geçirdi. Bir kaplan sıçrayışıyla, merdivenleri çıktım ve kaptanın karşısına dikildim:

– Beni hemen indirin, yoksa delireceğim, dedim.

Beni hızlı bir bakışla inceledi ve bana yanıt vermeden, akıl hastanesinden kaçan birini görmüş gibi şaşırmış bir halde, ikinci kaptana seslendi ve sözcüklerini tartmadan ona şunları söyledi:

– Bu bayı bagajıyla birlikte indirin. Rahatsızlanmış...

Beş dakika sonra, kürek çeken kılavuzların sandalına binmiştim ve kısa süre sonra kıyıya vardım.

Çok dikkat çekici bir yeteneğim vardır. İstediğim zaman kendimi kör ve sağır hale getirebilirim. Gurur kırıcı da olsa, ne kılavuzların gizimi biliyormuş havalarını, ne de hamalların dokundurucu sözlerini görmeden ve duymadan otelin yolunu tuttum. Otelde, bir odaya yerleştim: bir içki ısmarladım, bir sigara yaktım ve düşünmeye başladım.

Gerçekten deli miydim? Tehlike, benim aniden inişime yolaçacak kadar yakında mıydı?

İçinde bulunduğum duruma göre, hekimlerin sözlerine bakarsak, delinin kafasının bozukluğunun bilincinde olmadığı ve fikirlerinin uyumunun bu fikirlerin bozuk olmadığı sonucunu getirmediği gerçeği karşısında, deli olup olmadığımı benim söylemem kesinlikle olanaksızdı. Araştırıcı olarak, geçmiş yaşamımda başıma gelen benzer olayları incelemeye başladım. Üniversitede olduğum dönemde, bir defasında, bir arkadaşın inti-

hanı, aşk çılgınlığı durumu, gelecek kaygısı gibi rahatsız edici olaylar sonucu oluşan sinirsel bunalımım öyle bir noktaya ulaşmıştı ki, her şeyden tedirgin oluyordum. Odamda yalnız başıma kalmaya korkuyordum, bu da arkadaşlarımı sırasıyla yanan mumlarla ve sobadan yanan ateşle beni beklemek zorunda bırakmıştı.

Bir başka defa, her tür belanın izlediği bir vicdan azabı nöbeti sırasında, tarlaların içine daldım, ormanların içinde başıboş dolaştım ve sonunda, bir çam ağacının tepesine tırmandım bir dalın üzerine ata biner gibi oturdum ve kendimi halkla savaşım içinde olan bir hatip gibi düşünerek, seslerinin mırıltısını örtmek için, altımda uzayıp giden köknarlara nutuk çektim. Bu olay, buraya çok yakın bir yer olan ve birçok yazımı geçirdiğim bu adacıkta olmuştu. Bütün tuhaf ayrıntılarıyla birlikte bu olayı anımsarken, en azından, bazı zamanlarda, zihinsel düzensizlik içine girdiğime inandım.

Ne yapmak gerekirdi? Yaptığım işin gürültüsü şehre yayılmadan önce dostlarımı haberdar etmek. Ama kendini kıt kafalılarla aynı yere yerleştirmek ne büyük bir utanç ve ne büyük bir onursuzluktu! Buna hiçbir zaman katlanamayacaktım!

O halde yalan söylemek! Kandırmayı başaramadan dolambaçlı yollar izlemek! Bu beni tiksindiriyordu! Kuşkular altında ezilmiş ve bu çıkışsız labirentten çıkabilmek için yaptığım birçok proje arasında bocalamış biri olarak, beni bekleyen bıktırıcı soruşturmalardan kendimi kurtarmak için kaçma arzusuna ve ölümün yaklaştığını hisseden vahşi bir hayvan gibi kendimi gömmek ve orada ölmek için ormanın içinde bir kulübe bulma isteğine kapıldım.

Bu düşüncelerin etkisiyle, dar sokakların içine daldım; sonbahar yağmurlarıyla ıslanmış köpüklü yüzeyiyle kayganlaşmış kayalıkları çıktım: nadasa bırakılmış bir tarlayı geçtim; daha önce kaldığım evin bulunduğu araziye ulaştım. Evin pancurları sıkıca kapatılmıştı ve evi baştan başa örten çılgın asmalar şimdi budanmışlardı ve yeşil çitin görünmesine izin vermişlerdi.

Bağlantımızın ilk ürünlerinin ortaya çıktığı, benim için kut-

sal olan bu yeri yeniden bulunca, başka uğraşlar nedeniyle kalbimin derinliklerine gizlenen aşk yeniden ortaya çıkıyordu. Gözenekli tahtadan yapılmış balkon korkuluklarının birine yaslanarak, terkedilmiş bir çocuk gibi ağladım.

Binbir Gece Masalları'nda, genç insanların engellenen bir aşk sonucu hastalanabileceklerini ve iyileşmelerinin ancak birbirlerine kavuşmalarına bağlı olduğunu, okuduğumu anımsadım. Düşlerinin sevgilisine hiçbir zaman kavuşamamaktan dolayı umutsuz olan genç kızların annelerine ölüm yataklarını hazırlamaları için yalvararak göz göre göre eridikleri, popüler İsveç şarkılarını da anımsadım.

Aslında, aşkım nitelikliydi, çünkü tek bir fikre, tek bir imgeye, beni bitkin hale getiren tek bir baskın duyguya saplanarak, yeniden çocukluğuma geri dönmüştüm.

Düşüncelerimin yönünü değiştirmek için, bakışlarımı, ayaklarımın altına serilen muhteşem görünüme çevirdim. Çamlara karışmış köknarlarla dolu binlerce ada, denizin yeşilimsi mavi çizgisinin yayıldığı, dalgaların son kayalıkların sarp dalgakıranına çarparak kırıldığı takımadaların sınırına kadar derece derece azalarak, adacıklar, kör kayalar, resifler haline dönüşerek, devasa Baltık körfezi üzerinde yüzüyorlardı.

Birdenbire, terkettiğim gemi, kalbimin daralmasına neden olarak, karanlık çatısını gösterdi, çünkü bu gemi bana, onursuzluğumun tanığı olarak görünüyordu. Böylece çılgına dönmüş bir at gibi, gemi azıya aldım ve ormanın içlerine daldım.

Meltemin dalları arasında ezgiler söylediği köknarların sivri kubbe biçimindeki tonozları altında, üzüntüm beni boğdu. İlkbahar güneşi yeşillikler içinde parıldadığı zaman, köknarlar çiçek kokusu kokan çiçeklerini açtıkları zaman, ardıç ağacı sarı tozunu rüzgâra fırlattığı zaman, dağlalesi ölü yapraklarını fındık ağaçlarının altına soktukları zaman, burada geziyorduk. Tınılı sesiyle Finlandiya şarkıları söylerken, işte bir yün örtü gibi yumuşak olan bu kahverengi yosun üzerinde, küçük ayaklarının kısa adımlarıyla yürümüştü. Bir anı parıltısı içinde, sanki kucaklaşıyorlarmış gibi duran ve gövdeleri rüzgârın itkisi altında gı-

cırdayarak birbirine sürten büyük iki çam ağacını yeniden buldum. Bir tur yapmak ve bataklığın içindeki bir nilüferi koparmak için işte buradan yola koyulmuştu. Gerçek bir av köpeğinin canlılığıyla, ne kadar hafif olursa olsun izinin benden kaçamayacağı bu güzel ayağın kalıbını aramaya koyuldum. Eğilmiş boyunla, toprağa gömülen burunla, hiçbir şeyi kaldırmadan araziyi koklayarak, tarayarak kolaçan ettim. Toprak hayvanların geçişiyle düzleşmişti ve tapılan kadının ince ayakkabısının konduğu yeri yeniden bulmayı düşünmek kadar ormanın içindeki ırmak da izlenmeye değerdi. Çirkef sularından, tezeklerden, taşmantarlarından, çayırmantarlarından, kabuğu soyulmuş çiçek saplarından başka hiçbir şey yoktu. Simsiyah suyla dolu bataklığın kenarında, bir an için, bu balçığın dünyanın en güzel yüzünü yansıtma onuruna sahip olduğu fikriyle avundum ve çevredeki kayın ağaçlarından düşen ölü yaprakların arasında, nilüferlerin yapraklarını boşuna aradım. Daha sonra, gövdesinin çapı arttıkça hışırtısı azalan uluağacın altından geçerek geri döndüm.

Umutsuzluğun en uç noktasında, ıstırabın yoğunluğu altında, gözyaşları gözkapaklarımdan fışkırırken bağırıp çağırdım. Kudurmuş bir halde, ayak darbeleriyle çayırmantarlarını ve taşmantarlarını ezdim, yeni yeni ortaya çıkan ardıç ağaçlarını kopardım, kendimi ağaçlarla karşı karşıya buldum! Aşırı bir sıcaklık kanımı çok fazla ısıtıyordu; onu görmek için sınırsız bir arzu duymaya başlamıştım. Ona sahip olmak için çok fazla sevdiğim kadın beni ele geçirmişti. Ve herşeyin bittiği şimdi, ölmek istiyordum, çünkü onsuz artık yaşayamıyordum!

Ama akıl hastalarının yaptığı gibi bir kurnazlıkla, mutlu bir şekilde ölmeyi ve bir göğüs şişmesini veya buna benzer bir şeyi başıma getirerek ve haftalarca yatmayı sağlayarak onu yeniden görmeyi, ellerini öperek onunla vedalaşmayı hesap ediyordum.

Net olarak tasarlanan bu planla güç kazanarak, adımlarımı yara doğru çevirdim. Dalgaların uğultusu korulukların arasından yönümü bulmamı sağladığı için oraya gitmem zor olmadı.

Yamaç hızla iniyordu, su derindi; herşey uygundu. Hiçbir sinsi eğilimi ortaya çıkarmayan dikkatli bir özenle soyundum. Giysilerimi bir kızılağacın altına koydum ve saatimi de bir ağacın kovuğuna gizledim. Rüzgâr çok sert esiyordu ve su sıfırın altındaki en alt derecesinde olmalıydı. Kayalıkların arasındaki bir koşudan sonra, dev iki dalga arasındaki boşluğu hedefleyerek kendimi attım. Eritici bir lavın içine düştüğüm hissine kapıldım. Bir an sonra, dipte gördüğüm ve kabarcıklarının baldırlarımı kaşındırttığı yosun parçalarını da benimle birlikte getirerek, tekrar suyun yüzeyine çıktım. Daha sonra, göğsümü çılgın dalgalara sunarak, martıların gülüşleriyle ve kuzgunların sesleriyle selamlanarak, açıldım. Gücüm tükenince, yön değiştirdim ve yara vardım. Temel işlemi gerçekleştirmenin zamanı gelmişti. Denize girenler için konulan yasaklara göre, en büyük tehlike çıplak insanın suyun dışındaki kalma süresiydi. Bu gerçeği gözönüne alarak, rüzgâra en açık olan kayalığın üzerine oturdum ve ekimin dondurucu karayelinin çıplak sırtımı dövmesine izin verdiğim sırada derimin büzüştüğünü hissettim. Birdenbire sanki korunma içgüdüsü herşeye rağmen kasasında saklı değerli organlarını korumak istiyormuş gibi, kaslarım kasıldılar, göğsüm sıkıştı. Kendimi orada tutma gücüm yoktu. Bir ağaç dalına tutundum ve kasılmalarım altında kıvrılan bu ağaca kassal gücümün düzensiz hareketlerini aktararak, aynı yerde durmayı başardım. Dondurucu hava kırmızı bir demir gibi böğürümü yakıyordu. Yaptığımın yeterli olduğuna kanaat getirince, giysilerimi üzerime geçirdim. Bu sırada gece yaklaşıyordu. Ormana girdiğimde hava kararmıştı. Korktum ve ağaçların alt dallarına çarparak, el yordamıyla yolumu bulmaya çalıştım. Birdenbire, çılgın korkularımın etkisiyle, duyularımın etkinliği öyle bir noktaya kadar yoğunlaştı ki, etrafımdaki ağaç türlerini tanımak için yalnızca dallarının kıpırtılarını duymam yeterli oluyordu.

Duyarlılığımın yönlendirmesiyle mezarlığa ulaştım. Bir an için, uzun kırbaçlarının koruduklari ölülerin haçlarını kırbaçladığı ağlak söğütlerin müziğinden zevk aldım. Sonunda, soğuktan donarak, beklenmeyen her gürültüden tedirgin olarak, ev-

lerdeki ışıkların otel yolunu aydınlattığı köye vardım.

Odama girince, barona yakalandığım hastalığı ve gemiden zorunlu inişimi anlatan bir mesaj gönderdim. Daha sonra, ona, eski sinir nöbetlerimden sözederek ruh durumumun tam bir itirafını içeren birkaç sayfalık bir mektup yazdım. Öncelikle, hastalığımın nedeni olarak, sözde sevgilimin nişanını, öğrendiğim sırada bütün umutlarımı sona erdiren nişanı gösterdim.

Bitkin bir durumda, bu kez kötü ateşe yakalanmış olduğumdan emin olarak yatağa yattım. Daha sonra hizmetçiyi çağırdım ve doktor istedim. Hiç doktor olmadığı söylenince, son arzularımı kendisine iletmek üzere köy papazının gelmesini istedim.

O andan itibaren kendimi ölüme veya deliliğimin nüksetmesine hazırladım.

Hemen çağırılan papaz geldi. Otuz yaşlarında, bayramlık giysilerini giymiş, çiftlik kâhyası tipinde bir adamdı. Kırmızı saçlarıyla, yarı kapalı gözleriyle, çillerle kaplı yüzüyle, bende sempati uyandırmadı ve eğitimsiz, insan kalbi hakkında hiçbir bilgisi ve bilge bir görünüşü olmayan bu kişiye gerçekte neyi itiraf edeceğimi bilemediğim için, tek bir sözcük söylemeden uzun süre öylece durdum. Bir şehirli karşısındaki bir köylü olarak rahatsız olan papaz, ona bir sandalye gösterinceye kadar odanın ortasında ayakta bekledi. Ancak bundan sonra sorgusuna başladı.

– Beni mi çağırdınız, bayım? Istırabınız mı var?

– Evet.

– Yalnızca İsa'da mutluluk vardır...

Çok başka bir mutluluğu arzuladığım için, karşı çıkmadan konuşmasını dinledim. İncil vaizi olarak, monoton bir biçimde söylev çekiyordu. Din kitabının parlak sözleri beni çok hoş uyuşturuyordu ve ruhumla ahlaksal bir ilişki içine giren bir insanın varlığı beni güçlendiriyordu. Buna rağmen, içtenliğim konusunda ani bir kuşkuya kapılan genç papaz beni sorgulamak için durdu:

– Bayım, sizin gerçek bir inancınız var mı?

– Hayır, diye yanıtladım. Ama sürekli konuşun, çünkü sözleriniz bana iyi geliyor...

Ve papaz işini yapmayı sürdürdü. Sesinin sürekli gürültüsü, gözlerinin ışıldaması, bedeninden çıkan sıcaklık, bende manyetik buğu etkisini yaptı. Yarım saat sonra uyumuşum.

Uyandığımda manyetikçi gitmişti ve hizmetçi bana, eczacıda bulunan afyonlu bir macun getirmişti. Bunun fazla miktarda alınmaması gerektiği talimatını da iletti çünkü şişe, tamamı içildiğinde bir insanı öldürecek kadar bir zehir miktarı içeriyormuş. Yalnız kalınca, doğal olarak şişenin tamamını bir dikişte içtim ve ölmeye kesin karar vermiş olarak, yatak örtülerinin altına gömüldüm.

Sabah uyandığım zaman, kendimi parlak bir güneşle aydınlanan odamda bulmaktan dolayı hiç şaşırmadım: gecemi çok net olarak çizilmiş renkli düşlerle geçirmiştim.

Kendi kendime, "düş görüyorum, o halde yarım" dedim: ve ateşimin derecesini veya göğüs şişkinliğinin ilk belirtilerini bulmak için bütün bedenimi yokladım. Ama, ölümcül bir çıkışın yaklaştığını görme arzularına rağmen, kendimi neredeyse tamamiyle normal bir durumun içinde buldum. Ağırlaşmış olmasına rağmen kafam eskisine göre daha az taşkın olarak kolaylıkla çalışıyordu ve oniki saatlik uyku, gençliğimden beri yaptığım her tür beden egzersizleri sayesinde, her zaman canlı olan yaşamsal güçlerimi bana geri vermişti.

... Bana bir mesaj getirildi. Dostlarım saat iki vapuruyla geleceklerini bildiriyorlardı!

Yeniden utanç içindeydim. Ne söyleyecektim? Ve hangi davranışı benimseyecektim?... Düşünüyordum...

Yeniden canlanan erkekliğim aşağılatıcı çözümlerle zıtlaştı ve hızlı bir meditasyon sonunda, iyileşmek ve gezimi gelecek gemiyle sürdürmek için bu otelde kalma projesinde karar kıldım. Böylece onurum kurtuluyordu ve dostlarımın ziyareti yeni bir vedadan başka bir şey olmayacaktı, –son veda! Buna rağmen, dünün olaylarını düşündüğüm zaman, kendimden tiksiniyordum. Ben, güçlü ve kuşkucu kafa, nasıl oldu da bu inanıl-

maz zayıflıklara teslim olabildim! Ve bu papazın yardımı için, böyle bir delilik nasıl açıklanabilir? Kuşkusuz, papazı Devlet'in memuru sıfatıyla çağırmıştım ve o da yanımda yalnızca bir hipnotizmacı görevi yaptı! Ama, toplum için, bu hareket inanca dönüş olarak değerlendirilecekti. Hatta belki de, kuşkulu konulara dokunan utanç verici itiraflara inanılacaktı ve hergelenin ölüm döşeğindeki son itirafından sözedilecekti! Şehirle doğrudan teması olan bu köylüler için ne hoş bir dedikodu! Kapıcılar için ne büyük bir şölen!

Gecikmeden yurt dışına yapılacak bir gezi, bu dayanılmaz durumdan kurtulmanın tek yoluydu. Deniz kazasına uğramış rolünü tekrar etmekle birlikte, bütün sabahı, verandada, saatlerin yavaş geçmesini önlemek amacıyla, barometreyi gözlemleyerek, göstergeleri inceleyerek ve çevreyi dolaşarak geçirdim: ve iskeleye inmek ile otel odasında oturmak arasında bir seçim yapamadan, gemi göründü. Daha önceden bilgilenmiş bir kalabalığa kendimi göstermekte acele etmem gerekmediğine göre, odamda kalmayı tercih ettim. Birkaç dakikalık bekleyişten sonra, otel sahibesinden sağlığım hakkında bilgi alan baronesin sesini duydum. Onu karşılamak için dışarı çıktım ve baroness herkesin gözü önünde beni kucakladı. Üzüntülü bir şekilde, sürmenaj sonucu bu hastalığa yakalandığımı söyleyerek şehre dönmemi ve yolculuğumu ilkbahara ertelememi istedi.

İyi günündeydi. Kürk mantosunun içinde, uzun ve yumuşak tüylerin incecik bedenine uyması ölçüsünde, bir lama görüntüsü veriyordu. Deniz meltemi yüzüne kan getirmişti ve beni yeniden görmenin heyecanıyla büyüyen gözlerinin içinde, sonsuz bir sevecenlik ifadesi okunuyordu. Benim sağlık durumum hakkındaki öngörülerine karşı kendimi savundum, çünkü kendi kendime tamamen iyileştiğimi söylüyordum: bende bir ölü ifadesi buluyor, beni hiçbir harekete uygun görmüyor ve bana bir çocukmuşum gibi davranıyordu. Ve bu anne rolü onun çok hoşuna gidiyordu. Okşayıcı vurgulamaları vardı, benimle şaka ile karışık senli benli konuşuyordu ve beni şalıyla örtüyordu: masada peçetemi yerleştirdi, bardağıma su koydu

ve yapacağım her hareketi belirledi. Bu şekilde tam bir anneydi. Kendini bana verdiği gibi çocuğuna da vermemiş miydi! Ama bu, kılık değiştirmiş bir erkekten, sonbaharın uslanmaz kudurganlığının bunalttığı av peşindeki bir hayvandan başka bir şey değildi! Bu hasta çocuk kılığının altında, daha önce büyükanneyi midesine indirip onun yatağına yatıp kırmızı şapkalı kızı yemeğe hazırlanan bir kurttum.

Beni özenli bakımıyla ezen, beni acı verici açıklamalardan uzak tutan, bu saf, dürüst koca karşısında utancımdan kızarıyordum. Ve, ne de olsa, bütün bunlar benim hatamdan kaynaklanmıyorlardı! Kalbim ısrarla kapalılığını sürdürüyordu ve baronesin binlerce inceliğini, neredeyse yaralayıcı olan bir soğuklukla karşılıyordum.

Yemeğin sonunda, geri dönüş saati yaklaşınca, baron kendileriyle birlikte dönmemi teklif etti. Apartmanlarında benim için hazırladıkları bir odada kalmamı istiyordu. Onurum adına ona kategorik bir hayır yanıtını verdim ve yaklaşan tehlikeden korkarak, kararımı onlara bildirdim: Burada bir hafta kalacaktım ve iyileşince şehirdeki çatı katıma geri dönecektim.

Dostlarımın yinelenen itirazları planımda hiçbir değişiklik yapamadı. Tuhaf şey, uyuşukluktan çıkma durumuna geldiğim an, erkeksi istencime kavuştuğum an, barones dostluğunu geri çekiyordu. Ne kadar kararsız olursam, o kadar çok kaprislerine boyun eğiyordum, bilgeliğimi ve kibarlığımı övmeyi elden bırakmadan bana o kadar çok hayran oluyordu. Beni yönetiyor ve sakatlıyordu; ona ciddi bir direnç gösterdiğim zaman, elini gevşetiyor, bana karşı antipati ve kınıcı davranışlar gösteriyordu.

Aynı çatı altında birlikte oturmaktan sözettiği ve her an birbirimizi görmenin zevkini överek, bu düzenlemenin avantajlı bir tablosunu çizdiği sırada:

– Ama, hanımefendi, diye yanıtladım, yeni evlilerin yuvasına genç bir erkeğin bu girişi hakkında çevre ne düşünecektir?

– İnsanların söylediklerinin bizimle ne ilgisi var?

– Pekala! ve anneniz ve teyzeniz, vs... Zaten, benim erkek gururum bu tür ölçüleri kabul etmez.

– Erkeklik gururunuza yazıklar olsun! O halde kendini ölüme terketmeyi mi erkeksi buluyorsunuz?

– Ama evet, barones, kendini güçlü göstermek yalnızca erkeklere özgü bir şey.

Cinsiyetler arasında bir fark olduğunu kabul etmeyerek sinirlendi. Dişisel mantığı kafamı karıştırıyordu. Barona döndüm. O da yanıt yerine, kadın aklını pek beğenmediğini gösteren alaycı bir gülümseyişle bana baktı.

Sonunda, saat altı sularında, dostlarımı götüren gemi demir aldı ve ben de yalnız başıma otele döndüm.

Akşam muhteşem görünüyordu. Güneş portakal rengindeki bir gökyüzünde batıyordu, mavi su çizikli bir beyaza dönmüştü, bakır rengindeki ay, köknarların üstünden doğuyordu.

Yemek odasının bir masasına dayanarak, bazen öldürecek derecede hüzünlü, bazen neşeli olan çalkantılı düşüncelerimin içine dalmış olarak, otel sahibesinin bana geldiğini görmedim.

– Bayım, biraz önce sizden ayrılan genç kadın sizin kızkardeşiniz değil miydi?

– Hayır, hanımefendi!

– A!... Buna rağmen birbirinize bu kadar benzemeniz çok tuhaf! Sanki iki kardeşsiniz!

Kendimi böyle bir konuşmayı sürdürecek havada hissetmiyordum. Bende yalnızca bir fikir tohumu bırakan konuşma bitti. Kendi kendime:

"Bu son günlerde, kafamı sürekli baronesle meşgul etmiş olmam, yüzüme onun izini kazımış olabilir mi?" dedim.

Altı aydan beri gerçekleşen bu ruh iletişimi sürerken yüzünün ifadesi benimkinin üzerine yerleşmiş olması kabul edilebilir mi? Herşeye rağmen, içgüdüsel hoşa gitme arzusu, en çekici tutkuların ve bakış açılarının bilinçaltı bir seçimini ve bunun sonucu uygun olmayanların ayıklanmasını sağlamış olabilir miydi? Ruhlarımızın kaynaşması gerçekleştiği ve artık kendi benliğimize sahip olmadığımız sürece bu durum pekala mümkündür. Yazgı veya daha çok içgüdü tartışılmaz iğrenç rolünü oynuyordu ve taş, önündeki herşeyi, onuru, aklı, mutluluğu,

sadakati, bilgeliği ve erdemi harabederek ve devirerek yuvarlanıyordu!

... Hayır, ateşli bir genç erkeği, arzuların karşı konulamaz bir şekilde ortalığı kasıp kavurduğu bir yaşta, evine yerleştirmeyi isteme saflığı! O halde bu, kılık değiştirmiş bir hayasızlık mı yoksa aşk onun aklını başından aldı mı? Ah! binlerce kez hayır! Onu, içten davranışları, açıklığı ve anne sevecenliği nedeniyle yüceltiyordum. Dengesiz ve uçuk da olsa, eksikliklerinden sözederken bunları bizzat kendisi dile getiriyordu. Ama onun vicdansız olması mümkün değil! Hatta, beni keyiflendirmek için yaptığı küçük oyunlarda bile, şehvet arzuları uyandırmak isteyen hafif meşrep bir kadından çok çekingen bir insanı şaşırtarak eğlenen olgun bir kadın vardı.

Şimdi yeniden çağrılan şeytanları kovma zamanıydı ve dostlarımı kandırmayı sürdürmek için, büromda, benim eski mutsuz aşklarım teması üzerinde dönen bir mektubu tasarlamaya koyuldum. Kanıt olarak da, ona adanmış tutkulu şiirleri mektuba ekledim. Bu şiirler iki yoruma da açıktı: barones her iki yorumdan birini yapmakta özgürdü. Mektuplar ve dizeler ya yöntemin eskimiş olmasından, ya da konunun ilgi çekmemesinden dolayı yanıtsız kaldılar.

Sakin geçen günler iyileşmeme yardımcı oldu. Çevredeki manzara tapılan kadının sevdiği renklere bürünmüştü. Anımsa saatlerimi geçirdiğim bu orman bana sevimli görünmeye başlamıştı ve sabah orada gezerken, üzerinde bir insan kalbinde kapalı kalmış bütün şeytanlara karşı savaştığım bu arazinin kıvrımlarında kötü anıların tek bir gölgesi bile kalmamıştı. Varlığı ve onu yeniden görmenin kesin oluşu, birdenbire bana yaşam ve akıl vermişti.

Geri dönen ve aynı zamanda beklenmeyen bir kişinin her zaman hoş karşılanmadığını deneyimle öğrendiğim için, dönüşümde baronesi ziyarete giderken tedirgindim.

Giriş avlusunda, budanmış ağaçlar, sandalyelerin yokluğu, bahçenin dış sınırındaki parmaklıkların kaldırılmasının yaptığı çukurlar, düşen yapraklar yığını, hepsi kışın gelişini haber veri-

yordu. Salona girerken, duvarlar boyunca yükselen beyaz fayansıtan sobaların aşırı ısıttığı kapalı havayı solumanın ağır baskısını hissettim. Pencerelerin ikinci camları yapıştırılmıştı ve bunların çatlakları yapışkan kağıtla örtülmüştü: camların arasına sürülen pamuklu astar, karı taklit ederken, bu geniş salona ölümcül bir hava veriyordu.

Kuşkusuz, barones beni samimi bir şekilde karşıladı ama hüzünlü ifadesi bir sıkıntısı olduğunu gösteriyordu. Kayınpeder ve amca oradaydı: yan odada baronla kâğıt oynuyorlardı. Oyuncuları selamlamak için içeri girdim ve sonra kendimi baronesle baş başa buldum. Lambanın aydınlattığı bir koltuğa oturdu ve tığla örgü örmeye başladı. Asık suratlı, donuk ve güzel olmayan bir ifadesi vardı. Konuşmayı sürdürme işini bana bırakmıştı ama yanıt verilmeyince bu konuşma monologa dönüştü. Sobanın kenarına çömelmiş olarak, kafasını kaldırmadan eserinin üzerine kapanmış olan baronèse bakıyordum. Gizemli ve kendi içine kapanmış olarak sanki benim varlığımdan haberi yokmuş gibiydi. Zamansız geldiğimi düşünmeye başladım, belki de, dönüşümün oluşmasından endişelendiğim kötü izlenimi yaratmış olabileceğini düşündüm. Birdenbire bakışlarımı döşemenin üzerinde gezdirmeye başladım ve masanın altında, kalkan eteklerinin arasından bacaklarını gördüm. Baldırlar çok güzeldi; beyaz bir çorap giymişti: renklerle süslenmiş bir jartiyer, bu tek veriyle bedenin tamamını kafamızda canlandırmamızı sağlayarak, başımızı döndüren bu hoş kası dışa doğru taşırıyordu.

Bu durumda yalnızca tek bir rastlantıya inanmaya başladım: bir kadın bileklerinin üst kısmını açtığı zaman kendisine bakıldığını kesinlikle hissediyordur. Bu büyüleyici görünümden biraz rahatsız oldum ve konuşmanın yönünü değiştirdim ve usta bir manevrayla, hayali aşklarıma geri döndüm.

Doğruldu ve yüzseksen derecelik bir dönüş yaparak, yüzüme dikkatlice baktı ve şöyle dedi:

– A! Sevginize sadık kalmakla övünebiliyorsunuz!

Gözbebeklerim inatla, karlı beyazın kiraz rengindeki kurdelaların altında parladığı yer olan masanın altına giriyordu.

Bununla birlikte gözbebeklerimi onun seyrinden kurtardım: onları lambanın ışığında büyümüş gözbebeklerinin bakışlarıyla karşı karşıya getirdim ve çok kararlı ve kesin bir tonla yanıt verdim:

– Ne yazık ki evet!

Oyun kâğıtlarının hışırtısı ve oyuncuların haykırışları bu kısa itirafa eşlik ediyorlardı.

Korkunç bir sessizlik oldu. Tığ işine geri döndü ve etekler, bacakların bir hareketiyle aşağıya indiler. Büyülenme bitiyordu. Karşımda yalnızca, kayıtsız, kötü giyimli, herhangibir kadın vardı ve onbeş dakika sonra, bir rahatsızlığı bahane ederek, oradan ayrıldım.

Eve dönünce, çekmeceden dramımı çıkardım. Tüm varlığımla çalışarak, bu dramı yeniden oluşturmaya ve bu umutsuz duyguyu kökünden kazımaya karar vermiştim, çünkü bütün bunlar, beni içgüdü, korkaklık ve eğitim açısından tiksindirttiren bir cinayete doğru götürüyordu. Ve bundan sonra, tehlikeliden öte bir duruma gelmiş bu ilişkiyi yerinde çözmeye koyuldum.

Birdenbire, bir rastlantı bana yardımcı oldu: iki gün sonra bana, şehir dışında oturan bir kolleksiyoncuda bir kütüphanenin kataloğunu hazırlama işi verildi.

İşte böylece, XVII. yüzyıldan kalma bir senyör konağının kitaplarla tıka basa dolu bir odasına yerleştim. Burada tarihin bütün dönemlerini içine alan yurtseverce bir yolculuk yapılabilirdi. XVII. yüzyılın ilk basımlarından bugünün yeniliklerine kadar, bütün İsveç Edebiyatı buraya toplanmıştı. Unutuşla karşılaşmak için bunların içine daldım. İstediğim oldu. İlk haftanın sonunda, dostlarımla birlikte olmadığımın farkına bile varmamaya başladım. Baronesin kabul günü olan cumartesi günü, muhafız alayından bir emireri, ziyaretlerimi aksatmam nedeniyle dostça yapılan serzenişleri içeren bir pusulayla birlikte, baronun bir davetini getirdi. Bu davete, artık zamanımın olmadığından dolayı üzüntülerimi bildiren sevimli bir retle yanıt verme durumunda olmamın mayhoş şaşkınlığını hissettim.

Bu olayın üzerinden bir hafta daha geçti ve bu kez üniformalı yeni bir emireri baronesten gelen ve bir soğuk algınlığı sonucu yatağa düşen baronu görmeye gelmemi rica eden sözleri içeren bir pusulayı elime tutuşturdu: sonunda gitmek zorunda kalmıştım. Kaçmam imkânsızdı. Saatinde oradaydım.

Baronesin ıstıraplı bir görünümü vardı ve hafifçe rahatsızlanan baron yatağında sıkılıyordu. Bugüne kadar benden gizlenmiş olan bu tapınağın görünümü, eşlerin yalnız olmalarını gerektiren binlerce durum içinde kendilerini sergiledikleri ortak bir odadaki bu ailesel birliktelik için duyduğum tiksintiyi alevlendirmişti. Baronun üzerine uzandığı kocaman yatak, gizli yaşamın bütün bayağılıklarını ele veriyordu ve hastanın yanına konan yastık yığını eşin yerini küstahça gösteriyordu. Tuvalet, lavabolar, havlular, hepsi bana kirletilmiş gibi göründü ve mide bulantımı gizlemek için gözlerimi kapamak zorunda kaldım.

Yatak kenarında yapılan küçük bir sohbetten sonra, baronesler salona bir bardak likör içmeye davet etti ve yalnız olduğumuz için, sanki düşüncelerimi keşfetmiş gibi onların önüne geçti. Kesik kesik tümcelerle, dolmuş olan kalbini boşalttı.

– Bu durum üzücü değil mi?

– Üzücü olan ne?

– A! Beni pekala anlıyorsunuz... Kadının bu amaçsız, geleceksiz, işsiz yaşamı! Bu durum beni öldürecek!

– Ya çocuğunuz, barones, ve yakında başlayacak eğitimi! Ve bundan sonra doğabilecek diğer çocuklar...

– Artık çocuk sahibi olmak istemiyorum... Sonsuza kadar dadılık yapmak için mi yaratıldım?

– Hayır, ama sözcüğün en güzel anlamıyla, görevinin yüksekliğinin bilincindeki bir anne.

– Anne veya ev kadını! Teşekkürler. Bir tanesi yeter. Bu daha uygun! Ve sonra, siz benim ne yapmamı istersiniz? Benim işlerimi çok daha iyi yapan iki hizmetçim var. Hayır: ben yaşamak istiyorum...

– Oyuncu mu olmak istiyorsunuz?

– Evet!

- Ama konumunuz bu isteğinizle çelişiyor.

- Ne yazık ki bunu fazlasıyla biliyorum! Ve işte bu nedenle canım sıkılıyor... Aptala dönüyorum...Sinirleniyorum!

– Ya edebiyat! Soytanlıktan daha düşük bir meslek.

– Söyleme sanatı benim için en üstün sanat. Aynı zamanda, ne olursa olsun, içimden gelen sese uymadığım için hiçbir zaman huzur bulamayacağım. Ve bütün bunlar ne için, bayım!.. Bir düş kırıklığıyla karşılaşmak için!

Baron bizi çağırdı.

– Ne anlatıyor? diye bana sordu.

– Tiyatrodan sözettik, diye yanıtladım.

– O çılgın!

– O, zannedildiği kadar çılgın değil, diye bağırdı barones. O sırada aniden kapıyı hızla çarpıp gitti.

– Dostum, dedi baron, geceleri uyuyamıyor.

– Ne yapıyor?

– Piyano çalıyor, kanapeye uzanıyor veya o saatlerde ev işlerinin hesaplarını yapıyor. Aslında, benim akıllı dostum, bütün bu anlamsız fikirleri sona erdirmek için ne yapmak gerektiğini bana söyler misin?

– Ona bir çocuk doğurtturun. Hatta bir çocuk sürüsü!

Suratını astı. Sonra, soğukkanlı olmaya çaba göstererek:

– İlk doğum kötü geçtiği için doktorlar bunu yasaklıyorlar.. ve üstelik... ekonomik nedenler de var... Anlıyor musunuz?

Anlamıştım. Bu kadar hassas bir konu üzerinde ısrarlı olmaktan kaçındım. Ayrıca, doktorlara yasaklamaları gereken şeyleri bizzat kadınların söylediğini düşünecek kadar deneyim sahibi değildim.

Barones yeniden ortaya çıktı. Kucağında getirdiği küçük kızını baronun yanındaki küçük yatağa yatırdı. Uyumak istemeyen çocuk ağlıyordu. Onu sakinleştirmek için boşuna çaba gösteren anne, sopa aramaya gitti.

Beni sinirlendirmedikçe, hiçbir zaman bir çocuğun dövülmesine tanık olamazdım, buna benzer bir durumda, babama el kaldıracak noktaya kadar gelmiştim. Tepem attı ve hiçbir şekil-

de gizlemediğim bir öfkeye kapıldım ve araya girdim:

– Lütfen, dedim... Bir çocuğun yeterli neden olmadan ağladığına inanıyor musunuz?

– Yaramazlık yapıyor.

– Bunun için nedenleri vardır. Belki de uykusu var ve bizim varlığımız veya lambanın ışığı onu rahatsız ediyordur.

Belki de cadalozluğunun bilincine vararak ve bundan utanç duyarak, bana hak verdi. Bunun üzerine geri çekildim.

Bu evliliğin içyüzünü gösteren bu beklenmedik olaylar, birkaç hafta süresince beni aşkımdan kurtardı. Sopa sahnesinin o akşamın bende bıraktığı iğrenç izlenimlere eklendiğini de itiraf etmeliyim.

8

Sonbahar monoton bir şekilde geçiyor ve Noel yaklaşıyordu. Genç bir çiftin (baronesin samimi olduğu Finlandiya'lı yeni evliler) gelişi, tadı kaçan ilişkilerimize biraz hareket kazandırmıştı. Baronesin çabaları sayesinde, çok sayıda davet aldım ve yemeklerde, toplantılarda ve hatta bir dans partisinde bulundum. Ayrıcalığının istek uyandırdığı bir toplumun içine girişim sırasında, baronesin erkeksi tavırlarının olduğunu ve aşırı bir samimiyet örtüsü altında, kendisinin de genç erkeklere kur yaptığını gördüm. Bunu yaparken, davranışının benim üzerimde uyandırdığı etkiden emin olmak için her zaman bana doğru da sinsi bir bakış fırlatıyordu. Bu küstah flört beni rahatsız ediyordu: kötü tavrın bende uyandırdığı tiksinti duygusundan olduğu kadar, hayran olunan varlığın basit bir fahişe kılığına girerek küçüldüğünü görmekten dolayı hissettiğim ıstıraptan kaynaklanan hakaret dolu bir çekinceyi kendime saklayarak karşılık verdim.

Her zaman korkunç eğleniyormuş gibi bir havası vardı ve bu toplantıları gece yarılarına kadar uzatıyordu. Bu durumda, baronesin, doyurulmamış arzulara sahip, evinde sıkılan ve sanatsal yeteneğinin yalnızca kendini göstermenin ve yaşamdan

daha fazla zevk almanın basit bir kendini beğenmişliğine dayandığı bir kadın olduğu kanısına vardım. Oynak, kabına sığmayan, her zaman hareket halinde olan bu kadın kendini gösterme sanatına sahipti ve davetliler kalabalığı içinde, etrafına insanları toplamak için gösterdiği ustalıktan çok doğal özellikleri nedeniyle her zaman çevresinde en çok insanın bulunduğu kişi oluyordu. Aşırı canlılığı, sinirsel yayılımı en dayanıklı olanları bile onu dinlemeye, onu farketmeye zorluyordu ve sinirlerinin onu terkettiği anlarda, bir köşeye çekildiği zaman, büyüsünün kaybolduğunu gözlemledim. Böyle durumlarda kimse onu aramıyordu. Belki de kalpsiz olarak, tutkulu bir gücün peşine düştüğü zaman, genç erkekler tarafından kendisine kur yapılmasına çalışıyordu ve kadınlar topluluğunu önemsemiyordu. Aynı zamanda, beni tutkun, boyun eğmiş, ayaklarına kapanıp yalvarırken görmeyi kafasına koymuştu. Bir gün, bir zafer akşamından sonra, kendini beğenmişlikten başı dönmüş bir halde, bir kadın arkadaşına benim ona çılgınca aşık olduğumu söylemişti.

Bir zaman sonra bu kadın arkadaşı ziyarete gittiğim zaman, baroneşi görmek istediğimi ağzımdan kaçırdım.

– Bak, bak, dedi bana takılmak isteyen ev sahibesi, görmek istediğiniz kişi ben değilmişim.

– Hayır, hanımefendi. Ve gerçeği söylemek gerekirse, biraz önce benden burada bulunmam rica edildi.

– O halde, bu bir randevu.

– Nasıl isterseniz. En azından bu randevuya zamanında geldiğimi kabul edersiniz!

Aslında bu ziyaret projesini ayarlayan baronesti. Ben ona boyun eğmiştim. Yaptığı tek şey, kendisini kurtarmak için, benim itibarımı lekelemesiydi.

Benim yokluğum nedeniyle ıstıraplarımdan zevk alma olanağını yitirdiği bir seri şenliğini berbat ederek, bu serüvenin intikamını aldı. Ve buna rağmen acı çekmeye devam ediyordum! Davet edildiğim evlerin pencerelerinin altındaki sokaklardan geçerek, kılıcı yarama doğru yöneltiyordum. Mavi ipek giysisi-

nin içinde, dansın rüzgârıyla savrulan sarı meçleriyle, dünyanın en küçük ayakları üzerinde dönen güzel bedeniyle, onu bir kavalyenin kollarında dansederken gördüğüm zaman, kıskançlıktan titriyordum.

9

Yeni yılın başını döndük ve ilkbahar görünmeye başladı. Bu zamanları, üçlü olarak, ölümcül sıkıntılı özel toplantılar ve şenlikler halinde geçirdik. Kopuşlar ve geçici birleşmeler, tartışmalar ve mütarekeler, bozuşmalar ve dostça sevgiyle dolu içini dökmeler oldu. Gittim ve geri döndüm.

Mart ayı yakın. Bu ay kuzey ülkelerinde korkutucudur, çünkü cinsel arzu buralarda korkunç bir şekilde ortalığı kasıp kavurur ve formülleştirilmiş yeminlerden kurtulan aşıkların yazgıları, kalpleri ezerek, her türlü onur, aile veya dostluk bağlarını koparark kendiliğinden oluşurlar.

Mart ayının ilk günlerinin birinde, karargahta olan baron bir akşamı kendisiyle birlikte muhafız birliğinde geçirmem için beni davet etti. Davetini kabul ettim. Küçük burjuva bir aileden gelen soyluluğu olmayan birine, iktidarın işaretleri yalnızca saygı uyandırır. Her an subaylar tarafından selamlanan dostumun yanında, koridorları geçiyordum; kılıçların tıkırtısını, davulların gümbürtülerini duyuyordum. Duvarlara yayılan savaşçı dekorlar bana gizli heyecanlar veriyordu, büyük generallerin portreleri başımı eğdiriyordu, Lutzen'de, Leibzig'de ele geçirilmiş bayraklar, bugünkü bayraklar, şimdiki kralın büstü, kask-

lar, parlak kalkanlar ve savaş planları, bütün bunlar bende, alt sınıfın egemen sınıfın ayrıcalıkları karşısında hissettiği rahatsızlıkları ortaya çıkarıyordu.

Ve böylece saygı gördüğü ortamda bulunan yüzbaşı gözümde o kadar büyüyor ki, tehlike durumunda onun yardımını istemek için onun yanıbaşından ayrılmıyordum.

Baron odasına girdiği zaman, teğmeni ona saygılarını sunmaya gelmişti ve herşeye rağmen, kadınların karşısında edebiyatçıların rakipleri olan bu teğmenlere karşı kendimi üstte hissediyordum.

Alaydan biri bir şişe punç getirdi ve biz de sigaralarımızı yaktık. Baron, beni eğlendirmek için, alayın altın kitabını gösteriyor. Bu, kraliyet birliğinde yirmi yıldan beri hizmet etmiş önemli subayları temsil eden suluboya veya karakalem yapılmış çok sanatsal bir kolleksiyondu. Bunlar benim dönemimin liselilerinin imrendikleri ve hayran oldukları ve günlük oyunlarında taklit ettikleri kişilerin portreleriydi. Aşağı sınıftan gelen bir insana özgü içgüdüm, gülünçleştirilmiş bu ayrıcalıklı insanları seyretmekten zevk alıyordu ve demokratikleşmiş baronun onayına güvenerek, bu silahsız rakiplerle dalaşma hakkını kendimde görüyordum. Ama baronun demokratik eğilimlerinin sınır çizgisi benimkinden farklıydı ve nüktelerim iyi karşılanmadı. Birlik ruhu baskındı; şimdi kitabın sayfalarını çok hızlı çevirdi ve 1868 ayaklanmasını temsil eden büyük bir kompozisyonun önünde durdu.

–A! A! dedi, kötü niyetli bir gülüşle, işte ayaktakımını nasıl budadığımızın resmi!

– Orada mıydınız?

– Evet oradaydım! Kalabalığın saldırdığı anıtın karşısındaki tribünü savunuyorduk. Kepimin üzerinden bir taş yemiştim. Kralın bir ulağı manganın ateş etmesinin yasaklandığını bildirmeye geldiği zaman ben mermileri dağıtıyordum. Bu da ayak takımının siperleri önünde bir nişan tahtası olarak kalmama neden oldu. Evet, ayaktakımını sevmenin bedelini ödemiştim.

Ve bir sessizlikten sonra, bana gülerek baktı:

– Bu olayı anımsıyor musunuz?

– Çok iyi anımsıyorum. Ben de öğrencilerin arasındaydım.

Susmamın nedeni, tam da kurşuna dizmek istediği ayaktakımına ait oluşumdu. Bu tribün sırf ayrıcalıklı insanlar için kurulduğu ve halkı bir halk şenliğinden yoksun bırakıldığı için öfkeliydim. Böylece saldıran insanların tarafında yer almıştım ve muhafız alayının askerlerine attığım taşları çok iyi anımsıyordum.

Onu, bu "ayaktakımı" sözcüğünü aristokratik bir biçimde telaffuz ederken dinlediğim sırada, bu düşman ormana girdiğim zaman hissettiğim saçma korkuları kendi kendime açıklamaya çalışıyordum; ve dostumun şakalarımla bozulan yüz çizgileri yalnızca şakalarımı sürdürmemi engellemişti. Irk, kast nefreti, gelenekler aramızda aşılamayan bir duvar gibi yükseliyordu, ve kralın armasını taşıyan numaralı kulpu olan kılıcına baktığımda, bir kadının eseri olan tek bağlantımızın sahteliğini hissediyordum. Yüksek havası, git gide bulunduğu çevreyle uyuşan fizyonomisi onu benden uzaklaştırıyordu ve yakınlaşmak için konuşma konusunu değiştirdim. Botlarla ilgili olarak baronesi ve kızını sordum. Bunun üzerine yüzü aydınlandı, neşelendi ve her zamanki iyi çocuk görünümüne büründü. Eski durumumuza döndüğümüzü hissedince, cücenin üzerine titreyen devin bakışı karşısında, devin sakalından üç tane kıl koparmayı aklımdan geçirdim.

– Sevgili dostum, dedim, kuzen Mathilde paskalyada size geliyor mu?

– Evet.

– O halde, ona kur yapacağım, dedim.

Bardağını bitirdi ve iyi kalpli dev havasıyla sırıtarak:

– Her zaman deneyebilirsiniz.

– Nasıl... Her zaman mı? Yoksa nişanlı mı?

– Hayır... Bildiğim kadarıyla!... Bununla birlikte... Sanırım ki... Neyse siz deneyiniz.

Ve derin bir inançla:

– Sevgili dostum, boşuna yorulacaksınız.

Düşünmeden söylenen bu görüşte küçümseyici bir şeyler vardı. Bu tür bir hakarete karşı, baronu, ahlaksal duyguları altında ezilen baronese aynı anda rövanş alma olanağı veren başka bir konuya götürerek, çok küstahça konuşan bu şövalyeye meydan okuma ve kendimi bir aşk cinayetinin hoş bir bileşimi ile kurtarma kararına vardım.

Gece olmuştu. Eve gitmek için kalktım. Yüzbaşı bana koridorlarda eşlik etti ve bir meydan okumaya benzer bir biçimde sert bir hareketle ittiği şatonun kapısının dışında el sıkıştık.

İlkbahar gelmişti. Karlar eriyordu, caddeler buzlardan kurtuluyordu. Yoksul çocuklar çoktan kaldırımlarda çiçek satmaya başlamışlardı. Çiçekçilerin önünde açalyalar, güller muhteşem renklerini gözler önüne seriyorlardı; portakallar bakkalların vitrinlerini süslüyordu; istakozlar, turplar ve Cezayir karnabaharları turfanda satanların tezgahlarında görünüyorlardı. Kuzey köprüsünün altında, güneş, nehrin kalın dalgalarının çıkıntılarını altın rengiyle parıldatıyordu. Limanda, buharlı gemiler yeşile ve cart kırmızıya boyanmış donanımlarıyla süslenmişlerdi. Karanlıklardan dolayı uyuşmuş insanlar kendilerini güneş ışınlarına bırakıyorlardı ve insan-hayvan içinde şehvet duygusunun iğnelerini hissetmeye başlamıştı. Ayıklanma gerçekleştiği zaman, aşk bastırılmış tutkuları özgür bıraktığı zaman, zayıfların vay haline!

10

Güzel şeytan gelmişti. Baronun evinde kalıyordu.

Ona kur yapmaya başladım. Daha önceden kendisine haber verildiği için, benimle eğleniyordu. Piyanoda birlikte bir fantezi çaldık: sağ memesini sol koluma bastırdı. Barones bu durumu gördü ve bundan ıstırap duydu. Baron kıskançlıktan çılgına döndü. Öfkeli bir bakışla beni kollamaya başladı. Kimi kez karısı nedeniyle kızıyor, kimi kez kuzen nedeniyle beni karşısına alıyordu. Genç kızla bir köşede konuşmak için karısını terkettiği zaman, ben de karısıyla sohbete dalıyordum. Bu durumda kızıyor ve bize konuşmamızı kesen kötüniyetli bir soru yöneltiyordu. Sıntarak yanıt veriyordum; hatta bazen onu dinlemiyordum bile...

11

O akşam özel bir yemek vardı. Baronesin annesi de yemeğe davetliydi. Bana çok sıcak davrandı ve yaşlı kadınların sakınımlılığıyla, bu işin içinde bir işin olmasından kuşkulanmaya başladı.

Henüz tam olarak belirleyemediği tehlikeleri sezerek, annelik içgüdüsüyle, ellerimi tuttu ve bakışlarıyla beni içine alarak:

– Beyefendi, dedi, sizin onurlu bir insan olduğunuzdan eminim. Bu evde ne olup bittiğini anlayamıyorum. Ama, herşeye rağmen, tek çocuğum olan, kızıma dikkat edeceğinize söz verin; ve eğer bir gün bir şey olursa... Olmaması gereken şeylerden biri, bana herşeyi açıklamak için geleceğinize söz verin.

– Size söz veriyorum, hanımefendi, dedim. Bunları söylerken elini Ruslara özgü bir hareketle öptüm, çünkü birkaç yıl önce ölen bir Rus'la uzun süre evli kalmıştı.

Ve sözümü tutacaktım!

12

Bir kraterin kenarında dansediyorduk. Barones, korkutacak kadar sararmış, zayıflamış ve çirkinleşmişti. Baron ise kıskanç, sert ve kabaydı. Eğer çekip gidersem, ertesi gün, beni kucaklamak ve herşeyi bir yanlış anlamayla açıklamak için çağırıyordum.

Bu evde geçen şeyi yalnızca Tanrı bilebilirdi!

O akşam, güzel Mathilde bir balo giysisini denemek için yatak odasına çekilince, baron karısını benimle baş başa bırakarak sıvıştı. Yarım saatlik bir sohbetten sonra, nereye gitmiş olabileceğini sordum.

– Mathilde'e hizmetçilik görevini yapıyor, diye yanıtladı, barones.

Ayaklarım suya ermişti. Ama bana söylediğinden hemen pişman oldu ve ekledi:

– Ama akrabalar arasında böyle şeylerin önemi yoktur. Bunda bir kötülük görmemek gerekir!

Daha sonra konuşma tonunu değiştirerek:

– Kıskandınız mı?

– Ya siz, barones?

– Belki de bir gün kıskanacağım.

– İnşallah bu zamanında olur. Bu bir dostun arzusu!

Baron ve kendisiyle birlikte, giysisinin V biçimi yakasından göğüsleri görünen, açık yeşil balo giysisi içindeki genç kız içeri girdiler.

Ben ellerimi gözlerime kapatarak büyülenmiş numarası yaptım ve haykırdım:

– Matmazel, sizi seyretmenin tehlikeli olduğunu biliyor musunuz?

Barones tuhaf bir sesle:

– Ne kadar da güzel, değil mi? diye sordu.

Baron Bebek'le dışarı çıktı ve baronesle ben yeniden baş başa kaldık.

Barones, dayak yemiş bir köpeğin bakışının eşlik ettiği gözyaşlarıyla dolu bir sesle:

– Neden bir süreden beri beni böyle horluyorsunuz?

– Ben mi?... Ama ben bunun farkına varmadım...

– Tabii ki farkındasınız. Bana olan davranışlarınız değişti; bunun nedenini öğrenmek istiyorum... Ne olursa olsun, yaptığım yanlışı söyleyin.

Yanıma yaklaştı, parlayan gözlerle bana baktı, titremeye başladı, ve... ayağa kalktım.

– Baron'un bu gidişlerini tuhaf bulmuyor musunuz? Onun bu güveni onur kırıcı.

– Bunun anlamı?...

– Sonuçta, özellikle bir genç kızla onun yatak odasında birlikte olurken, irfan karısını genç bir erkekle böyle baş başa bırakmaz.

– Haklısınız, bu bana yaptığı bir hakaret... Ama sizin de numaralarınız var.

– Numaraların ne önemi var. Böyle şeylerden tiksiniyorum. Saygınlığınıza önem vermediğiniz zaman sizi küçümsüyorum. O odada ikisi birlikte ne yapıyorlar?

– Baron Mathilde'in giyimiyle ilgileniyor, diye yanıt verdi. Bunu söylerken yüzünde masum bir ifade vardı ve bıyık altından da gülüyordu. Ne yapmamı istersiniz?

– Bir erkek, aşk ilişkisi olmadığı bir kadının giyinmesine yardım etmez.

– İleri sürdüğüne göre, kuzenim onun kızıymış; kuzenim de onu yalnızca bir baba olarak görüyor.

– Çocuklarıma ve özellikle de yetişkinlere anne baba oyunu oynamalarına izin vermezdim.

Barones kocasını aramaya gitti. Biraz sonra birlikte içeri girdiler.

Akşamın geri kalan kısmını hipnotizma deneyleri yaparak geçirdik. Baronesin alnına doğru el hareketleri yapıyordum. Barones bunun sinirleri için sakinleştirici etkisi olduğunu itiraf etti. Uykuya geçeceği sırada, birdenbire sarsıldı, uyandı ve afallamış bir halde bana baktı:

– Kesin! İstemiyorum, diye haykırdı. Bana büyü yapacaksınız.

– O halde hipnotizma güçlerini deneme sırası sizde, dedim.

Aynı el hareketlerini benim üzerimde yapmaya başladı.

Gözlerimi kapattığım sırada, piyanonun öbür tarafında uzun bir sessizlik başlıyordu. Bakışlarımı piyanonun ayağının dibindeki ayakların olduğu yere çevirdim ve düş gördüğümü zannettim. Ani bir sıçrayışla yerimden kalktım. Aynı anda, baron da piyanonun arkasından ayağa kalktı ve beni bir bardak punç içmeye davet etti.

Dördümüz birden kadehlerimizi tokuştururken baron karısına şöyle dedi:

– Haydi, Mathilde ile barışmanızın şerefine için!

– Sağlığına, küçük şeytan, dedi barones gülerek.

Ve bana dönerek:

– Sizin yüzünüzden bozuştuğumuzu biliyor musunuz!

Önce, ne yanıt vereceğimi bilemedim. Daha sonra:

– Barones, bunun açıklamasını sizden istemek zorundayım, dedim.

– A! a! hayır! Açıklama yok, diye yanıtladı koro.

– Yazık, diye karşılık verdim, çünkü bana öyle geliyor ki,

bizler çok fazla sessiz kaldık.

Akşam böylece genel bir huzursuzluğun ortasında sona erdi ve ben de eve döndüm.

"Benim yüzümden" diye tekrar ettim, kafamı kurcalayarak.

Bu ne anlama gelebilirdi? Bu kaprisli ruhun saf bir şakası olmasındı? Bir erkek nedeniyle bozuşan iki kadın? Bunun için iki kadının bu erkek nedeniyle birbirlerini kıskanmaları gerekliydi. Barones bu şekilde kendini ele verecek kadar çılgın mıydı? Kuşkusuz hayır. O halde?.. Bunun altında bazı imaların olması gerekiyordu.

Bu akşam beni ürküten tuhaf olayı yeniden anımsayınca, kendi kendime "bu evde neler oluyor?" diye sordum. Ne olursa olsun, olay bana inanılmaz göründüğü sürece, uygunsuz bir şeyi gördüğümü söyleyemezdim.

Bu gelişigüzel kıskançlıklar, yaşlı annenin kaygıları, baronesin, ilkbahar havasının uyandırdığı çılgınlığı, bütün bunlar beynimin içinde birbirlerine karışıyorlar, onu pişiriyorlar ve coşturuyorlardı. Ve bir gecelik kafa patlatmasından sonra, yakında olabilecek tamiri olanaksız felaketleri önlemek için, ikinci kez onlara gitmeme kararı aldım.

Bu niyetle, seçilmiş ve arkadaşlığın ölçüsüz kullanımına karşı korunmuş terimlerle ele alınan, akıllı, içten, saygılı bir mektubu kaleme almak için erkenden kalktım; açıklama yapmadan açık olan bu mektup günahlarımın bağışlanmasını istiyor ve kendimi akrabalar arasına nifak sokmakla suçluyordu ve neyi silip geçtiğimi yalnızca şeytan biliyordu!

Sonuç, kütüphaneyi terkettiğim saat olan onikiye doğru sanki rastlantıymış gibi karşıma çıkan baronesin bana gelişi oldu. Kuzey köprüsünün üzerinde durdu, beni tuttu ve XII. Charles meydanına bağlanan gözlerden uzak bir sokağa götürdü. Gözyaşlarını zorlukla tutarak, benden gelmem, artık açıklama istememem ve eskisi gibi yalnızca onların evinde olmam için yalvardı.

Ah! o gün ne kadar da hoştu! Ama onu kaybedecek kadar çok seviyordum.

– Bırakın beni. Saygınlığınıza gölge düşüreceksiniz, dedim, bakışları bizi rahatsız eden insanları görerek. Hemen evinize dönün veya ben gidiyorum.

Gözlerimin akına öyle acıklı bir ifadeyle baktı ki az kalsın dizlerine çöküp ayaklarını öpecek ve özür dileyecektim.

Ama arkamı döndüm ve yan bir yoldan sıvıştım.

Yemekten sonra, ödevimi tamamlamanın sevinciyle ama parçalanmış kalbimle çatı katımın merdivenlerini hızla çıktım. Oh! bu kadının bir erkeğe bakışında ne kadar çekici bir taraf vardı!

Kısa bir dinlenme gücümü yerine getirdi. Duvarda asılı takvime bakmak için yatağımda doğruldum. Tarih 13 Mart'tı.

"Beware the ides of March!" - "13 Mart'dan sakının!". Shakespeare tarafından *Julius Sezar*'da söylenen bu ünlü sözcükler hizmetçinin içeri girip bana baronun bir pusulasını uzattığı sırada kulaklarımda çınlıyordu.

Akşamı geçirmek üzere gelirsem onu çok sevindirecektim, çünkü barones hastaydı ve Mathilde de dışarıya çıkıyordu.

Karşı koyacak gücüm olmadığından davete uydum.

Canlıdan çok ölü olan barones, bana doğru geldi, sıcak sözcüklerle, önemsiz şeyler, yanlış anlamalar yüzünden bir dostun, bir kardeşin varlığından onları yoksun bırakmadığım için bana teşekkür ederken ellerimi göğsüne bastırarak sıktı.

Baron bu sarılmadan beni kurtarırken, alaylı bir sesle:

– Çıldırıyor, dedi.

– Evet, çılgınım, gerçekten, bizi terketmek isteyen dostumuzu yeniden gördüğüm için çıldırdım.

Ve işte şimdi ağlıyordu!

Gerçekten iç parçalayıcı bu sahne karşısında rahatsız olan baron:

– Bazen çok fazla ıstırabı oluyor! dedi.

Zavallı kadın kendinde değildi. Gözleri kararmıştı, yanakları yeşildi. Bu durum ona bakmayı zorlaştırıyordu. Kırılgan bedeninin tamamiyle sarsan öksürük nöbetleri oluyordu.

Amca ve kayınpeder beklenmedik bir şekilde geldiler ve

sobanın içinde büyük bir ateş yakıldı ve lambalar yakılmadan tan aydınlığını kutlamaya hazırlanıldı.

Bu üç erkek politika üzerinde bir tartışmaya başlarlarken, barones gelip yanıma oturdu.

Yarı karanlıkta, gözlerinin parladığını görüyordum, yaşadığı histeri krizinden sonra, muhtemelen yaydığı ısı nedeniyle bedeninin radyasyonunu algılıyordum.

Giysisi pantalonuma değiyordu, başkalarının duymayacağı şekilde kulağıma fısıldamak için omuzumun üzerine eğilmişti ve bir mırıldanma içinde hiçbir yeri yokken şu soruyu yöneltti:

– Aşka inanıyor musunuz?

– Hayır!

Ve bu "hayır" kafasına beklenmedik bir darbe vurdu, çünkü yerimi değiştirmek için ayağa kalkmıştım.

Kendi kendime, "bu kadın bir çılgın, bir nimfomanyak" dedim ve bir skandala neden olur korkusuna kapılarak, ışığın yakılmasını istedim.

Yemek süresince, amca ve kayınpeder, Mathilde'in özelliklerini, ev eşyası zevkini, kadınlara özgü işlerdeki ustalığını öve öve bitiremediler. Çok fazla punç içen baron, heyecan içinde çılgın övgüler savuruyordu ve gözlerinde biriken alkolik gözyaşlarıyla, baba çatısı altında bu küçüğün maruz kaldığı kötü davranışlara üzülüyordu. Istırabının en üst noktasında, bu durum, saatine bakıp aniden bir görevini anımsamış gibi çekip gitmesine engel olmamıştı:

–Beni affedin, baylar, dedi, Bebek'i eve götürmem gerekiyor. Rahatsız olmayın. Bir saatten önce evde olurum.

Babası, eski baron boşuna onu tutmaya çalıştı; kumaz adam, verdiği sözün esiri olduğunu ileri sürerek, haykırışlarla aramızdan ayrıldı. Dönüşüne kadar da beni beklemek zorunda bıraktı.

Bir çeyrek saat daha masada oturduk. Daha sonra salona geçtik. Yalnız kalma gereksinimi hisseden iki yaşlı, bir süreden beri yeğeninde kalan amcanın odasına gittiler.

Bu kadar özene rağmen, beni tuzağa düşüren yazgıya la-

net okuyordum ve taş yürekli kalbime yeniden sahip oluyordum; bir horozun ibiğini kaldırması gibi kafamı kaldırdım; her türlü gözyaşartıcı ve aşki girişimi bertaraf etmek için, saçlarımı diken diken ediyordum.

Sobaya sırtımı dayamış bir durumda, olacak şeylerin beklentisi içinde, sessiz, soğukkanlı, dimdik olarak sigara içiyordum.

İlk olarak barones konuştu.

– Benden neden nefret ediyorsunuz?

– Sizden nefret etmiyorum.

– Bu sabah beni nasıl karşıladığınızı biraz düşünün.

– Bunları bırakalım.

Hiçbir akılcı neden yokken, yanıtlarımın bu olağanüstü sertliği bir hataydı. Düşüncelerimi keşfediyor ve ısrarcı olmuyor.

– Benden kaçmak istiyordunuz, diye sürdürüyor konuşmasını; şimdi Sainte-Marie-de-la-Paix'ye ani gidişimin nedenini öğrenmek ister misiniz?

İki saniyelik bir sessizlikten sonra yanıtlıyorum:

– Görünüşte beni Paris'e çağıran nedenin aynısı.

– O halde... Herşey açık, dedi.

– Ve sonra!

Bir olay bekliyordum. Barones, duygulu bakışlarıyla, sakindi. Sözlerden daha tehlikeli olan bu yeni sessizliği bozmak bana düşüyordu.

– Gizimi öğrendiğiniz şu an bir şey söyleyeceğim. Hâlâ evinizde bazen beni görmek istiyorsanız, sakin olun. Aşkım o kadar yükseklerde ki, sizi görmekten başka hiçbir şey talep etmeden sizin yanınızda yaşamayı düşünüyorum. Ödevlerinizi unutursanız, bir yüz ifadesiyle, bir hareketle kalplerimizin gizlediği şeyi ele verirseniz, kocanıza herşeyi açıklarım ve bu durumda olacak olur!

Kendinden geçmiş ve heyecanlanmış bir halde gözlerini gökyüzüne çevirdi.

– Size söz veriyorum!... Ne kadar güçlü ve iyisiniz!... Size hayranım! Oh! Utanıyorum! Dürüstlükte sizi geçmek isterdim,

isterdim... Herşeyi Gustave'a açmamı ister misiniz?...

– Nasıl isterseniz!... Ama bu durumda, birbirimizi artık görmemeliyiz. Zaten, bu konu onu ilgilendirmiyor. Kalbimin hissedebileceği duygular suç değil, ve hatta herşeyi bilebileceği durumda bile, duygularımı yoketme gücüne sahip mi? Hayır. Hoşuma giden bir kadını sevmeyi kafamdan geçirmem, tutkularım başkalarının alanına tecavüz etmediği sürece, bu tamamiyle beni ilgilendirir. Zaten, nasıl isterseniz. Her olaya hazırım.

– Hayır, hayır; hiçbir şeyi bilmesin, çünkü o, ona iyi görünen herşeyin peşinden koşar...

– Pardon, hiçbir şekilde ben aynı görüşte değilim ve böyle bir konudaki eşitlik düşüncenizi paylaşmıyorum. Küçülsün, onun bileceği şey.

Esriklik halimiz bitmişti. Dünyaya geri dönüyorduk.

– A! hayır! dedim...En azından bunun güzel, yepyeni, neredeyse özgün bir şey olduğunu itiraf edin. Seviliyoruz, birbirimizi keşfediyoruz. Hepsi bir nokta.

– Bu, kitaplarda okuduklarımız kadar güzel, diye haykırdı, bir çocuk gibi ellerini birbirine vurdu.

– Evet, ama buna, tefrika edilen romanlarda pek sık rastlanmıyor.

– Ve onurlu kalmak ne kadar güzel!

– Bu, yöntemlerin en az güç olanı!

– Ve, eskisi gibi birbirimizi korkmadan görebileceğiz...

– Ve birbirimize sitem etmeden!

– O halde artık yanlış anlama yok! Ama en azından sevdiğiniz Mathide değil...

– Susun!

Kapı açılmıştı. Oh!... İki yaşlı ellerinde bir lambayla gizli bir yerden dönüyorlarmış gibi sessizce göründüler. Salonu geçtiler ve odalarına girdiler.

– Onlar geçerken, dedim, yaşamın nasıl da birbirine karışmış küçük mutsuzluklardan ve güzel anlardan oluştuğuna ve gerçeğin nasıl da şiirsel yapıttan farklı olduğuna dikkat ediniz. Bir romana, bir tiyatro eserine, yüzeyselliğe düşmeden böyle

bir sahneyi nasıl aktarabilirim? O halde, lambalarının donuk ışığını iki aşığa yansıtan iki yaşlının bu görüntüsüyle biten, öpüşmesiz, büyük sözcüklerin kullanılmadığı, diz çökmelerin olmadığı bir aşk ilanını düşünün. Ve buna rağmen, gece çocuksu düşlerden korkuya kapılarak uyanan Sezar'ı pijamasıyla, terlikleriyle gösteren Shakespeare'in büyüklüğü de buradadır.

Zil çaldı. Güzel Mathilde ile birlikte baron içeri girdi. Baronun içi rahat olmadığı için, bizi sevecen davranışlarıyla boğdu. Ve, rolümü tam oynayabilmek için, ona hemen bir yalan uydurdum:

– Bir saatten beri baronesle kavga ediyoruz.

Bize sinsice baktı ve bir av köpeği gibi koklayarak, ona gösterdiğim yanlış yolu izliyormuş havasıyla gitti.

Ben de eve döndüm.

13

Aşkta dürüstlüğe inanmak ne büyük saflıktır! Aramızdaki bu giz kendi başına bir tehlikeydi! Bu gizlice gebe kalınmış bir çocuk gibiydi: ruhların birleşmesiyle oluşuyor ve sonra doğmak istiyordu!

Bu giz, eski duygularımızı gözden geçirmek ve kendimizi kandırmakla geçen bu yılı yeniden yaşamak için hiç olmadığı kadar bizi sabırsız hale getirmişti. Kurnazlıklara başvuruyorduk; onu bir lise öğretmeniyle evli olan kızkardeşimle tanıştırdım; öğretmen biraz kendi dünyasında yaşayan biriydi çünkü eski bir soyluluk ünvanı taşıyordu.

Birbirimize başta masum olan randevular veriyorduk, ama ateşimiz yükseliyordu ve arzular uyanıyordu.

Aşk itirafımızı izleyen günlerde, bir kısmı 13 Marttan önce ve diğer kısmı itiraftan sonra yazılmış bir tomar mektubu bana verdi. Isturaplarının ve aşkının sırdaşı olan bu mektupları hiçbir zaman muhafaza edemezdim!

14

Pazartesi

Sevgili dostum,

Bugün, her gün olduğu gibi sizin için eriyip tükeniyorum. Dün, alaycı, sert ifadenizi göstermeden konuşmama izin verdiğiniz için teşekkür ederim. Niçin böyle bir havanız var? Bunun beni ne kadar sinirlendirdiğini bir bilseniz! Dostluğunuzun her zamankinden fazla bana gerekli olduğu zamanlarda, güvenerek size yöneldiğim zaman, yüzünüzü bir maskeyle örtüyorsunuz. Niçin? Bana karşı gizlenmek zorunda mısınız? Bir mektubunuzda, bunun bir maske olduğunu siz de itiraf etmiştiniz. Bunu görüyorum ama bununla birlikte bu olaya üzülüyorum, çünkü yine bir aptallık yaptığım düşüncesine kapılıyorum... Ve kendi kendime soruyorum: "Benim hakkımda ne düşünecek?"

Bunun nedeni dostluğunuzu kıskanmam; beni küçümseyeceğinizden korkmam. Ama bu doğru değil, değil mi? Bana karşı içten ve iyi olmak zorundasınız. Benim kadın olduğumu unutmalısınız - çoğu zaman bunu ben de unutmuyor muyum?

Dün bana söylediğiniz şeylere hiç kızmadım ama söylediklerniz beni şaşırttı ve incitti. Kocamın kıskançlığını tahrik edebileceğime ve onursuz bir biçimde ondan intikam alabileceğime inanıyor musunuz? Bu durumda kocamı kıskançlık yoluyla

kendime çevirmeye çalışarak, böyle bir amaca ulaşmak için göze alacağım tehlikeyi düşünebiliyor musunuz? Bundan kazancım ne olacak? –Kızgınlığı size yönelecek ve böylece birbirimizi görme olanağından yoksun kalacağız!– Ve şimdi benim için yaşamdan daha değerli olan varlığınız olmadan ben ne olurum?

Hafif meşrep kadınların kaprisleri olmadan, sizi bir kızkardeşin bütün sevecenliğiyle seviyorum... Bazı zamanlar,küçük güzel kafanızı ellerim arasına almanın ve içten ve akıllı gözlerinizin derinliklerine bakmanın bana çok iyi geldiği ve buna can attığım doğrudur ve hiç kuşku yok ki, delisi olduğum bu temiz alna bir öpücük kondurmak isterdim ama bu öpücük aldıklarınızın en safı olurdu.

Bu benim doğal sevecenliğim ve bir kadın olsaydınız bile, sizi takdir ettiğim gibi bir kadını takdir edebilmemin mümkün olması koşuluyla sizi yine de severdim.

Mathilde hakkındaki görüşünüz beni o kadar mutlu etti ki! Bundan zevk almak için bir kadın olmak gerekir mi? Ne dersiniz? Herkesin onun safında yer aldığı bir durumda benim konumumu düşününüz! Aynı zamanda olan bitenin sorumlusu da benim. Önceleri bu olayda yalnızca bir çocuk oyunu görerek, bu yakınlığa izin verdim ve kocamın kalbinin bende olduğundan emin olarak, kocamı serbest bıraktım. Ama olayların gelişimi bana bunun tam tersini gösterdi...

Çarşamba

Ona tutulmuş ve bunu bana itiraf ediyor. Olay sınırı aştı ve buna güldüm!... Sizi kapıya kadar yolculadıktan sonra, geri dönüyor, ellerimi sıkıyor, gözlerimin içine bakıyor ve yalvaran bir sesle: "Maria,... kızmayacaksın, değil mi? Bu akşam Mathilde'in odasına gitmeme izin verin, onu çok seviyorum!" - Ne yapmalı? Gülmeli mi yoksa ağlamalı mı? Ve bunu sormak bana düşüyor, vicdan azaplarıyla kıvranan bana, sizden bir karşılık beklemeye cesaret edemeden, sizi uzaktan sevmekle yetinmek zorunda

kalan bana! Bu aptal onur düşünceleri neye yarıyor? O şehvet arzularını tatmin etsin; sevgili aşkım, siz her zaman bana kalıyorsunuz ve dişisel arzularım, eş ve anne ödevlerimi unutturacak kadar şiddetli değil. Ama duygularımın çelişkisine, ikiyüzlülüğüne bakınız... Sizin ikinizi de seviyorum. ve ne onsuz ve ne de sizsiz yaşayamam!...

Cuma

Sonunda kalbimin gizini örten perdeyi yırttınız. Ve beni küçümsemiyorsunuz! Tanrı'nın lütfu, bu!... Hatta beni seviyorsunuz. Telaffuz etmek istemediğiniz sözcüğü söylediniz. Beni seviyorsunuz! - Ve ben bir suçlu, bir çapkınım, çünkü sizi seviyorum. Tanrı beni affetsin! Çünkü, herşeye rağmen onu da seviyorum ve hiçbir zaman ondan ayrılamam!

Oh!... Bu durum ne kadar tuhaf!... Sevgili, sevilen kadın! Onun tarafından ve hem de sizin tarafınızdan! Kendimi o kadar mutlu, o kadar dingin hissediyorum ki, aşkımın suç olmaması gerekir! Yoksa, vicdan azabı çekerdim!

Ah! Ne utanç! Bu itirafı ilk benim yapmam gerekiyor!... Tam da o sırada Gustave bana kollarını açacak... ve ben de onu kucaklayacağım. Samimi miyim? Evet! Zamanı varken, neden beni korumadı?

Bütün bunlar bir roman gibi. Bu roman nasıl bitecek? Kadın kahraman ölecek mi? Erkek kahraman başka biriyle mi evlenecek? Her biri kendi yoluna mı gidecek? Ve çözüm, ahlakın tatmin olmasıyla mı bitecek?

Şu an sizin yanınızda olsaydım, çarmıhı öpen bir fanatiğin kendini adamasına benzer bir şekilde alnınızı öperdim ve içimde keşfettiğim bütün bayağılıkları ve bütün bozuklukları fırlatıp atardım...

15

... Burada ikiyüzlülük mü var, yoksa kendimi mi aldatıyorum? Altında arzuların gizlendiği yarı yarıya dinsel olan bu düşler yalnızca cinsel ilişkiye girme arzusundan mı kaynaklanıyor? Hayır; yalnızca bundan değil. Alınan varlığı sürdürme arzusu daha karmaşıktır ve hayvanlarda bile, ruhsal özellikler aşkla yayılıyorlar. O halde beden ve ruh aynı anda aşıklar ve biri olmadan diğeri hiçbir şeydir. Eğer bu yalnızca bedensel bir aşksa, onun gibi bir yakışıklının yerine, benim gibi zayıf, sinirli ve hastalıklı biri mi tercih edilir? Eğer bu yalnızca ruhsal aşksa, neden bu öpme isteği var, neden küçük ayaklarımdan, güzel ellerimden, pembe, şişkin tırnaklarımdan, eğik, yüksek alnımdan, sık saçlarımdan hoşlanılıyor? Veya bu, kocasının başıbozuk hareketlerinden aşırı ölçüde tahrik olması sonucu yaşadığı esrikliklerin yolaçtığı sanrılar olmasındı? Veya içgüdüsü, gençlik coşkumun, kocasının cansız kütlesinden daha fazla zevk vereceğini seziyor olmasındı? Artık kocasının bedenini kıskanmıyordu, o halde onu artık sevgili olarak sevmiyordu. Beni bir bütün olarak kıskanıyordu, o halde beni seviyordu!

16

Kızkardeşime yaptığımız bir ziyaret sırasında, barones aniden bir histeri krizine yakalandı. Bir kanapenin üzerine kapandı ve gözyaşlarına boğuldu. Askeri baloya kuzenle gidecek olan kocasının bu uygunsuz davranışına çok öfkelenmişti.

Bir çılgınlık nöbeti içinde, beni göğsüne doğru bastırdı ve alnımı öptü ve öpücüklerimiz birbirine karıştı! Bana sen diye hitap etmeye başladı. Aramızdaki yakınlık artıyordu ve ben de onu şiddetle arzuluyordum.

O akşam Longfellow'dan bir dize okudum: Excelsior. Bu güzel şiirden gerçekten büyülenmiş olarak, ona bakışlarımla dokunuyordum ve sanki hipnotize olmuş biri gibi, yüzü mimiğimin bütün ayrıntılarını yansıtıyordu. Bir deli, bir kaçık havası vardı.

Yemekten sonra, hizmetçisi onu eve götürmek üzere geldi. Ona sokakta veda etmek istiyordum. İlk olarak benim arabasına binmemi istedi ve benim şiddetle karşı çıkmama rağmen, hizmetçiye arabacının yanına oturmasını söyledi. Paytonun içinde sessizce öpüşmeye başladık. İnce bedeninin dudaklarımın altında kasıldığını ve titrediğini hissettim ve yavaş yavaş kendini bana bıraktı. Suçun karşısında bir kez daha geri çekildi

–bir aile bağını neden parçalıyordum?– ve onu, dokunulmamış, utanmış ve belki de gücendiği için çılgına dönmüş bir halde eve bıraktım.

Şimdi bütün kuşkular dağılıyordu. Herşeyi açıklıkla görüyordum. Beni baştan çıkarmak istedi. İlk öpücüğü alan ve ilk adımları atan oydu. Ama, bu noktadan sonra, baştan çıkarıcı rolünü ben üstlenecektim, çünkü onur konusunda inatla uyguladığım ilkelere rağmen, ben bir "Joseph" değildim!

17

Ertesi gün Ulusal Müze'de buluşmaya karar vermiştik.

Süslü tavanların altında mermer merdivenleri çıkarken, damarlı mermerden olan karoların üzerinde pıtı pıtı yürüyen küçük ayaklarını gördüğüm zaman, şeritlerle süslenmiş siyah kadifeden giysisi içinde bir prenses görünümüyle bana doğru geldiğini gördüğüm zaman, ona taptım. Öpücüklerimle coşan güzelliği bana muhteşem görünüyordu. Yanaklarının derisi, altında damarlarından sağlıklı kanının aktığını gösterecek kadar şeffaftı: neredeyse yaşlanmış olan bu kız heykeli, okşamalarımla canlanmış ve yaşam ateşiyle dirilmişti. Pygmalion heykele üflemiş ve onu bir kraliçe yapmış.

Otuz Yıl Savaşları döneminden kalan bir aynanın önüne oturduk. Yanaklarını, gözlerini, dudaklarını öptüm ve öpücüklerimi gülümseyişlerle, bir mutluluk sarhoşluğuyla kabul ediyordu. Bir hatibin bütün safsatalarını, şairin bütün hilelerini kullanarak, baştan çıkarıcının rolünü oynuyordum:

– Bu ihanet evini terkedin, dedim: bu kirli odadan kaçın, bu üçlü ilişkiyi koparın, yoksa horgörmeme maruz kalırsınız. (Ona sen diye hitap etmek istemiyordum, çünkü bu davranış onu küçültürdü.) Annenizin evine dönün, kendinizi kutsal sa-

nata adayın; bir yıl içinde başlayabilirsiniz. Böylece özgür olursunuz ve kendi hayatınızı yaşarsınız.

Ateşi yeniden tutuşturuyor, beni öpüyor ve ben isınıyorum. Sonuçlarına katlanmak pahasına da olsa, herşeyi kocasına itiraf etme konusunda ondan kopardığım bir söz vermeye yolaçan inanılmaz sayıda sözcüğü bağıra çağıra söylüyorum.

– Ya bu iş kötüye giderse, diye itiraz ediyor.

– O zaman herşey yokolsun! Ama size ve bana saygı duymadan sizi sevemem. Siz bir alçak mısınız? Ödülü elde etmeyi ve fedakarlık yapmaktan kurtulmayı kesin olarak istiyorsunuz! Güzelliğinizin yüceliğine sahip olun, ölmek pahasına da olsa ölüm atlama tehlikesini göze alın. Onurun dışında herşey yokolabilir! Birkaç gün içinde, bu böyle giderse, sizi baştan çıkarmış olacağım, bundan emin olun, çünkü aşkım size vuracak bir yıldırım gibi, çünkü sizi güneşin içmek için çiyi sevmesi gibi seviyorum. O halde çabuk idam sehpahasına! Kafanızı uzatın ve ellerinizi temiz olarak saklayın. Bu yazgıyı paylaşmaktan kaçınacağımı hiçbir zaman düşünmeyin! Hiçbir zaman! Ya hep, ya hiç!

Aptal, geleceksiz ve benim gibi yoksul olan baron iki kadınlı olmanın lüksünü yaşıyordu. Buna karşın ben, yetenekli adam, geleceğin soylusu, yanar kanımın yanıkları altında inliyorum ve kıvranıyorum!

Ama birden, barones, beni sakinleştirmeye çalışarak ve bana kardeş olarak kalma yeminimizi anımsatarak, ters yöne döndü.

– Bu tehlikeli kardeş oyununu bırakalım başkaları oynasın! Annelerin saçmalıkları! Erkek ve kadın, aşık ve metres olalım, gerçek bu! Size tapıyorum. Sizdeki herşeye, bedene ve ruha, sarı saçlara ve ruh dürüstlüğüne, süet ayakkabılı küçük ayaklara, içtenliğinize,bir paytonun gölgesinde kaybolan gözlerinize, büyüleyici gülümseyişinize, beyaz çorabınıza ve çilek desenli jartiyerinize tapıyorum...

– Oh!...

– Evet, tatlı prenses, çünkü bunların hepsini gördüm. Ve şimdi, boynunuzu ısırmak istiyorum; ve öpücüklerimle ve kol-

larımla sizi boğacağıma söz veriyorum. Ah! sizi soluduğum zaman, bir tanrının gücüne kavuşuyorum! Ve siz belki de beni bir sıska olarak görüyorsunuz! Ben daha çok sanal bir hastayım, ikiyüzlü bir insanım! Sakat bir aslandan sakının! İnine girmeyin, ölümünüze kadar sizi okşayacaktır! İğrenç maske insin artık! Sizi arzuluyorum ve sizi ilk gördüğüm andan beri istiyorum. Pembe masal, Finlandiya'lı Selma'nın inanılmaz masalı!... Sevgili baronumuzun dostluğu, büyük bir yalan!... Burjuva, taşralı, aşağı sınıftan olan ben!... Benim ondan, soyludan tiksindiğim gibi, o da benden nefret ediyor!

Barones bu ifşaat sağanağından etkilenmiş görünmüyordu. Bu sözler yeni şeyler değildi, çünkü bütün bunlar konuşulmadan biliniyordu.

Ve herşeyi kocasına açıklamadan önce hiç buluşmama kararıyla birbirimizden ayrıldık.

18

Öğleden sonramı, evime kapanıp savaş alanından haberler bekleyerek, kaygı içinde geçirdim. Rahatlamak için, kâğıtlar ve eski kitaplarla dolu bir kutuyu döşemenin üzerine boşaltım ve karıştırmak ve düzeltmek için yere uzandım. Ama düşüncelerim bu işin üzerine yoğunlaşamıyordu; ters döndüm ve sırtüstü, ellerim enseme kavuşmuş durumda, eski lambamda yanan mumlarla hipnotize olan gözlerle, düşlerim içinde kayboldum. Öpücüklerini sabırsızlıkla bekliyordum ve gelecek baştan çıkarma için planlar yapıyordum. Alıngan ve tuhaf olduğu için, çok ustaca hareket etmek gerekiyordu, çünkü yanlış davranırsa, soğukluk başlıyordu.

Kendimi bir çimenin üzerine uzanmış olarak hayal ederek, bir sigara yaktım. Odamı sırtüstü tersinden seyretmek merakımı uyandırmıştı. Böylece herşey bana önceden hiç görmediğim şeyler gibi görünüyordu. Birçok aşk başarısının tanığı olan kanape, beni, anında aptal onur sorunları nedeniyle herşeyin berbat olması korkusuyla kötürümleşen, şehvetli düşlere götürüyordu.

Azgınlığımı frenleyen düşünceyi incelerken, bunda çok fazla korkaklık, eylemin sonuçlarından çekinme, tuhaf bir ço-

cuğu yetiştirmeyi göze alan bir insan için biraz sempati, edepsiz bir yakınlık için azıcık bir tiksinti, alçalmak istemeyen kadın için bir parça saygı, kızı için hafif bir şefkat, bir skandal olduğunda tapınılan kadının annesi için ufacık bir acıma ve zavallı kalbimin dibinde, bu şekilde elde edilen bir metresten kurtulmayı isteyeceğim gün oluşacak zorlukların belli belirsiz ileri görüşlülüğünü buldum.

– Hayır, dedim kendi kendime. Ya hep ya hiç! Yalnız o ve yaşamım boyunca!

Kapıma hafifçe vurulduğunu duyduğum sırada, bunları düşünüyordum. Aynı anda çatı katımı şenlendiren ve şeytani gülümseyişi beni kitaplarımdan çekip çıkaran ve beni tapınılan kadının güzel kollarına çağıran, minyon güzelimin içeri girdiğini gördüm. Soğuktan üşümüş dudaklarının üzerine konan bir öpücük yağmurundan sonra:

– Neye karar verdi?

– Hiçbir şeye! Henüz ona bir şey söylemedim.

– O halde kaybettiniz. Beni bırakın lütfen!

Ve onu tutarken, kaçınılmaz soyunmanın ön zevki olarak, işlemeli ceketini çıkardım. Onu sofaya götürdüm ve patladı:

– Cesaret edemedim... Bozgundan önce son bir kez sizi görmek istedim, çünkü Tanrı biliyor ki, bu iş bir ayrılma ile sonuçlanacak...

Ağzını kapattım: ve önüne bir sehpa koyarken, dolaptan bir şişe şarap ve iki bardak çıkardım. Yanına bir sepet gül ve yanan iki mum koydum, bunları o yere bir tapınak havası vermek için yaptım ve oturulacak yer olarak, ona, kütüphaneden ödünç aldığım bir kitap olan ve kapağında Luther'in bir resmi olan, Hans Sachs'ın şiirlerini içeren kalın cildi verdim.

Sarı saçlarının arasına daha önce sıkıştırdığım bir gülü alıyorum. Ve dudaklarımı onun sağlığına ve aşkımıza kaldırdığım bardakta ıslattıktan sonra, dizlerine kapanarak ona tapınıyorum..

– Ne kadar güzelsiniz!...

Beni ilk kez gerçek bir aşık kimliğiyle görüyordu. Kendin-

den geçti. Parmaklarını inatçı saçlarımın uzun kıvrımlarında gezdirerek, başımı öptü.

Güzelliği bende saygı uyandırıyordu. O benim için kilisenin görkemli bir imgesi gibiydi. Ve beni maskesiz görmek onun için harika bir şeydi; bu, içimi dökmelerim karşısındaki bir esrimeydi ve beni sıcak, saygılı ve coşkulu bir aşkla severken görmesi onun beni çılgınca sevmesine yolaçıyordu.

Dudaklarımı çizinceye kadar ayaklarını öpüyordum. Giysisinin yukarısına dokunmadan diz kapaklarını kucaklıyordum; sanki dünyaya kanatlarıyla gelmiş gibi, onu bir melek gibi edepli, tamamen giyimli olarak seviyordum.

Birdenbire hiçbir bilinçli nedeni olmadan gözyaşlarına boğuldum.

– Ağlıyorsunuz, dedi, neyiniz var?

– Bunu söyleyemem. Çok mutluyum, hepsi bu.

– O halde, ağlamayı biliyorsunuz!... Siz, katı erkek!

– Ne yazık ki! Ben de gözyaşlarını biliyorum!...

Usta bir kadın olarak, gizli acının derinliklerine nüfuz etmesini biliyordu! Ve, birden yerde dağılmış kâğıtları merak ederek kalktı; daha sonra:

– Ama, içeri girdiğimde sanki siz çimenin üstündeymiş gibi yere uzanmıştınız. Kışın ortasında yeşillik bir yerde olmak hoş olurdu!

Ve işte yanıma kâğıtların üzerine çökmüştü. Yeniden bir öpücük yağmuru başladı.

Yavaş yavaş, ne gözlerimin büyüleyici ateşinden, ne de ağzımın yakışlarından onun kurtulmasına izin vermemek için onu yere yatırdım. Onu sıktım ve aşıklar gibi yere uzandık ve en üst birleşme olmadan, giyinik olarak melekler gibi birbirimize sahip olduk. Günahkâr olmayan melekler gibi, vicdan azabı duymadan yatmış, tatmin olmuş bir şekilde ayağa kalktık.

Ah! Yaratıcı aşk! Böylece günahsız günah işledik. Kendimizi vermeden birbirimizin olduk! Oh! deneyimli kadınların merhameti! Hiçbir şey almadan sevinçle veren genç öğrenciler için merhamet!

Birdenbire gerçeği anımsayarak kendine geldi ve gitmek için hazırlandı.

– O halde, yarın!

– Yarın, görüşmek üzere!

19

Herşeyi barona itiraf etti. Şimdi kendini suçlu hissediyor çünkü baron ağlamış. Sıcak gözyaşlarıyla ağlamış! Saf biri mi yoksa kurnaz biri mi? Kuşkusuz, ikisi de! Aşk yanılsamalara neden oluyor ve insanın kendi üzerinde yürüttüğü muhakeme bazen düş kırıcı oluyor.

Bununla birlikte bize kızmıyordu, ve namuslu olduğumuz sürece ilişkilerimizin sürmesine karşı değildi!

"Bizden daha soylu ve iyiniyetli, dedi barones; ikimizi de hâlâ seviyor!"

Ne büyük tepkisizlik! Karısını öpücüklere boğan bir erkeğin evindeki varlığını onaylıyor ve ilişkilerimizi kardeşçe sürdüreceğimizi varsayacak kadar bizi aseksüel olarak görebiliyor!

Bu erkekliğime bir hakaretti ve buna kararlı bir vedayla yanıt verdim!

20

O sabah, en acımasız yıkımın işkencelerine boyun eğerek odamda kaldım. Elmayı dişledim ve onu benden aldılar. Baronesin üstün nitelikleriyle pişmanlık duyuyor; vicdan azabından ıstırap çekiyor; baştan çıkaran kendisi olduğu halde beni eleştirileriyle eziyor. Şeytani bir fikir kafama takıldı. Belki beni çok fazla ağırbaşlı bulmuştur? Çekingenliğime kızarak, benden vazgeçmiş olmasın? Ve önünde geri çekildiğim suçtan bir kaygı duymadığına göre, aşkın benimkinden daha güçlü olmasın? O halde bir kez daha gel güzelim, şimdi göreceksin olacakları!

Sabah saat onda, barondan, beni çok hasta olan baronesin yanına çağıran bir pusula aldım.

Rahat bırakılmamı belirten bir yanıt verdim: "Evliliğinizin yeteri kadar oyunbozanı oldum; benim sizi unuttuğum gibi siz de beni unutun."

Öğlene doğru, ikinci pusula.

"Eskiden olduğu gibi samimi ilişkilerimizi sürdürelim. Size her zaman saygım var, çünkü, sizin bütün bu olaylarda onurlu bir insan davranışı gösterdiğinize kesin olarak emin oldum. Olup biten şeyler hakkında tek bir sözcük söylemeyeceğiz."

Bu insanın etkileyici yalınlığı, mutlak güveni beni duygu-

landırdı ve hiçbir şekilde aşkla dalga geçilmemesi ve beni rahat bırakması ricasıyla birlikte utanç dolu bir mektup gönderdim.

Öğleden sonra saat üçte son çağrı geldi. Barones can çekişiyordu; doktor yeni gitmişti; beni görmek istiyordu. Baron gelmem için yalvarıyordu ve ben de gittim. Zavallı ben!

İçeri girdim. Apartmanın içi kloroform kokuyordu. Baron beni ağlayarak kucakladı. Bir doktorun soğukkanlılığıyla sordum:

– Neyi var?

– Bilmiyorum. Ama ölümü yakından gördü.

– Ya doktor... Ne dedi?

– Hiçbir şey. Başını sallayarak giderken şöyle dedi: "Benim uzmanlığımın olmadığı bir konu."

– Hiç ilaç vermedi mi?

– Hiç!

Beni hasta odası haline dönüştürülen yemek odasına götürdü. Onu, bir şezlongda uzanmış, kaskatı, tükenmiş, saçları çözülmüş, gözleri kor gibi yanar halde buldum. Kocasının benimkinin içine koyduğu elini uzattı. Daha sonra, baron ikimizi yalnız bırakarak çıktı. Bu kadar alışılmamış bir manzara karşısında ihtiyatlı bir şekilde soğukkanlı durdum.

– Biliyor musunuz, az kalsın ölüyordum! dedi.

– Evet.

– Ve bu size acı vermiyor mu?

– Evet.

– Ve dimdik duruyorsunuz, merhametli bir bakışınız, bir ıstırap çığlığınız yok.

– Kocanız burada!

– Pekala! bizi birbirimize yakınlaştıran o değil mi?..

– O halde acınız nereden kaynaklanıyor, barones?

– Çok hastayım. Bir kadın hastalıkları uzmanına görünmeliyim.

– A!

– Bu beni ürkütüyor. Çok korkunç! Benim geçirdiğim korkunç saatleri bir bilseniz... Elinizi alnıma koyun... Bu bana iyi

geliyor... Şimdi bana gülümsemek istemiyor musunuz... Gülümseyişiniz bana hayat veriyor!...

– Baron...

– Gitmek, beni terketmek mi istiyorsunuz?

– Ne konuda size yardımım dokunabilir, barones?

Barones gözyaşlarına boğuldu.

– Herşeye rağmen, burada, yan odada çocuğunuz ve kocanız varken sizin sevgiliniz olmamı herhalde istemezsiniz!

– Ah! siz kalpsiz bir canavarsınız...

– Elveda, hanımefendi!

Uzaklaştım. Baron beni salonun içinden geçirdi. Bu sırada bir kapıdan içeri giren bir kadın eteği gördüm. Bu olay bende bir komedi izlenimi bıraktı.

Baron yerleri titreten ve bana kovmayı anımsatan bir gürültüyle kapıyı arkamdan kapattı.

Kuşkuya yer yoktu, Göz yaşartıcı ve iki sonlu bir komediye tanık olmuştum.

Bu gizemli hastalık neydi? Histeri mi? Hayır. Almanca karşılığı: "*Mutterwut*, annelik tutkusu!". Serbest çeviri: şiddetli bir hamile kalma arzusu, yıllar boyunca edeplilik görüntüsü altına gizlenen, küçülen ama aynı zamanda bazen aldatma yoluyla patlayan kadının cinsel kudurganlığı.

Yarı-bekâr yaşayan, her zaman üremeye karşı korunaklı, çocuk sahibi olma korkusuna saplanmış, eksik sevişmelerle sürekli tatminsiz bir kadın olarak sevgiliye doğru itilmiş ve tatmin olmayan arzularıyla zorunlu olarak aldatmaya yönlendirilmişti. Ve işte sevgili ona ait olacağı zaman, sevgili metresi tatminsiz olarak bırakıp gidiyordu!

Oh! evlilik mutsuzlukları, acınacak aşklar!

İncelemenin sonunda, şu görüşe vardım: bu evliliğin dalavereleri, aldatmacaları her ikisini de başka birini, onlara mükemmel zevki vaadeden bir başka birini aramaya yöneltmiş. Sıvışmam sonucu oluşan kadınsı düş kırıklığı onu tekrar kocasına döndürmüştü. Kocası da görevlerini yapmaya o kadar istekliydi ki, sevgilisi tarafından hazırlanan karışı karşısında gö-

revlerini yerine getirmek daha hoş görünüyordu.

O halde herşey bitmişti, çünkü barışmışlardı.

Şeytan çık dışarı.

Perde.

21

Hayır, bu doğru değildi.

Barones benim eve yeniden atladı ve ondan sert ve içten bir itiraf sızdırdım.

Evliliğin ilk yılında, aşkın sevinçlerini, ikili mutluluğun sarhoşluklarını tatmamıştı. Lohusadan sonra, kocası ondan soğumuştu ve yeni bir hamilelikten korktuğu için hilelere başvurmuştu.

– O halde bu dev adam sizi hiçbir zaman mutlu etmedi mi?

– Neredeyse hiçbir zaman... veya bazen... evet evet çok ender olarak.

Yüzünü elleriyle kapatarak kanapeye kapandı.

Bu sırların itirafından etkilenerek onu yumuşak bir biçimde okşadım. Soluğu tıkanırken ve kalbi çarparken bu okşamaları reddetmedi ama vicdan azabını hissetmeye başlayınca beni itti.

Beni sıkmaya başlayan bilmece.

Benden ne istiyor? Herşeyi! Ama gerçek suçtan, gayrimeşru çocuktan korkuyordu.

Onu çılgınlaştıracak ölçüde onu öperek sıkıştırdım. Her

zaman dokunulmaz ama daha az hayal kırıklığına uğramış olarak son kez ayağa kalktı.

Ve şimdi ne yapılmalıydı?

Herşeyi kocaya itiraf etmek mi? - Ama bu yapıldı!

Ona ayrıntılar vermek mi? - Neye yarayacak!... Çünkü ayrıntılar yok.

22

Barones beni ziyaret etmeyi sürdürüyordu.

Ve her zaman, hastalıklı bir bitkinliği bahane ederek sofada oturuyordu.

Çekingeni oynamaktan duyduğum utançla, aşağılanmaktan çılgına dönerek, belki de bir iktidarsız olmanın kuşkusuyla, bir gün ona tecavüz ettim –buna tecavüz denebilirse!– ve sonra, sanki bir kadına borcumu ödemişim gibi, kibirli, mutlu, gururla dolu olarak ayağa kalktım.

Ama o berbat, utanmış bir ifadeyle ayağa kalkarken inledi:

– Söyle, gururlu barones şimdi ne hale geldi?

Ve gereken sessizlikle yapılıveren rastlantı aşklarının başlangıçlarında her zaman olduğu gibi, üzüntülü yüzü acı bir düş kırıklığını gösteriyordu.

– Ne! hepsi yalnızca bu muydu?..

– Halk çocuğu beyaz cildi ele geçirmiş, aşağı sınıftan bir adam soylu bir kızın aşkını kazanmıştı, domuz çobanı kanını prensesin kanına karıştırmıştı. Ama hangi bedelle!...

... Fırtına geliyordu. Dedikodular başlamıştı. Baronesin saygınlığı tehlikeye girmişti.

Annesi benden bir ziyaret yapmamı istedi. Ben de gittim.

– Beyefendi, dedi, kızımı sevdiğiniz doğru mu?

– Hanımefendi, bu, gerçeğin ta kendisi.

– Ve bundan utanmıyor musunuz?

– Benim için bu bir onur.

– Kızım size tutulduğunu söyledi.

– Bunu biliyorum, hanımefendi. Size samimi olarak acıyorum, olabileceklere üzülüyorum ama ne yapılabilir? Bibirimizi seviyoruz. Bu acıklı bir durum ama ikimiz de suçlu değiliz. Tehlike olduğu an, baronu haberdar ettik. Bu doğru değil mi ve kurallara uymadık mı?

– Aslında davranışınızda eleştirilecek bir yan yok ama kızımın, çocuğunun, ailenin onurunu kurtarmak zorundayım. Istırabı karşısında yıkılıyorum.

– Emredin, hanımefendi, dedim ve hemen yapayım.

– Buradan uzaklara kaçın, uzaklaşın, gidin!

– Bu yeterli, hanımefendi, bir koşulla size söz veriyorum.

– Söyleyin.

– Matmazel Mathilde'in evine dönmesini isteyeceksiniz.

– O halde, bu bir suçlama mı?

– Daha fazlası, bir ihbar. Çünkü bu kişinin baronun yanında uzun süren ikametinin evliliğin mutluluğuna ekleyeceği hiçbir şeyi yoktur.

– Kabul ediyorum. Edepsiz kız! Yapacağı şeyi kesin olarak ona bildireceğim. Ya siz, yarın mı gideceksiniz?

– Hemen bu akşam, hanımefendi.

Barones içeri girip konuşmaya katıldığı zaman biz bu noktadaydık.

– Kalacaksın, ben öyle istiyorum! dedi. Gidecek kişi Mathilde olacak.

– Çünkü? ... diye sordu anne, şaşkınlıkla.

– Çünkü boşanmaya karar verdim. Gustave bana yoldan çıkmış bir kız gibi davrandı. İkisine de aldandıklarını göstereceğim!

Oh! Üzücü sahneler! Bir ailenin fertleri arasındaki kopuştan daha acılı olan hangi cerrahi müdahale vardır! Bu, ruhun derinliklerinde gizli kalmış bütün pisliklerin, bütün tutkuların

doğrulmasıdır.

Barones beni kenara çekti ve bana baron tarafından Mathilde'e yazılan mektubun içeriğini iletti. Bu mektupta baron ikimize hakaretler yağdırıyor ve genç kıza, bizi ilk andan beri aldattığını gösteren terimlerle kutsal aşkını itiraf ediyordu...

... Taş şimdi bir kayanın sertliğine kavuşmuştu. Taş, masumları ve suçluları ezerek yuvarlanmaya devam ediyordu.

23

Bu, sonuçsuz bir gel-gitti.

Yeni olumsuzluklar eklendi. Banka bu yıl kâr payı vermedi ve iflasın yaklaştığı anlaşılıyor. Yoksulluk kapıda ve artık baronun ailesini geçindiremeyeceği olgusuna dayanan bir boşanma projesini durdurmak için bu olaydan yararlanılıyor. Görüntüyü kurtarmak amacıyla, baron, karısının tiyatroya girmesi durumunda ordudaki görevinde kalıp kalamayacağını albaya sordu. Ama albay bunun olanaksız olduğunu ona hissettirdi. Bu da aristokratik önyargılara verip veriştirmek için iyi bir olanak sağladı. Bu sırada, rahimdeki bir apsesini tedavi ettiren barones ayrı yataklarda yatma koşuluyla eski evde oturmayı sürdürüyor. Her zaman ıstıraplı, sinirli ve kaygılı olan barones cesaretlendirmelere karşı çıkıyordu ve en güzel günlerde ona gençlik inancının fazlalığını zerkederken tükeniyordum. Ona, benim gibi bedeninin ve düşüncelerinin özgürlüğüne sahip olacağı bir evde bir artist geleceğini ve özgür bir yaşamı resmediyordum. Beni dinliyordu ama yanıt vermiyordu ve sözlerimin akımı manyetik bir akım gibi onu coşturuyordu ama kafasına nüfuz etmiyordu.

Böylece boşanma projesi durdu. Yasal işler tamamlanınca,

amcalarından birinin oturduğu Kopenhag'a gidecekti. Orada, kendisine İsveç Konsolosu aracılığıyla ortak evi terkettiği bildirilecek ve o da evliliği sona erdirmek istediğini beyan edecekti. Böylece geleceğini belirlemekte özgür kalınca Stockholm'a geri dönecekti. Kendine alacağı birkaç möblenin dışında, drahoma ve eşyalar barona kalacaktı ve baron evleninceye kadar çocuğun velayetini alacak ama barones de her gün çocuğunu görebilecekti.

Para sorunları üzerinde yapılan konuşmalar sırasında, büyük bir olay meydana geldi. Çarçur edilen bir servetin artıklarını korumak amacıyla baronesin babası ölürken mirasını kızına bırakmış. Baronesin annesi de entrika çevirip, damadına belirli bir kâr payı vererek mirasın üzerine oturmuş. İşlerin pek yasal olmadığının ortaya çıktığı bugün, baron vasiyetnamenin uygulanmasını istiyor. Çok küçük bir gelirle yaşamaya mahkum olduğunu gören eski kayınvalide öfkeleniyor ve damadının aşk oyunlarını Mathilde'in babası olan erkek kardeşine açıklıyor. Fırtına kopuyor. Albay baronu işten kovmakla tehdit ediyor; dava askıya alınıyor.

Böylece baronesin bütün çabaları çocuğunun babasını kurtarma amacına yöneliyor. Ve onu bu ithamlardan korumak için, bana günah keçisi rolü veriliyor.

Sonuçta, Tanrı önünde baronun ve kuzenin masumiyetlerini itiraf eden, yalnızca benim işlediğim bütün bu suçlardan dolayı hakarete uğrayan bu babadan özür dileyen bir mektubu baronesin dayısına yazmak zorunda bırakılıyorum.

Bu güzel ve gözüpek bir hareketti; ve bundan sonra barones beni, onurunu, kendine saygısını ve ününü sevdiğinin ayakları altında ezdiren bir erkeği bir kadın nasıl sevebilirse öyle sevmeye başladı.

O halde, planıma rağmen, iğrenç girişimlerde bulunmaya mahkum olarak beni kirleten tüm bu aile işlerinden kendimi uzak tutmak zorundaydım.

Kayınvalide bana ziyaret üzerine ziyaret yapıyor, kızına olan aşkımı anımsatıyor ve beni barona karşı kışkırtıyordu,

–ama boşunaydı, çünkü artık yalnızca baronesten talimat alıyordum.– Ve zaten ben babanın tarafındaydım. Çünkü yalnızca o çocuğun sorumluluğunu yüklendiği için hayali veya değil mirasa hak kazanmıştı...

Ah! Bu nisan ayı! Ne aşk dolu ilkbaharmış bu! Hasta bir metres, iki ailenin, içinde, kuşkusuz görmeyi istemediğim kirli çamaşırlarını yıkadıkları dayanılmaz sahneler; gözyaşları, kabalıklar, eğitim cilası altına gizlenen bütün bayağılıkların ortaya çıktığı bir ayaklanma. İşte arı kovanına elini sokmak buydu!...

Doğal olarak eş bundan acı çekiyordu. Her zamanki kavgalardan pestili çıkmış, biraz önceki bağırıp çağırmalardan dolayı yanakları kızarmış, bir metresle karşılaşmak, hiçbir şekilde bilinen bir afrodizyak değil.

Ona hâlâ avutucu fikirlerimi, bazen sahte de olsa umutlarımı aktarmayı sürdürüyordum ama sinirsel gücümün son noktasıydaydım; ve bütün bunları alıyor, beynimi emiyor ve kalbimi kurutuyordu.

Bu işkencenin ortasında, yaşamımı sürdürüyor, mutsuzluğumu sürüklüyor ve korkünç bir insana bakıyordum. Akşam bana geldiği zaman, çalışıyorsam suratını asıyordu ve bu durumda ona aşkımı kanıtlamak için iki saatimi öpücüklerle ve gözyaşlarıyla boşa harcamak zorunda kalıyordum.

Onun için aşk, sürekli bir tapınma, bir köle dikkati ve sunulan fedakârlıklar demekti.

Ezici bir sorumluluk beni boğuyordu. Mutsuzluğun veya doğacak bir çocuğun bir eşi kollarına atacağı anı seziyordum. Tiyatroya girmek için yapacağı eğitime ödenmek üzere, bir yıl için, yalnızca üçbin frank ayırmıştı. Ve yapacağı tiyatrodan korkuyordum. Konuşması hâlâ korkunç bir Fin aksanı taşıyordu. Yüzünde sahne için olumsuz orantısızlıklar vardı. Onu rahatlatmak için, ona dizeler söyletiyordum. Onun öğretmeni olmuştum. Ama acılarıyla çok meşguldü ve kendinde saptadığı çok az gelişme onu tam bir bunalıma sokuyordu.

Oh! İç karartıcı aşklar! Dalaverelerin gizemi konusundaki deneyimsizliğime eklenen onun gebe kalma korkusu, bu kadar

umut kıncı durumlarda gerekli olan canlılığı, gençliği tüketeceğim yer olan bu aşktan uzun bir ıstırap yaratmama uygundu. Çok zor oluşan neşe, korkusunun bana yansımasıyla uçup gidiyordu ve bizde tamamen eksik olan en yüksek neşenin beklentisi içinde, mutsuz ve hayal kırıklığına uğramış olarak birbirimizden ayrılıyorduk. Aşkın silik görüntüleri!

Kızları özlemle arıyordum ama benim yapımdan gelen tekeşliliğim değişikliklerden nefret ediyordu; özünde çok eksik de olsalar, kucaklaşmalarımız belki de bize hâlâ önemli ruhsal zevkler vermeye devam ediyorlardı ve bu önlenemez arzular aşkımızın uzun ömürlülüğünün bir güvencesiydi.

24

1 Mayıs. Gerekli bütün belgeler imzalandı. Beni görmeye geldi ve boynuma sarılarak:

– Şimdi bütünüyle sana aitim, dedi, al beni!

Hiçbir zaman evlilikten sözetmediğimize göre, bu sözlerle neyi kastettiğini tam olarak anlamamıştım. Buna rağmen, evini terkedeceği bugün durum bana daha doğru görünüyordu. Ve odamda, düşünceli ve hüzünlü olarak oturduk. Şimdi herşeyi yapmamıza izin verilmişti ve arzu azalmıştı. Beni soğuklukla itham etti ve bunun tersini açıkça kanıtladım. Ama bu kez de duyarlılığımın olmadığından yakınmaya başladı. Ona, tapınma, ateşli övgüler, yakarışlar gerekiyordu.

Şiddetli bir kriz geçirdi ve yeni bir histeri krizi içinde onu artık sevmediğimi ileri sürdü. - Ne çabuk!...

Gereksiz gizlenmelerle, pohpohlamalarla bir saat geçti. Aklı başına geliyordu ama bu beni ağlatıncaya kadar umutsuz hale getirdikten sonra oldu. Böylece beni yeniden sevmeye başladı. Beni ne kadar alçalmış, diz çökmüş, küçülmüş görürse bana o kadar çok hayranlık duyuyordu. Beni erkek ve güçlü olarak hissetmek istemiyordu ve aşkına ulaşmak için, kendimi sefil ve mutsuz hale getirmek zorundaydım. Amacı kendini

benden üstün bir konumda gösterebilmek ve anne rolünü oynayıp beni avutabilmekti.

Benim evimde yemek yiyorduk: örtüyü serdi ve yemeği hazırladı. Gece olunca, sevgili haklarımı istedim. Sofa yatak haline dönüştürüldü ve onu soydum.

Bu, aşkın yenilenmesiydi, çünkü kollarımın arasında titreyen bir bakireydi, genç bir kızdı! Sevgiliyle yaşanan sertlikler ne kadar yüce ve görünmezdi! Ruhların bu birleşiminde hayvanlığın gerçekten bir rolü yoktu. Ancak bu hayvanlığın nerede başladığını nerede bittiğini söyleyebilir miydik?

Son bir göz atma ile konumundan emin olunca kendini bana tamamiyle verdi, mutluluktan uçuyordu; iyiydi, minnettardı; güzelliği ışıldıyor ve gözleri hissettiği mutluluğu yansıtıyordu. Yoksul çatı katım bir tapınak, muhteşem bir saray haline gelmişti ve bu basit yaşamı yaşanır hale getiren tek sevinç olan yaşama sevincini, mutluluğu aydınlatmak için kırık avizeyi, çalışma lambasını ve mumları yaktım.

Acı verici yolda bizi takip eden, tatmin olan aşkın bu esriticı dakikalarıydı; bizi yaşatan yalnızca kıskanç insanların aleyhinde olduğu bu kısa zevklerin anılarıdır. Bu zevkler saf aşkın ta kendisidir! Ve:

– Aşk hakkında kötü konuşma, dedim. doğanın işlevlerini yücelt; kendimize rağmen, bizi mutlu olmak zorunda bırakan tanrıya saygı göster.

Hiçbir şey söylemedi, çünkü mutluydu. Deliliği yatışmıştı; ateşli kucaklamalar sürerken çarpan kalbinin pompaladığı kanın basıncıyla yüzü yeniden canlandı ve pembeleşti: mumların alevi, şehvetin gözyaşlarıyla ıslanan gözbebeklerine yansımıştı ve damarlarının sedefli rengi, kuşların, aşklarının güzel anlarındaki tüyleri gibi ortaya çıkıyordu. Onaltı yaşındaki bir genç kız gibi görünüyordu, çizgileri o kadar ince ve saftı ki; olgun buğday başaklarına benzeyen dağınık sağlarıyla tamamen örtülen yastığın içine gömülen minyon kafası bana bir çocuk başı izlenimi veriyordu. Zayıf olmaktan çok kırılgan olan küçük bedeni, kalçaları örten ve dizleri ortaya çıkaran patiska gömleğiyle

yarı yarıya örtüktü.

Bu şekilde, gerinirken, gözlerini ovuştururken, bana yarı edeple, yarı edepsiz kaçamak bakışlar fırlatırken, ona hayran oluşuma bakıyordu.

Sevgilisinin okşayışlarına kendini bırakan tapınılan kadın, çıplaklığı içinde ne kadar da temizdi! Ve kadından zeka olarak üstün olan erkek, ancak onunla denk olan kadınla birleştiği zaman mutlu olur. Eski aşklarım, alt sınıftan kızlarla olan sevişmelerim şimdi bana hayvanlıktan kaynaklanan suçlar, insan soyunun düşüşleri, alçalmaları gibi göründüler. Bembeyaz bir cilt, pembe tırnaklarının piyano tuşları gibi düzgün ve dokunulmamış olduğu, biçimli ayaklar, nasırsız ayaklar, bunların hepsi bir bozulmanın işareti miydi? Bunu, çok az kası ve çok fazla siniri olan ince pençeli, parlak tüylü, vahşi hayvanla karşılaştırın! Kadının güzelliği, onları en iyi şekilde değerlendirecek erkekle birlikte, süregidecek bu özelliklerin toplamıdır. Koca bu kadını ıskartaya çıkarmış ve bu nedenle bu kadın onun hoşuna gitmediği için artık ona ait olmamaya başlamış. Güzelliği artık kocası için yokolmuş ve yalnızca seçilen keskin görüşlü kişiye görünen bu çiçeği canlandırmak bana düşmüştü.

Tapılan kadına sahip olmak, ne kadar kaygısız bir tatmindir! Bu tatmin, ödev tamamlandıktan sonra size ulaşıyor; ve bunun bir suç olduğu nasıl söylenebilir! Çok tatlı bir suç, hoş bir saygısızlık, kutsal bir alçaklık!

Geceyarısı olmak üzereydi. Sevgiliyi evine götürmek gerekiyordu.

Yol boyunca, yeni esinlenmelerimle, umutlarımla onu öptüm; öpücüklerimizin sıcaklığıyla oluşan projelerimle onu sersemlettim: sanki bütün gücünü benim temasımla tüketmek ister gibi bana yaslandı ve ben de ondan aldığımı ona geri verdim. Ve yüksek parmaklıkların önüne geldiğimizde, anahtarı unuttuğunu farketti! Ne şanssızlık! Ayının inine girerek, ona cesaretimi kanıtlamanın çılgınlığıyla, parmaklığı tırmandım ve üç sıçrayışta avluyu geçerek, baronla kavgalı bir karşılaşmaya tamamen hazır bir durumda kapıyı çaldım. Korkak ruhum, tapı-

nılan kadının önünde, rakibimle kapışma fikriyle kendinden geçmişti ve seçilen aşık kahramana dönüşecekti! Bereket versin ki, bir hizmetçi kapıyı açtı ve karşılıklı vedalaşmamız, bize bir selam bile vermeyen hizmetçinin horlayıcı bakışları altında, tam bir rahatlık içinde oldu.

25

Şimdi aşkından emin ve bunu kötüye kullanıyor!

Bugün beni görmeye geldi. Kocasını öve öve bitiremiyor. Kuzenin sürülmesinden sonra üzüntüye boğulan baron baronesin ısrarlarına teslim oldu ve benimle birlikte gara kadar ona eşlik ederek onurunu kurtarmaya söz verdi. Böylece bu gidiş kaçış özelliğinden kurtulmuş olacaktı. Üstelik, artık bana kızmayan baron, bu akşam beni evine davet etti ve söylentilere yanıt vermek için, genel yerlerde benimle birlikte görünmeyi kabul etti.

Dürüst bir kalbe sahip bu saf insanın iyiniyetini takdir etmekle birlikte, onun hesabına isyan ettim:

– Böyle utanç verici bir şey ona nasıl yapılabilir! Hayır, hiçbir zaman!

– Burada sözkonusu olanın çocuğumun onuru olduğunu düşün, diye yanıtladı barones.

– Ama, sevgilim, onun da onuru var.

Başkalarının onuru onun umurunda bile değildi. Ben kesinlikle rezil bir adamdım.

– Ama bu çok fazla! Beni küçük düşürüyorsunuz, sonuçta hepimiz alçalmış oluyoruz! Bütün bunlar saçma! Bu ahlaksızlık!

diye haykırdım.

O ağlıyordu! Ama gözyaşları onu dayanılmaz yapıyordu, öyle ki hıçkırıklarla ve beni suçlamakla geçen bir saatin sonunda, istediği her şeyi yapacağıma söz verdim. Ve zorbaya karşı homurdanıyordum, düşerken büyüleyici iki gözbebeğinin egemenliğini on kat arttıran bu kristal damlalara lanet okuyordum!

Kuşkusuz, ikimizden de daha güçlüydü. Parmağının ucuyla bizi alçaklığa kadar sürükleyebiliyordu! Bu uzlaşmadan ne bekliyordu? Benimle baron arasında ölümüne bir savaşın patlamasından ve bundan korkunç ifşaatların çıkmasından mı korkuyordu?

... Beni bu yıkık yuvayı yeniden görmeye zorlamakla çok büyük bir işkencenin içine sokmuştu. Acımasız bencilin başkalarının ıstıraplan için en küçük bir merhameti yoktu! Ya, hatalarının olmadığının kanıtlanması amacıyla, baron ile kuzen arasındaki gayrimeşru ilişkinin bütün hikâyesini yalanlamak için bana yemin ettirmesine ne demeli! Bu önemli randevuya istemeden, bacaklarım titreyerek gittim. Çiçek açmış çileklerle ve nergislerle dolu bahçeden içeri girdim. Masalsı görünümünün beni büyülediği koruluk yeniden yeşermişti; çiçek ekmek için sürülmüş siyah topraklar, çimenlerin arasında kefen gibi görünüyorlardı ve orada işiyle meşgul kayıtsız bir hizmetçinin yakınında tek başına oynayan terkedilmiş kızı düşündüm: ve küçük kız, annesinin kendisini terkettiğini öğreneceği günü bekleyerek büyüyecek ve o gün uykusundan uyanacak.

Gençlik anılarının canlandığı kum ocağının kenarına dikilmiş, yazgının kudurduğu bu evin merdivenlerini çıktım. Dostluk, akrabalık, aşk, hepsi bozulmuştu ve ona bir düzenleme getirmek için gösterdiğimiz özene rağmen, aldatma, bu yuvanın eşiğine pisliğini bırakmıştı.

Bütün bunların hatası kimindi?

Barones kapıyı açtı ve salona girmeden önceki aralıkta beni gizlice öptü. O anda, bir-iki saniye için ondan nefret ettim ve onu kızgınlıkla ittim, çünkü bu, kapıların arkasında hizmetçilerin söylediği açık saçık sözleri anımsatıyor ve midemi bulandı-

rıyordu! Kapıların arkasında! Gurursuz, onursuz, iğrenç hayvani kadın.

Sanki salona girmekten korkuyormuşum gibi bir davranış içine girdi ve bu aşağılatıcı durumdan rahatsız olduğum ve tam geri döneceğim anda içeri girmem için yüksek sesle ısrar etti. Gözlerindeki bir parıltı kararımı değiştirtti: davranışın kararlılığından dolayı kötürümleştim ve teslim oldum.

Salondaki herşey yuvanın parçalanışını gösteriyordu. Mobilyaların üzerinde çamaşırlar, giysiler, etekler sarkıyordu. Piyanonun üzerinde, orada, çok iyi bildiğim ara dantelli bluzlar gördüm. Çalışma masasının üzerinde, geçmişimin düşleri ve bugünümün tiksinti nesneleri olan bir yığın kadın çorabı ve pantalonu gördüm. Barones, sallanarak, toplayıp kaldırarak, utanmadan sıkılmadan sayarak gidip geliyordu.

Onurlu bir kadının iç çamaşırlarının bu sergisini izlerken:

– Bu kadar kısa zamanda bunların hepsini ben mi aldım? dedi.

Eski püskü giysileri inceledi ve hâlâ onarılabilecek olanları bir tarafa koydu. Kenarları sökülmüş bir pantalonu eline aldı ve kenara koydu. Bütün bunları yaparken çok sakindi.

Bir idam cezasının infazına tanık oluyormuşum gibi bir hisse kapıldım ve bunun yarattığı korkunç duygulara katlanıyordum . Bu sırada, boş şeyler üzerine olan anlamsız gevezeliğimi de bir kulağıyla dinliyordu. Yazı yazmak için yemek odasına kapanmış olan baronun gelmesini bekliyordum.

Kapı sonunda açıldı ve ben ürperdim, çünkü evdeki bu değişikliğin nedenlerini öğrenen çocuğun girişini görmem beni heyecanlandırmıştı.

Çocuk bana doğru geldi ve her zamanki gibi alnını uzattı. Kızardım, sinirlendim ve bozuk bir sesle baronese doğru konuştum:

– En azından beni bu işkenceden kurtarabilirdiniz!

Ama beni anlamıyordu.

– Küçüğüm, anne yolculuğa çıkıyor ama yakında gelecek ve sana güzel oyuncaklar getirecek: göreceksin!

Ve biraz sonra baron göründü.

Baron, bitkin, beli bükülmüş bir halde beni selamladı, konuşmadan elimi sıktı; onarılamaz acıları önünde saygılı sessizliğimi sürdürdüm ve o da gitti.

Akşam oluyordu. Hizmetçi kadın beni selamlamadan lambaları yaktı. Yemeğin hazır olduğu bildirildi. Gitmek istiyordum. Ama baron, baronesin ricalarına kendininkileri o kadar dokunaklı bir içtenlikle ekledi ki kalmayı kabul ettim.

Eskiden olduğu gibi üçümüz masaya oturduk. Görkemli ve unutulmaz bir andı. Her konudan bir parça konuşuyorduk. Ve soru soruluyordu: "Hata kimin?", o sırada gözler nemleniyordu. - Hata kimsenin değildi, hata yazgıya, çeşitli dürtülerin neden olduğu bir seri küçük olaya aitti; ve el sıkıştık, kadeh tokuşturduk ve önceden olduğu gibi birbirimize hâlâ dost olduğumuzu söyledik. Yalnızca baronesin tavrı aynen sürüyordu. Ertesi gün izlenecek yolu, gardaki randevuyu, şehirdeki gezintileri ayarladı ve biz de onun her isteğine uyduk.

Sonunda kalktım. Baron salona bizimle birlikte geldi ve orada, baronesin elini benim eliminin içine koyarak boğuk bir sesle şunları söyledi:

– Onun dostu olun. Benim rolüm sona erdi. Yaşamın kötülüklerine karşı onu koruyun. Zavallı bir asker olan bana göre çok daha yetenekli olduğunuza göre, onun da yeteneğini geliştirmesine yardım edin ve Tanrı yardımcınız olsun!

Daha sonra bizi yalnız bırakarak gitti ve kapı üzerimize kapandı.

Bu dakikada samimi miydi? O zaman buna inandım ve bu gün de inanmak isterdim. Duyarlı bir kalp olarak bize merhamet göstermişti ve kuşkusuz çocuğunun annesini bir düşmanın ellerine bırakmak istemiyordu.

Daha sonra, hastalıklı etkilenimler sonucu, bizimle oyun oynamakla övünmüş olabilir. Herşeye rağmen, bu onun karakterine uygun değildir ve bu tür olaylarda, hiç kimse kandırılmış olduğunu itiraf etmez.

26

Akşam saat altı. Merkez garın büyük salonunda gidip geliyorum. Kopenhag treninin altıyı çeyrek geçe kalkması gerekiyor ve ne barones, ne de baron ortalıkta görünmüyorlar.

Korkunç bir dramın son sahnesindeki bir izleyici konumundayım. Acımasız bir sevinçle çözümü bekliyorum. Bir çeyrek dakika daha ve barış içimize inecek. Art arda gelen bütün bu krizlerle bozulan sinirlerim sakinliği arzuluyor ve bu gece, bir metres için harcadığım veya heder ettiğim sinirsel gücümü bana yeniden geri verecek.

Nihayet, barones göründü. Arabacının dolu dizgin koşturduğu bir beygir tarafından çekilen bir arabanın içindeydi.

Her zaman kayıtsız ve her zaman geç.

Bir çılgın gibi çırpınarak bana doğru koştu.

– Hain, sözünde durmadı! Gelmeyecek! diye bağırdı. Bağırışı gelip geçen insanların dikkatini çekecek ölçüdeydi.

Bu durum umut kırıcıydı; ama aslında bu insana hak veriyordum ve öfkelenerek:

– Doğrusunu yaptı, dedim. Kendi açısından haklı.

– Haydi çabuk, Kopenhag için kendine bir bilet al, yoksa kalıyorum, dedi.

– Hayır!... Sizinle gidersem, yarın bütün Stockholm bun-

dan haberdar olur.

– Umurumda bile değil... Haydi çabuk!

– Hayır, istemiyorum.

O anda gerçekten ona acıyordum ve bu duruma katlanılamazdı. Aşıklar arasındaki bir kavga kaçınılmaz görünüyordu.

Bunu hissetti ve ellerimi tuttu, bakışlarıyla beni heyecanlandırdı ve buz eridi. Büyücü beni bastırmıştı, istencimi askıya almıştı,sonuçta boyun eğdim!

– O halde yalnızca Catherinholm'a kadar. -

– Nasıl istersen.

Bu sırada bagajları kayda geçirtiyordu.

Herşey, hatta onur kaybedilmişti ve önümde yeni bir işkence gecesi görünüyordu.

Tren hareket etti. Birinci sınıf kompartımanda yalnızdık. Baronun eksikliği bizi rahatsız ediyordu. Bu öngörülmemiş ve uğursuzluk getiren bir tehlikeydi. Vagonda ürkütücü bir sessizlik hüküm sürüyordu ve ikimizden birinin bunu sona erdirmesi gerekiyordu. İlk o konuştu:

– Axel, artık beni sevmiyorsun.

Bir aydan beri yaşadığım sıkıntılardan sersemlemiş bir halde:

– Belki de, dedim.

– Ya senin için herşeyini feda eden ben.

– Herşeyini mi feda ettin?.. Bana değil, aşkına feda ettin! Zaten ben de sana yaşamımı feda ettim! Ancak Gustave'a çok kızgınsın ve hırsını benden almak istiyorsun... En azından sağduyulu ol!

Ağladı, ağladı! Ne yolculuk! Sinirlerim katılaşmıştı. Kaputumu sırtıma geçirdim. Kendimi duyarsız, kapalı, sert hale getirdim.

– Duygularına egemen ol! Bugünden itibaren aklını kullanacaksın! Gözyaşlarının kaynağını tüketinceye kadar ağla, ağla! ve sonra kendine gel! Sen aptalın tekisin ve ben seni bir kraliçe gibi sevdim ve sana boyun eğdim, çünkü kendimi çok güç-süz zannediyordum! Yazık! Seni küçümsememe yolaçacak bir şeyi

hiçbir zaman yapma! Hiçbir zaman olup biten şeylerin bütün hatasını yalnızca bana yükleme! Dün akşam Gustave'ın üstün zekasına hayran oldum. Yaşamın büyük olaylarının hiçbir zaman tek bir nedeni olmadığını anlamıştı. Hata kimin? Hata senin, benim, onun, yaklaşan iflasın, tiyatro için olan tutkunun, rahmindeki yaranın, üç kez boşanan büyükbabanın mirasının, seni kararsız biri haline getiren olay olan annenin çocuk sahibi olma nefretinin, mesleğinin ona çok fazla boş zaman bıraktığı kocanın aylaklığının, aşağı sınıftan kaynaklanan erkeksi içgüdülerimin, beni sana iten bir Finlandiyalı kadının neden olduğu rastlantının, yalnızca birkaçını saptayabildiğimiz çok sayıdaki gizli nedenin. Seni yarın bir tek sözcükle yargılayacak olan toplumun karşısında alçalma. Bu kadar karmaşık bir sorunu, ne aldatmaya, ne de baştan çıkarana hiçbir önem vermeden çözdüğünü zanneden bu zavallı kafalardan biri olma... Ve, zaten, ben seni baştan çıkardım mı? Şu an tanıksız ikimiz baş başayken, kendine ve bana karşı samimi ol.

Ama samimî olmak istemiyordu.

Olamazdı da!

Çünkü böyle bir şey kadının doğasında yoktu. Kendini suç ortağı olarak hissediyor ve vicdan azabıyla kıvranıyordu. Yalnızca tek bir düşüncesi vardı: borcun bütün sorumluluğunu bana yükleyerek vicdanını rahatlatmak.

Kendimi sinirlendirici bir sessizliğin içine sokarak, onun bunu yapmasına izin verdim. Gece oldu; camı indirdim ve arkasından soluk ayın çıktığı siyah köknarlara bakmak için vagonun giriş yerine gittim. Daha sonra, kayın ağaçlarıyla çevrili bir göl, kenarında kızılağaçların dizildiği bir nehir göründü; buğday tarlaları, çayırlar ve yine köknarlar. Birdenbire kendimi kapıdan aşağı atmak ve içinde düşman bir kadın tarafından gözetim altında tutulduğum ve bir büyücü tarafından sımsıkı bağlandığım bu zindandan çıkmak için çılgın bir arzu duydum. Ama onun geleceği beni bir karabasan gibi rahatsız ediyordu ve bana yabancı olan bu kadının yaşamından, gelecekteki çocuklarının varlığından, annesinin varlığını sürdürmesinden, tey-

zesinden, sonunda bütün soyundan kendimi sorumlu tutuyordum.

Aynı zamanda, onun tiyatroda başarılı yapmayı kendime görev edinecektim; bir gün beni, bütün yaşamımı, beynimi, omuriliğimi ve kanımı, sıkılmış bir limon gibi çöpe atabilmesi için,onun bütün ıstıraplarından, düş kırıklıklarından, umutsuzluklarından acı çekecektim. Bütün bunları, ona verdiğim, aldığı ve düşüncesinde fedakârlık olarak bana sunduğunu zannettiği aşka karşılık olarak yapacaktı. Aşk sanrısı! Cinsel hipnotizma!

Saat ona kadar hiç ara vermeden bana surat astı. Bir saat daha ve elveda saati gelecekti!

Ama benden özür diledi ve ani bir yorgunluğu bahane ederek iki ayağını benim oturduğum yerin minderine koydu. Baygın bakışları, gözyaşları karşısında, soğukkanlılığımı ve erkeksi gücümü korudum. Herşey bitiyordu. Ayakkabılarını ve bacaklarını gördüm.

Samson diz çök! Başını dizlerine yasla, yanaklarını kalçalarına bastır, anlamadığı sert sözler için özür dile, aklı inkâr et, inancını tanıma, sev onu! Onun kölesi olan sen! Zavallı, dünyayı altüst edecek yeteneklere sahip olduğunu ileri süren sen gördüğün bir bacak için boyun eğiyorsun! Ve o, seni yalnızca böyle alçalmış halinle seviyor; sana verdiği bir dakikalık kasılma için seni çok ucuza satın alıyor, çünkü kanının bir parçasını boşaltırken hiçbir şey kaybetmiyor!

Tren düdüğü ötüyor, burası vedalaşma istasyonu. Anne olarak beni kucaklıyor, protestan olmasına rağmen alnıma haç işareti yapıyor, beni Tanrı'ya havale ediyor, kendime dikkat etmemi ve hiçbir şekilde umutsuzluğa düşmememi rica ediyor.

Ve tren, dumanıyla beni boğarak, gecenin içine dalıyor.

Sonunda, soluk alıyorum. Sabahın serin havası ve özgürlüğün tadını çıkarıyorum. Ne yazık ki, bir an için. Köyün hanına iner inmez, pişmanlıkla çöküyorum. Onu seviyorum, evet onu seviyorum, vedalaştığımız andaki görünümüyle onu seviyorum, çünkü o an bende, ilk günlerin tatlı anılarını canlandırmıştı. Cana yakın, sevecen kadın-anne olarak beni küçük bir ço-

cuk gibi okşuyordu ve üstüme titriyordu.

Ve buna rağmen onu seviyorum, onu arzuluyorum, onu ateşli kadın olarak şiddetle istiyorum.

Bu bir içgüdü bozukluğu mu? O halde ben doğanın bir kaprisinin ürünü müyüm? Annemin bu sahip oluşundan zevk aldığıma göre duygularım sapıkça mı? Bu arzu, kalbin bilinçaltı ensesti mi?..

... Ne yazacağımı düşünüyorum ve ona, içinde mutluluğu için Tann'ya yakardığım bir mektup yazıyorum.

Son sarılışı beni Tann'ya götürmüştü ve bıyığımda hâlâ tadını hissettiğim son öpücüğünün etkisi altında, insanlığın gelişimini haber veren yeni inancı reddediyorum.

. . . . .

Bir erkeğin düşüşünün ilk etabı tamamlandı: diğer etaplar, alıklığa kadar, akıl hastalığının sınırına kadar bu etabı izleyeceklerdir.

İKİNCİ BÖLÜM

1

Yola çıkışımızın ertesi günü, bütün başkent, X... baronesinin Kraliyet kütüphanesinden bir kütüphaneci tarafından kaçırıldığını öğrenmişti.

İşte önceden tahmin edilen ve işte buna rağmen korkulması gereken olay! Ya ününü korumak isteyen ben ne olacaktım? Ama bir zayıflık anında herşey unutulmuştu.

Herşeyi berbat etmişti; sonuçlarına katlanmak ve ileride olacaklara şimdiden çare bulmak bana düşüyordu. Olacaklar tiyatro kariyeri için zararlıydı, hatta o kadar zararlıydı ki, ancak bir sahnede görünerek işe başlayabilirdi ve gevşeyen gelenekler bile onun Kraliyet Tiyatrosu'nda bir iş bulabilmesini önlerdi.

Dönüşümün sabahından itibaren, burada olduğumu göstermek için, bilmem hangi boş bahaneyle, şefime saygılarımı sunmak üzere gittim, ama şef önemsiz bir rahatsızlık nedeniyle gelmemişti. Daha sonra, belli başlı caddelerde yürüdüm ve öğle yemeğimi tam saatinde yedim. Akşam Gazeteciler Derneği'ne gittim. Orada baronesin boşanmasının yalnızca sanatsal nedenlere dayandığını, olayın önemsiz olduğunu ve çok iyi anlaşan çiftin yalnızca toplumsal önyargılar nedeniyle ayrıldıklarını anlattım.

Eğer baronesin masumiyeti lehine bu haberleri yaydığım zaman ne büyük hata işlediğimi bilseydim... Ama hayır, yine de aynı şekilde davranırdım.

Gazeteler bu haberi ilk veren olmak için yarışıyorlardı, ama halk, özellikle oyunculara pek sık görülmeyen bu dayanılmaz sanat aşkına inanmak istemiyordu. Özellikle kadınlar kuşkulanıyorlardı ve terkedilen çocuk her zaman siyah nokta olarak duruyordu.

Bu sırada Kopenhag'dan bir mektup geldi. Yalnızca uzun bir hüzün çığlığıydı! Vicdan azabıyla, bıraktığı çocuğunun üzüntüsüyle, hemen Kopenhag'a gelmemi istiyordu, çünkü akrabaları ona işkence yapıyorlardı. Akrabalarının baronla birleşerek, ayrılışın tamamlanmasına gerekli olan eylemin yönünü değiştirmeye çalıştıklarını düşünüyordu.

Gitmeyi sert bir şekilde reddettim ve kızgınlıkla, barona gücendiğimi gösteren birkaç satır yazdım. Üstten bir tavırla bana yanıt verdi ve bu da birbirimizden kesin olarak kopmamıza neden oldu.

Bir telgraf, iki telgraf ve ortalık sakinleşti. Ve mahkeme işi kendi yolunda ilerliyordu.

Akşamlarımı, ona ayrıntılı bir davranış planı çizmekle, sıkıntılarını gidermek için ona çalışmasını, sanatını incelemesini, tiyatrodaki hareketi izlemesini öğütlemekle geçiriyordum, ve ona ek bir meşguliyet konusu sağlamak için, dikkatini çeken konularda yazmasını önerdim. Bu yazıları büyük gazetelerin birinde yayınlatma işini de üzerime aldım.

Yanıt gelmedi. Değerli öğütlerimin bu bağımsız kafa tarafından iyi karşılanmadığını haklı olarak düşünmeye başlamıştım.

Tedirginliklerle, kuşkularla, çalışmayla dolu bir hafta geçti. Bir sabah, yatakta olduğum bir sırada, Kopenhag'dan postalanmış bir mektup beni şaşırttı.

Sakin ve neşeliydi; baronla yaptığım kavgadan duyduğu gururu gizleyemiyordu (her iki mektubu da aldığına göre, olayı değerlendirebilirdi). Yarışma hoşuna gitmişti ve cesaretime

hayran olmuştu. "Bu çaptaki iki insanın iyi dost olamamaları çok üzücü" diye bitiriyordu mektubunu. - Daha sonra, gittiği eğlenceleri anlatıyordu. Eğleniyordu, küçük sanatçıların bulunduğu çevrelere gidiyordu. Bu benim pek hoşuma gitmedi. Bir eğlence yerinde, ona kur yapan genç insanlarla bir gece geçirmişti ve sanatsal amaçları nedeniyle ailesiyle bağlarını koparan genç bir müzisyeni çoktan fethetmişti: "Kendi yazgısıyla şaşırtıcı bir benzerlik!" Burada, ilginç kurbanın özenle yazılmış bir biyografisi ve hiçbir şekilde kıskanmamam için bir rica!

Bana iki zevk arasında yazılmış gibi görünen mektubunun alaycı ve sıcak vurgusundan keyifsizlenerek, kendi kendime "bu ne demektir?" diye sordum.

Bu soğuk ve zevk düşkünü Madonna'nın bu hayasız kanlardan biri olması mümkün müydü?... Bir fingirdek, bir yosma!

Sonunda, ona sert eleştiriler yönelttiğim bir mektup yazdım. Onun bir Madame Bovary olduğunu belirttim, bir uçurumun kenarında uyuduğu tehlikeli uykudan uyanması için ona yalvardım.

Yanıt olarak, bana genç hayranından aldığı mektuplan gönderdi. Ah! bu aşk mektupları! Bunlarda, "dostluk" sözcüğünün eskimiş kullanımı ve ruhların açıklanamaz yakınlığı ve ikimizin kullandığı modası geçmiş terimlerin bütün bir listesi vardı: erkek ve kız kardeş, küçük anne, arkadaşlık ve sonrası, aşkların altına gizlendikleri sıcak örtüler.

Neye inanmalı? Bu kadın bir akıl hastası mı? Yoksa, üç erkeğin kalplerinin kendisi için yandığı bu korkuç üç ay boyunca aldığı önemli derslerden hiçbirini aklında tutmayan bilinçsiz bir vicdansız mı? Ve, günah keçisi, başkasının suçunu üstlenen biri rolü için uygun görülen ben, onu gezgin oyuncuların sürdürdüğü düzensiz yaşama götürecek yolu açmak için hayatımı mahvediyorum.

Yeni bir ıstırap daha! Taptığın insanın çamura battığını görmek!

Böylece dile getiremediğim bir merhamet duymaya başladım ve bu sapık kadını bekleyen yazgıları sezinleyerek, kendi

kendime, gücüm yettiğince, ona destek olacağıma, onu kaçınılmaz bir çöküşten koruyacağıma yemin ettim.

Kıskanç! Aldatılan veya aldatılmak üzere olan bir erkeği aldatmak için kadının yarattığı iğrenç sözcük. Koca aldatılıyor ve onun keyifsizliğini gösteren ilk hareketine karşı suratına şu sözcük çarpılıyor: "Kıskanç!" Kıskanç erkek, aldatılan erkek! Ve kıskanç kocalarını güçsüz bir erkeğe dönüştüren kadınlar, kocalarını gözlerini kapamaya ve bu tür suçlamalar karşısında kendilerini gerçekten güçsüz hissetmeye zorlarlar.

Onbeş gün sonra geri döndü. Güzel, hoş, şen-şakrak ve eğlendiği için yalnızca neşeli anılar getiren kadın! Bununla birlikte, yeni giysisinde kötü zevkin cafcaflı renkleri vardı. Daha dün o kadar yalın, ince, özenli olan kadın gözalıcı renklere bürünmüştü!

Karşılaşma zannedildiğinden daha soğuk oldu. Ve ıstıraplı bir sessizlikten sonra, patlama gerçekleşti.

Yeni arkadaşının hayranlığıyla güçlenmiş olarak, şişiniyor, bana takılıyor ve benimle alay ediyordu. Muhteşem giysisini yırtık pırtık kanapemin üzerine yayarak, eski davranışlarına geri dönüyordu ve nefret kucaklaşmanın sıcaklığıyla eridi, ama bu, aramızda kaba suçlamalarla patlayan bir öfke kalıntısının ortaya çıkmasına engel olamadı. Doğal yapısıyla pek uyuşmayan ölçüsüz taşkınlığıma sinirlenerek ağlamaya başladı:

– Bu genç adamla oyun oynadığıma nasıl inanabilirsin? diye haykırdı. Bu bana bir nezaketsizlik gibi görünse de ona yazmayacağıma dair sana söz veriyorum.

Bir nezaketsizlik mi? İşte büyük sözcüklerinden bir tanesi! Bir erkek ona kur yapıyor, diğer bir anlatımla ona yanaşıyor ve bir nezaketsizlik yapmaktan korkarak onu kabul ediyor!... Namussuz!

Beni mahvetmek için küçük ayakkkabılar satın almış ve ben de onun ayaklarına kapandım! Lanet olsun! Siyah çoraplar giymiş, baldırları kalınlaşmış ve bu ölümcül siyah kumaşların arasından beyaz rengiyle dizi ortaya çıktı. Eteğinin altında hareket eden bu siyah bacaklar şeytan karının bacaklarıdır... Gebe.

kalma korkularından bıktığım için yalan söyledim. Kütüphanede yaptığım derin incelemelerden sonra, doğa yasalarını altetmenin bazı yollarını keşfettiğimi söyledim. Ve ona koruyucu tedbirler almasını öğütledim, kısırlığa neden olmasa da, en azından pek tehlikesi olmayan organik bir eksikliği dayanak olarak gösterdim. Ben de kendi söylediğim yalanlara inanmaya başlamıştım; bu durumda, kötü sonuçlara benim katlanmam koşuluyla bu konuda beni özgür bıraktı.

Şehrin en işlek caddelerinin birinde, ikinci katta oturan annesinin ve teyzesinin yanına yerleşti. Sürekli evime gelmesi tehlikesine karşı, onların evine gitmem kabul edildi. Ve orada olduğum sürece kapının arkasında olduklarını hissettiğim bu iki yaşlı kadının kontrolünden geçmenin hiç eğlendirici bir yanı yoktu...

Şimdi, neyin kaybedildiği çok iyi farkediliyordu. Evinde barones, eş, metresken, güçsüz insanların gelirleriyle yaşayan, bir odaya hapsolmuş bir durumda annesi tarafından izlenen bir çocuk konumuna inmişti. Ve her gün annesi onu saygın bir konuma yükselttiğini anımsatıyor ve kız da kocasının bu aile zindanından onu kurtarmak üzere geldiği mutlu saatleri anımsıyordu. Ve bu durumdan acı verici tartışmalar doğuyordu ve onu ziyarete gittiğim her akşam gözyaşları ve sert sözler bana yöneltiliyordu.

Bu acı verici başbaşa görüşmelerden bıkınca, parkta buluşma tehlikesini göze aldık; bu işleri daha kötüye götürmek demekti, çünkü kalabalığın horlayıcı bakışlarıyla karşı karşıya kalıyorduk. Karanlıkları özlemle arıyorduk, utançlarımızı yok etmek için kışın gelmesini istiyorduk ama karanlığı olmayan uzun geceleri bize getiren yaz yaklaşıyordu!

Yavaş yavaş herkes bizi terketti. Dedikodulardan etkilenen kızkardeşim bile kuşkulanmıştı. Bize verdiği son yemekte, karşıma oturan barones, zayıflığını gizlemek için içmeye başlıyor, sarhoş oluyor, kadeh kaldırıyor ve sonunda evli kadınların nefretini ve erkeklerin küçümseyişlerini davet ediyordu.

Enişteme bir aile babası şöyle demiş:

– Bu kadın bir yosma!

Ve enişte de bu sözü aceleyle bana yetiştirdi.

Bir pazar akşamı kızkardeşime davetliydik. Tam saatinde oradaydık. Hizmetçi kadın bize beyefendinin ve hanımefendinin başka yere davetli oldukları için evde olmadıklarını söylediği zaman şaşkına döndük. Bu durum alçalmanın en son noktasıydı. Akşamımızı odamda, intihar düşüncesiyle, öfkeden ve umutsuzluktan ağlayarak geçirdik. Kendimizi günün aydınlığına karşı korumak için storları indirdim ve dışarı çıkmak için geceyi ve karanlığı bekledik. Ama güneş geç saatte batıyordu ve saat sekize doğru acıktık. Param yoktu. Onun da yoktu ve evde ne içecek, ne de yiyecek bir şey vardı. Bu bize sefaletin yakın olduğunu sezdiriyordu ve şimdi yaşamımın en kötü günlerini geçiriyordum. Karşılıklı suçlamalar, isteksiz öpüşmeler, amaçsız gözyaşları, pişmanlıklar, bıkkınlıklar.

Onu annesinde yemek yemesi için teşvik ettim ama güneş ışığından nefret ediyordu ve üstelik, evde bu yemek davetinden sözettiğinden dolayı, beklenen saatten önce eve dönüşünü açıklayamayacağı için buna cesaret edemiyordu. Saat ikide yenilen öğle yemeğinden beri tek bir lokma yememişti ve aç yatma tehlikesi, açlığın ortaya çıkardığı yırtıcı hayvanı uyanık tutuyordu. Zengin evde büyüyen, lükse alışan, yoksulluğu bilmeyen barones çileden çıkmıştı. Benim için açlık çocukluğumdan gelen bir yakın arkadaştı ama taptığım kadını böyle bir durumda görmekten acı çekiyordum. Dolabımın içini karıştırdım ama bir şey bulamadım. Masamın çekmecelerini çektim ve orada, kafamdan attığım anıların, kurumuş çiçeklerin, pembe pusulaların, solmuş şeritlerin arasında bilmem hangi cenazenin anısına saklanmış iki adet şeker buldum. Siyah kağıda sarılı şekerleri ona uzattım. Yaslı görünümüyle bu şekerler aşıklar için ne kadar iç karartıcı bir yemekti!

Yıkılmış, yokolmuş, üzüntünün içinde kaybolmuş olarak öfkeyle ayağa kalktım ve bize kapıları kapatan, bizi kovan onurlu kadınlara karşı patladım.

– Neden bu nefret dolu küçümseyiş? Bir suç mu işledik?

Hayır. Yasanın bütün kurallarına uygun, hukuki açıdan yasal bir boşanma var!

Barones avunmak için:

– Çok fazla dürüsttük, dedi. Dünya bir alçaklar yığınından başka bir şey değil. Yüzsüzce ve açıkça yapılan aldatmaya evet, boşanmaya hayır! Ahlakları ne kadar da güzel!

Aynı fikirdeydik. Buna rağmen suç varolmaya devam ediyordu. Eğilmiş kafalarımızın üzerinde Demokles'in kılıcı gibi duruyordu!

Kendimi kuşların yuvasını bozan yaramaz bir çocuk gibi hissediyordum. Anne yuvadan kaçırılmıştı; yavru kuş, anne kanadının sıcaklığından yoksun olduğu için toprağın üzerine yatarak bağırıyordu!

Ya baba? Bu çökmüş yuvada, baba, ailenin ocağın etrafında toplandığı pazar akşamlarının birinde, piyanonun sessiz kaldığı salonda tek başına yüzüstü bırakılmıştı; yalnız başına yemek yediği salonda, yatak odasında yalnız başına bırakılmıştı...

– Hayır, hayır, diye yanıtladı. Kuzenin eniştesi olarak güzel bir mabeynci kanapesine kurulmuştur. Tıka basa karnını doyurmuş, şişmiş olarak, iftiraya uğramış zavallı çocuk Mathilde'isinin parmaklarını sıkarken, hiçbir şekilde harem yaşamına ayak uyduramayan karısının kötü davranışı üzerine inanılmaz hikâyeler uyduruyordur! Ve bu ikiyüzlü toplumun yakınlığıyla ve taziyeleriyle çevrili olarak bize ilk taşı onlar atıyordur!

Ve derin düşünüşlerin sonunda, baronun burnumuzu sürttürdüğü ve başka birini almak için kendini sıkıntıya sokan karısından kurtulduğu ve sonunda, haksız olarak drahomaya el koyduğu fikrini ileri sürdüm.

Bu fikre karşı çıktı:

– Onun hakkında kötü konuşma. Bütün bunlar benim hatam!

– Neden onun hakkında kütü konuşamayacak mışım? Baron kutsal biri mi?

Böyle olduğunu kabul etmem gerekiyordu, ne zamanki onun hakkında konuşsam, hemen onu savunmaya kalkıyordu.

Sonunda güneş battı ve birbirimizden ayrıldık.

Aç olarak uyudum. Düşümde, almak için olağanüstü çabalar gösterdiğim, yukarıya asılmış büyük bir peynir parçası gördüm.

2

Şansızlık peşimizi bırakmıyordu. Başlangıç için tiyatro müdüründen bir randevu istendi. Müdür olarak, yuvasını terkeden bir kadınla görüşme yapamayacağını bildirdi.

Her yola başvurulmuş, ve hepsi de başarısız sonuçlanmıştı. O halde, bir yıl geçtikten sonra, parası tükeneceği için bu kadın sokakta kalacaktı. Onu bu durumdan kurtarması gereken kişi de yoksul bir bohem olan bendim.

Bu çıldırtıcı haberi doğrulatmak amacıyla, eskiden çok sık görüştüğü ve onu dizinin dibine oturtup "perim" diye hitabeden dostu, büyük kadın trajedi oyuncusuna gitmeye karar verdi.

Kocası tarafından aldatılan büyük trajedi oyuncusu onurlu günahkârı hakaret eder bir tarzda karşıladıktan sonra kapı dışarı etti.

Her yol tüketilmişti.

Geriye, ne pahasına olursa olsun öç kalıyordu!

– O halde, dedim, yazar ol! Dramlar yaz ve bu aynı sahneyi onlara oynat! Çıkabilme olanağı varken neden iniyorsun! Soytarıları ayaklarına kapandır. Sıçra ve kendini aş. Eleştirici bir düz yazıyla, salonlarını kaltaklara açıp boşanan kadınlara kapayan bu yalancı, ikiyüzlü, kötü dünyanın foyasını ortaya çıkar!

İşte güzel bir dram konusu!

Ama o, yansıtma gücü olmayan, gevşek, çabuk duygulanan insan sınıfındandı.

– Hayır, intikam yok!

Aynı zamanda hem gevşek ve hem de intikamcı olarak, intikam işini Tanrı'ya bırakıyordu.

İşin peşini bırakmıyorum ve şanslı bir rastlantı bizi buluyor. Bir yayıncı benden çocuklar için resimlenmiş bir kitaba metin yazmamı istiyor.

– Alın, dedim, bu metni yazınız. Yüz frank kazanacaksınız.

Ona yardımcı kitaplar getirdim, ona bu işi kendi başına yaptığı yanılgısını sağladım ve yüz franga sahip oldu. Ama yapılmaması gereken şeyi yapmıştım! Çünkü yayıncı, dram yazarı olarak tanındığım için adımın kapağın üzerine yazılmasını istiyordu. Bu, edebi bir orospuluktu. Ve yazarlık konusunda yetersiz olduğuma karar veren rakiplerimin eline bu kez iyi bir koz geçmişti.

Daha sonra bir gazete için yazı yazmasını istedim. Vasat bir yazıydı. Makale çıktı ama gazete bir ücret ödemedi.

Sanki gazetenin kasasından çıkmış gibi, yazara verdiğim parayı bulmak için sokaklarda koşuşturuyorum.

Zavallı Maria! İşlerinin kötüleşmesi nedeniyle, möbleli odalarını kiralamak zorunda kalan annesine ufak tefek gelirlerini vermek onun için ne büyük bir sevinç kaynağıydı.

Yaşlı kadınlar böylece beni bir kurtarıcı gibi görmeye başladılar; çekmecelerinden bütün tiyatrolar tarafından reddedilen çeviri kopyaları çıkıyordu ve yönetmenlerin kabullerini zorlamak için bende, pek inandırıcı olmayan yetenekler buluyorlardı. Sonunda, çalışma düzenimi bozan ve beni daha büyük bir sefalete sokmaktan başka bir etkisi olmayan faydasız girişimlerle boğuldum.

Kaybettiğim zaman ve sinirsel kaynaklarımın günlük tüketimi nedeniyle birikimlerim yokoldu, öyle ki öğle yemekleriyle yetinmeye başladım ve akşam yemeği yemeden yatma alışkan-

lığıma geri döndüm.

Bu birkaç para kazanma işinden cesaret alan Maria beş perdelik bir oyun yazmaya başladı. Herşey sanki, şiirsel esinlerimin bütün verimsiz tohumlarını ona aktarmışım, ona şınnga etmişim gibi görünüyordu. Bu bakir topraklara ekilen tohumlar topraktan çıkıyorlar, büyüyorlardı. Buna karşın ben, kendini körelterek doğurganlığını yayan aşılayıcı tohumlar gibi kısırlaşmıştım. Ve kendimi ölecek kadar parçalanmış hissediyordum ve beynimin çarkları, erkeğinkinden farklı bir biçimde düzenlenmiş bu dişi beyniyle iç içe geçerek bozuluyorlardı. Aslında, bu kadını edebiyata yöneltirken onun edebi yeteneklerini neden abarttığımı bilmiyordum, çünkü onun bana yazdığı bazen kişisel ve çoğu zamanda vasatın altında olan mektuplarının dışında hiçbir yazısını okumamıştım. Benim canlı şiirim olma yolundaydı. Kaybolan yeteneğimin yerine geçiyordu. Kişiliği, benim için yeni bir organdan başka bir şey oluşturamayacak şekilde, benim kişiliğimin içine girmiş ve ona eklenmişti. Artık ancak onun aracılığıyla varoluyordum ve ben, kök-anne, muhteşem bir çiçek olarak açılmak için güneşe doğru çıkan sapı beslerken, yeraltında geçen bir yaşam sürdürüyordum: aşılanmış çiçeğin, ödünç aldığı bu parlaklıktan en üst derecede gururlanarak, yeniden çiçekleneceği ve parıldayacağı başka bir yere gitmek için, çürümüş kökten ayrılacağı günün geleceğini unutarak, bu görkemden zevk alıyordum.

Oyununun birinci perdesi bitmişti. Onu okudum. Sanrılarımın etkisiyle, onu mükemmel buldum ve yazarı coşkuyla kutlarken ona hayranlığımı yüksek sesle ifade ettim. Yeteneğine kendi de şaşırmıştı ve projelerimizde ani bir değişikliğin olduğu sırada, onun yazarlık geleceğini bekleyen olayların büyüleyici bir tablosunu çiziyordum. Maria'nın annesi, bir derebeylik arazisinin sahibi olarak çok zengin olan ressam bir kadın arkadaşının varlığını anımsadı ve en önemlisi, büyük kadın trajedi oyuncusunun rakipleri olan, Kraliyet Tiyatrosu'nun baş aktörü ile karısının çok yakın arkadaşıydı.

Bekâr olan bu dostun ahlaki güvence vermesi sonucu, bu

iki sanatçı Maria'nın eğitimini sağlama işini üstlenmişlerdi. Ve Maria, onbeş günlük bir süre için bu dostun evine davet edildi. Orada, yönetmenlerinden gerekli bilgileri almış olan baş aktör ve karısıyla tanışacaktı. O halde, bize iletilen ilk haberler yalandı. Bunlar, kızının tiyatro macerasını engelleme amacındaki anne tarafından uydurulmuş bir hikâyeden başka bir şey değildi.

Bu durumda kurtulmuştum. Artık, uyuyabilir, soluk alabilir ve çalışabilirdim.

İki hafta yoktu. Mektuplarına bakılırsa, canı sıkılmıyordu. Onda tiyatro için büyük yetenek bulan yeni dostlarından söz ediyordu.

Döner dönmez, şehir dışında bir köylüden bir oda kiraladı. Böylece eski muhafızlarından kurtulmuş ve her cumartesi ve pazar benimle özgürce görüşebilecekti. Yeni boşanmadan bize kalan üzüntüye rağmen yaşam bizden bir gülümseyişi esirgememişti. Ama doğada, toplumsal kuralların ağırlığı daha az hissediliyor ve yaz mevsiminde, güneş altında, ruhun karanlıkları daha çabuk dağılıyor.

3

Sonbaharın başında, tiyatroya girişi iki ünlü aktörün himayesinde ilan edildi ve dedikodular sona erdi. Onun için seçilen rol benim hiç hoşuma gitmedi. Modası geçmiş bir oyunda, kostümlü önemsiz bir roldü. Ama öğretmeni onun için seyircinin sempatisine bel bağlamıştı; içinde kadının, onunla sırf salonunda yeni bir süsün olması için evlenmek isteyen markiyi terslediği güzel bir sahnesi vardı. Bu sahnede, kadın kahraman, markinin servetine ve ünvanına, yoksul genç bir erkeğin soylu kalbini tercih ettiğini söylüyordu.

Artık öğretmen olarak bırakıldığım için, bütün zamanımı bilimsel çalışmalarıma adamak ve herhangibir akademiye hitaben bir bildiri hazırlamak için kullanabilirdim; bu, asaleten kütüphaneci ve edebiyatçı ünvanını almam için gerekliydi. Büyük bir coşkuyla Uzakdoğu üzerine olan etnografik çalışmalarımın içine daldım. Bu çalışma, anlaşmazlıklarla, belalarla ve hissettiğim parçalanmalarla tükenmiş ve geleceği çoktan aldatıcı renklere bürünmüş olan, sevilen kadının yanında herhangibiri olmaya özendirilmiş beynim için afyon gibi olduğundan, mucizeler yaratabildim; hiç yakınmadan nemli ve buz gibi havadan ıstırap çekerek, yoksulluğa ve parasızlığa meydan okuyarak, sabahtan akşama kadar kraliyet şatosunun mahzenlerine kapanıyordum.

4

Kızı ansefalik tüberkülozdan öldüğü sırada Maria tiyatro oyunculuğuna başlamıştı. Yeniden bir aylık gözyaşları, pişmanlıklar, vicdan azapları.

– Bu bir cezadır, diye açıkladı büyükanne. Bu zehirli kılıcı kızının kalbine saplamaktan memnundu, çünkü ailesinin adını lekelediği için ondan nefret ediyordu.

Maria, yaşadığı ıstıraptan yıkılmış olarak, eski kocasının evinde ve eski kayınvalidesinin himayesinde, can çekişen küçüğün başucunda gece-gündüz nöbet tuttu. Zavallı baba tek neşesinin kaybıyla mahvolmuştu; acının altında ezilmiş olarak, bazen geçmişin bir tanığıyla eski anıları yaşamak için eski dostunu görme arzusuna kapılıyordu. Bir akşam, küçük kızın gömülüşünden birkaç gün sonra, hizmetçim baronun gündüz evime geldiğini ve akşam beni beklediğini söyledi.

İlişkimiz özel koşullarda koptuğundan ve hiçbir şekilde barışma istemediğim için, nazik ve seçilmiş açıklamalarla daveti reddettim.

Mektubumun alınışından onbeş dakika sonra, yas içindeki Maria, gözyaşlarıyla yıkanmış bir yüzle, üzüntülü baronun ricalarını kabul etmem için geldi.

Bu görevi pek uygun bulmamıştım; toplumun yargısını ve böyle bir durumun yanlış anlamaya yolaçacağını ileri sürerek,

söylenip durdum. Beni önyargılı olmakla suçladı, sonunda, kalbimin bağışlayıcılığına güvenerek bana yalvardı ve bu dürüstlükten uzak anlaşmaya razı olana kadar diretti.

Dramın cereyan ettiği eski eve bir daha adım atmamak için yemin etmiştim. Oysa, baron bu evden taşınmıştı. Şimdi evimin civarında ve Maria'ya çok yakın bir yerde oturuyordu. Bu nedenle, eski eve karşı beslediğim önyargılar değişmediği halde Maria ile birlikte baronun evine gittim.

Yas, üzüntü, ölü evinin ciddi ve donuk havası, bu karşılaşmanın bütün tuhaflığını ve bütün rahatsızlığını ortadan kaldırmak için birleşiyorlardı. Bu iki insanı birlikte görme alışkanlığı, bendeki bütün kıskançlık tedirginliğini yokediyordu ve baronun ince ve samimi davranışı beni mükemmel bir güven duygusuyla örtüyordu.

Yemek yiyor, içki içiyor, kâğıt oynuyorduk ve herşey eskisi gibi cereyan ediyordu.

Ertesi gün, bende toplanıldı; başka bir akşam, yaşlı bir kadının evinde bir oda kiralamış olan Maria'daydık. Eski alışkanlıklarımıza geri dönmüştük ve Maria bizi uyum içinde görmekten mutluydu. Bu durum onu sakinleştiriyordu ve her zaman birbirimizi kolladığımız için, dikkatli davranışlarımız sayesinde, hiç kimse duygusal açıdan yaralanmamış oluyordu. Baron bizi gizli nişanlılar olarak görüyordu ve Maria için olan aşkı da tamamen ölmüş gibiydi. Hatta bazen, aşk acılarını bizimle paylaşacak kadar ileri gidiyordu, çünkü güzel Mathilde babasının evinde göz hapsinde olduğu için zavallı aşık onu göremiyordu... Ve Maria ya ona takılıyor, ya da avutuyordu. Baron, eskiden toplum içinde gizlediği duyguların gerçek yapısını saklamıyordu.

Ayrılırken samimilik kıskançlık olmasa da tiksinti uyandıracak noktaya kadar tehlikeli boyutlara vardı.

Bir gün, Maria, bana baronla birlikte yemek yemek için kaldığını söyledi, çünkü kızından barona kalan miras nedeniyle ivedi işler varmış.

Uygunsuz olarak nitelediğim bu kötü eğilimlere karşı

ayaklanıyorum. Bana önyargılara karşı çıkışlarımı anımsatarak yüzüme karşı alaylı bir şekilde gülüyor ve ben de sonunda gülüyorum. Bu durum gülünç ve garip ama bu, toplumla alay etmek için uygun bir ton ve erdemin zafere ulaştığını görmek şahane bir şey.

Böylece, istediği zaman barona gidiyordu ve hatta, eğlenmek için baronun ona rolünü tekrar ettirdiğini zannediyorum.

Buraya kadar herşey sıkıntı yaratmadan geçti ve kısa bir süre içinde kıskançlıklarım alışkanlığın etkisiyle kayboldu, çünkü her zaman kafamda onların evli oldukları hakkında eski yanılsama varlığını sürdürüyordu. Bir akşam, Maria yalnız başına evime geldi. Mantosunu çıkarmasına yardım ettim ve her zamanki davranışının aksine eteklerini özenle düzeltti. Kadın gizleri konusunda bildiğim kadarıyla, bir şeyler sezinledim. Benimle konuşurken, tam aynanın karşısına oturdu ve zoraki bir havayla gevezelik ederken, aynada yansıyan görünümüne gizlice göz atıyor ve saçını düzeltiyordu.

Dayanılmaz bir kuşku ruhumu sardı ve heyecanımı zaptedemeyerek patladım:

– Nereden geliyorsun?

– Gustave'dan.

– Ne yaptınız?

Hemen bastırılan ani bir hareket ve sonra yanıtladı:

– Rolümü tekrar ettim.

– Yalan söylüyorsun!

Kıskançlığımın saçma olduğunu haykırdı. Gösterdiği nedenler karşısında teslim oldum. Ne yazık ki hemen gitmemiz gerektiğini söyledi, çünkü barona davetliydik, öyle ki araştırmalarım askıda kaldılar.

Bugün, o olayı yeniden anımsadığımda, en hoşgörülü sözcükle, iki eşli olduğuna yemin etmeye hazırım. Ama o dönemde hileleri beni büyüledi ve ben de tuzağa düştüm.

Ne olmuştu?... Muhtemelen şu:

Baronla baş başa yemek yedi; kahvelerini ve likörlerini içtiler: hazmetmenin etkisiyle kendini yorgun hissetti. Baron ona kanapeye uzanmasını önerdi... Arkası yavaş yavaş geldi. Yal-

nızlık, mutlak güven, anılar, edeplilikten ölmeyen bu iki kişiye yardımcı oldu; iştahı kabaran yalnız adam kızıştı ve olay meydana geldi. Kimseye zararı olmayan bir zevkten neden yoksun kalınsındı? Özgürdü, çünkü aşığından para olarak hiçbir şey görmemişti ve sözünde durmamanın bir kadın için ne anlamı vardı? Belki de gereksinimlerini daha iyi karşılayan bir erkeği kaybettiğine pişmandı; belki, merakı tatmin olduktan sonra, karşılaştırma yaptığında, ne kadar coşkulu olursa olsun, çekingenin ve zayıfın altta kalması gereken aşk savaşımında en güçlüyü sabırsızlıkla bekliyordu. Sonuç olarak, bedenini en küçük ayrıntısına kadar bilen bu erkeğin karşısında binlerce kez giyinip soyunmuş Maria, kapalı kapılar ardında verilen bu yemeğe lezzetli bir tatlı eklemekten rahatsızlık duymamıştır. Özellikle, kendini her tür bağımlılıktan bağışık olarak hissettiği ve duyarlı kadın kalbi, bu muhtaç insan için şefkatle dolup taştığı zaman. Ve, namus sözü, hakarete uğramış veya aldatılmış olan kocanın yerinde olsaydım, başka biri tarafından gık diyemeyecek duruma getirildikten ve o kişinin metresini elime geçirdikten sonra, yatak odamdan dokunulmamış olarak çıkmayacağına yemin ederim.

Ama sevgili dudaklar, onur, onurluluk, iyi gelenek sözcüklerini sürekli telaffuz ettiğine göre, bu tür kuşkulara inancı da eklemek istemedim. Niçin?

Bunun nedeni, onurlu bir erkek tarafından sevilen kadının onu her zaman bastıracağı gerçeğidir. Erkek yalnız olmakla övünüyor, tek olmak istiyor ve istenen şeye inanılıyor.

Kuşkusuz bugün, bu kadının sadakati bana son derece inanılmaz, kabul edilemez ve imkânsız görünüyor.

Zaten, baronla başbaşa geçirdiğim saatler boyunca her zaman fahişelere ilgi duyduğunu göstermeye çalışmıştı ve birlikte restoranda yemek yediğimiz bir akşam benden fuhuş yapılan evlerin adreslerini soracak kadar ileri gitmişti.

Maria'ya karşı küçümseyici incelikte tavırları olduğunu da ekleyelim; böyle durumlarda karısı da bir yosma gibi davranmaya başlıyordu ve o sıralarda ilişkimizden aldığı cinsel zevk de sürekli azalıyordu.

5

Sonunda sahneye adımını attı. Çeşitli ve karmaşık nedenlerle bu bir başarı oldu. Öncelikle, herkes için, sahneye çıkan bir baronesi görme merakı; evliliğin çöküşüyle geleneklere vurulan darbeden mutlu olan burjuvazinin soyluluğa karşı savaşımı içinde gösterdiği sempati; dahası bekârlar, cinsiyetsizler, evlilik esaretinin düşmanları ondan çiçeklerini esirgemediler: ayrıca büyük aktörün yakınları, akrabaları ve dostları vardı. Bunlar da işin içindeydiler çünkü aktör Maria'yı tiyatro için biçimlendirmişti, çünkü onun öğretmeniydi.

Temsilden sonra, baron, ikimizle birlikte Maria'nın evsahibesi kadını da yemeğe davet etti.

Sonuç karşısında coşulmuştu ve sevinçten herkes sarhoş olmuştu. Maria, yanaklarında kalan kırmızıyla, kirpiklerine yapışan siyahla, yaşını başını almış kadın saç modeliyle hoşuma gitmemişti. Artık sevdiğim bakire-anne olmayıp, küstah görünüşlü, basit tavırlı, herkesin sözünü kesen, kendini beğenmiş saygısız bir yosmaydı.

Sanatın doruklarına vardığını sanıyordu ve öğütlerime, gözlemlerime yalnızca omuz silkmeyle veya bir merhamet duygusuyla yanıt veriyordu:

– Küçüğüm, bunu sen anlayamazsın.

Baron bahtsız bir aşık havasındaydı. Ben orada olmasam onu öpecekti: çok miktarda şarap içtikten sonra, sanatın, kutsal sanatın bu kadar acımasız fedakârlıklar gerektirmesinden duyduğu üzüntüleri dile getirirken içini boşalttı.

Gazeteler, iyi ilişkiler sayesinde, başarıyı ortaya koyan yazılar yazdılar ve bir oyun anlaşması kaçınılmaz bir sonuç gibi görünüyordu. Oyuncunun birkaç davranışının fotoğrafını çekmek için fotoğrafçılar çekiştiler ve küçük bir yayıncı yeni yıldızın fotoğrafını biyografisiyle birlikte satışa çıkardı.

Taptığım kadının bütün bu resimlerini incelediğimde beni şaşırtan şey, bunların hiçbirinin benim orijinalime benzememesiydi. O halde, bu kadar kısa bir zamanda, bir yılda, karakterini ve ifadesini mi değiştirmişti? Yoksa, ona baktığım zaman, gözlerimde ifade edilen aşkı, sevecenliği, şefkati yansıtırken başka bir insan mı oluyordu? Bu fotoğraflara bakarken onda, yabani bir yosmalık ifadesinin eşlik ettiği bayağı, sert, küstah bir fizyonomi gördüm. Yüz ifadesi davetkâr ve tahrik ediciydi. Özellikle pozlardan biri beni ürkütmüştü. Bu pozda, bakışları benim dışında başka birinin bakışlarının içine dalmış gibiydi, çünkü saygıya ve sevecenliğe karışmış olan aşkım, onu hiçbir zaman sokak kızlarını tahrik eden kaba şehvetle okşamıyordu; ve bu fotoğraf bende, kafelerin kapısında akşam vakti size gösterilen açık saçık resimlerin etkisini yapmıştı.

Fotoğraf bana getirildi zaman, onu almayı reddettim:

– Senin Maria'nın bir fotoğrafını bile istemiyorsun, dedi. Hiçbir zaman açıkça itiraf etmediği aşağılık duygusunu ortaya çıkaran acınası bir haldeydi: O halde artık beni sevmiyorsun!

Bir kadın sevgilisine, "Artık beni sevmiyorsun!" dediği zaman, artık o da sevmiyordur.

Ve o günden sonra sevgisinin git gide azaldığını hissettim.

Boş ruhunun benimkinin içinde, ulaşmayı arzuladığı amaca gerekli olan cesaretini ve atılganlığını yitirdiğinin bilincine varmıştı ve bu rahatsız edici alacaklıdan kurtulmaya hazırlanıyordu. Bununla birlikte beni dinlerken ve fikirlerimi küçümsü-

yor havasındayken bile benden fikir çalmayı sürdürüyordu:

– Küçüğüm, sen bunu anlayamazsın!

Ve her konuda bilgisiz, yalnızca Fransızca konuşmayı bilen, eğitimi zayıf, taşrada büyümüş, ne tiyatro, ne de edebiyat hakkında hiçbir şey bilmeyen, ona İsveç aksanıyla ilk dersleri veren ve ona düzgün söyleyişin yöntemini öğreten bana borçlu olan bu kadın beni tembel biri olarak görüyordu!

Yakında gerçekleşecek ikinci sahnesi için, ona repertuvarın en iyi oyunu olan bir melodramda önemli bir rolü istemesini öğütledim. Görüşümü kabul etmedi. Bir süre sonra aynı rolü seçtiğini söyledi. Sonunda!... Ona kostümlerini çizdim, göze çarpıcı davranışların nereler olduğunu gösterdim, sahneye giriş çıkış anlarını saptadım ve ortaya koyması gereken bu karakterin belli başlı özelliklerini ifade ettim.

Böylece baronla aramızda sessiz bir çekişme başladı. O, kraliyet muhafız alayının tiyatrosunun müdürü ve asker oyuncuların öğretmeni olarak, dramatik sanat konusunda üstün niteliklere konmuştu ve Maria, onun sözde fikirlerine daha fazla önem vererek, onu bir öğretmen olarak görüyor ve benim öğütlerimi dinlemiyordu. Ah! Doğallık görünümü altında öğrettiği kişisel estetik! Bu adamın doğallık bahanesiyle öğütlediği şey, basitliktir, bayağılıktır, sıradanlıktır!

Modern komedi sözkonusu olduğunda bu ilkeyi pekala kabul ederim. Burada kişiler yaşamın binlerce sefaleti içinde hareket ederler! Örneğin bir İngiliz melodramı sözkonusu olduğunda, bu imkânsız, katlanılamaz bir ilkedir; büyük tutkular, salon konuşmalarıyla dolu şakalaşmalarla aynı biçimde ifade edilemezler.

Ama, özelden geneli çıkaran vasat bir beyin için bu ayırımı yapmak çok güç gibi görünüyor.

Maria, oyundan bir gün önce bana tuvaletlerini gösterme onurunu bahşetti. İtirazlarıma, ricalarıma rağmen, onu öldüren, ona bir ceset görüntüsü veren kumlu gri bir kumaş seçmişti.

Yanıt olarak, oldukça kadınsı olan bir düşünceyi ileri sürdü:

– Ama, büyük oyuncu Madam X..., buna benzer bir giysiyle bu rolü oynamıştı.

– Doğru. Ama Madam X... senin gibi sarışın değil. Sarışınlara yakışan bir şey esmerlere hiç yakışmayabilir.

Anlamadı ve sinirlendi!

Bir başarısızlığı ona önceden haber vermiştim ve ikinci oyunu bir düşüş oldu.

Yeniden gözyaşları, yakınmalar, pişmanlıklar!

Bu yıkıma ek olarak, bir hafta sonra, büyük trajedi oyuncusu bilmem kaçıncı yaş gününü kutlamak için bu rolü yeniden aldı ve sahnede bir sepet çiçekle ve bir yığın taçla onurlandırıldı.

Doğal olarak Maria çöküşünün sorumluluğunu bana yüklüyordu, çünkü şom ağızlıydım ve bu bozgundan duyduğu üzüntü içinde, alttakinin başka bir alttakine duyduğu sempatiyle her zamankinden daha fazla bir içtenlikle barona bağlandı.

Bilgin, dram yazarı, dram eleştirmeni, kütüphanedeki çalışmalarım ve bağlantılarım sayesinde dünyanın en gelişmiş beyinleriyle ilişkide olan ve her edebiyat türüne giren ben, bilgisiz olarak değerlendirilerek ve bir sayfa veya bir köpek gibi görülerek, eski bir giysi gibi bırakılmıştım.

Bununla birlikte, bu ikinci oyun felaketine rağmen, yıllık ikibindörtyüz frank ücretle anlaşma yaptı ve işin içinden çıktı. Ama, aynı zamanda yüksek sanata doğru yönlenen kariyeri de sona erdi. Faydalı oyuncular sınıfına girdiği ve sosyete kadını, manken gibi ikinci derecede rollere çıkmaya zorunlu olduğu için, günlerini terzilerde geçiriyordu. Tek bir akşam için üç, dört veya beş tuvalet yetersiz aylığını alıp götürüyordu.

Ah! bir düzine replik içeren ve git gide kalınlaşan broşürler verildiği zaman, üzüntü verici sahneler, ıstıraplı düş kırıklıkları! Odası kumaş, şifon giysilerin gazeteden kesilmiş patronlarıyla dolu olarak bir moda atölyesine dönmüştü. Ve işte anne, terzi çırağı olarak, kendini yüksek sanata adamak için salonları ve tuvaletleri küçümseyerek terkeden gerçek kadın, burjuvaların gözünde birkaç dakika sosyetik kadın gibi görünmek için gece-

yanlarına kadar dikiş makinasının başında çalışıyordu.

Daha sonra, iki sözcük söylemek için sahneye giriş anını beklediği kulislerdeki aylak yaşamı vardı. Böylece dedikodu, çekiştime, açık saçık öykü zevki ortaya çıkıyordu ve yükselere çıkma özlemleri de yokoluyordu; ruhun kanatları kopuyor, toprağa düşülüyor ve çamura batılıyordu.

Yıkım kendi yolunu izliyordu ve giysilerin birçok kez geri gönderildiği, yenilerinden yararlanma olanaklarının bittiği gün, küçük roller elinden alınıyor ve figüranlığa kadar indiriliyordu.

Ve yoksulluğun geri geldiği sırada, annesi, değişmeyen Cassandre, ona üzüntülü günler geçirtiyordu ve ilgi çekici boşanmaya ve çocuğun ölümüne tanık olan toplum kötü anneye ve aldatan eşe başkaldırıyordu. Kısa bir süre sonra, tiyatro müdürü halkın antipatisine teslim oldu: öğretmeni olan oyuncu bile, yeteneği olmadığını söyleyerek onu eleştirdi.

– Önemsiz bir kadın kaprisi için bu kadar gürültü ve bu kadar felaket!

Bu felaketlere bir yenisi eklendi: Maria'nın annesi bir kalp hastalığı nedeniyle aniden öldü. Toplum, doğal olarak, bu hastalığı, ahlakı bozuk kızının neden olduğu acılara bağladı.

Bir kez daha, onurum devreye girmişti. Sonuçta adaletsiz olan bu toplumdan tiksiniyordum: ve son bir çabayla onu çamurdan çekip çıkaracaktım. Ona yardım elini uzatacak kişiye bütünüyle bağlı olacağı şu gün, konusu tiyatro, müzik, edebiyat ve sanatlar olan haftalık bir dergi çıkarması önerimi kabul etti. Burada makale yazarı ve eleştirmen olarak başlayabilir ve böylece gelecekteki yayıncılara başvurmak için hazırlanabilirdi.

İşe ikiyüz frank yatırdı. Ben kopyalar ve provalar işini üstlenmiştim. Yönetim konusundaki yetersizliğimin bilincinde olarak, gazete satış yeri olan tiyatro rejisörü ile yapacağı ilan anlaşmaları ve satış işini ona bıraktım.

İlk sayı çok başarılı gibi görünüyordu. Baş makale yeni usta ressamlarımızdan birinin imzasını taşıyordu; Roma'dan ve Paris'den gelen yazılar, Stockholm'un ilk gazetelerinden birinin ortağı olan ünlü bir yazardan bir müzik eleştirisi; benim tara-

fımdan yazılan bir edebiyat yazısı, Maria'dan bir makale ve tanıtımlar.

O halde herşeyin en iyisi olmuştu. Önemli olan ilk sayının zamanında yayınlanmasıydı; biz hazırdık, ama gerekli fonlar ve kredi henüz hazır değildi.

Bana lanet olsun! Çünkü kaderimi bir kadının ellerine bırakmıştım! Derginin çıkması gereken gün, Maria yatakta sabah keyfi yapıyordu.

Derginin çıktığından çok emin bir şekilde, yolumun üzerinde yalnızca sinsi insanlara rastlayarak gezinti yaptım.

– Bu ünlü dergi nerede satılıyor? diye sordular.

– Elbette her yerde!

– Veya hiçbir yerde mi?

Bir dükkana girdim.

– Henüz gelmedi, diye yanıt verildi.

Matbaaya koştum. Baskı tamamlanmamıştı!

Herşey gecikmişti! Doğuştan gelen kayıtsızlığı ve basım konusundaki mutlak bilgisizliği nedeniyle masum olan yöneticimle şiddetli bir kavga oldu. Sorumlu muydu? Bütün suçu muhasebeciye atıp kurtuldu.

İkiyüz frank yenilmişti! Zamanımı, onurumu, aşırı ve bedava çalışmamı boşa harcamıştım.

Bu genel çöküntü içinde, bende tek bir fikir kalmıştı:

– Çaresizce kaybetmiştik!

Benimle birlikte ölmesini önerdim. Ne olacaktık? Bütün bunlardan sonra tam bir yoksulluk içine düşmüştü: benim, bir kez daha ona hız verecek gücüm kalmamıştı.

– Ölelim, dedim. Canlıların hareketini engelleyen gezgin kadavralar olarak sokaklarda sürünmekten utanalım.

Reddetti.

– Muhteşem Maria'm, çok korkaksın! İnsanların küçümseyici gülüşleri altında düşüşünün manzarasını bana ayıran bir rezilsin!

Meyhanelere geri döndüm. Sarhoş oluyor ve uyuyordum.

Uyandığımda ona gittim. İçki beni daha akıllı yapmıştı. İlk

kez ondaki değişim gerçekten beni şaşırtmıştı. Odası kirli, giyimi darmadağınıktı ve hayranlık uyandıran küçük ayaklarına, üzerine sarkık çoraplarının yığıldığı, topukları aşınmış terlikler giymişti.

Ah! Sefaletin sefaleti!

Dili iğrenç sözcüklerle zenginleşmişti, tavırları sokak kokuyordu, ifadesi nefret doluydu ve dudakları zehir gibiydi.

Sanki kafasından karanlık fikirler geçiyormuş gibi, artık hiç gözlerime bakmadan eserinin üzerine kapaklanmıştı.

Birdenbire, kafasını kaldırmadan, boğuk bir sesle konuştu:

– Axel, yaşadığımız bu koşullarda, bir kadının bir erkekten ne isteyebileceğini biliyor musun?

Yıldırım çarpmış gibi oldum ve yanlış anladığımı düşünerek, tedirgin bir şekilde yanıt verdim:

– Hayır... Nedir?

– Bir metres aşığından ne ister?

– Aşk.

– Ondan başka?

– Para!

Sözcüğün açıklığı onu ısrar etmekten bağışık tutuyordu ve bunu gördüğümden emin olunca çekip çıktım.

– Orospu! orospu! diye kendi kendime söylendim. Sonbaharın hüzünleştirdiği sokaklarda dolanıp duruyordum. Son etaba geldik! ... Zevklerin ücreti! Utanmadan itiraf edilen meslek!

Keşke yoksul ve muhtaç biri olsaydı. Ama ölen annesinden miras olarak ev eşyası ve bazıları kuşkulu da olsa birkaç bin frank değerinde hisse senedi kalmıştı ve zaten tiyatrodan düzenli olarak ücretini alıyordu.

Ev sahibesi ve yakın arkadaşı Matmazel B...'nin görüntüsü birdenbire kafamda canlanmasaydı bütün bunlar gerçekten açıklanamaz olarak kalacaktı!

Muhabbet tellalının kuşku uyandıran tavırlarına sahip, nasıl yaşadığı bilinmeyen, her zaman huzursuz, muhteşem ve abartılı giysilerle sokaklarda dolaşan, sonunda en küçük parayı alabilmek için ailelerin içine sızan ve her yerde bahtsız yazgı-

sından yakınan otuzbeş yaşlarında bir kadındı. Durumu anladığımı farkettiğinden dolayı benden nefret ediyordu.

Daha önce önemsiz göründüğü için dikkatimi çekmeyen ve bundan birkaç ay önce olan bir olayı anımsadım. Bu kadın Maria'nın bir arkadaşı olan Finlandiyalı bir kadından ona bin frank verme sözünü koparmış. Söz olduğu gibi söz olarak kalmış. Maria, Matmazel B...'nin kışkırtmaları sonucu ve Finlandiyalı arkadaşının ciddi bir şekilde hırpalanan onurunu kurtarmak amacıyla, bu parayı bulacağına dair güvence vermiş. Ve gerçekten de parayı bulmuş. Ama zavallı Maria Finlandiyalı arkadaşından kötü eleştiriler almış ve açıklamalar sırasında, Matmazel B..., bu konuda hiçbir kusurunun olmadığını söylemiş ve suçu tamamiyle Maria'nın üzerine atmış. Ve bu olay üzerine, Maria'ya, gecikmeden, şantaja benzer manevralar yapan bu kadınla ilikilerini koparmasını öğütlerken, bu gizemli kişi hakkında beslediğim nefreti ve kuşkuları dile getirmiştim.

Hayır, kocasını aldatan dostunun lehine ileri süreceği mazeretleri vardı!... Daha sonra, bütün bu hikâye onun tarafından değiştirilip düzeltildi, olay bir yanlış anlamadan kaynaklanmıştı; ve sonunda bütün olay "can sıkıcı fantezim"in bir buluşuna indirgendi!

Belki de bu serüvenci kadın bugün Maria'nın kulağına bana "hesap pusulasını sunma" fikrini fısıldamıştır! Hatta kuşkusuz böyle olmuştur, çünkü Maria kendi tarzı olmayan bu tümceyi telaffuz ederken bayağı zorlanmıştı. Buna inanmak istiyordum. Üstelik, dergi için onun tarafından verilen paranın geri verilmesini istemişse, bu kadını bir matematik olurdu veya evliliği istemişse, şimdi kime karşıydı? Ama hiçbir kuşku yoktu. Gerçekten, aşkın, kasılmaların, sayısız öpücüklerin, buruşmuş eteklerin bedelini ödemek sözkonusuydu. İstediği bütün bunların hesabının ödenmesiydi!... Ve ben de ona, çalışmalarımın, sinirlerimin, beynimin, kanımın, adımın, onurumun kullanımının hesap pusulasını, ıstıraplarımın bilançosunu, belki de yokolan kariyerimin indirimli kartını sunsaydım!

Hayır. hesapları görme işi ilk olarak ona aitti ve hiç itirazım olmadı.

Akşamımı kafede geçirdim. Düşüş sorunu üzerine düşünerek sokaklarda dolaştım. Düşen bir varlık gördüğümüz zaman neden sancılı bir merhamet duyuyoruz? Burada doğaya aykırı bir şey var, çünkü doğa bireysel ilerlemeyi, gelişmeyi zorunlu kılıyor ve her geriye gidiş güçlerin parçalanmasına yolaçıyor. Her bireyin maddesel veya ahlaksal yüksekliklere çıkmayı arzuladığı toplumsal yaşamda da durum aynıdır. Buradan, sonbahar, hastalık, ölüm gibi trajik olan düşüş karşısında bizi sımsıkı saran trajik duygu ortaya çıkıyor. Otuz yaşında bile olmayan bu kadını genç, güzel, içten, dürüst, sevimli, güçlü, iyi yetişmiş biri olarak gördüm; ne yazık ki! iki yıl içinde onu düşmüş, çok çabuk aşağılara yuvarlanmış biri olarak görüyordum!

Bir an için, onun hatasını azaltmak için hatayı üzerime almaya çalıştım, çünkü bu durum beni rahatlatacaktı. Ama gerçekten hatayı üzerime alamadım, çünkü güzel sevgisini, yüksek şeyler ve cömert davranışlar aşkını ona aşılayan bendim ve oyuncuların itici davranışlarını benimsediği ölçüde, sosyeteyin ince tavırlarını özümseyerek, kibar tavırları ve konuşmaları taklit ederek, heyecanlara gem vuran ve yetişmiş insanların ayırıcı özelliği olan bu sakınımlılığı kendime dayatarak, kendimi yüceltiyordum. Aşkta, bir eylemin hayvansal tabanını unutturan ve bana göre bedenden çok ruha yakın olan güzelliğe ve görgüye yapılan saldırılara karşı her zaman karşı koyarak, dışsal edepliliği koruyordum.

Gerektiğinde sertim ama hiçbir zaman basit değilim. Öldürürüm ama yaralamam. Gerekli olduğunda gerçeği açıkça söylerim ve hiçbir zaman gizli konuşmaları hoş görmem.

Yaşamda temizliği, netliği, güzelliği severim ve kolalı gömleğim yoksa verilen davete gitmem. Hiçbir zaman metresimi çıplak ve terlikle karşılamam ona bir bardak bira ile birlikte üzerine yağ, reçel sürdüğüm ince bir ekmek veririm; ama beyaz örtü üzerinde.

O halde davranışlarımla onu seviyesizleştiren ben değilim. O artık beni sevmiyor. İşte bu nedenle hoşuma gidecek davranışlarda bulunmuyor. O sokağın adı sokak için makyaj yapıyor,

giyiniyor, sonuçta benimle yaşadığı geceler için hesap pusulası veren bir sokak kadını haline geldi!...

Sonraki günlerde, kütüphaneme kapandım. Aşkımın, görkemli, çılgın, yüce aşkımın yasını tutuyordum. Herşey gömülmüştü ve aşk kavgalarının yapıldığı savaş alanı sessiz kalmıştı. Kullanılmış bir çift ayakkabı değerinde bile olmayan bir kadının gereksinimlerini tatmin etmek için iki ölü ve bir sürü yaralı. En azından arzularının amacı çocuk doğurma olsaydı, kendilerini vermek için veren kız-annelerin bilinçsiz içgüdüsüyle kendini verseydi. Ama çocuklardan nefret ediyordu, çocuk doğurmayı küçültücü bir hareket olarak görüyordu. Sapık bir yapı olarak, annelik duygusunu basit bir zevk düzeyine indiriyordu. Böylece bir türün yokolmasını amaçladı, çünkü kendini çürümekte olan bozuk bir varlık olarak hissediyordu ve yokedici işlevini daha iyi gizlemek için, yaşamı üstün amaçlar veya insanlık için yaşamanın gerekliliği üzerine konuşmalar yapıyordu.

Ondan tiksiniyor ve onu unutmak istiyordum! Yakamı bırakmayan lanet karabasandan kendimi kurtaramadan kitap raflarının önünde geziniyordum. Artık onu arzulamıyordum, çünkü midemi bulandırıyordu, ama derin bir merhamet, neredeyse bir baba sevecenliği onun geleceğinin sorumluluğunu bana yüklüyordu. Eğer onu bırakırsam?... Kendi başına kalınca, ister baronun metresi olsun, ister herkesin metresi olsun kötü yola düşecekti.

İçine düştüğümüz çukurdan çıkmanın yollarını bulamadıkça onu ayağa kaldırmak olanaksızdı. Bu durumda, çöküşünü seyretmek için ona perçinlenmiş olarak kalmaya boyun eğdim. Aynı anda ben de çöküyordum, çünkü yaşama ve çalışma isteğim ölmüştü. Korunma içgüdüsü, umut ölmüştü. Hiçbir şey istemiyordum ve ürkek bir halde, restoranın kapısına kadar gidip yemek yemekten vazgeçerek eve dönüyor, kanapemin üzerinde örtülerin altına gömülüyordum. Ölümcül bir yara almış bir hayvan gibi, boş kafayla, bir hastalık veya ölüm beklentisi içinde uyumadan ve düşünmeden uyuşuk uyuşuk yatıyordum.

Bununla birlikte, bir gün, restoranda, salonun gün ışığın-

dan korkan aşıkların ve yıpranmış giysilerin barınak yeri olan boş bir köşesine gizlenmişken, çok iyi bildiğim bir sesle düşlerimden çekip çıkarıldım.

Bu kişi, geçmişteki bohem yaşamın bir kalıntısı, dünyanın her tarafına dağılmış ve dikiş tutturamamış bir mimardı.

Karşıma otururak:

– Sen hâlâ yaşıyor musun? dedi.

– Çok az... Ya sen?

– Yeteri kadar... yarın Paris'e gidiyorum... Bir aptaldan onbin frank miras kaldı.

– Hayırlı olsun!

– Ama ne yazık ki bu mirası tüketirken yalnızım.

– O kadar yazık değil, çünkü parayı tüketmene yardımcı olacak kadar dişlerim ve olağanüstü buluşlarım var.

– Doğru mu? Bana eşlik edebilecek misin?...

– Hemen.

– O halde... Anlaştık mı?

– Anlaştık!

– Yarın akşam, saat altıda, Paris'e...

– Daha sonra...

– İntihar.

– Bu fikrimi nasıl farkettin?..

– İntihar diye bağıran yüz ifadenden.

– Büyük kehanet!

– Haydi, bavulunu hazırla ve yaşasın Paris!

Akşam, Maria'yla buluştuğum sırada, başıma konan talih kuşundan sözettim. Büyük bir sevinçle dinledi, beni kutladı ve bunun bana iyi geleceğini, fikirlerimi canladıracağını tekrar edip durdu. Hoşnut görünüyordu ve kalbimin en derinlerine nüfuz eden anne ilgisiyle içimi dolduruyordu. Baş başa üzüntülerle, anımsamalarla dolu bir akşam geçirdikten sonra, ayrıldık. Gelecekten sözetmemiştik, çünkü artık geleceğe inancımız yoktu... - Artık birbirimizi hiç görmeyecek miydik?... Bu konuya hiç dokunulmadı; zımni bir anlaşmayla, birleşme konusunu rastlantıya bıraktık.

6

Aslında, yolculuk beni gençleştirmişti. İlk gençliğimin anılarını yeniden yaşarken, yırtıcı bir sevinç hissediyordum, çünkü bu sefil iki yılı unutmak istiyordum ve bir an için bile içimde bu dönemden sözetme arzusu uyanmıyordu. Tüm bu boşanma dramı, bana, üzerine tükürülen ve artık dönüp bakılmadan uzaklaşılan pislik gibi görünüyordu. Bazen, yeniden yakalanmamaya kararlı bir kaçak gibi, gizlice gülümsüyordum ve borçlarından hiç kaygı duymadan bilinmeyen bir ülkeye tüyen borçlunun bütün duygularını duyumsuyordum.

Paris'de, tiyatrolar, müzeler, kütüphaneler, onbeş gün boyunca beni eğlendirdi. Maria'da hiç mektup almadığım için, yatıştığı ve herşeyin dünyaların en iyisi içinde en iyi şey için olması umudunu besliyordum.

Ama, bir süre sonra, çılgın koşuşturmalardan, yeni ve güçlü duygulardan yorulmuş, doymuş olarak, herşey ilginçliğini yitirmişti ve belirsiz duygulardan ve açıklanamaz keyifsizliklerden bunalmış bir halde, gazeteleri okuyarak odamda oturup duruyordum.

Böylece, soluk genç kadının hayaleti, bakire-annenin aldatıcı görünümü, beni rahat bırakmamaya başladı. Yüzsüz soytarı imgesi belleğimden silindi; yalnızca barones, vadedilen topra-

ğın çilekeşlerinin düşlerindeki gibi, sefil bedenini görkemli bir bedene dönüştürerek güzelleşmiş ve gençleşmiş olarak anıların içinden fırlayıp çıkıyordu.

Maria'dan bir mektup geldiği sırada, bu ıstıraplı ve çekici düşlerle yaşıyordum. Yürek parçalayıcı terimlerle hamile olduğunu ve yalnızca evlilikle onuruna kavuşabileceğini belirtiyordu.

Bir saniye bile tereddüt etmeden bavulumu hazırladım. Stockholm'a giden ilk trene bindim. Evlenecektim.

Babalık konusunda bir kuşku bir an bile aklımdan geçmemişti. Bir buçuk yıldan beri günah işlemiştim, hatalarımızın sonuçlarını bir lütuf, acılarımızın sona ermesi, ağır sorumluluklar taşıyan bir gerçek olarak kabul ettim; sonunda bu, yeni bir şey olan Bilinmez için bir başlangıçtı. Zaten evlilik, gençliğimde en çekici saplantılarımın konusuydu ve benim için iki cinsiyetin birlikte oluşunun tek biçimini oluşturuyordu. Evlilik ikili yaşamdan ürkmememi sağlıyordu. Maria'nın anne olmasıyla birlikte aşkım yeni bir atılım kazanacaktı; aşkım, bozuk ilişkimizin pisliklerinden arınmış ve yücelmiş olarak yükseliyordu.

Dönüşümde, Maria beni çok kötü karşıladı ve ona söylediğim yalanlar konusunda başımın etini yedi. Uygun bir açıklamaya zorunlu kalınca, üretral daralmanın, döllenmeyi azaltan, ama tamamen yoketmeyen bir hastalık olduğunu söyledim. Zaten, geçen mevsim boyunca, birçok kez yanlış belirtilerin yarattığı korkuları yaşamıştık; şimdi olan şeyin bizi fazla şaşırtmaması gerekiyordu.

Evlilikten nefret ediyordu ve iğrenç arkadaşının etkisiyle, evli kadının kocası için bedava çalışan bir köle olduğunu öğrenmişti ve ben de kölelerden çok korktuğum için, ona zevkimize uygun modern bir evlilik önerdim.

Öncelikle, apartmanın üç odası vardı, biri kadın, diğeri erkek için, üçüncüsü boş kalacaktı. Daha sonra, evde ne ev işi, ne de hizmetçi olmayacaktı. Akşam yemeği bir lokantadan gelecek, kahvaltı ve öğle yemeği dışarıdan gelecek bir ahçı tarafından mutfakta hazırlanacaktı. Böylece masraflar kolaylıkla saptanacak ve skandallar önlenmiş olacaktı.

Sonra, –karımın servetini yemiş olmaktan kuşkulanılmasını önlemek için– mal ayrılığı rejimini önerdim. Kuzey ülkelerinde koca tarafından kabul edilmesi onur kırıcı olan drahoma, uygar ülkelerde, kadının yalnızca kocasının geliriyle yaşamadığı yanılsamasını veren bir tür masraflara katılma payıydı. Aynı zamanda, tüm kötü izlenimi bertaraf etmek için, Almanlar ve Danimarkalılar şu adeti koymuşlar: evlenen kadın ev eşyasını getiriyor, bu şekilde koca karısının evine yerleştiği duygusunu taşıyacak ve kadın da her zaman kendi evinde olduğunu ve kocasının bakımını sağladığını düşünecek.

Maria'ya annesinden miras olarak ev eşyası kalmıştı. Bu eşyaların ticari bir değeri olmayıp Maria için bir anıydı. Bu eşyalar altı odayı bile dolduracak sayıda olduğu için, üç oda için yeni eşyalar satın almak gereksizdi. Maria onlarla evimizi döşemeyi önerince severek kabul ettim.

Geriye önemli konu kalıyordu: gelecek çocuk.

Bereket versin ki, doğumu saklama konusunda aynı fikirdeydik: doğacak çocuk onu nüfusa geçirebileceğimiz uygun zamana kadar şehirde bir pansiyonda kalacaktı.

Evlilik tarihi olarak 31 Aralık saptandı ve bu iki ay süresince, onurlu bir yaşam olanağı bulmaya çalışacaktım.

Bu amaçla ve Maria'yı tiyatrosundan vazgeçme zorunluluğunda bırakma telaşıyla, o kadar neşeyle yazmaya başladım ki, bir ayın sonunda yayıncıya, hemen kabul ettiği bir öykü kitabı teslim etmem mümkün oldu.

Şansım iyi gidiyordu, kütüphaneye binikiyüz frank yıllık ücretle yardımcı kütüphaneci olarak atandım ve kitapların eski binadan yeni binaya taşınması vesilesiyle ikramiye olarak altıyüz frank aldım. Bu mükemmel mutluluk, başka sevindirici olaylara eklenerek, kötü yazgının bana zulmetmekten yorulduğuna inanmama yolaçtı.

Finlandiya dergilerinin en beğenileni, tanesi elli franga edebiyat eleştirisi yazmam için benimle sözleşme imzaladı ve Akademi tarafından yayınlanan dergide kolonu otuzbeş franktan sanat eleştirisi yapma işi verildi. Ayrıca klasik yazarların ba-

sılmakta olan kitaplarının düzeltiminden de para alacaktım.

Ve bütün bunlar, yaşamımın en ölümcül iki ayı süresinde oldu.

Kısa sürede öykülerim yayınlandı ve gerçek bir başarı kazandı. Bana genç usta ünvanı verildi ve kitap edebiyat tarihine geçecekti, çünkü İsveç edebiyatına modern, gerçekçi akımı getiren ilk kitaptı.

Bu durumda, kraliyet sekreteri ve kütüphane yardımcısı ünvanlarına, parlak bir gelecek vaadleriyle yayılan bir adı ekleyen önemli bir insanı, tapılan zavallı Maria'ya sunmaktan çok mutluydum. Bu güzel olaylar, şimdilik belki de hakedilmeyen hayal kırıklıklarıyla kapalı olan sanatsal yolun ona açılmasını sağlayacaktı.

Şans, gözlerdeki bir damla yaşla bize gülümsüyordu.

...

Evlenme kâğıtları askıya çıkmıştı. Bavullarımı topluyordum. Mutsuzluklarımın ve sevinçlerimin tanığı, çatı katındaki odama veda ettim ve hiç kimsenin korkmadığı bu hücreye kapanacaktım. Biz herkesten daha fazla korkusuzduk, çünkü önceden bütün tehlikeleri öngörmüş ve bütün engelleri bertaraf etmiştik.

Ve buna rağmen...

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

1

Evlenmek, anlatılamaz bir sevinç! Dünyanın soruşturucu ve aptal gözlerinden uzak, sevgiliyle her zaman baş başa yaşamak! Oh! anne yuvası, güvenlik, fırtınadan sonraki liman, küçüklerin beklendiği yuva yeniden bulundu!

Baba evinden gelen, ona ait bütün bu eşyalarla çevrili olarak, kendimi onun köküne eklenmiş hissediyordum ve atalarının yağlı boya portreleri bana, ailesinin beni evlat edindiği izlenimini veriyordu, çünkü onun ataları çocuklarımın da ataları olacaktı. Herşeyi onun eliyle tutuyordum; beni babasının mücevherleriyle süslüyordu; annesinin porselenleri içinde bana yemek servisi yapıyordu; bazen, bölgenin şairleri tarafından övülen ünlü savaşçıları anımsatan, eski zaman anılarının bağlandığı küçük biblolardan bana armağanlar hazırlıyordu. Bütün bu cömert armağanların dağıtıcısı, iyilik meleğiydi ve onu, ünü olmayan oyuncuyu, belki de en büyük düşüşten kurtardığım eşi, iyileştirdiğimi, onu bataklıktan çekip çıkardığımı, onu birinin, geleceği olan birinin karısı yaptığımı unutacak kadar bu yapılanlardan büyülenmiştim.

Ah! Ne güzel bir evlilik yapmıştık! Özgür evlilik düşü gerçekleşmişti. Eşlerin ortak yatağı yok, ortak odaları yok, ortak

tuvaletleri yok, öyle ki meşru kutsal birliğin bütün bayağılıkları ortadan kaldırılmıştı. Bizim tarafımızdan bu şekilde anlaşılan, gözden geçirilen ve düzeltilen evlilik kurumu. Yatakların ayrılmasıyla, eşlerin birbirlerine sonsuzca iyi geceler dileme olanakları ve uyku ve sağlık konusunda bilgi edinilerek, sabahki günaydının her zaman sürekli olan sevinci korunmuş oluyor. Ve böylece, ortak yatağın az veya çok rıza gösterilen tecavüzlerinin yerine, her zaman bu nazik girişlerle öncelenen, yatak odasına yapılan ölçülü ve hoş ziyaretlerin zevki de korunmuş olur.

Eskiden aylaklıkla ve randevularla harcanan zamanın yerine, gelecek bebeğin giysileriyle uğraşan kadının yanında, evde yapılan onca çalışma.

Bir ay süren ev yaşamından sonra, doğum zamanından önce oldu. Yalnızca soluk alabilen cılız bir kızımız vardı. Yakında oturan ve iyi tanınan bir kadın tarafından bakılıyordu. İki gün sonra küçük kızın güç ve direnç yoksunluğu nedeniyle acı çekmeden geldiği gibi gittiğini öğrendik.

Anne bu olayı açık bir hoşnutlukla karışık bir üzüntüyle karşıladı. Çok erken dünyaya gelen bir çocuğu kabul etmesini yasaklayan önyargıların yolaçacağı sayısız sıkıntıdan kurtulmuştu.

Şimdi ortak tek bir düşüncemiz vardı: artık çocuk yok! Arkadaş, erkek ve kadın olarak, sevişmeden yoksun kalmadan, ama her birimizin kendi farklı amacına ulaşmak için izleyeceği yolda özgür olacağı, iki kişilik bir yaşam. Artık zararsızlığıma inanmadığından, en basit ve en masum hilelere başvuruyorduk.

Bu nokta kabul edildikten ve yakında oluşabilecek bütün tehlikeler bertaraf edildikten sonra, soluk almaya ve düşünmeye başladık. Ailem beni kovduğu için, kendimle birlikte sıkıcı akrabaları sürüklememiştim ve karımın şehirde yalnızca bir teyzesi olduğundan, yeni bir evlilik için çok sıkıntı verici olan aile kalabalığından kurtulmuştuk.

Altı hafta sonra, davetsiz iki misafirin evimize girdiğini keşfettim.

İlk misafir, King-Charles cinsi bir köpekti. Eve girdiğim zaman, sanki bu evde oturmuyormuşum gibi beni korkunç havlamalarla karşılayan, ağlak suratlı bir canavardı. Saldırganı kendi dişleriyle ısırmaya cesareti olmayan korkakların muhafızları olan köpeklerden nefret ediyordum; sonra, bu köpek, önceki evliliğin bir mirası ve baştan savılan kocanın sürekli bir anısı olmasıyla bana antipatik geliyordu.

Köpeğe sessiz durmasını söylediğim zaman, karım, ölen kızından bir miras olarak kalan bu hayvan nedeniyle özür dilerken, bana ince serzenişlerde bulundu.

Bir gün, canavarın salonun büyük halısının üzerinde unutulduğunu farkettim. Ona vurdum ve bu davranışım cellat ünvanını almama neden oldu, çünkü aklı olmayan hayvanları dövüyormuşum.

– Ama çocuğum, ne yapabilirim: çünkü hayvanlar bizim dilimizden anlamıyorlar.

Ağladı ve benim türümdeki kötü bir insandan korktuğunu itiraf etti...

Hayvan değerli halıyı kirletmekten geri durmuyordu.

Bunun üzerine, karımı çok uysal hale gelebildiklerine ve biraz sabır gösterilirse, evcilleştirme mucizeleri elde edildiğine ikna etmeye çalışarak, hayvanın eğitimini üstlenmeye çalıştım.

Kızdı ve ilk kez halının ona ait olduğunu hissettirdi.

– O halde halıyı kaldır; evin tuvaletinde yaşama zorunda değilim.

Halı kaldı ve hayvan daha iyi izlenmeye başladı; eğitimim biraz sonuç vermişti.

Bununla birlikte, yeni kazalar meydana geldi.

Masrafları kısmak amacıyla ve sırf mutfak için ateşi yakma sıkıntısından kurtulmak için, akşamları soğuk yemekler yemekle yetiniyordum. Ama bir gün tesadüfen mutfaktan geçerken, ne göreyim? Hizmetçi ocakta pirzola kızartıyordu.

– Bu pirzolalar kimin için?

– Köpek için, beyefendi.

Karım geldi.

– Sevgilim...

– Ah!... Bunların parasını ödeyen benim, değil mi?

– Çok iyi... anlıyorum. Ama ben soğuk yiyorum ve senin köpeğinden daha kötü besleniyorum... Ve üstelik, ben de para veriyorum.

Bundan sonra, king-Charles bir put, bir kurban gibi görülmeye başlandı ve Maria bir arkadaşıyla, çok yeni bir arkadaşıyla, boynunu mavi bir şerit geçirerek süsledikleri hayvanı sevmek için odaya kapanıyordu. Ve bu güzel arkadaşlar, benim iğrenç kişiliğimde cisimleşmiş insan kötülüğü altında eziliyorlardı.

Böylece, bacaklarımın arasında dolaşan bu huzursuzluk kaynağına karşı içimde ölümcül bir nefret doğmuştu. Karım ona, kuştüyü yastıklardan ve bir şal yığınıyla, ona günaydın veya iyi akşamlar demeye gittiğim her zaman yolu tıkayan bir yatak yeri yapmıştı. Ve cumartesi günleri, bir haftalık yoğun çalışmadan sonra geçmişten veya gelecekten sözetmek üzere, karımla baş başa bir akşam geçirmeyi hesabederken, eşim arkadaşıyla birlikte, evi karıştırarak, ateşi yakarak, mutfakta üç saat kalıyordu, niçin? Çünkü bugün canavarın yıkanma günüydü.

– Bana bu şekilde davranmak, gerçekten kalpsizlik değil mi?

– O mu kalpsiz, terkedilmiş zavallı bir hayvana bakmak için evlilik mutluluğuna kadar herşeyini feda eden o güzel ruh mu kalpsiz! diye haykırdı sevgili arkadaşı.

Alçaklığın her türlü ölçüyü aştığı yemek zamanı geldi.

Bir süreden beri restorandan getirtilen yemek bana çok kötü görünüyordu ama sevgilim, karşı konulamaz saflığıyla, zor hale gelenin ben olduğuma beni kolaylıkla inandırıyordu. Ve ben de ona inanıyordum, çünkü açık yürekli ve içten bir insan olduğunu bıktırıncaya dek tekrar ediyordu.

Sonunda bu ölümcül yemek servisi yapıldı. Bana getirilen tabakta, yalnızca kemik vardı.

– Evladım, dedim hizmetçi kadına, bana ne getirdiniz?

– Evet, çok iyi görüyorum, beyefendi. Tabağı hazırladı-

ğım zaman bu kadar kötü değildi. Ama, hanımefendi en iyi parçaların köpeğe verilmesi talimatını verdi.

Suçüstü yakalanan kadından kendini koru! Dörde katlanan öfkesi suratına patlayacaktır!

Bir yalancı ve hatta bir dolandırıcı gibi gizlenmiş ve yıldırım çarpmış gibi duruyordu, çünkü hayvanı her zaman kendi parasıyla beslediğini ileri sürmüştü. Sessiz, solgun hali bende yalnızca merhamet uyandırmıştı. Onun için utanç duyuyordum; ama onu hiçbir zaman küçülmüş görmek, benim altımda bir yerde görmek istemediğim için, cömert bir galip gibi, bu kötü olay karşısında onu avutmaya karar verdim. Yüzüne dostça bir fiske vurarak, bu kadar küçük şeyler için kafasını bozmamasını söyledim.

Cömertlik onun zayıf yönü değildi. Patladı. Komutlarını yanlış anlayan bir hizmetçi,bir aptal önünde onu hatalı gösteren ben, eğitimsiz bir taşralıdan başka bir şey değildim. Sonuçta bir suçlu vardı ve o da bendim... Sinir krizi geçiriyordu, aniden masadan kalktı, delice bağırarak, hıçkırarak ve öleceğini bağırarak kendini kanapeye attı.

Bu gösteriye kanmadığımdan, bütün bu komedi karşısında soğukkanlı durdum.

– Bütün bu numaralar, bir köpek için mi!

Tehlikeli bir şekilde bağırıp çağırıyordu; korkunç bir öksürük, son doğumundan sonra daha da zayıflıyan bedenini sarsıyordu. Kısaca, ona teslim oldum ve doktor aramaya gittim.

Doktor koşup geldi, göğsünü ve kalbini dinledi ve kızarak ayağa kalktı. Kapının önünde onu durdurdum:

– Evet, doktor?

– Hiçbir şeyi yok, dedi.

– Hiçbir şey mi... Ama...

– Kesinlikle hiçbir şey... Kadınların ne olduğunu çok iyi bilirsiniz. Hoşçakalın.

Ah! Şimdi bildiklerimi keşke o zaman bilseydim: büyük veya küçük histeri olaylarını tedavi etmek için keşfettiğim gizi bilseydim. Ama o zamanlar ondan özür dileyerek gözlerini öpme-

nin dışında bir şey bilmiyordum. Ben de bunu yaptım. Niçin? Beni kendisini yönetmesi gereken bilge çocuk diye adlandırarak bağrına bastı, çünkü çok kırılgan ve zayıftı ve eğer küçük çocuğu bundan sonra akıllı olmazsa veya bugünkü gibi olaylar yaratırsa birkaç gün içinde ölürdü.

Onu tamamen mutlu etmek için, canavarı yanıma aldım ve sırtını kaşıdım, bu bana yarım saat süren olağanüstü neşeyle dolu bakışlara maloldu.

Bunun üzerine, köpek, bir tür intikam duygusuyla, pisliğini rahatsız olmadan sık sık her yere yapmaya başladı. Öfkemi bastırıyordum!

Beni, bu şekilde bir domuz ininde yaşama işkencesinden kurtaracak bir rastlantı bekliyordum.

O gün geldi.. Uğursuz bir günün sonunda yemek yemek için eve geldim ve karımı gözyaşlarına boğulmuş bir halde buldum. Yemek hazırlanmamıştı. Hizmetçi kadın kaybolan köpeği bulmaya gitmişti.

Sevincimi zorlukla gizledim ve derin bir üzüntü içinde olan karıma samimi olarak acımaya başladım. Ama, düşmanımdan kurtulmanın içsel tatminine rağmen, acısına ortak olabileceğimi anlamıyordu. Duygularımı keşfetti ve haykırdı:

– Bu seni sevindiriyor, değil mi? Yakınındakinin mutsuzluğundan zevk alıyorsun, kötü olduğunu ve artık beni sevmediğini görüyorsun.

– Hayır sevgilim, seni her zaman seviyorum, bana inanabilirsin, ancak, köpeğinden nefret ediyorum.

– Eğer beni seviyorsan, köpeğimi de sevmek zorundasın.

– Seni sevmemiş olsaydım, seni döverdim.

Ah! Bu ifadenin korkunç etkisi! Bir kadını dövmek! Düşünün o halde, bir kadını dövmek!.. Tepesi atmıştı ve benim köpeğini dışarı salıverdiğimi, belki de zehirlediğimi uyduracaktı!

Arabayla bütün karakollara koşuşturduktan sonra, köpek bulundu. Bundan sonra beni en azından potansiyel bir zehirleyici olarak gören karım ve arkadaşı için evde büyük şenlik vardı.

Sonunda, o günden itibaren, canavar karımın yatak odasına kapatıldı ve benim tarafından bir sanatçı zevkiyle süslenen aşk yatağı köpek kulübesine dönüştü.

Zaten çok küçük olan daire, bu olayla oturulamaz hale geldi ve bütün evin düzeni bozuldu. Bunu karıma söylediğim zaman, bana odasının yalnızca kendine ait olduğu yanıtını verdi.

Böylece amansız bir mücadele başladı.

Kanının sıcaklığının artarak, ilk davetin ondan gelmesi için kendimi pahalıya satıyordum:

– Artık sabahları bana hiç günaydın demiyorsun.

– Çünkü artık senin odana giremiyorum.

O surat asıyordu. Ben surat asıyordum. Gerçek bir bekarın acılarıyla onbeş gün geçirdim ve arzuladıklarını yalvararak istemesi için onu odama gelmek zorunda bıraktım. Bu da onun benden nefret etmesine yolaçtı.

Sonunda teslim oldu ve köpeğini öldürtmeye karar verdi. Ama bunu orada yapmak yerine, arkadaşına haber verdi, son vedaların komedisini, idam mahkumunun son günlerini oynadı ve benden barışma işareti olarak yere çöküp onu kucaklamamı isteme noktasına kadar ileri gitti, çünkü king-Charles'ların ruhları olup olmadığını ve onları öte tarafta görüp görmeyeceğimizi bilmiyorduk.

Sonuç: mahkumun özgürlüğü ile birlikte hayatını bağışladım ve bu hareketim inanılmaz minnettarlık gösterilerine neden oldu.

Bazı zamanlar kendimi bir akıl hastanesine kapatılmış gibi hissediyordum. Ama, ne yazık ki, insan sevdiği zaman, olaylara o kadar yakından bakamıyor.

Ve bu mahkumun son anları sahnesi her altı ayda bir yinelenecekti.

Bir erkeğin, bir kadının ve bir king-Charles'ın gerçek olan bu öyküsünü okuyan genç adam, bu itirafları okurken acı çeken sen, en derin merhametinle beni kabul et, çünkü bu işkence üç kez, her bir günü yirmidört saat olan üçyüzaltmışbeş gün

sürdü; beni takdir et, çünkü canlı kaldım! Sonuçta karımın ileri sürdüğü gibi deli olduğum kabul edilirse, hatanın kimde olduğunu söyle, aksi takdirde hata, bu iğrenç köpeği zehirleme cesaretini bulamayan bana ait olacaktır.

2

Şimdi Maria'nın arkadaşına geçelim. Benim geri döndüğüm ideallere doğru özlemleriyle gizemli, yoksul, elli yaşlarında yaşlı bir kızdı.

Karımın avutucusuydu. Köpeği kovduğum zaman, bu göğse kapanarak ağlayacaktı. Karımın, evliliğe, köleliğe, kadınların köleleştirilmesine karşı okuduğu lanetleri dinleyen oydu.

Ağzı sıkıydı ve evlilik konularımıza hiç karışmazdı, –en azında, bildiğim kadarıyla– çünkü hazırlamakta olduğum devasa çalışmalar bütün zamanımı alıyordu ve hiçbir şey duymuyordum. Bununla birlikte, karımdan küçük miktarda paralar aldığını zannediyordum ve satın aldığı gümüş bir yemek takımı için rehinle borç para veren bir yere karımı kefil gösterinceye kadar buna karşı bir itirazım olmadı.

Bunun üzerine, Maria'ya, bunun yanlış anlaşılan bir arkadaşlık olduğunu görmesini sağlayacak şekilde saygılı bir uyarı yaptım, çünkü, ben, kocası, sorunları ve borçları olan hayat arkadaşı buna benzer bir yardım görmemişti.

– Herkes senden böyle bir istekte bulunabildiğine göre, bana hisse senetlerini ver, dedim. Ben de onları rehine vereceğim.

Hisselerin değerlerinin düştüğünü ve bu nedenle satılamaz olduklarını söyleyerek itiraz etti. Zaten kocasıyla bu tür iş ilişkilerine girmeyi sevmiyordu.

– Evet, yıllık yetmişbeş frank geliriyle güvencesiz bir yabancıyla bu tür bir iş olabiliyor! Karısının hiçbir şeyi kalmadığı gün durumunu sağlamlaştıracak bir gelecek kurmak üzere olan ve çıkarları karısıyla aynı paralleldeki kocaya yardımda bulunmayı reddetmek en azından tuhaftır.

Sonunda teslim oldu. Vasat değerdeki hisse senetlerinin teminatıyla üçbinbeşyüz franklık borç aldım.

Böylece, kendini benim iyilik meleğim olarak görmeye başladı ve daha sonra drahomasını feda ederek mesleğimde ilerlememi sağladığını bütün dünyaya ilan edecekti. Sanki onu tanımadan önce oyun yazarı ve öykücü olarak yeteneğimi kanıtlamamışım gibi. Ama onun altında olmak, herşeyi, yaşamımı, mutluluğumu, geleceğimi ona borçlu olmak bana zevk veriyordu!

Evlilik sözleşmemizde, özellikle karışık işlerinden dolayı mal ayrılığı rejiminde ısrar etmiştim. Ona borçlu olan baron, borcunu ödemek yerine, bir borç için kefil olmuştu. Öyle ki, aldığım tedbirlere rağmen, evlendiğimin ertesi günü borca kefil olmak için bankaya çağrıldım. Boşuna itiraz ettim; banka, ikinci evliliği nedeniyle tek başına borçlanma ehliyetini kaybeden karımın ödeme gücünü kabul etmiyordu; ve büyük bir kızgınlıkla, baronun adının yerine benimkini koyan kefalet sözleşmesini imzalamak zorunda kaldım.

O sırada yaptığımın ne anlama geldiğini bir bilseydim! Ama yalnızca herşeye inanan bir aptaldım: başka bir insanın benim yerime yapabileceği şeyi yapmanın doğru olduğunu düşünüyordum.

3

Odamda bir arkadaşımla görüşürken baron bizi görmeye geldi. Evliliğimizden sonraki ilk ziyaretiydi. Evimde selefimin varlığı bende kötü bir duygu oluşturdu, ama sonuçta halefi karşısında geri çekilmediğine göre, ona güleryez göstermekten başka çarem yoktu. Arkadaşımı yolcularken onu baronla tanıştırma gereğini duymadım. Bunun için karım beni kabalıkla suçlayarak payladı. Ben de baronun ve kendisinin zaten nezaketten yoksun olduklarını söyleyerek yanıt verdim.

İçinde görgüsüz biri olarak nitelendiğim bir kavga başladı. Konudan konuya geçerken, baronun evinden gelen ve duvarlarımızı süsleyen bazı tablolar hakkında konuşmaya başladık. Ben onları geri vermemiz gerektiğini söyledim.

– Bir dostu yaralamadan, armağanları iade etmek olanaksızdır, dedi karım. O, dostluğun ve güvenin kanıtı olarak kendisine verdiğin armağanları saklıyor.

Bu güzel güven sözü canımı sıktı. O sırada, bende kötü anılar uyandıran bir masa gözüme çarptı.

– Bu masa nereden geldi?

– Annemin evinden getirdim!

Doğru söylüyordu ama bu masanın ilk kocasının evinden

geçtiğini eklemeyi unutmuştu.

Ne büyük nezaket eksikliği, ne büyük zevksizlik, onuruma karşı ne büyük düşüncesizlik! Herkesin gözünde küçülmem için kasten mi böyle davranılmıştı? Bir cadaloz tarafından hazırlanan bir pusuya mı düşürülmüştüm?

Cehennemi mantığına karşı savunmasız bir halde, eğitiminden yoksun olduğum bütün belirsiz durumlarda ince eğitiminin bana rehberlik edeceğine kanaat getirerek kendimi onun ellerine bıraktım. Herşeye bir yanıtı vardı. "Baron hiçbir zaman bir ev eşyası almamıştır..." Hepsi ona aitti! Ve baron karımın aldığı ev eşyasında oturmaya tam uyum gösterdiğine göre, ben de, hiçbir rahatsızlık duymadan, karıma ait bütün ev eşyalarını pekala kullanabilirdim.

Son tümce: "Baron karımın aldığı ev eşyasında oturmaya uyum gösterdiğine göre" bende tam bir tatmine yolaçtı. Salonumda asılı resimler, ilişkilerimizin ideal yapısını gösteren, aramızdaki yüksek güvenin kanıtları olarak konulduklarına göre, orada kalacaklardı ve saflık fazlalığıyla, beni sorgulayan meraklı kişilere bu resimleri verenin adını söylemekten zevk alıyordum.

O sıralarda, aşağı sınıftan gelen ben, ince insan, zevkli insan olduğumu, aşağı sınıflarda da varolan ve kabalıklarının üzerine sürdükleri cilaya rağmen çoğu zaman sosyete insanlarında eksik olan bu içgüdülerin taşıyıcısı olduğumu keşke bilseydim!... Yazgımı hangi tür bir kadına teslim ettiğimi keşke bilseydim!... Ama o sıralarda bunları hiç bilmiyordum!

4

Bir süre evde oturmaya mahkum olan Maria, lohusalık döneminden çıkar çıkmaz canlanmak istedi.

Ben evde çalışırken, o, yapılacak incelemeleri bahane ederek, tiyatrolara gitmeye ve halk şenliklerine katılmaya başladı. Evli kadın adı altında, eskiden boşanmış olduğu için kendisine kapanmış olan bütün çevreler yeniden açılıyorlardı. Beni peşinden sürüklemeye çalışıyordu, çünkü kocanın hiç görünmemesi kötü etki yapıyordu. Bu durum umurumda değildi, sözlü anlaşmamızda kararlaştırdığımız gibi kendimi kişisel özgürlüğe bırakarak, ona tam bağımsızlık ve istediği yere gitme hakkı tanıdım.

– Hiçbir zaman kocayı görmüyorlar, diye tekrar etti.

– İyi, alışırlar, diye yanıtladım.

Kısaca koca bir tür takma ad haline gelmişti ve kadın kocasına yüksekten bakmayı alışkanlık haline getirmişti.

Evde yalnız olduğum saatlerde, kütüphanede ilerlememi sağlayabilecek etnografik bir inceleme hazırlıyordum. Paris'in, Berlin'in, Saint-Petersbourg'un, Pekin'in, Irkourst'un bilim otoriteleriyle ilişkiye girdim ve büromdan, eski dünyaya yayılan, bir ilişkiler ağının iplerini tutuyordum. Maria bu çalışmayı yap-

mamı istemiyordu. O benim komediler yazmamı tercih ederdi. Bu işin sonunu beklemesini ve zamanımı boşa harcadığımı söyleyerek beni hiçbir şekilde suçlamamasını öğütledim. Ama hiç para getirmeyen bu karışık bilimsel faaliyetleri hiç istemiyordu ve yeni drahomasını -her zaman drahoma!- saçma şeyler için har vurup harman savurduğumu ileri sürerek, Sokratik sabrımı deniyordu.

Maria'nın tiyatrodaki kariyeri ile ilgili günlük kaygılarla birlikte, acıyla ve tatlıyla karışmış bir yaşam sürdürüyordum. Mart ayında söylentiler başladı. Kraliyet Tiyatrosu'nda, sözleşmelerin yenilenme zamanı olan mayıs sonunda gerçekleşecek işten çıkarılmalardan sözediliyordu. Üç ay, olağanüstü ve olağan ağlamalarla geçti; ev her gün Kraliyet Tiyatrosu'ndan ayrılan oyuncularla dolup taştı. Bilginin artmasıyla ve yeteneğin gelişmesiyle aristokratik hale gelen ruhum, içinde gezgin oyuncuların argosundan alınmış sövgü dolu basitliklerin anlatıldığı bu döküntü, niteliksiz, eğitimsiz, kendini beğenmişliğiyle iğrenç topluluktan tiksinti duyuyordum.

Bu aptal toplantıların işkencesine katlanmaktan bunalmış bir halde, karıma bunlara artık katılamayacağımı bildirerek özür diledim. Bu cüzzamlı küçük kafalı insanlardan uzak durmasını öğütledim, çünkü bu insanlar bizi küçültüyorlar ve bize çok gerekli olan cesaretimizi yokediyorlardı.

Bu konuşmadan alayla söylenmiş "aristokrat" ünvanını kazandım.

– Sevgilim, dedim, ben, hiçbir şekilde ünvanın sözde aristokrasisinin tepeciklerini değil de yeteneğin doruklarını hedefleme anlamında bir aristokratım; bu da yoksulların bütün ıstıraplarını içimde hissetmeme engel değildir.

Bugün, beni sıkan, saçlarımı diken diken eden, dostlarının ve köpeğinin suç ortaklığıyla beni kazıklayan bir kadına zincirlenmiş olarak bu kadar yılı onunla nasıl yaşadığımı kendi kendime sorduğum zaman, bunu, çok az şeyin beni tatmin etmesine, bana insanlar ve özellikle aşk üzerinde çok fazla düşünmememi öğreten çileci felsefeme bağladım. Onu, rahatsız ede-

cek kadar sevdim, çünkü bazen saplantılarının onu sıktığını bana hissettiriyordu. Üstüme titrediği, saçlarımın arasında gezinen parmaklarının oksayışları altında yanan başımı dizlerine koyduğum zaman, herşey unutuluyor, herşey affediliyordu: mutluydum ve hiçbir şekilde ondan vazgeçemeyeceğimi ve varlığımın, yumağı onun elinde olan bir ipe bağlı olduğunu ihtiyatsızca itiraf ediyordum. Ve yavaş yavaş kendini yüksek nitelikte bir varlık olarak hissetmeye başladı ve onun karşısında isteyerek alçalmamın neden olduğu bu optik yanlışlık sonucu, evin bir bebeği haline geldim, öyle ki bana hep pohpohlamalarla yaklaşıyordu.

Böylece ona bağımlı hale gelmiştim: hiç zaman kaybetmeden bundan yararlanmaya başladı.

Yaz gelince, Maria hizmetçisiyle birlikte şehir dışına yerleşti. Kütüphanedeki işim nedeniyle şehirde kalmak zorunda olduğum haftanın altı gününde yalnız kalmamak amacıyla arkadaşını kiracı olarak aldı; bana rağmen, çünkü para ödeyecek durumda olmadığını zannediyordum ve gelirimiz de çok sınırlıydı. Ama Maria beni kötüniyetli olarak görüyor ve herkes hakkında kötü düşündüğümü ileri sürüyordu... kısaca, daha kötü sıkıntıları ve zorunlu bekârlığı bertaraf etmek için teslim olmak zorunda kaldım. Teslim oldum... yazık! her zamanki gibi.

Hafta içi yalnız ve bekâr olduğumdan, cumartesiyi bir şenlik günü olarak selamladım. Sevinçle trene bindim, pazar günü için içkiler ve yiyecekler elimde sıcak güneşin altında yarım mil yürüdüm. Yolda, karışık saçlarla, sağlıklı havayla yeniden canlanan, körpe cildiyle, ellerini açarak bana doğru koşan Maria'yı bir an sonra göreceğim düşüncesiyle keyiflendim ve kafamdan, saatinde hazır olan yemeğin kokusunu aldım, çünkü sabah içtiğim kahveden sonra ağzıma bir lokma koymamıştım. Sonunda ev, göl kenarında köknarların arasından göründü. Aynı zamanda, banyo tarafında parlak giysileriyle Marie'yi ve arkadaşını gördüm. Avazım çıktığı kadar bağırdım. Beni duymaları gerekirdi, sesimin ulaşacağı bir mesafedeydiler. Ama onlar sanki benden kaçıyorlarmış gibi adımlarını hızlandırdılar ve banyo

kabinine girdiler...

Bunun anlamı neydi?

Eve doğru geldiğimi gören hizmetçi, kesinlikle tatsız sorulara hazır, süklüm püklüm bir havayla hafifçe göründü...

– Bu hanımlar nerede?

– Banyodalar, beyefendi.

– Ya yemek?

– Saat dörtten önce imkânsız, beyefendi, hanımefendiler o saatte kalkıyorlar ve Matmazel bu saate kadar bütün zamanımı aldı.

– Onlara seslendiğimi duydun mu?

– Tamamen, beyefendi.

... Böylece, rahatsız bilinçleri tarafından sürüklenerek kaçmışlardı ve ben de acıkmış, yorgunluktan perişan olmuş bir halde onları iki saat bekledim.

Çalışma ve özlemlerle geçen bir haftadan sonra ne karşılama! Hata yaparken yakalanan bir öğrenci gibi kaçması!

Sonunda geldi! Beni kanapede uyurken buldu. Tabii ki çok kötü durumdaydım. Fırtınayı önlemek için, hiçbir şey olmamış gibi beni kucakladı. Ama sinirler komut dinlemiyorlar. Aç karnın kulakları yok ve sıkılan kalp sinsi gülüşlerle açılmıyor.

– Kızdın mı?

– Sinirlerim kızıyorlar, onları hallet!

– Senin ahçın değilim.

– Böyle bir istek benim yapıma aykırıdır ama en azından görevlerimizi yerine getirmemiz gerekliliğini ortadan kaldırmaz.

Dostum; Matmazel Amélie hizmetçinin kendisiyle ilgilenmesini isteme hakkı var. O bizim tam pansiyon müşterimiz.

– Sana seslendiğimi duymadın mı?

– Hayır.

Yalan söylüyor!... Bu iğrenç!

Ah! Yemek –şenlik yemeğim!...– Uzun bir işkence. Ve öğleden sonra gözyaşlarıyla geçti ve Maria, arkadaşının omuzun-

da ağlarken, iğrenç numaracılığını çılgın öpüşlerle gizleyerek, evliliğe, kutsal, mutlu evliliğe, tek mutluluğa lanet okudu.

Vahşi, sinsi ve yalancıydı, - ah! duyarlı güzel kalp!

Ve bu gösteri, bütün yaz boyunca sayısız çeşitleriyle sürüp gitti; pazarlarımı iki aptal ve bir köpek arasında geçiriyordum: evlilikteki mutsuzlukların, bozuk sinirlerimden kaynaklandığına ve bir hekime görünmemin iyi olacağına beni inandırdılar.

Pazar sabahı için, göl üzerinde uzun tekne gezintisi için söz verilmişti ama sevgilim yemeğe kadar görünmedi. Yemek zamanına kadar gezintimi tek başıma yaptım ve daha sonra çok geç oldu.

Ah! evet duyarlı kalp! beni iğneleriyle delik deşik eden, bir sabah bahçıvanın yemek için öldürdüğü tavşan için ağlayan ve akşam zavallı hayvanın baltadan çok fazla ıstırap çekmemesi için Tanrı'ya dua ettiğini itiraf eden duyarlı kalp!

Bir ruh doktoru, insanlara karşı katı yürekli davranışlarda bulunurken hayvanlara duyulan abartılı sevgiyi, akıllı mani semptomları arasında saydı!

Dudaklarında bir gülümseyişle bir insanı kurban ederken bir tavşan için dua eden bir kadın hakkında ne düşünebiliriz?

Kırda geçirdiğimiz son pazar günü, Maria beni bir kenara çekti ve cömertliğim konusunda beni överken, bağışlayıcı olan mükemmel karakterime atıfta bulunurken, Matmazel Amélie' den, sınırlı gelirini gözönüne alarak, kira ücretini almamamızı rica etti.

Öneriyi beklediğimi, manevranın yapılacağını önceden gördüğümü ve bunun kaçınılmaz olduğunu söylemeden, tartışmasız kabul ettim. Ama o, kendisine verilmeyen yanıtlar için bile karşılık vermeye hazır olduğu için, ekledi:

– Zaten, gerekseydi, onun ücretini de ben öderdim!

Kabul! Ama bana verdiği sıkıntının ve tedirginliklerinin ücretini de ödeyebilir miydi?... - Sonuçta eşler arasında bu kadar ince eleyip sık dokumamak gerekiyor!

5

Yeni yılla birlikte, genel bir ekonomik çöküntü yaşlı ülkenin kredisini sarstı ve Maria'nın hisse senetlerini bana verdiği banka iflas etti. Arkasından bana borç ihbarnamesi geldi. Verdiğim kefaleti borç olarak üstlenmek zorunda kaldım. Bu bir felaketti. Bereket versin, bitmez tükenmez sıkıntılardan sonra, alacaklılar bir konkordato anlaşmasını kabul ettiler ve borçlarım bir yıl ertelendi.

Korkunç ve hatta en korkunç yıldı.

Ortalık durulunca, işleri yoluna koymanın yollarını aramaya başladım.

Kütüphane görevimi sürdürürken, çağımızın yaşam biçimi üzerine büyük bir romana başladım; gazeteleri ve dergileri makalelere boğuyordum ve bu arada etnografik incelememi tamamladım. Tiyatrodaki anlaşması uzatılan Maria, yıllık bindörtyüz frank ücrete razı olmak zorunda kaldı... Ve ekonomik çöküntünün batırdığı Maria'nın üzerinde bir konuma gelmiştim.

İğrenç bir tavırla, bütün kinini üzerime boşaltıyordu, ve aramızda eşitliği sağlamak için, sırf kendini düşünerek aldığı ödünç paraların nedeni olarak beni suçluyordu. Zeka eksikliği nedeniyle, kendini kurtarmaya ve işimi kolaylaştırmaya çalışır-

ken beni kaybediyordu. Ve onun iyiniyetini çok iyi bilmeme rağmen, davranışını eleştirmekten geri duramıyordum.

Hırçın karakteri sinsiliğe dönüşüyordu ve onun kafa yapısı hakkında bende kaygılara neden olan yeni olaylar meydana geldi.

Tiyatroda verilen maskeli bir balo için, hiçbir şekilde erkek kıyafeti giymeyeceğine dair ondan söz aldım. Bu sözü and içerek verdi. Ertesi gün, onun siyah erkek kostümü giydiğini ve erkeklerle baş başa bir akşam yemeği yediğini öğrendim!

Yalanın beni çok kızdırmasından öte, özellikle bu akşam yemeği düşüncesi tepemi attırmıştı.

– Özgür değil miyim? diye karşılık verdi.

– Hayır, dedim, sen evlisin. Ve, benim adımı taşıdığına göre, aramızda bir bağlantı var. Sen saygınlığını yitirirsen, benim saygınlığım da bundan zarar görür, hatta seninkinden de fazla!

– O halde, özgür değilim!...

– Hayır, değilsin, her kişinin bir diğerinin yazgısına bağlandığı bir toplumda hiç kimse özgür değildir. Eğer sen beni kadınlarla yemek yerken görseydin, ne derdin?...

Buna rağmen istediğini yapacağını, keyfine göre saygınlığımı yokedeceğini, herşeyde ve herşey için özgür olduğunu ilan etti! Ah! Özgürlükten, herkesin onurunu, mutluluğunu ayaklar altına alan despotun egemenliğini anlayan vahşi kadın!

Kavgaya dönüşen ve ağlamalarla, histeri krizleriyle biten bu olayın ardından, hemen anlaşılamayan diğer anormallikler gibi anormalliği bana sinsice görünen cinsel yaşamın gizlerini bilmediğim için daha da rahatsız edici hale gelen bir başka olay meydana geldi.

Bir akşam, hizmetçinin, benim odamın yanında olan Maria'nın odasında yatağını düzeltiği sırada, sanki gıdıklamalarla tahrik olunmuş gibi soluk soluğa çığlıklar, boğuk, sinirli gülüşler duydum. Bu bana tuhaf bir sıkıntı verdi ve öfke içinde olayı çözmek üzere, açıklanamaz bir kaygıya teslim olarak, karşımdaki kapıyı aniden iterek açtım ve Maria'yı, bluzu açılmış hiz-

metçinin korsesine elini sokmuş, bembeyaz memelerin yakınında salyalı dudaklarla gördüm.

– Burada ne yapıyorsunuz, utanmazlar! Gerçekten delisiniz, diye haykırdım.

– Ne olmuş? ... Kadınımla oyun oynuyorum, diye yüzsüzce yanıtladı. Bu seni ilgilendirir mi?

– Evet, beni ilgilendirir. Buraya gel.

Ve yüz yüze gelince, hareketinin yanlışlığını ona açıkladım.

Ama bunu, kabaca "benim iğrenç fantezim" diye adlandırdığı şeye atfetti. Ve beni, çevrede yalnızca utanç verici şeyler gören bir sapık olarak suçlamayı da unutmadı.

Bu tartışma sırasında, ona geçmişte itiraf ettiği, güzel kuzeni Mathilde için duyduğu aşktan sözettim. Olabilecek en masum ifadeyle, bir kadının başka bir kadına çılgınca tutulmasına inanmadığı için, kendisinin de bu aşka çok şaşırdığını söyledi.

Bu saf itirafla yatıştım ve eniştemde, herkesin içinde Maria'nın bir yanlış yaptığının bilincine bile varmadan ve kızarmadan kuzeni için hissettiği aşkı açıkladığını anımsadım.

Ama buna rağmen sinirleniyordum. Kesin bir ifadeyle, belki de başta masum olan, ama hemen bozulan ve hoş olmayan sonuçlar gösteren bu tür davranışlardan sakınmasını söyledim.

O ise, benim aklımı yitirdiğimi ve aptal olduğumu, –bu şekilde beni her zaman dünyada yaşayan tek bilgisiz insan olduğumu söylerdi– ve sonuçta yalan söylediğimi açıkladı.

Yasanın, bu tür suçları hapisle cezalandırdığını söylemenin ne faydası vardı? Zevki uyandıran bu tür marazi okşamaların tıp kitaplarına göre bozukluk olduğunu ona açıklamanın ne faydası vardı?

Ahlaksız olan bendim, çünkü hep kötü davranışların bilgisini edinmiştim! Ve hiçbir şey şu masum oyunlarından alıkoyamazdı.

Bu kadın, evinde tutmak yerine, kadınlar için özel eğitim veren evlere kapatmanın uygun olacağı, bilinçsiz vicdansızlardandı.

6

İlkbaharın sonuna doğru, eve yeni bir arkadaş getirdi. Tiyatrodaki güzel arkadaşlarından biriydi, otuz yaşlarında bir kadındı. Maria gibi o da, sözleşmesinin yenilenmemesi tehlikesi içinde bana merhamete değer biri olarak görünüyordu. Eskiden alkışlanan, şimdi bilmem hangi nedenle sokağa atılan bu güzelliğe bakmak bana ıstırap veriyordu. Bu güzelliğin fırlatıp atılmasının nedeni, büyük trajedi oyuncusunun kızının Kraliyet Tiyatrosunda sahneye çıkması veya bir zaferin her zaman bir yenilenler ordusu gerektirmesi olmasıydı.

Buna rağmen bu arkadaş bana antipatik görünüyordu; peşine düşüleceğinin çok bilincinde olan bir kadın havası vardı. Öngörüsü hiç gözünden kaçmayan bakışının kavrayışını bozmak için, bana hoş görünmek ve beni büyülemek istiyor gibiydi.

Zaman zaman eski ve yeni arkadaş arasında da kıskançlık sahneleri yaşanıyordu ve birbirlerini arkadan çekiştiriyorlardı.

... Yaz biterken, Maria'nın bir çocuk beklediği ortaya çıktı. Hesaplarımıza göre doğumun şubat ayında olması gerekiyordu. Bu gerçekten bir yıldırım çarpmasıydı. Ölümcül son gelmeden önce, yelkenleri açıp son hızla gitmek ve limana ulaşmak

gerekiyordu.

Romanım kasım ayında çıktı. Başarı büyüktü. Evimize bol miktarda para girmeye başladı ve kurtulduk!

Eşsiz bir biçimde tanınmış ve üne kavuşmuştum. Sefaletle dolu yıllardan sonra ilk kez soluk alıyordum; ve çocuğun doğumunu olağanüstü bir sevinçle bekliyorduk. Önceden onu vaftiz ettirdik ve Noel için hediyelerini aldık. Karım hamileliğiyle gösteriş yapıyordu ve dostlarımız, sanki çocuk dünyaya gelmiş gibi, onu sormayı alışkanlık haline getirmişlerdi.

Kendi açımdan yeteri kadar üne kavuşunca, Maria'nın durumunu düzeltmeye ve çıkmaza giren mesleğini kurtarmaya karar verdim. Bunu başarmak için, Kraliyet Tiyatrosu için dört perdelik bir oyun yazdım. Oyunda, Maria'nın halkın ilgisini kazanması için, sempatik ve güzel bir kadın rolü vardı.

Çocuğun doğduğu gün, oyunun kabul edildiğini ve rolün Maria'ya verileceğini öğrendim.

Herşey dünyaların en iyisinde, en iyisi içindi ve akrabalarımla kopan bağlarım çocuğun doğumuyla iyileşmişti.

Yaşamımın güzel zamanı, güzel mevsimi gelmişti. Evde ekmek ve hatta birkaç şarap şişesi vardı. Yeniden yaşamaya başlayan, onurlandırılan ve sevilen anne, solan güzelliğini yeniden yeşertiyordu. İlk çocuğumuzda yaptığı bütün hatalar, bunda ikiye katlanan kaygılara dönüşmüştü.

Yaz geldi ve Stockholm takımadaları sınırında yeşil bir adada, ailemle yabanıl bir tatil geçirmek için birkaç aylık izin istedim.

Aynı zamanda bilimsel yapıtlarımın meyvesini de topluyordum. İncelememin, Güzel Sanatlar Akademisi tarafından Fransa enstitüsünde okunmasına karar verildi; birçok yabancı bilimsel derneğin üyesi oldum ve Rusya Kraliyet Coğrafya Derneği'nin onur madalyasına sahip oldum.

Önümde parlak bir gelecekle birlikte, otuz yaşında, edebiyat ve bilimde dikkat çekici bir yere ulaşmış olarak, Maria'nın ayaklarının dibine ganimetlerimi atmış olmaktan dolayı kendimi mutlu hissediyordum... Ama varolan dengeyi bozduğu için

bana kızıyordu. Bu durumda, yükseklerdeki bir erkeğe ait olmanın aşağılık duygusundan onu kurtarmak için, git gide alçaldım. Devin yaptığı gibi sakalımı çekmesine izin veriyordum ama bunu kötüye kullanmakta gecikmedi. Hizmetçiler, eve gelen dostlar ve özellikle kadın dostlar önünde beni aşağılamaktan özel bir zevk alıyordu. Değerli olmak, büyümek sırf ona ait bir haktı ve ben ne kadar alçalırsam, o, o kadar beni çiğniyordu. Ona yanılsamalar sunuyordum. Bilmediği ve küçümsüyor havası verdiği başarılarının tüketicisiydi ve kendimi ondan aşağıda hissetmekten zevk alıyordum. Güzel bir kadının kocası olmaktan hoşlanıyordum, öyle ki sonunda gerçekten dehama kendisinin sahip olduğunu zannetmeye başladı. Ve bütün günler bu şekilde geçiyordu. Çok iyi bir yüzücü olarak ona yüzmeyi öğretiyordum. Onu cesaretlendirmek için korkağı oynuyordum; beni gülünç duruma düşürmekle, farfaralıklarını uluorta göstermekle eğleniyordu ve bu da bana sonsuz bir zevk veriyordu.

Bununla birlikte, zaman akıp gidiyordu. Anne-kadına taparken, otuz yaşındaki bir kadına beni bağlayan bağla uğraşmıyordum. Buna rağmen tehlikeli dönem başlamıştı ve belki bugün için bir sonucu olmayan ama anlaşmazlık tohumlarından yoksun olmayan tehlikeli işaretler çoktan kendilerini göstermişlerdi.

Doğumdan sonra, beyinlerin uyuşmazlığına bedenlerin uyuşmazlığı da eklenmişti. Sarılmalar itici hale gelmişlerdi. Çok tutuştuğu zaman, yüzsüz bir yosmaya dönüşüyordu. Beni kıskandırmaktan zevk alıyor veya belki de aşırı ve düzensiz arzularının baskısıyla, kendini tedirgin edici kaprislere bırakıyordu.

Güzel bir sabah, genç bir balıkçıyla birlikte, yelkenli bir tekneyle denize açılmıştık. Dümeni ve büyük yelkeni ben tutuyordum ve balıkçı mizana direğiyle meşgul oluyordu. Karımın yanındaydı. Rüzgâr durdu ve teknede uzun bir sessizlik oldu. Aynı anda, genç balıkçının, siperinin altından, gizlice, karımın ayaklarını koymuş olması gereken yere bakışlarını sabitlediğini farkettim... Ayakları?... Belki de ona bacaklarını da gösteriyor-

dur, çünkü bulunduğum yerden karımın ancak yüzünü görebiliyordum. Karımı seyretmeye başladım. Gözleri tutkulu bir şekilde delikanlının bedeni üzerinde geziniyordu. Sanki bir düşten uyanmış gibi yaparak, ani bir hareketle karıma varlığımı hissettirdim. Ve Maria, kendini tutarak, bakışlarını delikanlının botlarına çevirdi ve beceriksizce, bu sıkıntılı durumdan şu aptal sözlerle çıktı:

– Bu tür botlar acaba pahalı mıdır?...

Bu kadar aptal bir konuşmayı nasıl nitelemem gerektiğini kendi kendime sordum...

Şehvetli düşüncelerini parçalamak için, herhangibir bahane ileri sürerek, yer değiştirmeyi önerdim.

Sinirlendirici ve tiksindirici bu sahneyi unutmaya çalışıyordum ve aklıma buna benzer sahneler gelmesine rağmen yanlış gördüğüme kendimi inandırdım. O zamanlar, giysilerimin altındaki bedenimin çizgilerini izlerken, bana yakıcı bakışlar fırlatırdı.

Buna rağmen, bir hafta sonra, sonunda bu şapık kadından bir anne yaratmış olma umutlarımı yoketme noktasına getiren bir olayın kuşkularımı yeniden uyandırması gerekirdi.

Arkadaşlarımdan biri bir günlüğüne bizi ziyarete gelmişti. Maria'ya hoş görünmek istedi. O da buna yanıt olarak, bana çirkin görünen fingirdek davranışlar göstermeye başladı. Gece olunca, herkes birbirine iyi geceler dileyerek ayrıldı ve Maria yatmaya gidiyormuş gibi yaptı.

Yarım saat sonra, balkondan gelen sesleri duydum. Aceleyle çıktım ve onları masada bir konyak şişesiyle birlikte otururken buldum. Oldukça iyi dayandım ama ertesi gün beni bu şekilde insanların önünde gülünç duruma düşürdüğü için onu azarladım.

Güldü, benim önyargılı bir insan olduğumu söyledi ve "fantezici ve kirli, vs..." hayalime saldırdı... kısaca, en seçkin repertuvarının düşüncelerini sergiledi.

Öfkelendim; küçük histeri sahnesini oynadı, öyle ki yaptığım hatalardan dolayı ondan özür diledim! Hatalarım diyordum, çünkü tam da suçlanacak davranışını kınıyordum!

Son sözcüğü beni bitirdi.

- O halde dostum, ikinci kez, ayrılmanın sıkıntılarını yaşamak istediğimi mi zannediyorsun?

Son olarak katlandığım işkenceleri düşününce, kendimi aldatılan kocaların dinginliği içine bıraktım.

O halde yosma kimdir?... Birine yaklaşan kadın. Ve yosmalık bu yaklaşmadan başka bir şey değildir. Başka hiçbir şey!

Ya kıskançlık?.. En değerli şeyini kaybetme korkusu!... Kıskanç kişi?... En değerli şeyini kaybetme kararını verememenin gülünç nedeniyle gülünç olan kişidir.

7

Başarıdan başarıya koşuyordum: borçlar ödenmişti ve para yağıyordu; ama gelirimin büyük bir kısımını ev masraflarına ayırmama rağmen, işlerimiz her zaman karışıktı. Hesabı ve parayı elinde tutan Maria, her zaman daha fazlasını istiyordu. Bunun üzerine korkunç kavgalar çıkıyordu!

Tiyatro kariyeri kesinlikle bitmişti. Doğal olarak, bunun sonuçlarına katlanmak zorundaydım. Hata benimdi!... Eğer benimle evlenmemiş olsaydı... Ah! ah! Ona yazdığım rol unutulmuştu: ve aslında hiçbir nüans vermeden oynadığı bu rolü tamamen bozmuştu.

İşte o dönemde, Norveçli ünlü bir erkek yazar bozuntusunun bir oyunu sayesinde, "kadınların sorunu" diye adlandırılan komediyle meşgul olunmaya başlanmıştı. Böylece bütün bunak kafalar her yerde boyun eğdirilmiş kadınlar görme saplantısına yakalandılar. Ben böyle saçma bir hikâyenin oyuncağı olmak istemediğimden, bütün yaşamım boyunca "kadın düşmanı" biri olarak görüldüm.

Rahatlıkla Maria'nın neden olduğunu söyleyebileceğim bir kavganın sonunda, kendini büyük bir histeri krizine bıraktı.

Tam da nörotik tedavi konusunda XIX. yüzyılın en büyük bu şunun yapıldığı dönemdi. Ve bütün büyük olaylar işte bu dar basitti!

Hastamın en büyük çığlıklarını attığı sırada, bir sürahi doldurdum ve gök gürültüsü gibi bir sesle büyülü formülü sö dim.

– Ayağa kalk, yoksa seni ıslatıyorum!

Aynı anda çığlıklar kesildi... Ve tapılan kadının gözlerin den, hayranlıkla, sevecen takdir ve ölümcül nefretle dolu bi bakış fışkırdı.

Önce korktum ama uykusundan uyanan erkek artık kolay kolay teslim olmuyordu... İkinci kez bağırarak sürahiyi salladım:

– Cilvelerini bitir, yoksa suyu boşaltıyorum!...

Ayağa kalktı ama beni alçak, rezil, dalavereci, vs. olarak nitelemek için. Bunlar, tedavinin başarılı olduğunu gösteren belirtilerdi.

Kocalar, –aldatılmış veya değil– samimi ve sadık dostunuza inanın. Büyük histeriyi tedavi edecek değerli yöntemi miras olarak size bırakıyorum... Aklınızda tutun, size yaran olabilir!

O günden sonra, ölüm fermanım bir kadının kamesine kaydedilmiş oldu. Benden nefret ettiğini ileri sürüyordu! Kadın numaralarının korkulan tanığı olarak öldürülecektim; maddesel ve tinsel yokedilişime kadın cinsiyeti tarafından karar verilmişti ve öfkeli intikamcım ölümüme kadar bana işkence etme işini üstlenmişti!

Önce, dairemizin bir odasına kiracı olarak bir kadın arkadaşını yerleştirdi. Bu nedenle aramızda çıkan korkunç kavgalara rağmen bunu yaptı. Kesinlikle karşı çıkmama rağmen, Maria onu yemek masamızda da görmek istiyordu. Bununla birlikte,gözlemlerime ve aldığım tedbirlere rağmen, evin her tarafında güzel arkadaşının eteklerine değiyordum, öyle ki kendimi iki eşli olarak hayal edebilirdim. Ve karımla baş başa geçirmek istediğim akşamları odamda geçiriyordum, çünkü Maria, sigaralarını içerek, puncumu midelerine indirerek, benim hesabım-

dan şenlik yaptıkları arkadaşının odasına kapanıyordu. Bu arkadaştan kesinlikle nefret ediyordum, ve bu düşüncemi de yeteri kadar gizlemediğim için, bu "zavallı çocuk" karşısında incelikten yoksun davrandığım her defasında Maria'dan hakaretler yiyordum.

Karımı kocasından ve kendi çocuğundan –kırkbeş yaşındaki kötü ruhlu bir cadalozun eline terkedilen çocuğundan– uzaklaştıran güzel dostu şimdi de ahçımı baştan çıkardı: ikisi birlikte benim biralarımla sarhoş oluyorlar.

Hizmetçimi, yiyeceği ziyan etmiş olarak, fırının yanında uyumuş buldum ve inanılmaz bira tüketimleri bir ayda beşyüz şişeyi buluyordu! Güzel dost, beni bir av olarak seçen, bir erkek yiyicisinden başka bir şey değildi.

Bir gün Maria satın almak istediği bir manto gösterdi. Mantonun ne rengini, ne de kesimini beğenmedim ve başka bir seçim yapmasını önerdim. Orada olan dostu bu mantoyu kendisine aldı ve bu olayı unuttum. Onbeş gün sonra karımın adına düzenlenmiş bir manto faturası geldi. Bunun anlamı, bütün önerileri aldıktan sonra, Maria, oyuncuların orospu çevresinde çok iyi bilinen bir numara aracılığıyla kocasının kandırılmasına izin vermişti.

Maria'ya bu serüvenci ile bütün ilişkisini kesmeye davet ettiğim zaman, her zamanki gibi, suçluların öfkesini yoketmek bana düşmüştü...

Herşey git gide daha da kötüye gidiyordu.

Bu olaydan bir süre sonra, karım, kocasına bağlı eşi oynayarak, bağışlamam için yalvararak, borç istemek için merhum babasının eski bir arkadaşına giden "zavallı çocuğa" referans olarak eşlik etmesi için ona izin vermemi çok alçakgönüllü bir ifadeyle rica etti. Rica bana tuhaf göründü ve yaşlı erkeklerle ilişkisi olduğu söylenen dostunun kötü şöhretini de gözönüne alarak, çok tehlikeli bir tuzağın kokusunu aldım ve dehşete kapılarak, onu uçuruma götürecek uykudan uyanması için, masum çocuğu adına Maria'ya yalvardım. Tek yanıt olarak, eski nakaratın yeni basımını elde ettim: "Bu senin iğrenç fante-

zin...vs."

Herşey daha kötüden daha da kötüye gidiyordu!

Ünlü bir oyuncunun kendisine evlenme teklif etmesini sağlamak amacıyla güzel dost tarafından verilen bir yemek sırasında yeni bir sürpriz beni uykumdan uyandırdı.

Şampanyalar bir dikişte içilmişti ve kadınlar her zamanki gibi sarhoş olmuşlardı. Maria, dudak dudağa öpüştüğü güzel dostunu dizlerine yatırmış bir halde koltuğa gömülmüştü. Bu tuhaf manzaradan etkilenen ve bir suçlamayı kanıtlamak ister bir havada olan ünlü oyuncu bir arkadaşını kendine doğru çekti ve iki kadını işaret ederek haykırdı:

– Şunları görüyor musun?...

Kuşkusuz bu söz yayılan söylentilere bir atıfta ve imalar bu şakacı tonun altına gizlenmişti.

Ne yapmalıydı?

Eve dönünce, Maria'ya kendini bu istemli körlükten kurtarması ve çocuğumuzun onuru adına, ünü için sakıncalı olan bu tavırları bırakması için yalvardım. Bunun üzerine, açıkça, güzel kızları görmenin ve onların göğüslerini öpmenin ona zevk verdiğini, bu arkadaşının dışında da bu şekilde ilişki kurduğu arkadaşlarının olduğunu ve tiyatroda, localarında, diğer oyuncularla aynı şeyleri yaptığını ve bunları yapmaya devam edeceğini itiraf etti, çünkü bu, yalnızca "benim iğrenç fantezim"de şehvetli görünümlere bürünen masum bir oyundu!

Yaptığı şeyi ona anlatmaya olanak yoktu! Bana tek bir yol kalıyordu. Onda annelik içgüdülerini yeniden canlandırmak için yeni bir hamileliği teşvik etmek... Bu hamileliği şiddetli kızgınlıklarla karşıladı, ama rahatsız edici durumu onu birkaç ay için eve bağladı.

Doğum yaptıktan sonra, başka tür bir uygulamaya geçti. İster sapkın arzularının sonuçlarından korkması onu bir yosma gibi davranmaya itmiş olsun, ister kadın içgüdüleri yeniden uyanmış olsun, o dönemden itibaren, erkeklere kur yapmaktan zevk almaya başladı. Ama bunu, beni tehlikeli şekilde kıskandırmak için çok yüzsüzce yapıyordu.

Şimdi, işsiz, aylak, kaprisli, iğrenç bir zorba olarak bana ölümcül bir savaş açmıştı.

Bir gün, iki yerine üç hizmetçi çalıştırmanın daha kârlı bir iş olduğunu bana göstermek istememiş miydi? Bir ruh hastasına karşı direncim tükenince, onu kolundan tuttum ve kapıya koydum.

Benden intikamını alacağına yemin etti. Üçüncü hizmetçiyi aldı ve evde hiçbir şey yapılamaz hale geldi; bütün gün boyunca içtikleri biradan sarhoş olan ve benim hesabımdan aşıklarına yemek veren üç hizmetçimizin aralarındaki kavgalarla birlikte herşey akıntıya kapılıp gitti.

Bu aile mutluluğu tablosuna eklenmek üzere, çocuklarımdan biri hastalandı, bu da bana evde iki hekimle birlikte beş hizmetçi görmeme neden oldu. Bunun bana bir aylık maliyeti beşyüz frank oldu. Bütün bunlara direnmek için çabalarımı arttırıyordum ama sinirlerimin zayıflamaya başladığını hissediyordum.

Üstelik, hayali drahomasını harcadığımı ileri sürerek beni bitmeyen sitemleriyle eziyor ve Kopenhag'daki teyzesine pansiyon bedelini ödemem için beni zorluyordu. Bu teyze, beni, servetini yemekle suçluyor ve Mathilde'in annesinin ölüm döşeğinde, Maria'nın teyzesiyle birlikte ona kalan mirası paylaşması gerektiğini açıkça bildirdiğini beyan ederek, inanılmaz bahanelerle beni çılgına çeviriyordu. Bu söylenenlerden hiçbir şey anlamıyordum. Ama bir gerçek vardı; bu mirastan gelen servet sadece hayali olarak varolduğu zaman, bu tembel, hiçbir işe yaramayan, açgözlü teyze işime yaramıştı. Yine de kabul ettim ve aynı zamanda eski tarihli bir dost, 1 no.lu esrarengiz serüvenci için kefil olmaya da itiraz etmedim. Herşeyi yükleniyordum, çünkü tapılan kadın şimdi de beni satmaya karar vermişti ve bir kucaklama için, herşeyden suçlu olduğumu, drahomasını harcadığımı, teyzesinin servetini yediğimi, onunla evlenerek tiyatro kariyerini bitirdiğimi ve hatta sağlığını bozduğumu itiraf ediyordum!

Böylece, evlilikte ilk kez meşru fahişeliğin zaferi benim

evimde kutlandı.

Ve işte ona verdiğim bu ödünler üzerine, daha sonra magazin basınında yer alacak ve teker teker kapının önüne koyduğum dostları tarafından yayılan bu efsaneyi hazırladı.

Çılgın bir öfkeye tutulmuştu. Beni mahvetmek istiyordu. Yılın sonunda, ev masrafları için ona onikibin frank verdim ve yayıncılardan yeniden avans çekmek zorunda kaldım.

Aşırı harcamalardan yakındığım zaman:

– Bu durumda çocuk doğrulmaz, diye yanıtladı, insan karısını sefil yaşatmaz! Ve çok iyi bir konumum vardı ve seninle evlenmek için bunu terkettim!...

Buna benim söyleyeceklerim vardı:

– Çocuğum, barones olarak, kocan sana ancak üçbin frank ve borçlar getiriyordu. Ben ise sana bunun üç mislinden fazlasını veriyorum!

Bir şey söylemedi; bana perhiz tutturuyordu! öyle ki gece olunca bütün isteklerini kabul ediyordum. Evet, üçbin ikibinin üç mislidir, evet, ben bir sefilim, evet, ben, tapılan ve özellikle gece çıplakken tapılan bir kadının parasıyla başarıya ulaşan bir cimriyim!

Öfkesini boşaltmak için, suçlu bir erkek tarafından sömürülen tutsak kadın teması üzerine kurulu bir romanın ilk bölümünü yazdı, buna karşın ben, tatlı sarışın, Madonna, küçük anne görünümünü, Tanrı'nın lütfuyla bir şairin ıstıraplı yaşamına girmiş muhteşem bir kadının ölümsüz efsanesine dönüştürerek,onu öven bütün yazılarımın içine sokmuştum... Ve bu süre içinde, lanetli varlığı, kötümser bir romancının bu dehasını göklere çıkarmaktan hiçbir şekilde bıkmayan eleştirmenlerin kalemi sayesinde, hakedilmemiş bir böbürlenmeyle gösteri yapıyordu.

Ve onun sapıklıklarından ne kadar çok acı çekersem, Azize Meryem başını o kadar çok haleyle donatmaya çalışıyordum! Gerçek beni ne kadar çok ezerse, tapılan kadın için o kadar çok sanrılar görüyordum!.. Ah! Aşk!

8

Bazen bu kadının benden nefret ettiğini ve üçüncü bir koca için benden kurtulmak istediğini düşünüyordum.

Hatta bazen, bir aşığı olduğundan kuşkulanıyordum, çünkü ifadesinde anlaşılmaz parıltılar vardı ve bana karşı soğuk davranışları da bu kuşkuları güçlendiriyordu.

Birdenbire, evliliği tehlikeye sokan korkunç kıskançlık ortaya çıktı; ve önümüzdeki gelecek için cehennem kapılarını açtı.

Aniden hasta olduğunu söyledi. Bazen sırtına veya omuriliğine ve bazen beline vuran ama tam olarak yerini belirleyemediği belirsiz, değişken ağrılardan yakındı.

Üniversiteden arkadaşım olan ve çocuklarımızı da tedavi eden doktoru çağırdım. Sırtta romatizmal boğumlar saptadı ve masaj önerdi. Buna söyleyeceğim bir şey yoktu, çünkü teşhis yapılmıştı ve Maria günlük seanslar halinde tedaviye başladı. Tedavisinin ayrıntılarından haberim olmadığından, edebi çalışmalarıma gömülmüştüm ve tedavi dikkatimi çekmeden sürüyordu. Zaten, karımın hastalığı ciddi görünmüyordu, çünkü her zamanki gibi tiyatroya ve dostlarına gidip geliyordu.

Bir akşam toplantısında, kadın arkadaşlarımızdan biri modern toplumumuzda kadın doktorların olmayışından yakındı. Bir kadın için tanımadığı bir erkek karşısında soyunmanın itici olduğunu ileri sürdü ve Maria'ya dönerek:

– Sevimsiz bir duygu, değil mi?

– Doktorumun karşısında... Hayır!

Böylece bu masaj seanslarının ne anlama geldiğini kavradım ve bir süredir Maria'nın yüzünde gördüğüm şehvetli ifadeyi anımsayınca korkunç bir kuşkuyla dehşete kapıldım.

Herkes tarafından bir numaralı liberten olarak tanınan ahlaki ilkeleri zayıf olan bu adam karşısında soyunuyordu.

Ve ben bunu bilmiyordum!...

Baş başa kalınca, bana bilgi vermesini rica ettim.

Rahat bir ifadeyle, olayların nasıl olduğunu anlattı.

Eteğini çıkarmıyordu ama bluzunu çıkarıyordu ve sırtı tamamen çıplaktı.

– Ve utanmıyor musun?

– Neden utanacak mışım?

– Çünkü benim karşımda utandığını ileri sürüyorsun.

İki gün sonra doktor çocuklardan birine bakmak için geldi. Odamdan, doktor ile karım arasındaki tuhaf konuşmaya kulak kabarttım. Konuşmalar ve üstü kapalı sözler...

Aynı anda kapım açıldı ve her ikisi de dudaklarında alaycı bir gülümsemeyle içeri girdiler.

Karanlık düşüncelerin altında ezilmiş bir halde, hasta kadınlar konusundaki konuşmaya beceriksizce katıldım.

– Dostum, kadın hastalıkları konusunda çok ünlüsün, değil mi? dedim.

Maria bana baktı. Bu, şirret bir kadının bakışıydı. Bu bakışta o kadar çok nefret gördüm ki, sırtımda bir ürperme hissettim. Doktor gidince, zincirlerinden boşandı ve üzerime yürüdü.

– Orospu! diye bağırdım dayanamayarak.

Sözcük, istencim dışında, ağzımdan çıkmıştı. Bu hakaretin bir ucu da bana dokunuyordu ve karşımda çocukları görünce, diz çöktüm ve ağlayarak af diledim.

Korkunç öfkeliydi. İki saatlik yalvarma onu yumuşatmadı.

Yaptığım korkunç hatayı onarmak için ve büyüyen nefretinin de etkisiyle, onun için Finlandiya'da bir eğlence ve dinlenme gezisi düşündüm. Bu gezi birkaç haftalık bir tiyatro turnesi olacaktı.

Tiyatro yönetimleriyle görüşmeler yaptım ve anlaşma yapılınca gerekli parayı aramaya başladım.

Yola çıktı.

Şehir dışında çocuklarla yalnız kalmışken hastalandım ve ölmek üzere olduğumu zannederek onu telgraf çekerek çağırdım. Temsillerinin hepsini verdiği için geri dönebilirdi.

Döndü ve beni ayakta ve iyileşmiş görünce, beni, yalan bir haberle onu ailesiyle aldığı masum zevklerden mahrum etmekle suçladı...

Bununla birlikte, bu dönüşte, çözülemeyen karakterinde, bende yeni korkular uyandıran bir değişim gördüm.

Her zamankinin aksine sarılmalarıma sıcak karşılıklar veriyordu.

"Bütün bu gebe kalma korkularının ortadan kalkmasının nedeni neydi?" diye kendi kendime sordum. Ama bu konuda onu sorgulamak istemedim.

Ertesi gün ve daha sonraki günler, bana yalnızca Finlandiya'da yaşadığı güzel günlerden sözetti ve bir anısının neden olduğu bir heyecan anında, gemide bir mühendisle tanışmasını anlattı. Bu adam, aydın ve modern biriydi ve bu dünyada günahın olmadığı ve herşeyin yalnızca koşullardan ve yazgıdan kaynaklandığı konusunda onu ikna etmişti.

– Evet, sevgilim, ama buna rağmen eylemlerimizin sonuçları olmaya devam ediyor. Günahın olmadığını kabul ediyorum, çünkü bir kişi olarak Tanrı yoktur, ama hatalı davrandığımız insanlara karşı her zaman sorumluyuz: ve günahın olmamasına rağmen, yasa olduğu sürece suç varlığını sürdürüyor. Dinsel günah kavramı yokolmasına rağmen, bize zarar dokunan kim olursa olsun ona yönelecek bir karşılık verme veya bir intikam her zaman varolacaktır.

Aniden ciddileşti ama hiçbir şey anlamamış gibi davrandı. Sonunda yanıt verdi:

– Yalnızca kötüler intikam alırlar!

– Kabul: ama dünyada o kadar çok kötü var ki, zararı karşılık vermeden kabul eden bir kahramanla karşılaştığımızdan hiçbir zaman emin olamayız.

– Herşeye rağmen Yazgı eylemlerimizi yönetiyor.

– Kabul ama intikamcının kılıcını da yönlendiren Yazgı'dır.

... Ayın sonunda, bir çocuk düşürdü.

Aldatma benim için yeteri derecede kanıtlanmıştı! Ve o andan itibaren, saldırıları tehlikeli boyutlar kazandığı oranda kuşkular arttı ve ıstırabım yoğunlaştı.

Bu durumda, deli olduğuma beni inandırmaya çalışıyordu. Ona göre, kuşkularım yalnızca aşırı yorgun bir kafanın ürünüydü.

Bir kez daha özürünü kabul ettim ve barışma işareti olarak, sırf onun için, berbat edilmesi olanaksız büyük bir rolle birlikte bir kadın dramı yazdım. 17 Ağustos günü armağan olarak manüskriyi kendisine teslim ettim. Dramın bütün hakları onundu. Rolün ona verilmesi koşuluyla, bu oyunu istediği yerde oynatmakta özgürdü. Bu, iki aylık yoğun çalışmanın ürünü olan bir armağandı. Bunu, Majesteleri adına verilen bir kurban gibi, minnet duymadan aldı.

Bu sırada ev masrafları doğrudan felakete gidiyordu ve hiçbir şey yapamıyordum, çünkü benim tarafımdan yapılan her uyarı, her girişim bir saldırıymış gibi geri püskürtülüyordu. Ve hizmetçiler tarafından gerçekleştirilen zararlar, yiyeceklerin savurganlığı, çocukların gözetiminde mutlak yetersizlik karşısında hareketsiz ve güçsüzdüm.

Ekonomik felakete kavgalar eklendi.

Masrafları benim hesabıma kaydedilen Finlandiya gezisi dönüşünde, temsillerinden aldığı ikiyüz frangı getirmişti. Kasayı o tuttuğu için bu ikiyüz frangı ev masrafına harcanmak üzere kafamda tutmuştum. Ama önceden saptanmış tarihten önce ye-

niden para istedi. Bu beklenmedik istekten şaşırmış bir halde, paranın harcanması konusunda bir soru sorma tehlikesini göze aldım. Bu parayı arkadaşına vermişti ve yasayı zikrederek, çalışmasıyla kazandığı parayı istediği gibi kullanma hakkına sahip olduğunu ileri sürdü.

– Ya ben, dedim... Ama ev masrafları için para vermek, bu paraya sahip olunduğu anlamına gelmezdi.

– Kadın için aynı şey değil!

– Bu yalnız tutsak kadın için değil mi? Ailenin yaşamını sürdürebilmesi için herşeyi getiren erkeğe katlanan kadın için mi? İşte, kadınların özgürlüğü palavrasının sonuçları.

Emile Augier'nin *Fourchambault*'da mal ayrılığı rejimi için öngördüğü herşey gerçekleşmişti. Koca hizmetçi olmuştu. Ve kendi kuyularını kazma noktasına kadar aldatılmalarına izin veren erkekler! Aptal hayvanlar, yürüyün!

Evliliğimdeki felaketler biribirini izlerken, önyargıları ortadan kaldırmak ve eskimiş toplumumuz üzerine çöken batıl itikatları altüst etmek için edebi başarılarımdan yararlanıyordum; taşlamalar içeren bir yapıtımda, içinde aseksüel kadınların da bulunduğu başkentin en büyük şarlatanlarının üzerine bir avuç çakıl taşı atıyordum.

Beni bir yergici olarak suçladılar: Maria zaman kaybetmiyordu. Kişisel olarak kendini bu işten sıyırmak için, düşmanla işbirliği yaptı. Gece gündüz, her yerde benden yakınarak, dürüst kadını oynadı: skandallarla yaşayan bir erkeğe bağımlı olmak ne büyük şanssızlıktı! Ve şimdi yergicinin arkasında büyük bir romancı-oyun yazarının olduğunu unutuyordu.

Kutsal kurban, drahomasını yiyen, sanat kariyerini bitiren ve üstelik kendisini hırpalayan bir babanın onursuz davranışlarının sonuçlarına katlanacak olan bahtsız çocuklarının geleceğinden endişe ediyordu. O sırada bir gazete halka delirdiğim haberini verirken, para verilerek hazırlanan bir broşür, bu kadının aptal beyni tarafından uydurulmuş bütün saçmalıkları yazarak, Maria'nın ve dostlarının ıstıraplı efsanesini yayıyordu.

Oyunu kazanmıştı.

Ve düşmanın darbeleriyle yıkıldığını gördüğü sırada, savurgan bir çocuğun kutsal annesi ve kocasının dışında herkesle iyi rolüne bürünerek, gerçek veya sahte bütün dostlarımla birlik oluyordu. Bir vampire bağımlı bir yalnız olarak, her türlü savunmayı reddediyordum. Meleklerimin annesine ve tapılan kadına karşı nasıl elimi kaldırabilirdim!...

Hayır, hiçbir zaman.

Teslim oldum. Böyle olunca, yalnızca evin dışında olmak üzere bana sevecen davranmaya başladı, çünkü evde benim için yalnızca saldırı ve küçümseme vardı.

Aşırı çalışmadan ve kötü davranışlardan yorulmuş bir halde hastalandım. Baş ağrıları, sinirlilik ve mide bozuklukları!... Doktor ülser teşhisi koydu.

Bu, entellektül sürmenajın pek beklenmeyen bir sonucuydu!

Tuhaf ayrıntı: bu hastalık, karıma sürekli üzüntülerini bildirmeye gelen çok sayıdaki dosttan kurtulmanın tek yolu olan, yabancı bir ülkeye gitme kararını verdikten sonra ortaya çıktı.Kendimi öldürmek için kendisinden bir şişe potasyum siyanür aldığım eski bir arkadaşımın laboratuvarına yaptığım ziyaretten sonra bu hastalıktan ıstırap çekmeye başladım: ve bu şişeyi de karımın kilitli olan çekmecelerinden birine sakladıktan sonra!

Sanki bana yıldırım çarpmış, kötürüm olmuşum gibi, oynayan çocuklarımı izleyerek, eskiden yaşadığım güzel günleri düşünerek, ve ölümümün ve hüzünlü kuşkularımın nedenlerini ortaya çıkaracak bir sözcük bile yazmadan kendimi ölüme hazırlayarak, kanapeye uzanmış yatıyordum.

Kendisini affettiğim bir kadın tarafından öldürülmeye boyun eğmiştim!

Limon sıkılmıştı. Maria, ünlü yazarın toplu eserlerinin satışından elde edeceği gelirden ve çocuklar için kesinlikle elde edeceği Devlet yatılı okul eğitiminden huzur içinde yararlanmak için, çok yakında öbür dünyaya göçüp göçmeyeceğimi kendi kendine sorarak göz ucuyla beni gözlemliyordu...

... Dramım sayesinde tiyatroda elde ettiği ve ona büyük trajedi oyuncusu ünvanı kazandıran başarı nedeniyle gururla şişinirken, seçtiği yeni bir rolü oynama şansı elde etti. Tamamen başarısızlığa uğradı ve onu yaratan ve yetiştiren kişi olduğumu bildiğinden, bana karşı borçlu olmasının neden olduğu nefret giderek büyüyordu. Bir rol kapabilmek için bütün tiyatroları dolaştı ama sonuç alamadı ve sonunda Finlandiya ile temasa geçmem için beni zorladı. Düşmanlarım olan dostlarının arasına yerleşmek için, yeniden ülkemi, dostlarımı, yayıncılarımı terketme durumuna gelmiştim. Ama Finlandiyalılar onu istemediler: kariyeri bitmişti.

O dönem boyunca, Maria, eş ve anne sorumluluklarını yerine getirmeden aylak bir yaşam sürdürdü ve sağlığım sanat çevresindeki toplantılara katılmama engel olunca, o buralara yalnız başına gitti. Hatta bazen eve sabah sarhoş geliyor ve yaptığı gürültüyle ev halkını uyandırıyordu. Yattığı yer olan çocukların odasındaki kusmalarının gürültüsünü mide bulantısıyla duyuyordum.

Böyle bir durumda ne yapılabilirdi? Karımı ifşa mı etmeliydim? Hayır. Boşanmalı mıydım? Hayır, çünkü aile, benim için, bir bitkinin organizması gibi, bir parçası olduğum bir organizma haline gelmişti. Yalnız başıma varolamazdım; anneleri olmadan çocuklarla birlikte de yaşayamazdım; kanımın aktarımı, annenin rahminde dallara ayrılmak ve çocuklarımın ufak bedenlerine yayılmak için, kalbimden başlayan büyük damarlarımla gerçekleşiyordu. Bu, birbirinin içine giren bir kan damarları sistemiydi. Bunlardan biri kesilse, yaşamım, kumun emeceği kanla birlikte akıp giderdi. İşte bu nedenle eşin aldatması korkunç bir suçtur. İşte bu nedenle, kaygısız bir anne tarafından bozulan soyun belirsizliği içinde, baba ölümcül yara aldığı zaman, ünlü yazar tarafından verilen "Öldür o kadını" komutuna uyma eğilimine sahip olunulabilir.

Bunun tersine, kadın haklarının ve özgürlüklerinin genişlemesi adına aşırı düşüncelere kapılan Maria yeni kuramları uyguluyor ve bu durumda kocasını aldatan eş suçlu olmuyor,

çünkü kadın erkeğin malı değildir.

Casusluk yapacak noktaya kadar alçalamam ve kanıt da istemiyorum, çünkü bu benim için öldürücü darbe olurdu. O halde sürekli kendimi aldatmaktan ve keyfime göre şiirleştirdiğim hayali bir dünyada yaşamaktan hoşlanıyorum.

Ve herşeye rağmen kendimi yaralı hissediyordum: altsoyumun bozulduğunu ve gelecekte adımı taşıyacak ve çalışmamın getireceği gelirlerle beslenecek olan çocukların benim olmadıklarını biliyordum. Bununla birlikte onları seviyordum, çünkü gelecekteki yaşam olmak üzere benim varlığımın içine girmişlerdi ve artık yaşamımı sürdürme umudumun benden alındığı bugün, ek kökleriyle havayı soluyan hayalet olarak uzayda sallanıyordum.

Maria, bana, ölümümün gecikmesinden rahatsız oluyormuş gibi geliyordu ve başkalarının yanında bana bir anne gibi şefkatle yaklaşmasına rağmen, kulislerde babasının küçük hokkabaza yaptığı gibi gizlice beni çimdikliyordu. Ölümümü çabuklaştırmak için beni hırpalıyordu. Rastlantısal zayıflığıma çatarak, tükenmiş biri olduğumu bana hissettirerek, yeni bir işkence biçimi uygulamaya başlamıştı; büyüklük saplantısının en yüksek noktasında, kendinin benden daha güçlü olduğunu söyleyerek, beni dövmekle tehdit ediyordu. Üzerime atlayacak noktaya kadar gelmişti. Ama o zaman ayağa kalktım ve bileklerinden tutarak onu kanapenin üzerine devirdim.

– Güçsüzlüğüme rağmen senden daha güçlü olduğumu itiraf et!

Ödün vermedi ve süklüm püklüm ve hatalı olmaktan dolayı öfkeli bir halde bana meydan okuyarak çekip gitti.

Kavga sırasında, bana karşı bütün kadınlık ve oyunculuk avantajlarını kullanıyordu. Bir düşünün sayın okuyucu, günün her saati çalışmaya mahkum olan bir erkek, bütün gününü entrikalar çevirmek için kullanan aylak bir kadına karşı savunmasız kalıyor: öyle ki belirli bir zaman sonra, kendini, çevresine örülmüş bir ağın içinde buluyor.

Zaten, suçunu bağışlatmak amacıyla beni iktidarsızlıkla

suçladığı zaman, edep, onur, merhamet bana, ilk doğumu sırasında başlayan, sonraki üç doğumuyla fazlalaşan ve apışarasının büzülmesi olarak bilinen bedensel bozukluğu konusunda susmamı emrediyordu. Kim olursa olsun evlilik sırlarını kimseye söylemeyen bir erkek karısının kusurlarını çevreye yaymayı aklından geçirir mi?

İktidarsız! Ateşliliğimle her zaman onun arzularını canlandıran ben ve bu ateşi söndürmek için ne iğrenç ödünler!... Kuşkusuz yakınmaya hakkı yok; ama bir köpek açlığıyla mutluluğu veya çocuklarının mutluluğu pahasına herşeyin tadını alması gerekiyor!

Kadınları çok iyi tanıyan Napolyon, "Aşkta, ancak kaçıldığı zaman zafer vardır!" demiştir. Ama kaçış ancak gözlem altındaki tutsaklar için mümkündür ve ölüm cezasına çarptırılanlar için kaçış imkânsızdır...

Dinlendikçe, beynim kendine geliyordu ve çalışmalarımdan kurtulmuş olarak, bir cadaloz ve onun kurbanları olan dostlarım tarafından gözlemlenen bu kaleden kaçmaya hazırlanıyordum. Bir savaş hilesine başvurdum ve doktoruma, yakında delireceğimi hissettiğimi itiraf eden ve tedbir olarak yabancı bir ülkeye yolculuğu öneren bir mektubu ulaştırdım. Yanıt önerimi destekliyordu ve Maria'ya temyizi olmayan bu kararı bildirdim:

– Doktor bana bunu emrediyor!

Doktora, hoşuna giden şeyi vermesini sağladığı zaman kendisinin kullandığı terim buydu.

Haberi sararak dinledi.

– Ülkemi terketmek istemiyorum.

– Ülken mi?.. Ülken Finlandiya ve zaten, ne bir akraban, ne bir dostun, ne de bir tiyatron olmayan İsveç'de neyi özleyebileceğini pek anlayamıyorum.

– Gitmek istemiyorum...

– Nedeni?...

Biraz tereddüt ettikten sonra yanıtladı:

– ... Çünkü beni korkutuyorsun! Seninle yalnız kalmak is-

temiyorum.

– İstediğin gibi güttüğün bir koyun mu seni korkutuyor?... Haydi canım... Bu gerçek neden değil.

– Sen bir sefilsin ve yanında gelirim olmadan kalmak istemiyorum.

Mutlaka bir sevgilisi vardı veya bu yeni durumda, suçu keşfedilirse, yaşamamdan korkuyordu.

Böylece, uyuyan köpeği oynayan ben, beyaz ayağına tapınmak için alçakça yaşayan ben, atın başındaki perçeme benzetmek için aslan yelemi onun makas darbeleriyle kestiren ben, bıyığımı tersine tarayan ve tehlikeli aşıklarıyla kavgaya daha iyi girebilmek için gömleğinin kollarını geriye kıvıran ben, onu korkutuyorum!

Onun korkusu bende daha fazla korkuya neden oldu ve kuşkularımı arttırdı.

Kendi kendime, "Bu kadının terketmek istemediği bir aşığı var veya aşığının tepkisinden korkuyor", diye düşündüm.

Bitmeyen tartışmalardan sonra, benden, en azından yıl içinde geri dönme sözünü aldı.

Ve söz verdim.

Yaşama isteğim geri geldi ve gidişimden sonra, kışın yayınlanacak şiir kitabımı bitirmek için çalışmaya koyuldum.

Ve yaz ortasında, gücüme kavuşunca şarkılar söylemeye başladım; özellikle, ilk karşılaştığımız gün başında olan hasır şapkasının üzerinde uçuşan mavi tülünün, benim için, yelkeni fırtınaya karşı gererken direğin tepesine çektiğim bayrak haline geldiği, tapılan kadının şarkısını söylüyordum.

Bir akşam, bu şiiri bir dostla birlikte otururken okudum. Maria, kendinden geçerek şiiri dinledi. Şiir bitince, hıçkırıklara boğuldu, ayağa kalktı ve alnımdan öptü.

Eksiksiz bir oyuncu olarak, dostumu da kandırmış oldu. Aptal dostum, giderken kaderin bana dünyanın en sevimli eşini armağan ettiğini söylediği zaman beni çoktan kıskanç deliler sınıfına sokmuştu!

- Eski arkadaşım, o seni seviyor, diye bana güvence ver-

mişti. Ve dört yıl sonra, bu sahneyi, karımın sadakatinin en belirgin kanıtlarından biri olarak gösterdi.

– O dakikada içten olduğuna yemin ederim, diye tekrarladı.

– Evet, vicdan azabında içten!... Orospunun şarkısını söyleyen ve onu Madonna mertebesine çıkaran bu aşk karşısında! ... Evet inanıyorum!

Zavallı küçük, haydi hoşçakal.

9

Bununla birlikte ve sonunda, ev dostlardan kurtulmuş oldu.

Son güzel, sağlam bir geleceği olan ve son seferinden dört madalya ile ünlü bir bilim adamı olarak geri dönen en yakın arkadaşımla ortadan kayboldu. Sokağa düşen ve evimizde hiç ücret ödemeden kalan güzel fırsatı kaçırmadı ve bir yıldan beri bekar yaşamaya mecbur kalan zavallı çocuğa yanaştı ve onu bir yere götürmek bahanesiyle içine soktuğu arabada baştan çıkardıktan sonra, ikisinin davetli olduğu bir evde kavga çıkararak onu evliliğe zorladı. Bu işi başardıktan sonra, güzelimiz maskesini çıkarmakta gecikmedi. Bir akşam sarhoş olunca, kendini unutup Maria'yı sapık biri olarak niteledi. O akşam orada olan bir arkadaş bu olayı bana iletme gereğini hissetmişti.

Maria, üç tümceyle, suçlamanın saçma olduğunu kanıtladı ve bunun üzerine bu kadına kapıları kapadığımız gibi, benim için artık tamamen kaybedilmiş olan bilim adamı dostumla her türlü ilişkiyi kestim.

"Sapık olma" sözcükleri konusunda araştırmalar yapmaya pek meraklı olmamama rağmen, bu sözler kanayan etime batı-

nılmış yeni bir diken olma özelliğini kaybetmiyordu.

Buna rağmen, Maria'nın Finlandiya gezisi sırasında, kuşku uyandıran davranışlarıyla ilgili olarak, aynı kirli ağızdan çıkan yeni hakaretler, çocuk düşürme ve Yazgı ve özgürlük felsefesi üzerine yaptığımız konuşma ile birleştiğinde, kaçma kararımın doğruluğunu gösteren eski kuşkularıma eklendiler.

Sakat bir şair üzerinden elde edilecek büyük yararı farkeden Maria, kendini merhametin kızkardeşi, hasta bakıcısı, gerektiğinde deli bakıcısı olarak göstermeye başladı!

Kendine bir azize tacı örüyordu, arkamdan tam yetkiyle hareket ediyordu ve –bunu daha sonra keşfettim– sözde benim hesabıma arkadaşlardan borç para alıyordu. Aynı zamanda, değerli mobilyalar evden çıkarılmış ve 1 No.lu serüvencinin evine satılmak üzere konmuştu.

Bütün bunlar dikkatimi çekmişti ve ilk kez şu tedirgin edici soruyu kendi kendime sordum:

"Beni şaşırtan gizemli davranışlar ve devasa ev masrafları gözönüne alındığında, Maria'nın gizli harcamalar yapmış olması mümkün müydü? Bu sorunun yanıtı evetse, hangi amaçla?..."

Artık bir ordu komutanından çok bir papaz maaşına talim ediyordum ve sefaleti ayağımdaki bir güllè gibi sürüklüyordum. Buna rağmen yaşam şeklimiz çok sadeydi. Kötü hazırlanmış, çoğu zaman yenmez bir küçük burjuva yemeği, işçi içkileri, bira ve konyak bulunurdu; bizdeki konyak kötü kalitedeydi; bu nedenle arkadaşlar arasında evimiz ün yapmıştı; pipodan başka bir şey içmezdim; ayda bir kez uyuşukluktan kurtulmak için dışarı çıkıyordum.

Evin dışında olduğum bir sırada sorunu inceledim. Bu konuda çok bilgili bir kadına başvurdum. Evimin masraflarının çok olup olmadığını sorduğum sırada, harcamaların korkunç miktarını duyduğunda yüzüme karşı güldü ve bunun tam bir delilik olduğunu söyledi.

O halde olağanüstü ve gizli harcamalar olduğuna inanmak için yeteri kadar belirti vardı. Ama hangi harcamalar? O halde ilişkide olduğu akrabalar, teyzeler, dostlar, aşıklar mı? Bilmem

hangi nedenle herkesi aldatan kişinin suç ortağı olduğuna göre, bunları kocaya kim açıklayacaktı?..

Bitmeyen hazırlıklardan sonra, gidiş tarihi belirlendi. Ama bu durumda da, öngördüğüm bir başka zorluk kendisiyle birlikte bir seri gözyaşlı sahneleri de sürükleyerek ortaya çıktı. King-Charles yaşıyordu. Bugüne kadar bana ne kadar çok bela getirmişti! Özellikle ona gösterilen özen çocuklara gösterilmesi gerekenden çalınmıştı.

Bununla birlikte, Maria'nın putunun ve benim kötü dahimin, beni sözle anlatılamaz sevinçlere boğmak için yaşlanmış, pis kokulu, kirli bir halde öleceği zaman gelip çatmıştı. Aslında emin olmuştum, Maria bu hayvanın ölmesini istiyordu; ama yokolmasının bende uyandıracağı masum zevki düşününce ve de bana bir eğlenme olanağı vermenin onda yarattığı sıkıntı da eklenince, bu king-Charles olayını sakız gibi uzattı ve hayal ettiğim mutluluk günlerini bana pahalıya ödetmek için usta işi işkenceler yarattı.

Böylece bir veda şöleni hazırladı, acı verici sahneler düzenledi ve hastalıklı bir yapıya sahip olduğum gözönüne alınarak, kemiklerinin bana sunulduğu bir pilici öldürttükten sonra, canavarı alarak şehrin yolunu tuttu. İki gün yokolduktan sonra, sanki bir katile yazıyormuş gibi, dönüş tarihini soğuk ifadelerle bildirdi. Mutluluktan sarhoş olmuş, ıstırapla dolu altı yıldan kurtulmuş olarak, şimdi onu yalnız görmekten emin bir ruh haliyle onu karşılamaya gittim. Sanki hayvanı zehirlemişim gibi gözyaşlarıyla karşıma çıktı ve onu öpmek istediğim zaman da beni itti. Tuhaf bir biçimi olan büyük bir paketi tutarak, sanki bir konvoyla birlikteymiş gibi, duyulmayan bir cenaze marşının ritmli adımıyla eve yöneldi. Pakette köpeğin cesedi vardı! Tanrım! kaderin son darbesi olarak gömme işi bana yüklenmişti! Tabutu taşımak için bir insan, çukuru kazmak için iki insan bulmam gerekti ve kenarda durarak, öldürülenin gömülüşüne eşlik etmek zorunda kaldım. Maria derin düşüncelere daldı ve ölü ve katil için Tanrı'ya dua etti. Çevredekilerin gülüşmeleri arasında, mezarın üzerine bir haç dikti. Sonunda beni, masum

olan ama bir kadının bütün kötülüklerinin cisimleşmesi olarak korkunç olan bir canavardan kurtaran Kurtarıcı'nın haçı.

Büyük yasla geçen birkaç günden sonra, –bu dönem öpüşmesiz geçti, çünkü bir zehirleyiciyi hiçbir şekilde öpmek istemiyordu– Paris'e hareket ettik.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

1

Paris'i gezimin merkezi olarak seçmemin nedeni, orada tuhaflıklarıma alışkın, kararsızlıklarımdan haberdar, fantezilerimi, paradokslarımı, aşırılıklarımı bilen ve bu nedenle şairlerinin şu anki kafa durumunu değerlendirebilecek eski arkadaşlarımı bulmak istememdi. Üstelik, Paris'e, en ünlü İskandinav yazarlar yerleşmişti ve beni bir akıl hastanesine kapattırmaktan başka bir amacı olmayan Maria'nın cani girişimlerine daha iyi karşı koyabilmek için onların koruması altına girmek istiyordum.

Yolculuk süresince Maria'nın öfkesi geçmedi ve kullanacağı tanıklar da olmayınca bana önemsiz biri gibi davrandı. Her zaman kaygılı bir ifadeyle ve dalgın bakışlarla, herşeye kayıtsızdı. Geceyi geçirmek zorunda olduğumuz şehirleri anlamsızca geziyorduk ; hiçbir şeyle ilgilenmiyor, hiçbir şeyi görmüyor ve duymuyordu. Bakışlarım onu rahatsız ediyor ve durgunlaşıyordu. Neden? Istırap çektiği ve orada bir tek dostu kalmadığı bu ülke için mi...ama belki de bir sevgili için!

Üstelik, kadınların en az pratiği olanı ve en kötü yetişmişi gibi davranıyordu; kendisine atfettiği organizatör, yönetici niteliklerinin hiçbirine sahip olmadığını görüyordum. Beni gördü-

ğü ilk otele götürüyor ve kalacağımız bir gece için, mobilyaların yerlerini değiştirttiriyor, kötü hazırlanmış bir fincan çay için otel müdürünü çağırttırıyor, koridorlarda aşağılayıcı bakışlarla karşılaşmamıza neden olacak şekilde korkunç gürültü yapıyordu. Akşam yemeğine kadar yatakta kalmak için, bineceğimiz birçok uygun treni kaçırmamıza neden oluyordu; hatası nedeniyle bagajlarımız başka istasyonlarda kalıyor ve oteli terkettiğimizde bahşiş için genelde bir mark bırakıyordu.

Eleştirilerim üzerine:

– Sen bir korkaksın, diye yanıtladı.

– Ve sen de basit ve eğitimsiz bir kadınsın.

Paris'e gelince, onun çekim alanına girmeyi reddeden arkadaşlarının arasında kendini aşağı bir konumda hissetti ve tuzağa düştüğü izlenimine kapıldı. Onu en çok sinirlendiren olay, bana sevgi gösteren, Norveç'in en ünlü edebiyatçılarından biriyle kurduğum ilişki oldu. Doğal olarak ondan nefret etti, çünkü bir gün bu adam benim lehime sesini yükseltebilirdi.

Bir akşam, sanatçıların ve edebiyatçıların bulunduğu bir yemekte bu kişi kadehini, İsveç Edebiyatı'nın büyük ustası onuruna kaldırdı. Bu olay sırasında, aseksüel arkadaşlarının ifadesiyle adı kötüye çıkan bir yergiciyle yapılan bir evliliğin kurbanı olan zavallı Maria'm da oradaydı. Davetlilerin alkışları altında onun ezildiğini görmek beni üzmüştü ve hatip benden en azından iki yıl Fransa'da kalma sözü almak isteyince, karımın ıstıraplı bakışlarına dayanamadım. Onu biraz avutmak için, evliliğimizde önemli kararları karımla birlikte verdiğimizi söyledim ve bu sözlerim Maria'nın sıcak bakışını ve orada bulunan bütün kadınların sempatisini sağladı.

Ama dostum hiçbir şekilde vazgeçmek istemiyordu. Gösterişli sözlerle kalış süremi uzatmam üzerinde ısrar ederken, davetlilerin de ona katılmasını rica etti ve herkes bu öneriyi desteklemek için kadehlerini kaldırdı.

Nedenini bilmemekle birlikte, karımla yeni dostum arasında sessiz bir kavga olduğunu sezmeme rağmen, bu dostça yapılan ısrarın nedenini çözememiştim. Belki de bu adam ben-

den daha deneyimliydi ve kendisi de çok aynksı tavırlan olan bir kadınla evli olduğundan, hızlı kavrayışıyla kuşkusuz sırlanma nüfuz etmişti.

Şu ana kadar karanlıkta kalan gizler!

Paris'de karımın kendini kötü hissettiği üç aydan sonra, kocasının değeri tartışılmaz bir şekilde kabul edildiği için büyük şehirden nefret etmeye başladı. Sürekli olarak beni, "bir gün ona kötülük getirecek sahte dostlara" karşı tedbirli olmam için uyarıyordu.

Yeni bir hamilelikle birlikte cehennem hayatı yeniden başladı.

Bununla birlikte, bu kez çocuğun babası olduğumdan kuşkulanmam olanaksızdı. Tarihi saptayabilecek durumdaydım ve bazı olaylar ortamıyla birlikte dölenme zamanını anımsatıyordu.

İsviçre'ye gittik; ve orada, ev işleriyle ilgili bütün tartışmaları orta lan kaldırmak için bir burjuva pansiyonuna yerleşmiştik ki, yitirdiği zamanı kapattı, çünkü yeniden beni yalnız ve savunmasız bir halde yakalamıştı.

İlk andan itibaren kendini sakin bir akıl hastasının bakıcısı gibi gösterdi. Doktorla bağlantı kurdu, pansiyonun sahiplerini önceden haberdar etti ve servis yapan kızlara, hizmetçilere, diğer pansiyonculara kadar herkesi uyardı. Zekam düzeyinde veya beni anlayabilecek düzeyde olabilecek insanlarla ilişki kurmam önlendi. Yemeklerde, aptal kan, Paris'deki zorunlu sessizliğinin intikamını alıyordu. Daha önce binlerce kez uyardığım halde, boş sözlerle her saniye konuşuyordu. Ve bu cahil burjuvalar topluluğu kibarlık göstererek onun aptallıklarını onayladığı zaman, susmak zorunda kalıyordum ve işte o da üstünlüğünden emin oluyordu.

Bununla birlikte, sanki bir üzüntü onu oyuyormuş gibi ıstıraplı bir havası vardı ve bana karşı olan nefreti tamdı.

Sevdiğim herşeyden nefret ediyordu. Alpleri kötülüyordu, çünkü ben övüyordum, gezintilerden nefret ediyor ve benimle başbaşa kalmamaya özen gösteriyordu. Sırf engellemek için ar-

zularımı keşfetmeye çalışıyordu; ben "hayır" dediğimde "evet", "evet" dediğimde "hayır" diyordu; sonuçta benden iğrenecek kadar nefret ediyordu!

Ve bu yabancı ülkede yalnız başıma olan ben, onun arkadaşlığını istemek zorundaydım; ilişkilerimiz bir kavga korkusu nedeniyle askıya alındığı zaman, onu yakınımda görmekle ve burada yalnız olmadığım duygusunu hissetmekle yetiniyordum.

Hamile olduğu anlaşıldıktan sonra, cinsel ilişkilerde tedbirli olmaya gerek kalmamıştı; artık beni reddetmesi için bir neden kalmayınca, beni sinirlendirmek için bahaneler uyduruyordu ve özgür sevişmelerimizden sonra, keyifli olduğumu görünce, ondan kaynaklanan bu sevinçten dolayı bana kin besliyordu.

Sinirsel hastalığı özellikle cinsel perhizlerden kaynaklanan benim için bu çok fazla bir mutluluktu! Aynı zamanda mide rahatsızlığım, hava kabarcığından başka bir şeyi yutamayacak noktaya kadar artmıştı ve gece, soğuk süt içerek yatıştırmaya çalıştığım korkunç mide kramplarıyla ve dayanılmaz yanmalarla uyanıyordum.

Eksiksiz bir eğitimle gelişmiş, incelmiş olan beynim aşağı düzeydeki bir beynin temasıyla bozuluyordu ve kanımın beyniyle her uyum sağlama denemem bende kasılmalara neden oluyordu. Böyle olunca yabancılarla temasa geçmeyi deniyordum. Ne yazık ki! konuşma içinde, bir delinin yönetilmesi gibi yönetiliyordum!

Böyle olunca, üç ay boyunca sessizliğimi sürdürdüm. Bu sürenin sonunda sesimin egzersiz eksikliği nedeniyle çıkmadığını ve sözcükleri kullanamadığımı dehşetle farkettim.

Bunu ödünlemek için, İsveç'deki dostlarımla aralıksız mektuplaşmaya başladım. Sakınımlı dilleri, ıstıraplı sempatileri, baba öğütleri, zihinsel çöküşümden emin olduklarını gösteriyordu.

Kazanmıştı. Bir bunak olma noktasındaydım ve ilk paranoya semptomları ortaya çıkıyordu.

... Paranoya mı? Neden bu sözcük? İzleniyordum! O halde kendimin izlendiğini zannetmem tamamen mantıkiydi!

Sonuçta çocukluğa geri döndüm. Aşırı bir güçsüzlük içinde, Mikelanj'ın *Pieta*'sı gibi, kollarımı Maria'nın beline sarmış bir konumda başımı dizlerine koyarak kanapede saatler geçiriyordum. Alnımı göğsüne bastırıyordum, o bana çocuğum diye hitap ediyor ve ben de tekrar ediyordum: "Evet, senin çocuğunum." Erkek, kadın olmaktan vazgeçen annenin kolları arasında sönmüştü. Bazen bana zafer kazanmış bir kadın gibi bakıyordu, bazen kurbanı önünde cellada gelen ani sevecenlikle susmuş bir halde gözlerini tatlılaştırıyordu. Onunla cinsel ilişkiye girdikten sonra erkeğini yiyen dişi örümcek gibiydi.

Bu can çekişmeler sırasında, Maria gizemli bir yaşam sürdürüyordu. Öğleden sonra bire kadar yatakta kalıyordu. Daha sonra belli bir amacı olmadan şehre gidiyordu ve çoğu zaman geç saatte akşam yemeğine geliyordu. Karımın nerede olduğu bana sorulduğu zaman:

– Şehirde, diye yanıtlıyordum.

Ve herkes bıyık altından gülerek uzaklaşıyordu.

Hiç kuşkulanmıyordum. Onu casus gibi izleme düşüncem hiç yoktu.

Yemekten sonra akşamı salonda yabancılarla gevezelik ederek geçiriyordu.

Gece, hizmetçi kadınla konyak içiyordu ve onları kapı dibinde dinleme düşüklüğünü kendime kabul ettirmeyi başaramadan, alçak sesle gevezelik ettiklerini duyuyordum...

Niçin? Çünkü insanın kendine izin vermediği bazı hareketler vardı.

Niçin? Çünkü bu davranış biçimi eğitimimin içine, bir tür erkek dini olarak nüfuz etmiştir.

Üç ay geçti ve ev masraflarının aşırılığı karşısında şaşakaldım. Şimdi harcamalar düzene girdiği için, hesabı yapmam kolaydı.

Pansiyonun günlüğü oniki franktı. O halde ayda üçyüzaltmış frank ve Maria'ya ayda bin frank verdim. O halde her ay al-

tıyüz franklık harcama gerçek-dışıydı.

Ona hesapları sorduğum zaman, öfkeli bir ifadeyle:

– Bu para olağanüstü harcamalara gitti, diye bana yanıt verdi.

– Olağan harcamalar için yüzaltmış frank ve olağanüstü harcamalar için de altıyüz frank! O halde sen beni aptal zannediyorsun!

– Bana bin frank verdiğin doğru ama bunun büyük miktarı senin için harcanıyor.

Hesabı ele aldım.

– Bakalım... On santimlik purolarla birlikte tütün (çok kötü kalite): on frank... Mektup pulları: on frank... Sonra ne var?

– Eskrim derslerin!...

– Bir kez aldım: üç frank.

– Ata binme dersleri!...

– İki saat: beş frank.

– Kitaplar!...

– Kitaplar mı? On frank... Hepsi otuzsekiz yapıyor, yüz frank diyelim. Gerçek-dışı harcamalar için beşyüz frank kalıyor... Para nerede?..

– O halde, seni soyduğumu mu düşünüyorsun?.. Sen bir rezilsin!

Ne yanıt verilebilir? - Hiç!.. Ben bir rezilim ve ertesi gün, İsveç'deki kadın arkadaşları onun aracılığıyla deliliğimin artması konusunda bilgilendirildiler.

Böylece efsane yavaş yavaş yaratıldı. Yıllar geçtikçe kişiliğim şekilleniyordu ve masum şairin yerine, suçlu tipe yaklaşan, karanlık, silik, bir mitolojik figür geçiyordu.

Kendi düzeyimde sanatçılarla karşılaşmayı umduğum İtalya'ya kaçma teşebbüsüm başarısızlıkla sonuçlandı ve Maria'nın doğumu için Leman gölü kıyısına geri döndük. Çocuğu dünyaya getiren anne, bir kurban, boyunduruk altındaki bir kadın, hakları olmayan bir esir kimliğine bürünerek, doğan çocuğu vaftiz ettirmem için yalvardı. Yazılarımda, Hıristiyanlığın batıl itikadlarına olan nefretimi dile getirdiğimi açıkça biliyordu. Bu

durum, bu kilisenin adetlerini uygulamamı engelliyordu.

Hiçbir şekilde dindar olmamasına, on yıldan beri hiçbir kiliseye adımını atmamasına ve yalnızca köpekler, piliçler veya tavşanlar için dua etmesine rağmen, bu vaftizden başka bir şeyi düşünemez hale gelmişti. Kuşkusuz, bunun nedeni, ikiyüzlü olarak değerlendirdiğim ve doktrinlerimle uyuşmayan bu törenlerden kurtulma arzumu bilmesiydi.

Gözyaşlarıyla, iyiliğime başvurarak, cömertliğimi anımsatarak bana yalvardı ve en azından törende bulunmama koşuluyla kabul ettim. Bunun üzerine, heyecanla ellerimi öptü, çünkü bu vaftiz onun için, "gerçek bir vicdan olayı", yaşamsal sorun gibi bir şeydi.

Vaftiz gerçekleşti. Oysa, törenden döner dönmez, tanıkların önünde, özgür düşünürü oynayarak, bu töreni gülünçleştirerek, çocuk için yapılan bu günah çıkarma olayından hiçbir şey anlamadığından böbürlenerek, "bu komedi"yle alay etti.

Oyunu kazandıktan sonra alay ediyordu ve "yaşamsal sorun", bana karşı rakiplerime üstünlük sağlayan, bir zafere dönüşmüştü.

Bir kez daha, iktidar çılgını bir kadının kaprislerini tatmin etmek için alçalmış ve itibarım lekelenmişti.

Ama işte daha korkunç bir şey. İskandinavya'dan bütün çılgın özgürlük fikirleriyle dopdolu bir kız geldi ve dost olarak tanıştırıldığına göre ben mahvoldum.

Kendisiyle birlikte, her parti tarafından reddedilip, kovulunca bütün erkeklere karşı nankörce bir tavır alan ve uygar ülkelerin bütün kadın yazarlarının birleşmesi gerektiği sonucuna varan bir aseksüelin kitabını da getirmişti. Emile de Girardin'in *Erkek ve Kadın* adlı kitabını okuduktan sonra, bu hareketin kadınlar lehine olan bütün sonuçlarını kavradım.

Erkeği azletmek ve onun yerine kadını koymak, önemsiz istisnalar dışında uygarlığın oluşumunda hiçbir payı olmayan kirli hayvan kadını yükseltmek için, yaratışın gerçek efendisini, uygarlığı yaratanı, kültürün faydalarını yaygınlaştıranı, büyük düşüncelerin, sanatların, mesleklerin üreticisini tahtından indir-

mek, bana göre cinsiyetimize bir saldırıdır. Ve tunç devrinin bu kafalarının, bu antropomorfların, yarı maymunların, bu kötü ruhlu hayvanlar sürüsünün geldiğini görmenin fikri bile, içimdeki erkeği ayaklandırıyor. Tuhaf olan şey, kafa bakımından alt düzeyde ve ahlak duygusunun hiç olmamasıyla çok yüksek düzeyde olan bir düşmana nefret dolu bir dirençle karşı çıkmak beni iyileştirdi.

İki kavim arasında ölümüne bir savaşta, daha az dürüst, daha sapık olan kazandığından ve erkeğin kadına karşı doğuştan gelen saygısı ve onun daha iyi hazırlanması için ona sağladığı boş zaman düşünüldüğünde, erkeğin savaşı kazanma olasılığı düşük olduğundan, sorunu ciddi olarak düşünmeye başladım; bu yeni savaş için donandım ve özgürlüğü erkeklerin köleleşmesi pahasına isteyen bu çılgın kadınların suratlarına fırlatılan bir eldiven gibi düşündüğüm bir kitabı hemen yazmaya başladım.

İlkbahar yaklaşıyordu ve biz de pansiyonumuzu değiştirdik. Kendimi, içinde beni izleyen yirmibeş kadının, koca haklarının bu gaspedicilerine karşı yazdığım yergiye gerekli malzemeleri verdiği, bir tür arafta buldum.

Üç ayın sonunda kitap bitmişti. Evlilik üzerine yazılan öykülerin bir derlemesiydi. Bu kitaba bir önsöz yazdım. Bu önsözde aşağıda belirttiğim biçimde birçok tatsız gerçeği dile getirdim:

Kadın hiçbir şekilde köle değildir, çünkü kendisi ve çocukları erkeğin çalışmasının getirdiği gelirle beslenirler. Kadın hiçbir zaman boyun eğmemiştir, çünkü rolünü kendi seçer, çünkü doğa onun, annelik işlevlerini yerine getirirken erkeğin koruması altında kalmasını uygun bulmuştur. Kadın kafa bakımından erkekle eşit değildir ve erkek de doğurma konusunda kadınla eşit değildir. Kadın uygarlığın inşasında gereksizdir, çünkü erkek görevini ondan daha iyi anlar; ve evrimci kuramlara göre, cinsiyetler arasındaki fark ne kadar büyük olursa, çocuklar da o kadar güçlü olur. O halde cinsiyetlerin eşitlenmesi, geriye gidiştir, gerilemedir, saçmalıktır, romantik ve idealist

sosyalistlerin son düşüdür.

Erkeğe gerekli olan ek, erkeğin tinsel yaratısı olarak kadının kocanın haklarına sahip olma hakkı yoktur, çünkü insanlığın diğer yarısını ancak sayı olarak oluşturabilir. O halde kadınların erkekleri çalışma yolunda özgür bırakmaları gerekir, buna karşın erkek karısına ve çocuklarına bakmak zorundadır; ve bir erkekten alınan her işin kaçınılmaz sonucu fazladan yaşlı bir kız veya bir fahişedir.

Kadın hakları savunucularının öfkesini iyi değerlendirin ve kurdukları tehlikeli partiyi iyi düşünün, çünkü bir dava açarak kitabın yasaklanmasını sağlayabilirler.

Ne yazık ki, kafalarının tamamı, dine hakaret suçlaması altına gizlenen bu girişimlerini iyi bir sonuca ulaştırmaya yetmeyecektir, çünkü aseksüellerin aptallıklarını "din" düzeyine çıkardılar!

Bu koşullarda, Maria, gelirim ailemi de birlikte götürmeye izin vermediği için tek başına ülkeme yapacağım yolculuğa kesinlikle karşı çıktı. Aslında korktuğu şey, onun gözaltından kurtulacak oluşumdu ve dahası, belki de, halkın önünde mahkemeye çıkışımın, ruh sağlığım konusunda yaydığı bütün kötü niyetli söylentileri muzaffer bir şekilde ortadan kaldıracak oluşuydu.

Ama, onu yatakta kalmaya zorlayan belirsiz bir hastalığa yakalandı. Yine de mahkemede bizzat görünmek için gitmeye karar verdim ve yola çıktım.

İki yıllık zorunlu çalışmaya mahkum edilme tehlikesi altında bulunduğum altı hafta boyunca ona yazdığım mektuplar, mesafenin ve zorunlu bekârlığın neden olduğu aşkla doluydu. Aşırı yorgun kafa onu şiirselleştiriyor ve yüzünün çevresine altından bir hâle yerleştiriyordu ve özlemlerle birleşen cinsel perhiz,hayalimde onu koruyucu meleğin beyaz giysileriyle gösteriyordu. Herşey, iğrençlik, bayağılık, kötülük yokolmuştu ve ilk aşk günlerimin Madonna'sı yeniden gözlerimin önünde belirmişti, öyle ki, bir söyleşide, eski bir arkadaşım olan gazeteciye, "iyi kalpli bir kadının etkisiyle daha alçakgönüllü ve daha saf

hale geldiğimi" itiraf etmiştim. Bu tümceni.ı Birleşik Krallığın bütün gazetelerini dolaşıp dolaşmadığını düşünmem gerekiyordu.

Aşağılık kadın, bunu okurken mutlaka gülmüştür!

En azından halk eğlenmiştir.

Maria'nın aşk pusulalarıma verdiği yanıtlar, onun işin ekonomik yanına verdiği büyük önemi kanıtlıyordu, ama tiyatroda, sokakta, mahkemede alkışlar arttığı ölçüde, düşüncesine yeni bir yön veriyor, yargıçların aptallığı fikirine tutunuyor ve jüri üyelerinden biri olamadığına üzülüyordu.

Aşk dedikodularıyla ilgili olarak, konuyu tartışmaya açmayarak, "anlaşmak, birbirini anlamak" sözcükleri etrafında dönmekle yetinerek, evlilikteki sorunların nedenini onu hiç anlamadığıma atfederek, hiçbir şeyi kabul etmedi.

Oysa, mektuplarının arasında biri eski kuşkularımı alevlendirmişti. Adaletin pençesinden kurtulur kurtulmaz, bunun hesabını soracaktım ve yabancı ülkede oturmak benim için daha eğlenceli hale gelecekti.

Sonunda jüri beni suçsuz buldu ve –büyük ironi– bana verilen yemeğin sonunda, Maria'ya, "mahkemeye gelmemi sağlayan kişi" olarak kadeh kaldırıldı.

Hayır!... Olamaz!

Yokluğumda ailemin oturduğu Cenevre'ye döndüm. Mektubunda hasta olarak sürekli yatakta olduğunu yazan Maria, beni şaşırtarak, gara beni karşılamaya gelmişti. Zinde ve canlıydı ama ifadesi endişeliydi.

Akşam ve mutlu gece yaşadığım bütün sıkıntılara değdi.

Ertesi gün, öğrenciler ve ahlaksız kadınlarla dolu bir pansiyonda oturduğumuzu farkettim. Konuşmalarından, Maria'nın bu uygunsuz insanlarla kâğıt oynamaktan ve içki içmekten zevk aldığını öğrendim ve bu seviyesiz ortamda, şaşırtıcı samimiyetten rahatsız olmuştum. Üniversite öğrencileriyle küçük anneyi oyunuyordu (eski oyunu!) ve kadınların en kötüsüyle yakınlık kurmuştu. Bu kadını benimle tanıştırdı: zil zurna sarhoş şişman bir domuzdu.

Ve çocuklarım bu genelevde altı hafta kalmışlardı! Ve en ufak kaygısı olmayan anne hiçbir şeyi göremiyordu! Ve sahte olan hastalığı onu hiçbir şekilde bu ne idüğü belirsiz insanların kuşkulu toplantılarına katılmasını engellememişti!

Bu olaylar için sesimi yükselttiğim zaman, benim için söylenecek şey kolaydı. Ben kıskanç, eski kafalı bir aristokrattan başka biri değildim!...

Ve eski kavgalar en güzel şekliyle yeniden başlamıştı!

2

Şimdi de yeni bir kavga konusu çıkmıştı: çocukların eğitimi. Bu konuda en küçük bir bilgisi olmayan, köylü kızı hizmetçi çocukların eğitimi işini üzerine aldı ve annenin katılımıyla birlikte en korkunç aptallıkları yapmaya başladı. Çok tembel olan iki kadın yatakta sabah keyfi yapmaya bayılıyorlardı. Bunun sonucu çocuklar yataklarında uyanık beklemeye mahkum edildiler ve kalkmak istedikleri zaman da dövülüyorlardı. Bunu görünce, müdahale etmeye karar verdim; sessiz sedasız odaya girerek kalk borusunu çaldım ve küçükler beni bir kurtarıcı olarak sevinç çığlıklarıyla selamladılar.

Hiçbir zaman eşit olamayan şeyleri eşit hale getirmek isteyen zayıf ve geri kafaların tek konu saplantısı, bizim ailede de yıkımını yapacaktı. Bir yaşından beri kitaplarımın sayfalarını çevirmeye alışkın, ileri zeka olan büyük kızım, büyük olma haklarından yararlanmayı sürdürüyordu. Ve henüz değerli bir kitaba bakmayı bilemediği için, küçük olana aynı ayrıcalığı tanıyamıyordum ve annesi de eşitlik anlayışından yoksun olduğumu ileri sürüyordu.

Herşeyin eşit olması gerekir, diyordu.

–Herşey mi?... Giysilerin ve ayakkabıların büyüklükleri de eşit olacak mı?

Yanıt hemen gelmedi ama biraz sonra "budalalık" suçlamaları onun yerini aldı.

– Herkese yeteneğine ve kapasitesine göre! Bu büyük için, şu da küçük için!

Ama hiçbir şeyi anlamak istemiyordu ve küçükten nefret eden ve adalet duygusundan yoksun bir baba olarak değerlendirildim.

Gerçeği söylemek gerekirse, büyük, öncelikle büyük olduğu, yaşamımın en güzel günlerinin anılarına bağlı olduğu, akıl çağına geldiği ve belki de küçüğün doğumu annesinden kuşkulandığım zamanlara rastladığı için bana daha sempatik geliyordu. Zaten annenin eşitliği çocuklarına karşı olan mutlak kayıtsızlığıyla gerçekleşiyordu. Uyumadığı her zaman dışandaydı. Onlara yabancıydı ve çocuklar bana bağlanmışlardı ve benim sevgim de annelerinin kıskançlığını davet edecek derecede artmıştı. Buna çare bulmak için, dışarıdan aldığım oyuncakları ve şekerleri onun vermesini sağlıyordum.

Böylece çocuklar gerçekten yaşamımın bir parçası haline geldiler ve karanlık zamanlarımda, yalnızlık beni ezeceği zaman, bu küçük canlı varlıkların teması beni varlığa ve kanıma bağlıyordu. Onlar nedeniyle ayrılmayı düşünemiyordum. Böyle birşey benim için çok kötü olurdu, çünkü böylece köleliğin en alt derecesine inmiş olurdum.

3

Erkeksi kadınların kalesine yaptığım baskının sonuçları hissedilmeye başlanmıştı. İsviçre gazetelerinde, orada oturmamı olanaksız hale getirecek noktaya kadar bana saldıran yazılar yayınlanıyordu. Eserlerimin satılması yasaklandı ve her yerde izleniyordum. Bunun üzerine Fransa'ya kaçtım.

Oysa, Paris'de dostlarım bana ihanet etmişlerdi. Bana karşı karımla işbirliği yapmışlardı. Vahşi bir hayvan gibi kovalanınca, savaş alanını değiştirdim ve neredeyse sefalet içinde, tarafsız bir liman olan, Paris yakınlarında bir sanatçı köyüne ulaştım. Yalnız başına on ay kaldığım bir anbarda, belki de yaşamımın en kötü günlerini geçirdim.

Orada karşılaştığım topluluk, çeşitli mesleklerde henüz çıraklık döneminde olan ve kökenleri çeşitli olduğu kadar karışık olan genç İskandinav ressamlardan oluşmuştu; ve en kötüsü önyargısız, herşeyden bağımsız, hermafrodit edebiyatların zorunlu hayranları olan kadın ressamların varlığıydı, öyle ki bunlar kendilerini erkekle eşit görüyorlardı. Cinsiyetlerine olan ilgiden kurtulmak için, erkeğin bazı hareketlerini benimsemişler ve içiyorlar, sarhoş oluyorlar, bilardo oynuyorlardı, ve arala-

rında aşk yapıyorlardı.

Bu son sınırdı!

Yalnız kalmamak için, bu canavarlardan ikisiyle ilişki kurdum; biri sözde edebiyatçı, diğeri bir ressamdı.

Ünlü bir yazar olduğum için ilk ziyareti edebiyatçı kadın yaptı. Bu da, bir yarı-kadına karşı ileri sürdüğüm fikirleri değerlendirmek için oldukça bilgilendirilmiş bu müttefiki kendine bağlamaya hazır olan karımın kıskançlığını alevlendirmişti.

Bu sırada, bir seri olay kötü düşünceleri desteklemişti ve artık ünlü olan saplantım bütün özgürlüğüyle ortaya çıkacaktı.

Otelde, bütün önemli İskandinavların, ulusal artistler tarafından çizilmiş resimlerini içeren bir albüm vardı. Benim resmim, saçlarının bir tutamıyla sinsice yapılmış bir boynuzla süslenmişti.

Bu resmi yapan kişi en iyi arkadaşlarımızdan biriydi. Bundan karımın sadakatsizliğinin benim dışımda herkes tarafından bilinen apaçık bir olay olduğu sonucunu çıkarabilirdim. Bu konuda kolleksiyonun sahibinden bir açıklama istedim.

Maria tarafından ruh sağlığım konusunda önceden uyarılan bu kişi bu alın süsünün yalnızca buradaki albümde bulunduğuna, benim dışımda kimsenin görmediğine yemin etti; ve o konu orda kaldı.

Bir akşam, Maria ve ben, ülkeden yeni gelmiş yaşlı bir İskandinav'la otelin bahçesinde kahve içiyorduk. Ben de Maria'nin bütün yüz ifadesini görebilecek bir yere oturmuştum. Yaşlı adam, İşveç'den ayrılışımızdan sonra olup biten olaylardan sözediyordu. Ve konuşma arasında eskiden Maria'ya masaj yapan doktorun adını telaffuz etti. Yaşlı adamın sözünü kesen Maria, sanki gevezelik yapıyormuş gibi sordu:

– A! doktor X'i tanıyor musunuz?...

– Evet... Oldukça aranan bir doktor... Belirli bir üne kavuştuğunu duydum.

– Evet, acemi aşık olarak! dedim.

Maria'nın yüzü sapsarı oldu; sakınımsız bir gülümseyiş, dişlerini açıkta bırakarak açılan dudakların üzerinde dondu. Ve

konuşma genel bir rahatsızlığın etkisi altında uzayıp gitti.

Yaşlı adamla yalnız kalınca, beni rahatsız eden bu olayla ilgili olarak yayılan söylentiler konusunda bilgi vermesini kendisinden rica ettim. Bu konuda hiçbir söylentinin kendisine ulaşmadığına yemin etti. Israrlarım sonunda, bir saatlik yalvarışlarımdan sonra, ondan oldukça bilmecemsi şu "avutucu" tümceyi alabildim:

– Zaten, dostum, bir tane olduğunu varsayınca, bunun çok sayıda olduğuna emin olun.

Ve hepsi buydu. Ve eskiden onun adının telaffuz edildiğini yüzü kızarmadan duymak amacıyla bu sözcüğü aleni olarak söylemek ve hikâyeler anlatmak için bu kadar hevesli olan Maria'nın dudaklarından artık bu sözcük hiç çıkmadı.

Bu açıklamanın neden olduğu dikkatle, belleğimi yokladım ve orada uygun belirtileri bulmaya çalıştım. Ve anında, bana açılan dava sırasında yayınlanan bir edebiyat eserinin anısı, belirsiz ama bu söylentilerin kaynağına giden kanalı bulmak için yeterli bir ışık verdi.

Bu, eşitlik çılgınlığının öncüsü, ünlü bir Norveç kadın yazarının bir dramıydı: ve bu dramı kendi durumumla hiçbir yakınlık duymadan okumuştum. Aksine, bugün, bu kadına uygun düşen en canavarca varsayımları ele aldığım ölçüde, herşey kolaylıkla çözülüyordu.

İşte özeti.

Bir fotoğrafçı (anahtar romanlarımda kullandığım bir meslek) kötü ahlaklı bir kızla evlenir. Eskiden büyük bir toprak sahibinin metresi olan bu kadın eski sevgilisinin ona verdiği gizli paralarla evin masrafını karşılıyor ve zamanını kahvelerde bohemlerle sarhoş olarak geçiren bir tembel olan kocasının mesleğini yapmaya çalışıyor.

Maria'nın çeviriler yaptığı şeklinde bilgilendirilen yayıncının düşünceleriyle tersine çevrilen olayların çarpıtılması böyle olmuştu. Ama yayıncı, bu çevirileri bedava düzelten ve çalışmasının karşılığını tamamen Maria'ya veren tek kişiyi bilmiyordu.

Zavallı fotoğrafçının zamanından önce dünyaya gelen kı-

zın kendinin olmadığını ve karısının onu evlenirken aldattığını öğrendiği gün işler kötüleşiyor.

Üstelik, aldatılan koca, tazminat olarak aşığa büyük bir meblağ verilmesini kabul ediyor.

Bu konuda, evlilik töreninin ertesi günü baronun kefaletinin ortadan kalkmasıyla birlikte, kefil olarak imzaladığım, Maria'nın borcunu anımsadım.

Çocuk ve onun gayrimeşru doğumu hikâyesi konusunda, ne tür bir benzerlik olduğunu kavrayamadım, çünkü kızım evliliğin iki yılı bittikten sonra doğmuştu.

Ama, üzerinde çok düşündüm! ... Ve ölen kızı anımsadım... İşte olay buydu!... Zavallı küçük kız!... Evliliğime neden olan kız!...

Şüpheli sonuç, yine de bir sonuç. Bu doğruydu! Ayrıldıktan sonra Maria'nın baronu ziyareti, baronun yeni evlilerle ilişkileri, borç para... ve!... ve sonrası geldi!

Eyleme geçmeye kesin kararlı olarak, öğleden sonra için büyük bir sahne hazırladım. Maria'ya bir suçlama veya ikimizin savunması için bir söylev hazırlamasını söyleyecektim, çünkü ikimiz de hakarete uğramıştık.

Maria odama girdiği zaman, onu çok samimi bir şekilde karşıladım.

– Ne var? diye sordu.

– İkimizi de aynı şekilde ilgilendiren önemli bir konu.

Bunun üzerine, onu oyunun bütün ayrıntılarını anlattım ve ekledim: fotoğrafçı rolünü üstlenen oyuncu benimle dalgasını geçiyordu.

Çok belirgin bir biçimde heyecanlı olduğu halde sessiz duruyordu.

Bunun üzerine ben başladım.

– Diyelim ki bu doğru, bunu bana söyle ve seni affedeyim. Ölen küçük kızın Gustave'dan olması durumunda, bana belli belirsiz sözlerle bağlandığından o dönemde özgürdün ve üstelik benden de hiç para almamıştın. Bir dramın kahramanı olmak için yürekli insan olmak gerekiyor; bu adam ne kızına,

ne de karısına bir gelecek sağlayamaz: çocuğun masrafları için kabul ettiği paraya gelince, ben burada neden olunan bir zararı karşılama olayını görüyorum.

Beni dikkatle dinledi ve derin olarak burjuva olan bu kafa, tuzağa düşecekti. Pişmanlıkla gerilen çizgilerini gevşeten durulmayı görünce, benden hiç para almadığı için bedenini arzuladığı gibi kullanma hakları olduğuna dair görüşümün onu tatmin ettiğini düşündüm. Aldatılan koca konusuna gelince, onu da "yürekli adam" nitelemesiyle temize çıkarıyordu. Onun "soylu bir yürek" olduğunu ileri sürüyordu.

Ağzından itirafı koparamamakla birlikte, kaçabileceği merdiveni uzatarak, ikimizi düzeltecek tedbirleri alma konusunda ondan öğütler isteyerek, toplum ve çocuklarımız için kendimizi bütün bu pisliklerden kurtarmak için savunmayı roman biçiminde yapmayı önererek, konuşmanın son bölümüne geldim...

Bir saat boyunca konuştum. Birkaç haykırışın dışında hiçbir şey söylemeden aşırı derecede sinirli bir halde, bir kalemi parmaklarının arasında çevirerek karşımda oturdu.

Rahatça gezmek ve bilardo oynamak için dışarı çıktım. Geri döndüğümde, Maria'yı aynı yerde bir heykel gibi sabit otururken buldum. Dışarı çıkalı iki saat olmuştu.

Geldiğimi duyunca, irkildi.

– Bana bir tuzak kurdun, değil mi? dedi.

– Hiçbir şekilde. Çocuklarımın annesini yaşamımın sonuna kadar kaybetmeyi göze alabileceğime inanıyor musun?

– Ah! Senin herşeyi yapabileceğine inanıyorum. Eskiden, beni M.Y. ile tanıştırırken bir kez teşebbüs ettiğin gibi, benden kurtulmak istiyorsun... Evet, beni aldatırken suçüstü yakalayabilmen için beni baştan çıkarmaya çalışan M.Y.

– Bunu sana kim anlattı?

– Helga!

– Helga?!

Ülkeyi terkettiğimiz zaman, Helga Maria'nın son arkadaşıydı. Lezbiyen intikamı!

– Ve ona inandın mı?

– Kuşkusuz... Ama, görüyorsun, M.Y. ve seninle çok güzel oyun oynadım.

– Yani beni bir başkasıyla aldattın mı?

– Bunu söylemiyorum.

– Ama itiraf ettin! İkimizi de aldattığına göre, beni aldattın! En azından bu mantıklı!

Benden kanıt isterken, bir suçlu gibi çırpınıyordu.

Kanıtlar!...

Oysa, insan kalbinin özünde rezil olarak düşündüğüm herşeyin ötesine geçen, böyle bir kalleşliğin ortaya çıkmasıyla yere serilmiştim. Başımı eğdim, dizlerine çöktüm ve af diledim.

– Bu kadının söylediklerine nasıl inanabildin? Senden kurtulmak istediğime inandın. Senin her zaman sadık dostun, sürekli eşin olan ben, sensiz yaşayamayan ben! Kıskançlığımdan yakındın... ve beni baştan çıkarmak için çevremde dönen bütün kadınları reddettim, Buna inandın!... Buna inandın!...

Merhamet duygusuyla sarsıldı. Ani bir içtenlik duygusuna kapılarak, bütün bu söylentilerin hiçbirine inanmadığını itiraf etti.

– Ve buna rağmen beni aldattın... Söyle, seni affediyorum!.. Beni bunaltan korkunç, karanlık düşüncelerden kurtar!.. Söyle...

Hiçbir şey söylemedi ve şu rezil adam Y...'ye yağdırdığı hakaretlerle yetindi.

En değerli ve en samimi arkadaşım bir rezildi!

Ölmek istiyordum! Bu iğrenç yaşama katlanamıyordum!...

Yemek boyunca Maria bana her zamankinden daha yakın davrandı. Ben yattıktan sonra, beni ziyarete geldi, gözlerimi öptü ve sonunda ıstırap içinde gözyaşlarına boğuldu.

– Sevgilim ağlıyorsun, söyle üzüntünü, seni avutayım!...

Cömertliğim, duygularım, aşırı hoşgörüm, dünyanın mutsuzlukları karşısında duyduğum büyük merhamet üzerine, kesik kesik sözcükler kekeledi.

Ne kadar büyük bir anormallik! Ben onu aldatmayla suçluyordum, o ise beni övgülere boğarak okşuyordu!

Buna rağmen ateş yanmıştı ve yangın çıktı.

Beni aldatmıştı!

Kiminle olduğunu bilmek zorundaydım!

Bu olayı izleyen hafta ıstıraplı yaşamımın en ıstıraplı haftalarından biri oldu.

Benim için artık, sözkonusu olan, doğuştan, kalıtımdan gelen veya eğitimle kazanılan bütün ilkelere karşı amansız bir savaş vermekti. Ne noktada olduğumu öğrenmek amacıyla Maria'ya gelen mektupları açmaya karar verdim. Yokluğumda Maria'nın bütün mektuplarımı okumasına izin veriyordum. Ve benim ona gösterdiğim bu güvene rağmen, hâlâ kutsal bir yasaya karşı geliyormuşum gibi geri çekildim. Bu yasa, zımni toplumsal anlaşmanın en ince zorunluluğu olan, bir mektubun gizliliğine hiçbir şekilde tecavüz etmemekti!

Buna rağmen aşağı doğru kayıyordum. Artık bu gize saygı göstermediğim gün geldi. Mektup, açılmış olarak, sanki onurumun ölümcül düşüşünün okunduğu kâğıt açılmış gibi titreyen ellerimin arasındaydı.

Mektup, serüvenci, 1 no.lu dosttan geliyordu.

Alaycı ve küçümseyici sözcüklerle, Tann'nın yakında bozuk kafamın son ışıklarını da söndürerek Maria'yı kurbanından kurtarması dileğiyle deliliğimden sözediyordu. En rezil tümceleri bir kâğıda geçirdikten sonra, zarfı yeniden kapattım ve mektubu akşam kuryesine koydum. Zamanı gelince, mektubu Maria'ya verdim ve onu izlemek için yakınına oturdum.

İkinci sayfanın başında, ölümümü dileyen bölüme gelince, çılgınca güldü.

O halde tapılan kadın sıkıntılarına benim ölümümden başka bir çıkış görmüyordu. Suçlarının sonuçlarından kurtulmak için en büyük umudu, kısa bir süre içinde ölmemdi. Ve bu olay gerçekleştiği zaman, yaşam sigortamdan gelen parayı alacak, ünlü şairin pansiyonuna yerleşecek ve yeniden evlenecek veya keyfine göre çapkın bir dul olacaktı! Tapılan kadın!...

O halde, ateşli beynimi gevşeten bilardoya olduğu gibi kendimi içkiye vererek bu ölümü hızlandıracaktım.

Bu sırada, hepsinden daha korkunç olan yeni bir sorun çıktı. Beni üzmekten dolayı üzülüyormuş gibi davranan edebiyatçı kadın arkadaşım, dedikodulara neden olacak kadar ona şiddetle tutulan Maria'yı elde etti. Aynı zamanda bu arkadaşın kadın arkadaşı da kıskançlık krizine girdi ve bu da iğrenç söylentileri arttırdı.

Bir akşam yatakta, Maria, sevişmemizin etkisiyle kendinden geçmiş bir halde bana Matmazel Z.ye tutulup tutulmadığımı sordu.

– Hayır! İğrenç bir ayyaş! Sen tutuldun mu?

– Ben, onun için çıldırıyorum! diye yanıt verdi. Tuhaf, değil mi?... Onunla yalnız kalmaktan korkuyorum!

– Çünkü?...

– Bilmiyorum! Çok hoş... Muhteşem bir vücudu var...

- O halde...

. . . . . .

Bir hafta sonra, Paris'li dostlarımız bizi davet ettiler. Bunlar, kaygısız ve önyargısız sanatçılardı.

Kocalar yalnızdılar. Eşleri, beni açıkça kırmamak için, pek mantıklı olmayan bahaneler öne sürerek gelmemişlerdi.

Bu bir şenlikti. Bayların utanç verici davranışları, beni iliklerime kadar titretti.

Maria'nın iki dostuna fahişe muamelesi yapıyorlardı. Herkesin sarhoş olduğu bir sırada, karımın bir teğmenin kendini defalarca öpmesine izin verdiğini gördüm.

Sakınımsızlara doğru bilardo sopasını sallayarak açıklama istedim.

– Bir çocukluk arkadaşı, bir akraba! Zavallı dostum, gülünç olma, diye karşılık verdi Maria. Zaten bu şekilde birdenbire öpüşmek Rusya'da adettir ve biz Rusuz.

– Doğru değil! Yalan, diye bağırdı bir arkadaş... Onlar akraba değiller! Yalan.

Neredeyse katil olacaktım. Çekip çıktım...

. . . . . .

Çocukları annesiz ve babasız bırakma düşüncesi, elimi ko-

lumu bağlıyordu.

Baş başa kalınca intikamımı aldım ve Maria'ma hakettiği dayağı attım:

– Orospu!

– Niçin?

– Çünkü kendine böyle davranılmasına izin veriyorsun!

– Kıskanıyor musun?

– Kuşkusuz evet; kıskanıyorum; onurum için, ailemin saygınlığı için, karımın adı için, çocuklarımın geleceği için kıskanıyorum! Ve rezil davranışların bizi onurlu kadınlar topluluğunun gözünden düşürecek. Herkesin önünde bir yabancının bu şekilde öpmesine izin vermek! Bir çılgından başka biri değilsin, çünkü hiçbir şey görmüyor, hiçbir şey duymuyor ve her türlü görevi reddediyorsun! Ama eğer kendini düzeltmezsen seni hapsettireceğim ve başlangıç olarak, arkadaşlarınla görüşmeni yasaklıyorum.

– Son geleni baştan çıkarmaya beni teşvik eden sensin.

– Seni tuzağa düşürmek ve suçüstü yakalamak için, evet!

– Diğer taraftan, arkadaşlarla kurduğum ilişkilerin tarzı hakkında elinde kanıt var mı?

– Kanıt yok. Ama utanmadan anlattığın şeyler, itiraflar var. Ve sonra arkadaşın Z..., ülkesinde otursaydı, davranışları nedeniyle sınırdışı edileceğini söylememiş miydi?

– "Kötülüğü" kabul etmediğini zannediyordum.

– Bu matmazellerin aralarında istedikleri gibi eğlenmeleri beni ilgilendirmez, çünkü bunun aileme bir zararı olmaz! Ama bu özellik ailemizde sıkıntılara neden olursa, bizim için zararlı bir eylem haline gelmiş demektir. Filozof olarak benim için, bedensel veya ruhsal eksiklik anlamının dışında kötülük olmadığı doğrudur. Ve Paris Millet Meclisi son olarak bu tür doğaya karşı işlenen suçlar konusuyla ilgilendiği zaman, bütün ünlü doktorlar, yurttaşların bundan zarar görmemeleri koşuluyla, yasanın bu tür işlere karışmaması gerektiği görüşünde birleştiler.

Her zaman hayvani içgüdüsünden başka hiçbir şeye boyun eğmeyen bu kadına felsefi bir düşünceyi anlatmanın ne

yaran vardı!

Bu söylentiler konusunda vicdanen rahat olmak için, Paris'de oturan çok yakın bir arkadaşıma mektup yazarak ondan bana herşeyi anlatmasını rica ettim.

Verdiği yanıtta, orada oturan İskandinavlara göre kanının gayrimeşru aşklara bir eğilimi olduğunu ve iki Danimarkalı kadının, başka lezbiyenlerle kafelerini dolaştıkları Paris'de sevici kadınlar olarak tanındıklarını belirtiyordu.

Pansiyona borçlu ve parasız olarak, bir yere kaçma olanağımız kalmamıştı.

Bereket versin ki, köyün çok güzel bir kızını baştan çıkaran Danimarkalı kadınlar köylülerin tepkisini çekmişler ve köyden ayrılmak zorunda kalmışlardı. Ama sekiz aydan beri oluşan bilgi aniden yokedilemiyordu ve iyi yetişmiş bu aile kızları benim kötü günlerimin arkadaşları oldukları için, onlara güzel bir veda hazırlamak istiyordum. Bunun için genç bir sanatçının atölyesinde bir veda yemeği verildi.

Yemeğin sonunda, herkes sarhoş olmuştu ve Maria, duygularının yoğunluğuyla coşarak, çok bilinen Mignon havasında, kendi tarafından bestelenen bir romansı söylemeye başladı. Sevdiği kadına veda ediyordu.

Şarkısını, mum ışıkları altında gözyaşlarıyla nemlenmiş badem gözleriyle bakarken o kadar büyük bir coşkuyla söyledi ki, ben de büyülendim ve kendimden geçtim! Şarkısında, o kadar dokunaklı bir saflık ve içtenlik vardı ki, bu kadının başka bir kadına söylediği aşk şarkısını dinlerken her tür şehvet duygusu yokoluyordu. Tuhaf olan şey, hiçbir şekilde bir erkek-kadın havası yoktu. Hayır, o bir seven ve sevecen, gizemli, bilmecemsi, kavranamaz bir kadındı.

Ya bu aşkın konusu kadını bir görseniz! Aynasız tipli, erkek görünümlü, eğri ve düşük burunlu, kaba bir çene, sarı gözler, aşırı içkiden şişmiş yanaklar, düz göğüs, biçimsiz eller, hayal edilebilecek en iğrenç ve en berbat bir tip olarak bir çiftlik kâhyasını bile tatmin edemezdi.

Maria şarkıyı bitirdikten sonra canavarın yanına oturdu,

kafasını ellerinin arasına aldı ve öpücük olarak dudaklarını emdi. "Bu en azından şehvetli bir aşk" dedim kendi kendime ve aynasızla kadeh tokuşturarak, onu ölümüne sarhoş etmeye çalıştım.

Dizlerinin önüne çöktü, şişko bedeniyle duvara dayanmış bir halde, alıkların hıçkırıklı kahkahâlârını atarken, korkulu gözlerle bana bakıyordu.

Hiçbir zaman insan biçiminde böyle bir canavar görmemiştim ve kadınların özgürlüğü üzerine olan fikirlerim bundan sonra sabitleşti.

Ressamın kızının sokakta bir taşa oturup iki kusma arasında korkunç bir şekilde sövüp saymasının neden olduğu skandaldan sonra şenlik bitti ve ertesi gün iki arkadaş oradan ayrılmıştı.

. . . . . .

Maria, bende yalnızca merhamet uyandıran korkunç bir kriz geçirdi. Kimi kez arkadaşını sabırsızlıkla bekliyor, kimi kez mutsuz bir aşığın gerçek görünümünü vererek ıstırap çekiyordu. Yalnız başına aşk şarkıları söyleyerek ormanda dolaşıyor, arkadaşının tercih ettiği yerleri anıyor, akıl sağlığı konusunda endişeye düşmeme neden olacak kadar derin olarak yaralanmış bir kalbin bütün semptomlarını gösteriyordu. Mutsuzdu ve ona yardımcı olamıyordum. Okşamalarımdan kaçıyor ve onu kucaklamak istediğim zaman beni itiyordu. Bu arkadaşa karşı ölümcül bir nefret besliyordum, çünkü beni karımın aşkından yoksun bırakmıştı.

Maria her zamankinden daha bilinçsiz bir halde hiçbir şekilde üzüntüsünün nedenini saklamıyordu. Her tarafta yakınmaları ve aşk acıları yankılanıyordu. İnanılmazdı.

Bütün bu mutsuzluklar sürerken, karımla arkadaşı arasındaki mektuplaşma hiç ara vermeden sürüyordu ve bir gün, bana uyguladıkları zorunlu bekârlıktan bunalmış bir halde arkadaşın bir mektubuna el koydum. Tam bir aşk mektubuydu! Pilicim, yavrum, çok soylu duygulara sahip olan zeki ve ince Maria, vs.; sert kocası aptal bir hödükten başka bir şey değildi!

Kaçma ve kaçırma girişimleri sözkonusuydu...

Rakibe karşı ayaklanıyorum ve aynı akşam, bir kavga! ayışığında, Maria ile benim aramda beden bedene bir kavga başladı. Ellerimi ısırdı. Nehrin kenarında bir kedi gibi boğmak için onu sürükledim ama birden çocuklarımın görüntüsü belirdiler ve beni akla geri döndürdüler.

İntihara hazırlandım ama ölmeden önce yaşamımın hikâyesini yazmak istiyordum.

. . . . . .

Köyde Danimarkalı kadınların yaz için bir daire tuttukları haberi yayıldığı zaman, kitabımın birinci bölümü bitmişti.

Hemen bavulları hazırladım ve İsviçre'nin Almanca konuşulan tarafına geçtik.

4

Ah! güzel Argovie! Ordu komutanının tek kiralık arabayı şehre kadar kullandığı, bütün genç kızlarının törenle evlenmek istedikleri, oğlanların silah talimi yaptıkları ve trampet çaldıkları Arcadia. Düşler ülkesi, altın biranın, tuzlu sucukların ülkesi, Habsburg hanedanının ve Guillaume Tell'in, kır şenliklerinin, naif şarkıların, papaz hanımlarının ve idillerinin vatanı!

Fırtınalı kafalarımız yeniden sakinleşti. Kendimi toparladım ve savaştan yorgun düşen Maria, bön bir uyuşukluğun içine kapandı. Tavla oyunu evde oyalayıcı olarak kendini kabul ettirdi ve zarların sıçrayarak dönüşü tehlikeli konuşmaların yerini almıştı. Zararsız iyi bira, absentin ve uyarıcı şarapların yerine geçmişti.

Çevrenin etkisi kendini hemen göstermişti. Bu kadar fırtınadan sonra yaşamın bu kadar neşeli olmasına, kafanın esnekliğinin bu kadar şoka direnç sağlamasına, geçmişin,kendimi eşlerin en sadığının en mutlu kocası olarak zannetmeme yolaçacak noktaya kadar unutulmasına şaşınyordum.

Maria, çevresizlik ve arkadaşsızlık sonucunda sıkıntı çekmeden annelik rolünü oynamaya başladı ve bir ayın sonunda,

çocuklar, artık bütün zamanını onlara ayırmaktan usanmayan anneleri tarafından kesilmiş ve dikilmiş giysileri giyiyorlardı.

Zayıflıklar hissetmeye başladı: zevke düşkünlüğü azalıyordu, olgun yaş kendini gösteriyordu! İlk kez dişi kırıldığı zaman ne kadar üzülmüştü! Zavallı Maria! Onu sevmekten hiçbir zaman vazgeçmemem için ağlamış ve bana sarılmıştı! Otuzyedi yaşındaydı! Saçlar azalıyordu, göğüsler fırtınadan sonraki dalgalar gibi sarkıyorlardı, merdivenler küçük ayaklar için yorucu hale gelmişlerdi ve akciğerler artık aynı güçle çalışmıyorlardı.

Ve önümde yeni ve ikinci ilkbaharamın geldiğini görmeme ve artan erkekliğime ve iyileşen sağlığıma rağmen, yalnızca bana, bize ait olacağını düşündüğümde onu daha çok seviyordum. Sonunda benim olmuştu. Aldatmalardan uzakta, benim bakımımla çevrili olarak ve yaşamını çocuklarına adayarak yaşlanmak zorunda kalacaktı!...

Nekahet belirtileri dikkat çekici işaretlerle belirginleşiyordu. Otuzsekiz yaşında genç bir erkekle evli olmanın tehlikesini sezerek, kıskançlığıyla beni onurlandırıyor, makyaj yapıyor ve gece beni kabul etmek için kendine bakmayı ihmal etmiyordu.

Bununla birlikte, tekeşli, özellikle tekeşli bir yapıya sahip olan benden çekinmesi için hiçbir neden yoktu; ve bu durumdan yararlanmadığım gibi, onu kıskançlığın şiddetli acılarından kurtarmak için, çeşitli vesilerle, yenilenen aşkımın kanıtlarını göstererek elimden geleni yapıyordum.

5

Sonbahar gelince, her gün yer değiştirmem gereken üç haftalık bir yolculuğa çıkmaya karar verdim.

Her zaman bozuk bir sağlığım olduğu saplantısında olan Maria, beni, bu kadar yorucu bir turneye çıkma fikrinden vazgeçirmeye çalışıyordu.

– Çocuğum bu yolculuk seni öldürecek, diye sürekli konuşuyordu.

– Bunu göreceğiz.

Onun erkeğe karşı aşkını kazanmak açısından bu yolculuk benim için bir deneyim ve bir onur sorunuydu...

... İnanılmaz yorgunluklardan sonra, yenilenmiş, güneşte yanmış, güçlü ve canlı olarak geri döndüm.

Beni hayranlık ve meydan okumayla, daha sonra tatsız bir düşkırıklığıyla karşıladı.

Ve ben de kendi açımdan, üç haftalık perhizden sonra, onu sevgili, yeniden bulduğum kadınım olarak görüyordum. Onu sert bir hareketle kucağıma aldım ve kırk saat tren yolculuğu yapmama rağmen, haklarımı kullanmak için onu içeri soktum. Maria, gerçek duygularının ortaya çıkması korkusuyla şaş-

kın, kocada boyun eğdirici erkeğin cisimleştiğini görme tedirginliğine yakalanmış bir halde, nasıl karşılık vereceğini bilemiyordu.

Kendime gelince, Maria'nın ifadesinde bir değişiklik gördüm. Onu incelerken, onu daha genç gösteren yeni diş yapturdığını farkettim. Ve giyiminin bazı ayrıntıları bakımlı bir yosmayı ortaya çıkarıyordu. Bu benim dikkatimi çekti. Araştırdım ve Maria'nın en fazla ondört yaşında olan yabancı bir genç kızla işi pişirdiğini öğrendim. Öpüşüyorlar, geziyorlar ve birlikte yıkanıyorlardı...

Hemen buradan ayrılmamız gerekiyordu.

Ve Dört-Kanton gölünün kıyısında bir Alman pansiyonuna yerleştik.

Burada yeni ve en tehlike düşüş gerçekleşti.

Evde genç bir subay vardı. Maria ona kur yapıyor, onunla oyunlar oynuyor ve ben çalışırken melankolik bir ruh haliyle bahçede dolaşıyordu.

Bir akşam yemeğinde, ikisinin birbirilerine konuşmadan tatlı tatlı baktıkları izlenimine kapıldım. Gözlerle safça aşk yapıyorlardı. Kesin bir delil elde etmek istedim ve kafamı aniden ikisinin arasına soktum ve karımın yüzüne dikkatlice baktım. Beni yanıltmak için, bakışını subayın şakaklarından bir bira reklamının olduğu duvara kaydırdı. Böylece hiçbir neden yokken sordu:

– Bu yeni bir bira, değil mi?

– Evet... Ama beni kandırdığını zannetme, dedim.

Sanki bir gemin baskısı altındaymış gibi, boynunu eğdi ve şaşkın ve sessiz bir halde kalakaldı.

Bu olaydan iki akşam sonra, bir yorgunluğu bahane ederek, bana akşam öpücüğünü verdi ve odasına girdi. Yattım, kitap okudum ve uyudum.

Birdenbire ilkilerek uyandım. Aşağıda, salonda, piyanonun çaldığını ve Maria'nın sesini duydum.

Kalktım ve hizmetçiye Maria'yı arayıp bulmasını söyledim.

– Madam'a geç kalmamasını söyleyin, yoksa kendim ge-

lip onu herkesin önünde bastonumla döveceğim.

Maria, utanmış bir halde masumu oynayarak anında geri döndü ve bu tuhaf mesajın anlamını sordu.

– Beni sinirlendiren bu değil, salonda yalnız kalmak istediğin zaman benim orayı terketmemi sağlamak için yaptığın oyun sinirime dokunuyor.

– Israr ediyorsun, o halde ben de yatmaya gidiyorum.

Bu ne saflık, ne ani boyun eğiş!... Ne olmuştu?...

Sonbaharın arkasından, karlı, hüzünlü ve yalnız bir kış geldi. Mütevazi pansiyonun son misafirleri olarak yalnız biz vardık ve soğuk nedeniyle, yemeklerimizi restoranın genel salonunda yemeğe başladık.

Bir sabah, kahvaltı sürerken, kalın enseli, oldukça yakışıklı ve dış görünüşüne göre uşak olan bir adam masaya oturdu ve şarap istedi.

Maria, özgür ahlakına uygun olarak, adamın vücudunun ölçülerini alarak ve hayallere dalarak bakışlarını ona dikti. Müşteri, onu onurlandırıcı görünen bakıştan rahatsız olarak uzaklaştı.

– Güzel adam! dedi Maria, otel sahibine dönerek.

– Benim eski kapıcım! diye yanıtladı otel sahibi.

– Gerçekten! Muhteşem bir görünümü var ve onun konumundaki biri için pek rastlanılır bir durum değil! Gerçekten çok güzel bir adam!

Ve işte, otel sahibini şaşkına çeviren terimlerle erkek güzelliğini yüceltirken çevreye ayrıntılarıyla yayılan şeyler.

Ertesi gün, salona girdiğimiz zaman, süper kapıcı eski oturduğu yerdeydi. Süslenmiş, bayramlıklarını giymiş, saçlar ve sakallar taranmıştı, zaferi konusunda çoktan bilgilendirilmiş gibi bir havası vardı, ve bu kaba saba adam, bizi selamladıktan ve karımdan çekici bir yanıt aldıktan sonra, koltuğa kuruldu ve sanki Napolyon'muş gibi bir poz takındı!

Ertesi gün, hedefe ateş etmeye kararlı olarak yeniden geldi. Bir kapıcının zevkine uygun olarak, beni hiç hesaba katmadan, doğrudan karıma hitap ederek, tatlı bir sohbete başladı.

Bu inanılmazdı!

Maria, kocasının ve çocuklarının yanında büyük bir rahatlıkla alımlı, hoş, gösterilen ilgiden hoşnut bir halde sohbeti sürdürüyordu.

Bir kez daha, adını koruması için yalvararak gözünü açmaya çalıştım. Bu, "kirli fantezim" üzerine olağan yanıtı almamı sağladı.

İkinci bir Apollon imdada yetişti. Tütün bürosunun köydeki temsilciydi. Maria'nın bazen ufak tefek alışverişler yaptığı tuhafiyeci dükkanının sahibiydi. Uşağa göre daha kurnaz olan bu adam beni kazanmaya çalıştı ve aynı zamanda daha girişken görünüyordu. İlk karşılaşmamızda, Maria'ya yüzsüzce baktıktan sonra, otelciye dönerek yüksek sesle bağırmıştı:

– A! Tanrım! ne güzel aile!

Maria'nın kalbi tutuşmuştu ve adam hergün geliyordu.

Bir akşam sarhoş oldu ve bundan dolayı daha yüzsüzdü. Biz tavla oynarken, Maria'ya yaklaştı ve ona doğru eğilerek, oyunun kuralları üzerine açıklamalar istedi. Mümkün olduğu kadar onu uyardım ve adam ilk yerine geçti. Maria, benden daha duyarlı davranarak, hakarete uğrayan satıcıyı tatmin etme gereğini duydu ve ona dönerek, rastgele bir soru sordu:

– Beyefendi, bilardo oynamayı biliyor musunuz?

– Hayır hanımefendi veya çok kötü...

Bunun üzerine satıcı ayağa kalktı, ilerledi ve bana puro ikram etti. Reddettim.

Maria'ya döndü ve aynı hareketle:

– Ya siz, hanımefendi?...

Bereket versin, kendisi için, tütün satıcısı için, ailesinin geleceği için o da reddetti, ama ne tatlı teşekkürlerle!

Sonuçta, bu adam, bir restoranda, kocasının yanında saygın bir kadına nasıl oluyor da, puro ikram edebiliyordu!

Ben kıskanç delinin biri miyim? Veya kanım, insanların ve ilk görenlerin arzularını tahrik edecek şekilde utanç verici tarzda mı davranıyor?...

Odalarımıza girince kavga çıkardım, çünkü o bir uyurge-

zer gibiydi ve onu uyandırmak istiyordum. Bilmeden kendi yıkımını hazırlıyordu. Ve, bir kitabın son sayfalarında olduğu gibi, en ufak davranışlarını inceleyerek, ona yeni ve eski günahlarının bir listesini yaptım.

Hiçbir şey söylemeden, sapsarı bir yüzle ve çukurlaşmış gözlerle beni sonuna kadar dinledi. Daha sonra ayağa kalktı ve yatmaya gitti. Ama bu kez –yaşamımda ilk kez– düşüyordum; onu gizlice izleyecek kadar alçaldım. Onun arkasından merdivenleri indim, odasının kapısı önünde durdum ve anahtar deliğinden bakmaya başladım.

Lambanın ışığı altında, hizmetçi kadın benim göreceğim şekilde tam karşıya oturmuştu. Maria çok sinirliydi, gidip geliyordu ve kendini savunan bir sanık gibi haklı olduğunu ileri sürerek, kuşkularının haksızlığından sözediyordu. Kullandığım sözcükleri tekrar ediyor ve bunları tekrar ederken sanki onlardan kurtulmaya çalışıyordu.

– Ve de derler ki ben masumum, her konuda masumum... Ah! buna rağmen bu durum bana kötülük yapılmasını haklı kılmaz ki...

Bunun üzerine iki bardak bira getirdi ve hizmetçi kızla kadeh tokuşturdu. Daha sonra, onun yanına oturdu ve gözleriyle onu soydu. Ona yaklaştı, bu yeni arkadaşın çok gelişmiş memelerine başını koydu ve ona sarıldı ve onun kendisini öpmesini istedi...

Zavallı Maria! Onu sıkıntılarından kurtaracak tek kişi olan benden uzakta avuntu arayan mutsuz kadın. Birden kapıyı göstererek irkildi:

– Orada biri var! dedi.

Bunun üzerine uzaklaştım.

Eski gözlem yerime dönünce, Maria'nın yarı çıplak bir durumda hizmetçiye omuzlarını gösterirken gördüm. Hizmetçi kız hiç etkilenmemiş gibi görünüyordu. Bunun üzerine, söylevine yeniden başladı.

– Şimdi deli olduğuna hiç kuşku yok! Beni zehirlemeye kalksa hiç şaşırmam... Midemde dayanılmaz ağrılar hissediyo-

rum... Buna rağmen hayır... Bunu düşünmeye bile cesaret edemem... Belki de Finlandiya'ya kaçmam gerekiyor... Değil mi?.. Ama bu onu öldürür, çünkü çocuklarını seviyor!

Bunlar ağızda gevelenen pişmanlıklar değilse nedir?... Bütün bu gizli düşünceler nedeniyle, korkuya kapılıyor ve bir kadının göğsünde kendine bir barınak bulmaya çalışıyordu! Sapık çocuk, hain çapkın ve herşeyden önce mutsuz bir kadın!

Bütün gece ıstıraplar içinde uyuyamadım. Sabaha karşı saat ikide, düş görürken, inlemeye ve korkuç bir şekilde inlemeye başladı. Büyük bir merhamet duygusuna kapılarak, onu bütün bu hayaletlerden kurtarmak için duvara vurdum ve zaten bu ilk kez olmuyordu.

Sabah, yardımım için teşekkür etti. Onu okşarken, dostuna itiraflarda bulunmak isteyip istemediğini sordum...

– Ne için?... İtiraf edeceğim hiçbir şey yok.

Herşeye rağmen ve belki de mutsuzluğu nedeniyle onu o kadar çok seviyordum ki ve acıları bende o kadar büyük bir merhamet duygusu uyandırıyordu ki, o anda herşeyi itiraf etseydi, onu affedecektim. O yalnızca bahtsız bir kadındı! Bahtsız birine el kaldırmaya nasıl cesaret edilebilirdi!

Ama, beni korkunç kuşkularımdan kurtarmak yerine, bana zorlu bir direnç göstermişti. Kendini koruma içgüdüsü, onun, gerçek bir olayın niteliklerine bürünen ve vicdan azabına karşı bir güvence işlevi görmeye başlayan bir masalı uydurmasına yolaçtığından, beni deli zannetme noktasına kadar gelmişti.

6

Yeni yıla yaklaşırken Almanya'ya doğru gidiyorduk. Constance gölünün kıyısında mola verdik

Askerler ülkesi olan Almanya'da, hâlâ ataerkil rejim yürürlükteydi ve bu nedenle Maria tedirgin oldu. Sözde kadın hakları üzerine söylediği aptallıklar hiç dinlenmiyordu. Burada genç kızlara üniversite eğitimi yasaktı; burada subay karısının drahoması, dokunulmaz aile servet olarak savaş bakanlığına teslim edilmesi gerekiyordu; burada bütün devlet hizmetleri erkekler içindi.

Sanki onu pusuya düşürmüşüm gibi çırpınıyordu. Bir kadın topluluğunda beni tecrit etmek için yaptığı ilk girişimde, sertçe terslendi. Sonunda, kadınlar tarafından desteklendiğimi görünce, zavallı Maria'm tükendi. Subaylarla samimi ilişkilerimde, çevreye uyumun etkisiyle erkeksi tavırları benimseyerek toparlandım ve on yıllık ahlaksal iğdişleştirmeden sonra içimdeki erkek uyanmıştı.

Aynı zamanda, Maria'nın zorunlu kıldığı perçemi yokederek, gür saçlarımın özgürlüğünü yeniden kazandım; sinirli bir kadını pohpohlamanın alışkanlığıyla yarı yarıya kısılan sesim,

kendi doğal titreşimini buldu, yanaklarım doldular ve bütün fiziksel yapım kırk yaşıma yaklaşırken kıvamını buldu.

Evdeki kadınlarla samimi olduğum için hep ben konuşuyordum, öyle ki bu kadınlara pek yakın olmayan Maria açıkta kalmıştı.

O sıralarda beni korkutmaya başladı. Evliliğimizin son altı yılı içinde ilk kez olarak, bir sabah yatak odama giyinmiş olarak geldi. Bu ani değişimden hiçbir şey anlamamıştım; gürültülü bir açıklama geldi; her sabah sobamı yakmaya gelen hizmetçi kızı kıskandığı ortaya çıktı. Bu vesileyle, yeni tavırlarımdan duyduğu tiksintiyi dile getirdi:

– Erkeklikten nefret ediyorum ve önemli hale geldiğin zaman senden tiksinmeye başlıyorum.

Evet, evet, her zaman, az da olsa hep küçük delikanlıyı, salon köpeğini, sakatı, çocuğunu sevdi; erkeksi kadın, diğerlerinde hayran olmasına rağmen, kocasındaki erkeği sevemezdi.

Buna rağmen kadınlar arasında git gide daha fazla ilgi görüyordum. Gerçek kadınlardan, erkeğin yalnızca dişi kadınlara uygun gördüğü saygın aşkı, bilinçdışı boyun eğmeyi uyandıran kadınlardan yayılan bu ılıklığın içine kendimi bırakıyordum. Oysa, bu sırada, anavatana yakın bir tarihte geri dönme konusu tartışılmaya başlanmıştı. Eski korkularım yeniden belirdiler: eski arkadaşlarla temasa geçtiğim zaman, onların arasında karımın aşıklarını görme korkusuna kapılmıştım. Kuşkularımı sona erdirmek için, ayrıntılı bir soruşturma yapmaya karar verdim. Eskiden karımın sadakatsizliği hakkındaki söylentiler üzerine İsveç'deki bazı arkadaşlarımdan bilgi istemiştim ama onlardan samimi bir yanıt alamamıştım.

Yalnızca anneye merhamet duyuluyordu! Babayı yokedecek gülünç durumdan kimin kaygısı vardı ki!

Böylece, araştırmalarımda, yeni psikoloji biliminin düşüncelerin okunmasıyla birleştirilmiş olan kaynaklarını kullandım ve akşam toplantılarımızda, sanki bir sosyete oyunuymuş gibi, Bishof ve arkadaşlarının işlemlerini kadınlar arasında uygulamaya koydum. Maria kuşkulanıyordu. Beni medyum olmakla

suçluyor, beni batıl itikadlı özgür bir düşünür olarak değerlendirip alay ediyor, bana ağzına geleni söylüyor ve beni kendine zararlı olacağını sezdiği bütün bu uygulamalardan vazgeçirmek için elinden geleni yapıyordu.

Onu kandırmak için, onun sözlerini dinlemiş gibi yaptım ve hipnotizmayı bırakarak, ansızın ona doğrudan saldırdım.

Bir akşam, yemek odasında baş başaydık, konuşmanın konusunu yavaş yavaş jimnastiğe getirdim ve ister benim istencimin gücünden olsun, ister onlara verdiğim itkiyi izlemek zorunda olan fikir çağrışımından olsun, onu konuya biraz çektikten sonra, masajdan sözetmeye başladı. Buradan, düşüncesi doğrudan masajın neden olduğu acılara sıçradı ve doktorunda geçirdiği seansları yeniden anımsayarak, haykırdı:

– Oh! evet, masaj acı veriyor: bunları düşünürken hâlâ acılarını hissediyorum...

Bu yeterliydi. Ölümcül solgunluğunu gizlemek için başını eğdi; dudakları sanki başka bir şey söylemek için kıpırdandılar: uzatmaya çalıştığım korkunç bir sessizlik oldu. Fikirlerin birbirini istediğim yöne doğru çağrıştırmasını sağlamıştım. Fren yapmak için boşuna uğraştı. Uçurum önündeydi: makina duramıyordu. Büyük bir çabayla, bakışlarımdan kendini kurtararak ayağa kalktı ve hiçbir şey söylemeden dışarı fırladı.

Darbe etkisi göstermişti!

Birkaç dakika sonra, gevşemiş bir ifadeyle geri döndü. Masajın faydalarını bana hissettirmeyi bahane ederek arkama oturdu ve başımı ovuşturmaya başladı. Ne yazık ki önümüzde bir ayna vardı. Ona gizli bir bakış fırlattım. Bu bakış, onda, ürken bakışlarının benim ifademi incelediği, sararmış, korkmuş bir hayaleti görmem için yeterli olmuştu... ve soruşturucu bakışlarımız kesiştiler.

Böylece, her zamanki alışkanlığının zıttına, dizlerime oturdu, kollarını boynuma sardı ve uykudan öldüğünü söyledi.

Beni böyle okşamak için bugün hangi kötü davranışın oldu? diye sordum.

Alnını göğsüme bastırdı, beni öptü ve bana iyi geceler di-

leyerek uzaklaştı.

Kuşkusuz bunlar mahkemeye sunulacak kanıtlardan değil ama onun davranışlarını çok iyi bilen benim için bunlar yeterli!

Bu masajcı, karısına karşı davranışları nedeniyle enişteni tarafından evden kovulmuştu. İşte haklılığımı destekleyen bir olay daha.

7

Kendimi onurum için zararlı serüvenlere bulaşmış olarak bulmamak için, hiçbir şekilde ülkeme dönmek istemiyordum; çünkü konumum, karımın aşıkları olduklarından kuşkulandığım erkeklerle günlük ilişkilere girmemi zorunlu kılıyordu. Aldatılan kocanın gülünç durumundan kurtulmak için Viyana'ya sığındım.

Otelde yalnızken, Maria'nın görüntüsü peşimi bırakmıyordu. Çalışamadığım için kendimi yazışmalara verdim ve her gün ona iki mektup gönderdim; bir o kadar da aşk pusulası. Yabancı şehir bende bir mezar izlenimi bırakıyordu. Kalabalığın arasında bir hayalet gibi dolaşıyordum. Birdenbire fantezim, bu yalnızlığı şenlendirmek için harekete geçti. Maria'yı bu ölü yerin içine sokmak amacıyla şiirsel bir öykü yarattım. Anında, binaların ve insanların cansız maddeleri canlandılar! Maria'nın ünlü bir şarkıcı olacağını hayal ettim. Bu düşü gerçekleştirmek ve başkentin büyük dekorunu ona fon oluşturmak için Konservatuvar'ın müdürünü ziyaret ettim ve tiyatrodan bıkan ben, bütün akşamlarımı Opera'da veya konserlerde geçirmeye başladım. Gördüklerimi ve duyduklarımı Maria'ya aktarmak için,

içimde şiddetli bir arzu uyandı. Opera'daki temsilden döndüğüm zaman, masama oturuyor ve bütün karşılaştırmaları Maria'nın lehine yaparak, ona şarkıcı bilmem kimin o akşam nasıl şarkı söylediğini bütün ayrıntılarıyla aktarıyordum.

Arada, bir resim müzesi gördüğüm zaman hemen içeri giriyordum. Belvedere'de, Guido Reni'nin Maria'ma çok benzeyen Venüs'ü önünde bir saat boyunca oturdum. Sonunda bedenine duyduğum büyük özlem üzerine, bavullarımı topladım ve hızla onun yanına döndüm. Ah! Bu kadının büyüsünden kurtulamıyordum, ondan kaçmamın hiçbir yolu yoktu!

Güzel dönüş!

Aşk mektuplarım Maria'yı canlandırmış gibi görünüyordu. Bahçede ona doğru koştum. Onu coşkuyla öptüm ve alnını ellerimin arasına alarak konuştum:

– Bana büyü yapıyorsun, küçük cadı!

– Nasıl?... Bu yolculuk bir kaçış mıydı?...

– Evet, bir kaçış teşebbüsü! Ama sen benden daha güçlüsün... Teslim oluyorum.

Odamda, masanın üzerinde kırmızı güllerden bir demet buldum.

– O halde beni biraz seviyorsun, değil mi canavar?

Genç bir kız çekingenliğiyle kızardı... Ondan kurtulduğum zaman eksikliğini çok fazla hissettiğim zincirlerinden kurtulmak için gösterdiğim çabalar, onur sorunlarım beni bitirmişti.

. . . . . .

Sığırcık kuşlarının cıvıltıları altında, duyulmamış sevgilerle, bitmeyen sevişmelerle, piyano eşliğinde söylenen düolarla, tavla partileriyle geçen büyülü ilkbaharla dopdolu bir ay ve bu son beş yılın en güzel günleri bitti! Sonbaharımızın içinde ne güzel bir ilkbahardı! Kışın bize bu kadar yakın olduğunu düşünmemiştik!

8

Bundan sonra, ağlarının arasında çırpındım.

Başdöndürücü iksirinden sarhoş olduğumdan artık emin olan Maria, yeniden eski kayıtsızlığına döndü. Ona yaptığım uyarılara rağmen giyimine hiç özen göstermiyor ve görünümüne önem vermiyordu. Bütün bunların sonucunun soğukluk olduğunu biliyordum. Aynı zamanda kendi cinsiyetindekilere karşı olan ilgisi her zamankinden daha fazla tehlikeli ve iğrenç bir şekilde ortaya çıktı, çünkü bu kez küçüklere göz koymuştu.

Bir akşam, yörenin komutanı ve ondört yaşındaki kızı, misafirimiz ve onbeş yaşındaki kızı, ayrıca aynı yaşlarda bir genç kız, evimizde verdiğim müzikli ve danslı mütevazi bir davete gelmişlerdi.

Geceyarısına doğru, –yeniden dehşetle irkildim– Maria, biraz sarhoş bir halde, çevresine toplanan kızlara şehvetle bakıyor ve lezbiyenlerin aralarında yaptıkları gibi onları dudaklarından öpüyordu.

Salonun karanlık bir bölümünde oturan komutan Maria'yı gözleriyle izliyordu ve patlamak üzereydi. Bir anda, hapisaneyi, zorunlu çalışmayı, onarılamaz skandalı gördüm ve kanımın

ve kızların oluşturduğu topluluğun ortasına atladım. Onları dansa davet ederek topluluğu dağıttım...

Gece yalnız kalınca, Maria'ya çattım. Kavgalı bir konuşma başladı ve sabaha kadar sürdü. Çok içtiği için, kendine rağmen planları ortaya çıkıyordu ve bugüne kadar gerçek olduğundan kuşku duymadığım korkunç şeyler itiraf etti.

Öfkeye kapılarak, bütün suçlamalarımı ve kuşkularımı tekrar ettim.

– Ve bende korkunç baş ağrılarına neden olan bu tuhaf hastalık! diye haykırdım.

– Rezil adam! Beni sana frengi bulaştırmakla mı suçluyorsun!

Bunu hiç düşünmediğime yemin edebilirdim. Ben yalnızca, kendimde gözlemlediğim siyanur potasyumdan zehirlenme belirtilerinden sözetmek istemiştim.

Ama o anda bir anı kafamdan geçti; o zamanlar belleğimde bir iz bırakmayacak kadar bana inanılmaz görünen bir olayı anımsadım...

Oysa, davamdan bir süre sonra aldığım isimsiz bir mektupta sarfedilen bir tümceyle kuşkularım birdenbire arttı ve birbirleriyle uyumlu hale geldiler. Bu mektupta, Maria "Soedertelje orospusu" olarak nitelendirilmişti.

Bu ne anlama gelebilirdi? Sonuçsuz araştırmalar yapmıştım. Şimdi ne tür yeni izler bıraktığına bakalım...

Soedertelje'de, baron, Maria'yla tanıştığı zaman, Maria pek de sağlam pabuç olmadığı söylenen bir teğmenle sözlüymüş. Zavallı Gustave orada kurban rolünü üstlenmiş olmalıydı!... Ve bu durum, boşanmadan sonra Maria'nın bana baronun kendisini tehlikelerden kurtardığını itiraf ettiği zaman barona karşı hissettiği minnettarlıktan dolayı açıkça ortaya çıkıyordu.

Ama "Soedertelje orospusu!..." Düşündüm... Yeni evlilerin zorunlu içe kapanışları, bir kenarda sürdürülen, ilişkisiz, davetsiz bir yaşam, ait oldukları toplum tarafından verilen bu sürgün cezası!...

Alt sınıftan bir dadı ve daha sonra Maria'nın babası olan bir

Finlandiyalı baronu baştan çıkaran Maria'nın annesi, iflas ettikten sonra borçlarından kurtulmak için İsveç'e kaçmış olabilir miydi, sefaleti bu kadar gizli kalan dul kadın, kızını Soedertelje'de satacak kadar alçalmış olabilir miydi?

Altmış yaşında hâlâ yosma olan bu yaşlı kadın bende zaten merhametle karışık bir nefret duygusu uyandırmıştı; serüvenci tavırlarıyla birlikte cimri, zevk düşkünü bir kadın olarak, erkekleri gerçek bir erkek yiyicisi özelliğiyle sömürü nesneleri olarak görüyordu; eskiden damadı barona, alacaklılarına attığı bir kazıktan kaynaklanan kaydi bir drahoma vererek, onu dolandırdığı gibi bana da el altından kız kardeşinin bakımını üstlendirtmişti.

Zavallı Maria! O halde vicdan azaplarının, karanlık fikirlerinin, tedirginliklerinin kaynağı bu kötü geçmişti. Ve geçmiş olaylarla yakındaki olayları birleştirdiğimde, anne ile kız arasındaki kanlı kavgaları değerlendirebiliyordum; ve Maria'nın annesinin boğazını sıkmak için dayanılmaz arzusunu itiraf ettiği bilmecemsi konuşmalarını da anlamıştım!

Onu susmaya mecbur mu bırakıyordu? Muhtemelen. Çünkü annesi, onu, herşeyi bana itiraf ederek, evliliğimizi önlemekle tehdit etmişti.

Ve Maria'nın, baronun "leş" adını verdiği bu anne için duyduğu antipati. Baron bu nitelemeyi yaparken bana bu kadının kızını bir koca yakalamak için uygulaması gereken bütün yosmalıkları öğreterek büyüttüğünü söylemişti.

O halde herşey, kaçma düşüncemi doğrulamak için birleşiyordu. Kaçmam gerekiyordu! Gelecek için adımı verdiğim bu kadın hakkında bütün bilgileri toplamak için Kopenhag'a gittim.

9

Birkaç yıllık ayrılıktan sonra arkadaşlarımı yeniden gördüğüm zaman, benim üzerime görüşlerinin kesinleştiğini farkettim; Maria'nın ve arkadaşlarının sürekli dolduruşlarıyla kandırılmışlardı. Maria kutsal bir kurban haline gelmişti. Ben ise, deli, hayali bir boynuzluydum!

Tartışmak... Bu sanki duvarlara saldırmak gibi bir şeydi. Anlayışlı bir havayla beni dinliyorlardı, bana gülümsüyorlardı, sanki tuhaf bir hayvanmışım gibi seyrediliyordum. Ve en ufak aydınlatıcı bir bilgi edinmeden ve çoğunluğunun kendilerine yer açmak için benim çöküşümü bekleyen kıskançlar olduğu insanlar tarafından terkedilmiş olarak, Maria'nın beni beklediği zindanıma geri döndüm.

İki ay süresince frenlerimi oydum. Ve, yazın ortasında, dördüncü kez kaçtım. İsviçre'ye gittim. Ama bu, kırabileceğim bir demir zincir değildi, uzayıp giden, kauçuktan yapılmış bir kabloydu. Ne kadar gerilirse, başlangıç noktasına o kadar büyük bir şiddetle geri dönüyordum. Bir kez daha geri dönünce, beni ciddi bir şekilde aşağıladı, çünkü yeni bir kaçışın, onun tek arzusu olan ölümüme yolaçacağına inanmıştı.

İşte bunun üzerine, hastalandım , ölümün çok yakın olduğunu düşündüm ve bütün bu geçmişin bir anısını yazmaya karar verdim. Her tarafta onun ihanetlerinin kanıtlarını topladıktan sonra, net olarak bir vampirin kurbanı olduğumu gördüm ve yaşamaya, kadının bana bulaştırdığı bu çamuru yıkamaya ve intikam almak için yaşama geri dönmeye karar verdim.

10

İçimde bir nefret, duygusuzluktan daha ölümcül bir nefret uyandı. Bu nefret öyle bir noktaya kadar gizlenen bir aşkın tersini oluşturdu ki, ben bunu şu aksiyomla formüle etmeye çalıştım: Ondan nefret ediyorum, çünkü onu seviyorum. Bir pazar yemeğinde, bir bahçede, on yıldan beri toplanan elektrik akımı bilmem hangi nedenle aniden boşaldı. Ne önemi var! İlk kez ona vuruyordum. Bir tokat yağmuru suratında patladı ve bana direnmek isteyince, bileklerini bükerek ona diz çöktürdüm. Korkunç bir çığlık attı. Ama hissettiğim anlık zevk yerini hemen korkuya bıraktı, çünkü çocuklar dehşet içinde avazları çıktığı kadar bağırarak ağlıyorlardı. Bir kadını, bir anneyi dövmek, bir günah, bir cinayet, doğaya karşı bir suçtu! Ve orada çocukları görmek! Güneşin bu olayı aydınlatmaması gerekirdi...

Yaşamdan iğreniyordum!

Ve bütün bunlara rağmen, fırtınadan sonraki sakinlik, tamamlanmış bir görevden sonraki tatmin kafamın içine yayılıyordu! Eylemime üzülüyordum ama pişmanlık duymuyordum! Bu nedene, bu sonuç.

Akşam, Maria ayışığında yürüyordu. Ona doğru gittim ve onu öptüm. Beni itmedi ve ağlamaya başladı ve bir sohbetten sonra, odama geldi ve geceyarısına kadar seviştik.

Ne tuhaf bir evlilik! Öğle vakti onu dövdüm. Akşam birlikte yattık!

Celladını çılgınca öpen tuhaf kadın!

Bunu neden daha önce bilemedim? Onu on yıl önce dövmeliydim ve bütün kocaların içinde en mutlusu ben olurdum.

Bu bir öğüt.

Bunu düşünün boynuzlu kardeşlerim!...

Buna rağmen intikamını hazırlamıştı! Bu olaydan birkaç gün sonra, odama geldi, konuşmasına giriş yaptı ve birçok dolambaçlı sözden sonra, Finlandiya gezisi sırasında bir kez, yalnızca bir kez tecavüze uğradığını itiraf etti.

İşte analizimi doğrulayan bir olay!

Bunun tekrar edildiğine inanmamamı ve kendisinin birçok aşığı olduğundan hiç kuşkulanmamamı rica etti.

Bunun anlamı: birçok kez birçok aşık.

– Böylece beni aldattın ve herkesi uyutmak için, benim deli olduğum masalını yaydın! Suçunu daha iyi gizlemek için, ölmeme yolaçacak noktaya kadar beni kaygılandırdın. Sen bir alçaksın. Şimdi bundan eminim. Boşanmamız gerekiyor!

Dizlerime çöktü, gözyaşlarına boğularak benden af diledi:

– Tamam. Seni affediyorum, ama boşanacağız!

11

Ertesi gün rahat görünüyordu; daha ertesi gün, bu felaketi izleyen üçüncü gün doğruldu, artık masum bir insan gibi davranıyordu.

- Herşeyi itiraf edecek kadar iyiniyetli olduğuma göre, hiçbir şeyden dolayı kendimi suçlamıyorum.

Masum olmanın ötesindeydi, bana saldırgan bir alçakgönüllülükle davranan bir kurbandı.

Suçunun sonuçlarının bilincinde olmadığından, ikilemi de kavrayamadı. Ya boynuzlu olarak, toplumun alayının hedef tahtası olacaktım; ya da gidecektim, bu durumda mutsuzluk sürecekti ve ben de kaybolmuş bir insan olacaktım.

Birkaç tokat ve bir günlük gözyaşı karşılığında on yıllık işkence, bu adaletli değildi!

Son kez, çocuklarıma veda etme yürekliliğini gösteremeden sıvıştım.

Güzel bir pazar günü, Fransa'da arkadaşlar bulmaya, aseksüller çağının gerçek temsilcisi olan bu kadının romanını anında yazmaya kararlı olarak Constance gemisine bindim.

Son anda, gözleri yaşlı, heyecanlı, ateşli ve ne yazık ki ba-

şımı döndürecek kadar güzel Maria göründü. Soğuk, duygusuz, sessiz durdum, sinsi öpücüklerini, onlara karşılık vermeden kabul ettim.

– En azından arkadaş olarak kaldığımızı söyle, dedi.

– Geriye kalan çok az yaşamım için düşmanız!

Ayrılma zamanı gelmişti.

Ve gemi hareket edince, bu kadar yıl beni aldatabilen bu bakışların büyülü gücüyle hâlâ beni elinde tutmaya çalışarak, iskele boyunca koştu! Terkedilmiş bir köpek gibi gitti, geldi! Ve birbirimize sonsuza kadar sarılmış bir halde boğulmak için benim de içine atlayacağım suya kendini atacağı anı bekliyordum, ama arkasını döndü ve bir sokağın içinde kayboldu.

Istırabımı unutmak için geminin salonuna indim. Bir masaya oturdum ama anında hıçkırıklara boğuldum ve dışarı güverteye çıkmak zorunda kaldım.

Oradan, yeşil pancurlu beyaz evin yükseldiği küçük yeşil tepeciği gördüm. Küçük aşıklar korumasız, yiyeceksiz bir halde bu yıkık eve yerleşmişlerdi... Bu sancılı ıstıraplar beni dondurdular ve kalbimi deldiler.

Ölüm yaklaşıyordu!

Kendimi vaktinden önce göbek bağından ayrılmış bir fötüs gibi hissediyordum! Aile ne kadar canlı ve bütün bir organizma! Bunu, ilk boşanma sırasında, geri geri gittiğim ve pişmanlıklar beni öldürecek noktaya geldiği zaman farkettim. Fakat. O, aldatan kadın, katil kadın geri çekilmedi!...

Constance'da, Bâle'e gitmek için trene bindim! Oh! bu güzel pazar öğleden sonrası!

Eğer bir Tanrı varsa, en korkunç düşmanıma bu ıztırap dolu saatleri yaşatmaması için dua ederdim!

Bâle'de, birdenbire, onun veya çocukların bana bıraktıkları anılarla doymak için, İsviçre'nin gezdiğimiz her yerini yeniden görme arzusuna kapıldım.

Otelden otele anılarım tarafımdan izlenerek, bir lanetli, gezgin bir Yahudi gibi itilerek, gecelerimi gözyaşları içinde geçirerek, her yerde çocuklarımın güzel görüntülerini anımsaya-

rak, onların gezdikleri yerleri gezerek, Leman gölü üzerindeki martılarına ekmek kırıntıları atarak, bu şekilde bir gölge gibi dolaşarak, Cenevre'de bir hafta ve Anchy'de bir başka hafta geçirdim.

Her gün Maria'dan bir mektup bekledim ama bu mektup gelmedi. Düşmanın eline yazılı kanıt vermeyecek kadar akıllıydı. Ve ben de, onları göndermemekle birlikte, her gün birkaç kez olmak üzere ona aşk mektupları yazıyordum.

Sayın yargıçlar, eğer delirecek olsaydım, bu olay kesinlikle büyük üzüntü ve çöküntü içinde olduğum o anlarda gerçekleşirdi!

Direncimin tükendiği anlarda, Maria'nın itirafının benden kurtulmak ve başka biriyle, şu gizemli, bilinmez aşıkla veya Danimarka'lı sevici kadınla yeniden yaşamaya başlamak amacıyla kurulan bir tuzaktan başka bir şey olmadığını düşünüyordum. Ve çocuklarımı, benim toplu eserlerimin geliriyle semizlenecek üvey bir baba veya bir üvey annenin boyunduruğu altında görüyordum. Böylece bütün korunma içgüdüm ayaklandı ve bir hileye başvurdum. Çocuklarının yanında olmazsam, çalışmam mümkün olmadığına göre, aynı zamanda Maria'nın işlediği suçla ilgili bütün önemli belgeleri de toplayarak, romanı tam olarak yazmak için onların yanına gitmeye karar verdim. Öyle ki o hiç kuşkulanmadan ondan yararlanacaktım. İntikamımın, kullandıktan sonra fırlatıp atacağım bir aracı olacaktı.

Bunu yapmak için, net, kuru bir telgraf gönderdim. Bu telgrafta, boşanma talebimizin reddedildiğini bildiriyor ve atılması gereken imzaları bahane ederek, Constance gölü kıyısında Romanshorn'da ona bir randevu veriyordum.

. . . . . .

Telgrafı gönderdikten sonra, ertesi gün trene bindim ve randevu saatinde oraya vardım. Bütün bu ıstırap dolu haftayı unutmuştum; ufukta, karşı tarafta, çocuklarının bulunduğu tepecikleri gördüğüm zaman, kalbim her zamanki gibi çalışmaya başladı, Gemi yaklaştı ama Maria'yı göremedim. Sonunda on

yıl yaşlanmış ve yıkılmış bir yüzle göründü. Genç kadının bu şekilde aniden yaşlandığını görmek ne büyük acıydı! Sürüklenerek yürüyordu, gözleri ağlamaktan kızarmış, yanaklar çökmüş ve çenesi sarkmıştı!

Bu dakikada merhamet duygusu, bütün nefret veya tiksinti duygularını bastırdı. Onu kollarımı açarak karşılamaya hazırlanıyordum ki o anda herhangibir randevuya gelen bir adamın kayıtsız davranışını takınarak geri çekildim ve durdum! Çünkü Maria'nın yakınında Danimarkalı dostuna çarpıcı bir biçimde benzeyen bir kadın gördüm. Havası, pozu, saç biçimi, yüz ifadesi, hepsi aynıydı! Sevici kadın son oyununu mu oynuyordu? Maria kadın sevgilisinin kolunda mı çıkıyordu?

Yazın başındaki iki olayın anımsanması bu varsayımı doğruluyordu. Yakındaki bir hancıdan bir yer olup olmadığını sorarken onu yakalamıştım.

Kimin için? Niçin?

Daha sonra, bu handa akşam biraz piyano çalmaya gidip gidemeyeceğini sordu.

Açık deliller olmasa da, bu ayrıntılar beni dikkatli olmaya davet ediyordu ve Maria'yı otele götürürken, oynayacağım rolü tekrar ediyordum.

Tükendiğini ve ıstırap çektiğini söylüyordu ama buna rağmen soğukkanlılığını koruyordu. Boşanma konusunda kullanılan yöntemler üzerine net ve akla uygun sorular sordu ve davranışımın hiçbir üzüntü olayını ortaya koymadığından emin olduğu zaman, merhametli ifadesini bırakarak, olabildiği ölçüde bana küçümseyici davranışlar gösterdi.

Ona başdöndürücü bir şarap içirdim. O kadar çok içti ki sonunda gevşedi.

Çocukları sormak için bir vesile yakaladım. Küçüklerin sabahtan akşama kadar babalarını sordukları iğrenç bir hafta geçirdiğini ve artık bensiz yaşamayacağına inandığını itiraf ederek hıçkırıklara boğuldu.

Alyansım artık parmağımda değildi. Bunun farkına vardı ve bunun şiddetli bir ruhsal sarsıntısını hissetti.

– Alyansın nerede? diye sordu.

– Onu Cenevre'de sattım. Ve onun parasıyla, bir an dengemi bulabilmek amacıyla bir fahişeyle birlikte oldum.

Sarardı.

– İşte ödeştik. O halde... Yeniden başlayalım mı?...

– Sen hakkaniyeti böyle anlıyorsun! Aile için çok korkunç sonuçları olan bir suç işledin, çünkü çocuklarımın meşruluğu üzerine kuşkulara kapıldım ve bu nedenle bir soyu kirlettin. Üç çocuğu kuşkulu bir kökene bağlayarak ve kocanı aldatılmış koca olarak gülünç bir duruma düşürerek, dört kişiyi yaşam boyu mutsuzluğa mahkum ettin!... Benim davranışımın sonuçları ne?

Ağlamaya başladı. Boşanma sürecinin kendi yolunda gitmesine engel olmamamızı önerdim ve buna karşın benim evimde metresim olarak kalacaktı. Çocukları vasiyetname ile kabul edecektim.

– Her zaman evliliği lanetleyen sen, düşlediğin özgür birleşme bu değil miydi?

Bir an düşündü. Öneri onu tiksindirmişti.

– Ne? Bir gün dul bir erkeğin yanında dadılık işi bulmak istediğini söylememiş miydin?

– Bunu düşünmek gerekiyor... Bana zaman gerekiyor... Göreceğiz. Bu sırada bize dönüyor musun?

– Beni davet edersen.

– Sadece gelmen yeterli.

Ve altıncı kez, hikâyemi tamamlamak için, bana sağlanacak bu soluklanma olanağını kullanmaya ve bu gizemli konu üzerinde daha fazla bilgi edinmeye karar vererek, yuvaya döndüm.

12

Sevgilim, hikâyem şimdi bitti. İntikamımı aldım; şimdi ödeştik.

. . . . . .

Eylül 1887 - Mart 1888.

AUGUST

STRINDBERG

bir delinin savunması

August Strindberg 1875 yılında Siri von Essen'le tanışır. Kocası Baron Wrangel'den boşanan Siri'yle 1877 yılında evlenir. Bu evliliğin her günü fırtınalı geçer ve birçok kez kopma noktasına gelen bu birliktelik Strindberg'in karısına olan saplantısı nedeniyle 1892 yılına kadar sürer. Siri'nin kendisini sürekli aldattığından kuşkulanan Strindberg karısıyla onbeş yıl süren bir cehennem hayatı yaşar. "Bir Delinin Savunması" bu inanılmaz olayın nasıl gerçekleştiğini gösteren şaşırtıcı bir romandır.

Strindberg, bu ilginç evliliği en ince ayrıntısına kadar irdeleyerek, evlilik, cinsel özgürlük, kadın ile erkek arasındaki iktidar ilişkileri ile ilgili çarpıcı bir deneyimi gözler önüne seriyor.

ISBN 975-6931-02-7